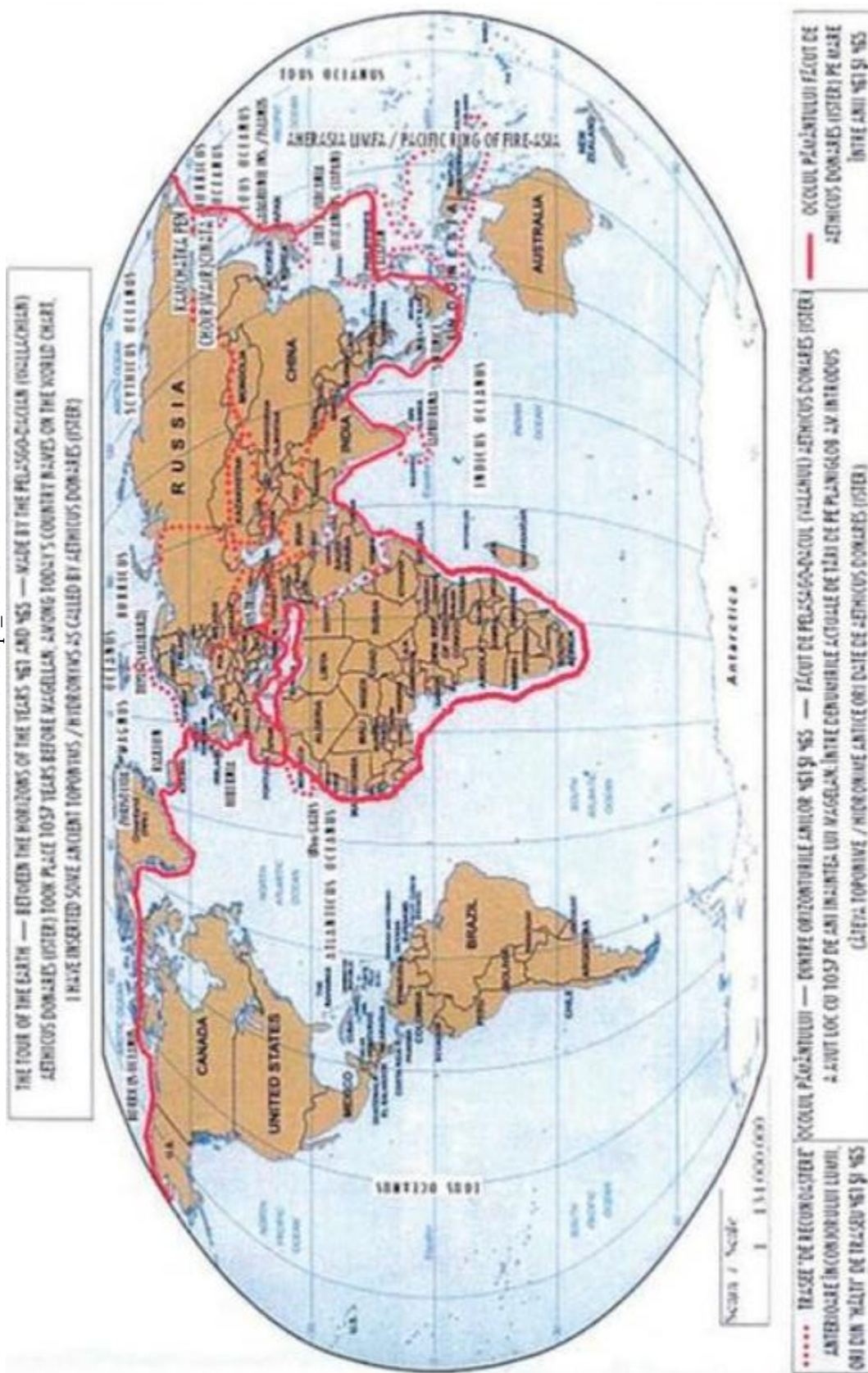

Numele de român

dacoromania-alba.ro/nr101/drept_zalmoxianul.html

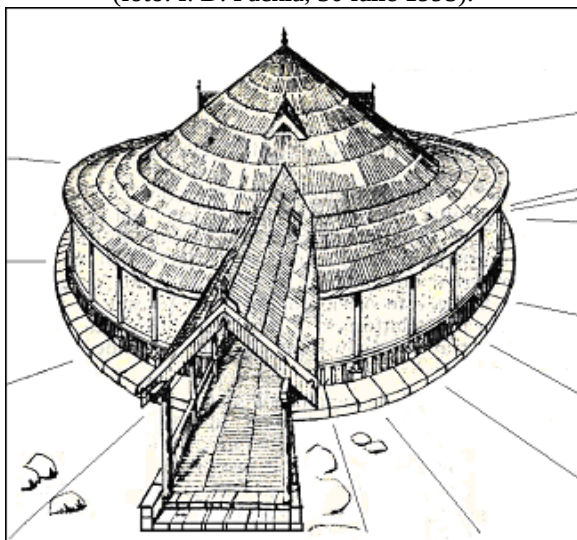
Ion Pachie-Tatomirescu: Ocolul Pământului făcut de Drept-Zalmoxianul Donares din Dacia (Aeticus Ister), însoțit de „cei o sută Cavaleri Zalmosianismului” din echipaj, în „cincinala” 461-465 d. Hr. (marcat pe planiglob „prin linie continuă” roșie)

AETHICUS DONARES / ISTER ȘI COSMOGRAFIA LUI

Ion Pachia-Tatomirescu

Histria: relief votiv având pe registrul superior Cavaler Zalmoxian „tot spre dreapta înaintător până la Dumnezeu...“, relief amplasat în marginea aleii dintre Muzeul Histriei și „casele arheologilor“ (foto: I. D. Pachia, 30 iulie 1995).

Templul lui Dumnezeu de la Sarmizegetusa / Marele Sanctuar-Calendar Rotund cu Potcoavă – reconstituire (GIRC, 117).

„Prenumele“ filosofului (sofistului) dac și Instituția Zalmoxiană a Solului / Mesagerului Celest. Se observă cu multă

ușurință că și „prenumele“ / supranumele („re-numele“) Aethicus (Ethicus, „omul divinelor principii morale“) vrea a tâlmăci pentru lumea greco-romană din orizontul anului 467, al începutului marelui circuit al Cosmografiei lui Donares (Ister), o realitate instituțional-zalmoxiană specifică spațiului spiritual antic al Daciei, o realitate instituțional-zalmoxiană care uimise chiar și pe părintele Istoriilor, Herodot (484 – 425), cu aproape un mileniu mai înainte, dar despre care se face grăire, mai întâi, în Analele lui Suppiluliuma (unde sunt consemnate faptele unui sol zalmoxian, un „om-zeu“ / „teșub“, Zalmas / Salmas, „un veritabil Aethicus“, pe calea-spirală-planetară întru Dumnezeul Cogaionului / Sarmizegetusei, și ale celor o sută de cavaleri-lupachi însoțitori ai acestuia, angajați să readucă vestita cetate Amqua la supunere față de conducătorul hittit), datându-se în orizontul anului 1380 î. H., și, în secundul rând, în Iliada lui Homer, unde găsim relatări despre o categorie de „aethicus-abioi“ din Dacia Răsăriteană, nu din Masageția (cf. DZal, 7; TIrel-LVIII, 936), o elită sacerdotal-zalmoxiană (de factură-Aethicus), în orizontul anului 1194 î. H., pelasgo-daco-thrac orizont, numai, căci etnogeneza grecească se va declanșa mai târziu, abia peste vreo șapte secole. Religia lucrase puternic la formarea omului de tip dac (sinonim cu get sau masaget, potrivit cronicilor carian-herodotice), adică tipul de pelasg ce îmbrățișase Zalmoxianismul ca religie fundamentală, monoteistă, a Daciei, încă de pe la anul 1600 î. H., distingându-se prin atributele celei mai înalte morale / etici cunoscute de antichitate: cel mai drept / cinstit, cel mai viteaz, socotindu-se nemuritor, spre a ne limita doar la cele menționate în superlativ de Herodot, în Istoriile sale (IV / 93; HIst-I).

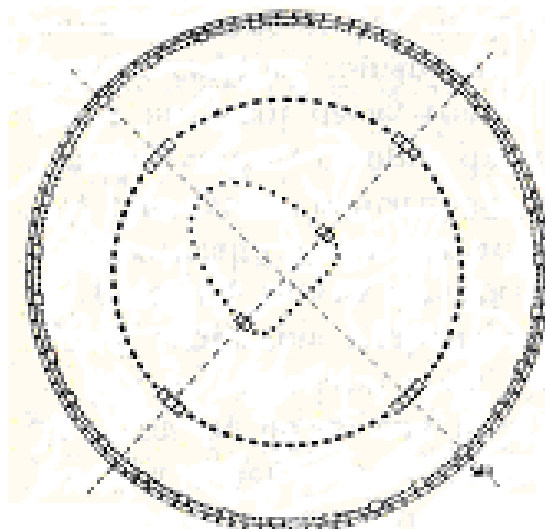
Instituția Zalmoxiană a Solilor / Mesagerilor la Dumnezeu („Soarele-Moș“ / „Tatăl-Cer“) și a Cavalerilor Zalmoxieni („Călaci“ / „Călăți“), ori Instituția Salumoș („Omul Soarelui Moș“) > Alymoș („Sol / Soli – Al / Ai – Soarelui-Moș“), indiscutabil și

incontestabil, a permis ivirea în istorie a categoriei, a tipului de pelasgo-daci-„ethicus“, adică de inconfundabili oameni ai Daciei, cinstiți, viteji și nemuritori, pe un impresionant segment temporal, din orizontul anului 1380 î. H. (confirmat de Analele lui Suppiluliuma) și până dincoace de orizontul anului 466 d. H. (certificat de „ocolul Lumii“ din Cosmografia lui Aethicus Donares / Ister).

În popor, instituția (cogaionic - sarmizegetusană) a Cavalerilor Zalmoxianismului era respectată, sacralizată, fiecare reprezentant fiind tratat, în timpul vieții, ca rege-zeu-medic, ori, mai exact spus, ca rex histrianorum, iar postum, fiind heroizat / zeificat, după cum se certifică de către cele peste trei mii de reliefuri votive și funerare din spațiul Daciei lui Burebista / Regalian. Mulți istorici – între care și Manfred Oppermann – consideră heroizarea / zeificarea Cavalerului Zalmoxian drept expresia unui monoteism arhaic, specific spațiului pelasgo-dac (cf. OTr, 232 sqq.).

prenumele Aethicus – purtat de filosoful și exploratorul pelasgo-dac Donares (Ister) – desemna (în Histria secolului al V-lea d. H., dinspre Zalmoxianism, ceea ce însemna Betranion / „arhiepiscopul“, în vremea împăratului Valens, la Tomis / Constanța, ori Teotim I, în vremea terorismului hunilor lui Attila, dar dinspre Creștinism) un rang / renume sacru, suprem-zonal, în instituția arhaic-zalmoxiană: Marele-Conducător-Arhiepiscop-Judecător, adică Înțeleptul-Moș, purtătorul de cuvânt al lui Dumnezeu printre oameni, conducător-zeu-medic al provinciei, sau – potrivit administrației dacice – al „țării de râuri / munți“ (în acoperitor echivalent-semantic: rex histrianorum). În orizontul anului în care Herodot scria cartea a IV-a a Istoriilor sale, exista deja o milenară tradiție / instituție zalmoxiană de tip Aethicus (Ethicus), veritabilul dac (get / masaget) demn de a purta supranumele / „prenumele“ Aethicus / Ethicus, fiind, firește, cel mai drept / cinstit, cel mai viteaz, dar și nemuritor,

diferențiindu-se categoric de pelasgul de tip thrac (thrax), adică tipul de pelasg netrecut la Zalmoxianism, ci rămas a se închina la idolii, la zeitățile vechi din sacrul munte, Cogaion (sau „Kogaion“; ori, cu dublă sufixare, Cogaionon / Kogaionon – ca în Geografia lui Strabon).

Templul lui Dumnezeu din Cogaion / Sarmizegetusa (construit în vremea lui Burebista, 82–44 î. Hr., din andezit roșu).

De la clădirile cu potcoavă (absidă) din spațiul Daciei, la Înalta Școală de Cavaleri Zalmoxieni din Histria. După cum se știe (cf. Tîrel-LXXXIV, 1096), clădirile rectangulare „cu potcoavă“ aparțineau Cavalerilor Zalmoxianismului, servind instrucției / educației, cadrului misteric / inițiativ, științei pelasgo-dacului de a se face nemuritor. În clădirile absidate se formau și se exercitau – „până la epoptie“ – tinerii Daciei, spre a urma calea-spirală planetară întru Dumnezeul Cogaionului / Sarmizegetusei, după cum s-a mai accentuat, fie în calitate de Sol, sau Mesager Celest, fie în calitate de Cavaler Zalmoxian (Thrac, Dunărean / Danubian, Cabir etc.), „însoțitor-de-Sol“ pe teluric-celestele căi.

Prof. dr. Ion PACHIA-TATOMIRESCU,
Timișoara

DRAPELUL NATIONAL INIMA DE AUR A ROMÂNIEI

Grigore Stamate

Întotdeauna, pentru însemnele naționale, am avut un respect nețărmurit. Pentru că, dincolo de orice dispoziții constituționale, am convingerea fermă că reprezintă parametrii superiori, de mândrie și de respect, care așează România în rândul statelor civilizate. Tot atâtea considerente de mare fală pentru oricare alt popor al lumii. Între acestea, pentru drapelul sfânt al patriei am o considerație cu totul specială. Nu numai ca militar de carieră, ci și ca un bun român, care cunoaște și înțelege foarte bine care a fost – și ar trebui să fie – rolul și semnificația acestuia în perenitatea românească. Căci, Drapelul de stat nu reprezintă doar un simbol, ci constituie o adevărată efigie de neam. Una, care concentrează idealurile scumpe ale nației și revigorează simțirea patriotică, năzuințele, ca și dragostea de țară.

Drapelul nu este numai un steag, el este **sufletul material al Țării, inima ei de aur** în jurul căreia se statornicesc temeinic unitatea și demnitatea poporului. Tocmai de aceea, evoluția și impunerea sa peste timpuri este dependentă nemijlocit de împlinirea aspirațiilor de secole ale neamului românesc, chiar dacă prin strădanii impresionante.

Martor al tuturor marilor schimbări, al luptelor pentru independență, integritate teritorială și suveranitate deplină, Drapelul Național poartă în culorile sale amprenta unor evenimente ce ne-au modelat istoria și ne-au asigurat identitatea la intersecția intereselor unor mari imperii.

Iată, de ce Ziua Drapelului Național nu constituie doar o aniversare consfințită prin lege și nicidecum un prilej de desfășurare a culorilor naționale, de joc și de voie bună, ci reprezintă marea sărbătoare națională a valorilor tradiționale, față de care trebuie manifestată o atenție desăvârșită. Fie și în pofida unor sancțiuni împotriva acelor care acționează și altfel.

Mi-aduc aminte că, cu doar câțiva ani în urmă, fiind la mii de kilometri de România, în Auckland-ul Noii Zeelande, de 1 decembrie, grupul nostru a așezat pentru masa de prânz, la loc de cinste, un steguleț al Țării (pe care l-am adus personal), iar tuturor le-am agățat cocarde tricolore în piept. Surprinderea pentru localnicii, care credeau că e vorba o altă formă de grevă, a fost nemaipomenită, când le-am explicat rațiunea „protestului” și le-am intonat, cu toții, o strofă din Imnul național. A fost un moment de excelență, care ne-a umplut sufletul de mândrie. Sunt convins că, la fel, au procedat și alții în situații asemănătoare.

Atunci, să nu pară nimănui ieșit din comun că am simțit gustul amar al înjosirii naționale, la vederea, pe posturile de televiziune, a unui polițist local din Timișoara, care după arestarea unui protestatar – călca drapelul românesc în picioare. De fapt, dacă este să ne amintim bine, însuși primarul Dominic Samuel Fritz, la o întâlnire oficială, de anul acesta, ne-a demonstrat că în sala lor de protocol nu există Drapelul Național. Desigur, exemplele sunt multe, dacă este să avem în vedere că și pe clădirea primăriei din Oradea, în locul Drapelului Național, domină vulturul „unguresc” sau în așa-zisul „ținut secuiesc” arar mai poate fi văzut un steag românesc. Asta, ca să nu mai amintim de Ucraina, unde steagul românesc a fost terfelit – chipurile – că era confundat cu cel belgian. De dorit, ar fi fost, ca și de Ziua Solidarității și Prieteniei dintre România și Israel, pe fațada clădirii Casei Parlamentului, odată cu drapelul evreiesc, să fi fost proiectat și drapelul românesc. O

chestiune simplă, dar de reciprocitate în respect diplomatic.

Într-un alt articol al nostru, evidențiam că cea mai dură dintre toate pedepsele, pe care ar trebui să le suporte oricare militar american din teatrele de operațiuni (război) externe, este ca, atunci când se înalță drapelul S.U.A., să nu aibă voie să-și ridice privirea. Nu este umilință mai mare; plâng soldații. Plâng, pentru că oamenii aceia identifică culorile și steluțele de pe drapel, cu propria țară, cu patria lor scumpă, și nu-i mai acuză nimeni de patriotism sau de cine știe ce alte invenctive *pro*, cărora unii le răstălmăcesc, nepermis de mult, înalta semnificație.

Da, există dispoziții constituționale exacte în privința însemnelor naționale, există și Legea nr. 96 din 20 mai 1998, din conținutul căreia rezultă modul în care trebuie arborat și respectat Drapelul României, precum și situațiile în care prezența și dispunerea acestuia este obligatorie. În completare, printr-un decret prezidențial, ulterior, s-a consolidat Ziua Drapelului Național, ca sărbătoare națională a României, care trebuie să aibă loc anual, la 26 iunie. Deci, un cadru normativ foarte clar, care pune la dispoziția autorităților recomandările corespunzătoare. Din nefericire, un alt fel de act normativ care, în foarte multe situații, a căzut în desuetudine.

Față de o asemenea gravă caracteristică, de neadmis, nu știm exact în sarcina cui să punem nedemna manifestare: a celor care sunt îndrituiți de lege să vegheze la respectarea legislației sau a celor încă răspunzători de bunul mers al societății sau... Dumnezeu să mai știe!

Nu ne rămâne decât să ne agățăm speranțele de noua administrație, care – independent de orice culoare politică – are puterea să instaureze ordinea, atât de afectată, și în România. Așa, puțin câte puțin, printre clipele de răgaz, când nu-i preocupă, atât de mult, soarta altora ori, cine știe, făcând abstracție de orice tedință de aservire, se mai

gândesc la demnitatea și mândria de neam, la tradițiile noastre istorice, căci de bunăstare
General-locotenent (r) dr. Grigore Stamate

*

OMAGIEREA DRAPELULUI NAȚIONAL ÎN CHEIE ISTORICĂ -ultimatumul sovietic descifrat în Moldova- Gruia Cojocaru

În nordul Moldovei, la Oroftiana botoșăneană a Suharăului, **Ziua Drapelului Național** s-a marcat pe 26 iunie 2025 prin prisma ultimatumului sovietic din urmă cu 85 de ani. Inițiat de către preoții Adrian Nazare și Mihai Ciurdea, evenimentul a adunat la troița eroilor de la granița cu Ucraina mai mulți comisari ai Poliției de Frontieră, dar și ofițeri în rezervă ai Armatei Române, precum și cadre didactice, interesate a cunoaște aspecte din rănila trecutului neamului românesc.

Prezent ca în fiecare an la eveniment, istoricul Vasile Adăscăliței a evidențiat faptul că luna iunie 2025 se rostuiește „între comemorare și celebrare, pe de o parte suntem la 85 de ani de la ultimatumul sovietic în urma căruia România a pierdut Basarabia și nordul Bucovinei, iar, pe de altă parte, sărbătorim Ziua Tricolorului, care e un prilej de a reflecta asupra semnificației suveranității în actualul context istoric”. Pe 26 iunie 1940 a început „dezmembrarea României Mari”, concluzionă obiectiv istoricul dorohoian.

Ilustrarea aspectelor premergătoare ultimatumului sovietic a fost apoi evocată de către profesorul Constantin Gologan, care s-a axat pe elementele de geopolitică de la sfârșitul perioadei interbelice, cu precădere pe cele generate de Pactul Ribbentrop – Molotov, de la 23 august 1939. La rândul său, comisarul șef al Poliției de Frontieră Darabani, Constantin Rugină, a reliefat atât simbolistica drapelului, cât și rolul instituției pe care o conduce în supravegherea și controlul la trecerea frontierei de stat a României, dar și preocuparea pentru acțiunile de protejare a mediului și prevenirea riscurilor ecologice, împreună cu autoritățile teritoriale.

Și alți reprezentanți ai Poliției de Frontieră, inclusiv din Iași, au omagiat **Drapelul Național al României**, simbol al identității

și continuității națiunii române în vatra vechii Dacii.

Emoționante au fost și discursurile unor colonei aflați în rezervă – Constantin Baltariu, Ticu Boz și Constantin Dângeanu – care au evocat sacrificiul Armatei Române și pe respectul lor față de drapelul de luptă.

Deși plutea senin un aer de vacanță, în tabloul zilei s-au implicat activ și „o mână” de cadre didactice din comuna Suharău – Florentina Nazare, Elena Șchiopu, Petruța-Luciana, Mănuță Aionesei. De asemenea, în discursul său, o notă de originalitate a adus Alexandru Mihai Oanea, profesor de istorie la Școala Profesională „Sfântul Apostol Andrei” din Smârdan, care, (și) din postura

de fiu al satului Oroftiana, a remarcat „relația ombilicală a localității de graniță cu Ținutul Herța”, teritoriu românesc „capturat” în scop geopolitic și economic de sovietici în vara anului 1940, intrat în componența Ucrainei la începutul anilor '90 ai secolului trecut.

O prezență oarecum exotică, dar carismatică, a fost cea a inginerului Constantin Horbovanu, din Suceava, unul dintre autorii textelor care au rulat la radio *Revelionul anilor '70 și '80*, pasionat de istorie și literatură, care a donat bisericii satului Suharău mai multe volume de cărți.

Pentru orice om cât de cât lucid, lecția zilei ne vorbește și amintește despre responsabilitatea decidenților statali față de națiunea română la cumpăna istoriei și despre necesitatea de a proteja interesele naționale nu doar în vremurile de pace, ci și în momentele de cotitură, care se țin implacabil în „arșița” secolelor. Și-ar mai fi ceva: când descoperim că, în clipele crunte ale istoriei, ne-au cam lipsit strategiile funcționale – iar din acest motiv am acționat pompieristic, ori la instinct, după principiul „sănătos” al evitării pericolului, indiferent de costuri –, n-ar fi util să ne concentrăm energiile într-un proiect de țară eficient, după modelul polonez, de pildă, care să ne confere verticalitate și rezistență în fața vremurilor?

Gruia Cojocar

Harta Transilvaniei din sec. al IX-lea !

Angela Faina

NOTĂ: Trimitem aceste documente prin intermediul Cetății Cavalerilor pentru ca toți cei care au cunoștințe, pot și ar dori, să completeze acest semnal cu informații doveditoare despre și în folosul neamul românesc, să o facă neîntârziat cu toată răspunderea...

O comoară excepțională, formată din peste 30 de hărți originale și alte documente ale Imperiului Austro-Ungar, toate vechi de secole, se afla în acest moment în proprietatea unui român. Valoarea lor este

uriasă, nu doar din punct de vedere financiar (probabil zeci de milioane de euro), cât mai ales din punct de vedere istoric, deoarece ele pot dovedi teoriile false ale acelor care fără istorie și fără drept și-au arogat drepturi de proprietate în Ardeal – pe bază de „diplome” auto-emise (să dea ele mari dureri de cap revizioniștilor maghiari și falsificatorilor de istorie?!).

Documentele sunt moștenite pe o linie de descendență care merge până în sânul familiilor conducătoare ale Imperiului Austro-Ungar, că acest om a fost oferat și de guvernul de la Budapesta și de reprezentanții altor interese, dar că, deși oferta generală a fost de zeci de milioane de euro pentru a le vinde în exteriorul țării, patriotismul l-a făcut să nu vrea ca aceste valori să părăsească România.

Peste toate, în mod surprinzător pentru mulți, fosta lui soție, etnică maghiara, i-a lăsat cu limbă de moarte că nu dorește ca aceste hărți să părăsească țara, că ele trebuie să fie folosite în interesul României și că nici măcar Ungaria nu trebuie să le aibă, deoarece nimeni nu va mai auzi de ele după achiziție!

Autenticitatea acestor hărți a fost confirmată atât de experții acreditați ai Ministerului Culturii din România, cât și de un expert al Casei Regale Britanice. Toate documentele au imprimat sigiliul nobiliar al contelui Peter Frangepan, trezorier al unui mare demnitar regal, iar valoarea lor este una de tezaur al Patrimoniului Național.

O hartă excepțională: harta Europei din vremea lui Carol cel Mare al francilor (747 – 814 d.Hr.), reprodusă după o hartă a lui Ortelius în jurul anului 1600 de către editorul Ioannes Iansonius și gravorul Petrus Kaerius Calavit, la Amsterdam. Ea poartă numele Germania Veteris și are puterea de a da peste cap toată filosofia revizionismului maghiar deoarece harta, așa cum apare clar pe ea, ne arată ca pe

Harta secolul IX locuită de daci

teritoriul României de astăzi, dar și pe o parte a teritoriului Ungariei de astăzi,

înainte de venirea ungarilor în Europa, în secolul al IX-lea, aici trăiau dacia.

Sursa: bzi.ro

P.S. Dacă hartă e una autentică și nu un fals, atunci mi se pare uluitor ca într-un document din secolul al IX-lea, să apară denumirea de „Daciae” în zona actuală a Transilvaniei (dar și pe o parte din Ungaria),

ceea ce înseamnă că atunci acest teritoriu era locuit de daci.

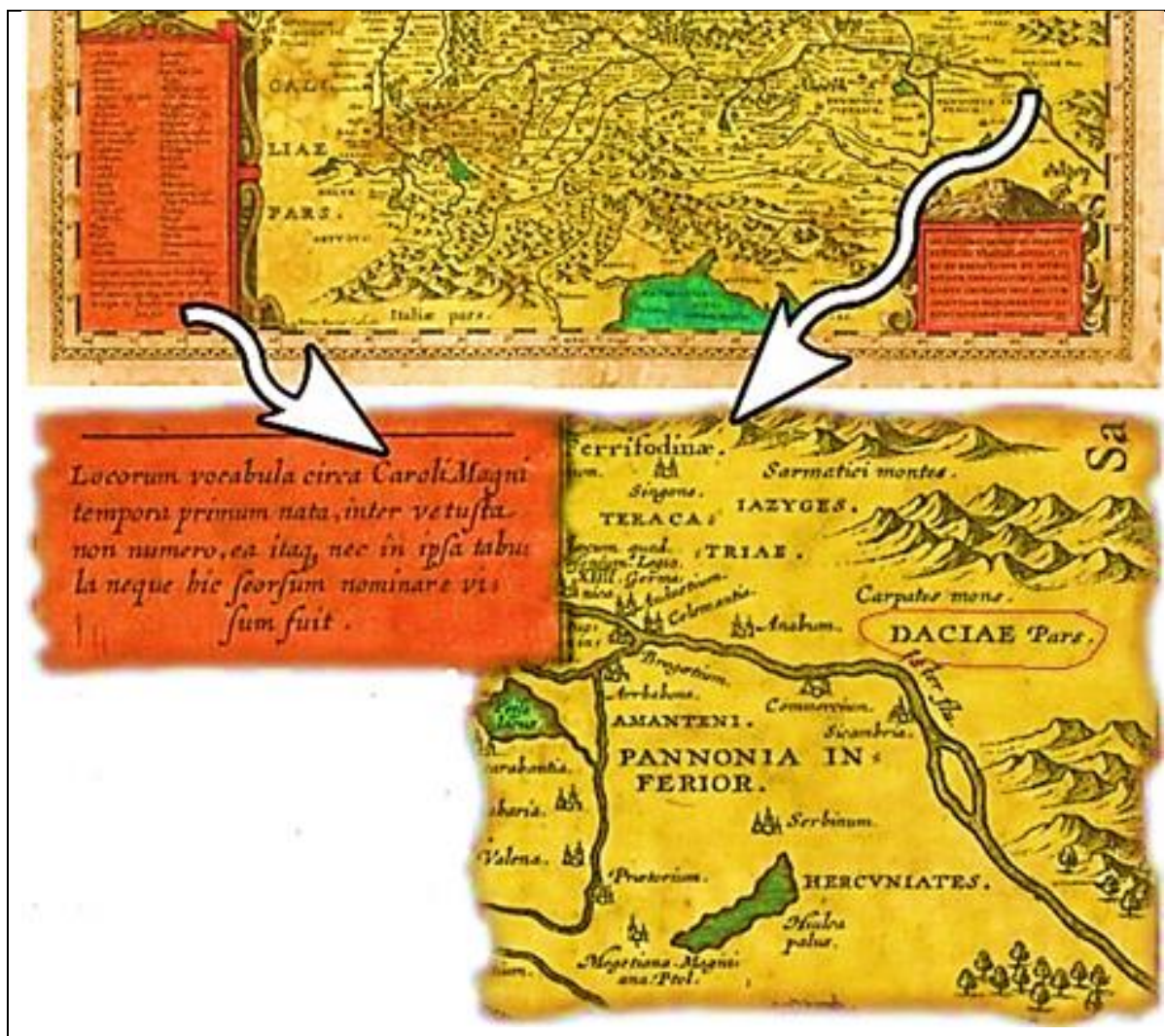
Precum am mai spus și altădată pe acest site, există mai multe dovezi care arată că principatele românești erau numite adeseori „Dacia” în secolele trecute, ceea ce, combinată cu harta din secolul al IX-lea de mai sus, arată o continuitate a spiritului dacic pe aceste meleaguri, neîntreruptă, încă de acum 2 milenii.

Vă prezint încă o dată câteva dovezi ale „Daciei” și „dacilor” din secolele trecute:

1) Epitaful în limba grecească al unei pietre de mormânt din interiorul bisericii Golia din Iași, datată 1753 (deci cu circa un secol înainte de apariția statului „România”):

„Nici pământeană, nici din Dacia nu sunt, amice Byza mea,
Byza, producătoare de bărbați glorioși, îmi este patria,
M’a născut Ghiorgghios soției sale și mama

Eufrosina,
Numele meu este Sultana cea cu viața scurtă
Și eram soția lui Mihail Racoviță,
A Domnitorului înțelept al Dacilor și Misienilor.
Vai! vai! n’am murit în patria mea
Ci soarta m’a răpit pe pământul Misienilor
În anul al treilea și o mie de la Hristos
Plus cincizeci, și șapte ori o sută (=1753)
În ziua de sâmbătă a lui Ianuarie,
Cam pe la început, adică a două zi.

Vedeți cum se vorbește de domnitorul Mihail Racoviță (care a fost și domn al Moldovei și cel al Țării Românești) de **“domnitor al dacilor și misienilor”**, în niciun caz de **“domnitor al românilor”**. *Misienii* sunt un alt nume pentru vlahi, iar acești vlahi sunt urmași ai tracilor. Așadar, țara noastră se putea numi **“Valahia”** sau **“Dacia”**, fiind urmași ai tracilor și dacilor. Soția sa, Sultana Racoviță, precizează faptul că nu s-a născut în **“Dacia”**, ci în Bizanț.

2) Piatra de mormânt a Smarandei Ghica, fiică de domnitor, din Biserica Sf. Gheorghe din Iași, datată 1738: *„Aci zace sub pământ după moartea ei / Prea strălucita Domniță, nobila Smaranda / Fiică a piosului Egegon al întregii Dacie / Domnul Grigorie Ghica, fruntașul / Celor din Bizanț, atât pentru strălucirea neamului / cât și pentru piositate / În anul 1738, Ianuar*

22”. **“Egegon”** este un arhaism pentru **“conducător”**; așadar, Grigore Ghica (care a fost și el domnitor al Moldovei și al Țării Românești) este considerat a fi fost **“conducătorul Daciei”**, nu al **“României”**.

3) O lucrare germană din 1683, scrisă de compozitorul Daniel Speer (1636-1707) și intitulată **“Ungarischer oder Dacianischer Simplicissimus”** adică **„Simplicissimus ungar sau dac”** are ca temă un Eroul care pornește din Silezia, petrece un timp în Polonia, vine apoi în Slovacia, unde studiază muzica și participă la lupte cu turcii, intră la un moment dat în slujba unor magnați maghiari care îl aduc în Transilvania, unde, în cele din urmă, se angajează pe lângă Gheorghe Ștefan, fostul domn al Moldovei (1653-1658), și apoi pe lângă nefericitul principe ardelean Acațiu Barcsai. Acțiunea se petrece aproximativ între 1654-1661,

conținând apoi într-un alt roman „simplician” al lui Speer, „*Turkischer Vagant*”, în care eroul călătorește prin ținuturile asiatice ale Imperiului otoman.

În acea vreme, s-au tipărit o sumedenie de texte geografice și istoriografice în legătură cu deplasarea interesului politicii habsburgice către Ungaria și Balcani; în aceste texte, apare frecvent denumirea **Dacia**, aplicată uneia sau alteia dintre țările române, de cele mai multe ori însă tuturor la un loc, marcându-se astfel ideea unității lor inițiale. Tot atunci, circulau cu insistență zvonurile despre proiectele „dacice” ale principilor ardeleni — *Gabriel Bethlen și cei doi Rakoczi* — ale curții poloneze și chiar ale curții de la Viena. Toate acestea nu-i puteau fi străine lui Daniel Speer. Titlul romanului indică existența și mai ales consistența unei idei deosebit de prețioase pentru conștiința opiniei publice europene a epocii, dincolo de proiectele urzite de cabinetele diplomatice: ideea reînvierii vechii Dacii, a reunirii celor trei țări române într-un singur stat, așa cum o făcuse Mihai Viteazul.

Ing. Angela Faina,
Toronto, Canada

ZIUA IEI 2025 - SĂRBĂTORITĂ LA SYDNEY

George Roca

România este prezentă pe Lista Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității UNESCO cu Ritualul Călușului (inclus la 25 noiembrie 2005[8]), Doina (2 octombrie 2009), Ceramica de Horezu (3-7 decembrie 2012), Scoarțele Oltenesti (1 decembrie 2016), Cămașa cu altiță (1 decembrie 2022).

În legătură cu „Cămașa cu altiță” aflăm următoarele de la două cercetătoare în etnografie și folclor, doamnele Dr. Doina Ișfănoni – etnolog la Muzeul Satului „Dimitrie Gusti” din București și Dr.

Georgeta Roșu, director al Direcției Muzeografie, București:

Ce este cămașa cu altiță?

- piesă de bază a costumului popular femeiesc de sărbătoare;

- Cămașa femeiască de tip carpatic: încrețită în jurul gâtului pe bentiță și cu repartitia ornamentelor potrivit tradiției: pe piept, pe altiță, de-a lungul mânecii, iar lățimile de pânză sunt încrețite în jurul gâtului; Altița: „partea mânecii de pe umerii cămășilor femeiești (...), când e brodată cu cusături” (Dicționarul Academiei, 1907), „*broderie lată, făcută cu arnici sau cu mătase pe umerii iilor*” (Dicționarul explicativ al limbii române, 1958); lat. *altitia* provine din lat. *altus*-a-um, adj. = „înalt”

- Modul de confecționare și structura: cămașa cu altiță se confecționează din mai multe bucăți dreptunghiulare de pânză: una pentru piept, una pentru spate și două pentru mâneci. La cămășile vechi, altița era croită separat, fiind o bucată de pânză de cca 20 cm lungime, măsurată în funcție de lungimea mâinii femeii. Mâneca propriu-zisă se prinde de altiță prin intermediul încrețului – un registru de cusătură care are rolul de a aduce la aceeași dimensiune mâneca, cu altița, încrețind la propriu pânza mânecii. Cămașa astfel confecționată se numește „cămașă cu altiță separată și încreț funcțional”. În prezent, mâneca cămășii cu altiță este lucrată de la guler până la manșetă din aceeași bucată de pânză, altița păstrându-și locul ei, pe umăr. La final toate părțile constitutive ale cămășii se încrețesc în jurul gâtului pe un fir de ață („brezărâu”), prin cusături decorative pe muchia crețurilor („creț” sau „sârb”) sau prin fixare sub o bentiță îngustă numită „guler”.

- Compoziția decorativă: Dispunerea motivelor urmărește întotdeauna o geometrie liniară, unitar ordonată în registre orizontale și verticale. Pornind de la umăr în jos, se desfășoară o structură tripartită formată din altiță, încreț și râuri; pe piept și pe spate sunt lucrate alte două sau patru registre

verticale (sau „râuri”) pentru a sublinia liniile de croi ale piesei și a flanca gura cămășii. În cadrul fiecărui segment, motivele se repetă ritmic, în registre orizontale și verticale, impunând vizual silueta femeii. Ornamentele principale sunt

motivele geometrice, care sunt cele mai vechi sau/și cele florale, mai noi.

Care este rolul cămășii cu altiță?

În trecut, transmitea informații despre: priceperea și talentul femeii care lucrează, starea materială și poziția socială a purtătoarei, statutul civil și vârsta, statutul ceremonial (cămașă de mireasă, cămașă de soacră, cămașă de doliu, cămașă de deochi ș.a.);

Astăzi, are mai ales valoare estetică, identitară, culturală. Prestigiul social și cultural de care s-au bucurat în comunitățile tradiționale cămășile cu altiță le asigură și astăzi un statut special, beneficiind de o atenție deosebită în toate mediile: familie, școală, învățământ vocațional și universitar. În ultimele decenii, în România au fost inițiate acțiuni de revigorare a competențelor de confecționare a cămășii cu altiță. La sate, pe lângă formele tradiționale de confecționare, au apărut asociații familiale și ONG-uri interesate de transmiterea artei cămășii cu altiță. În mediul urban s-au constituit reuniuni lucrative de tipul șezătorilor de altă dată în cadrul cărora femei de toate vârșele și profesiile, iubitoare ale costumului popular, învață să confecționeze cămașa cu altiță. Indiferent de mediul în care sunt lucrate, rural sau urban, cămășile cu altiță mențin activă memoria socială contribuind la promovarea patrimoniului cultural imaterial.

Iată ce ne relatează cercetătoarea Dr. Adina Hulubaș, cercetător în cadrul Academiei Române (Filiala Iași) despre „Cămașa cu altiță”!

De ce un dosar UNESCO despre cămașa cu altiță și nu despre ie?

Hărțile dialectale realizate de cerceătorii care au realizat Atlasul lingvistic român pe regiuni nu consemnează decât accidental termenul „ie”, întrebarea pe baza căreia s-au făcut cercetările pe teren în anii '60 și '70 ai secolului trecut fiind formulată indirect: „Ce cos femeile pe partea de sus, la umăr”. Răspunsul căutat era „altiță” sau „umărarul”, cu variantele regionale „fluturi”, „flori” etc. Lipsa unei întrebări privitoare la „ie” din chestionarul dialectologilor indică faptul că acest cuvânt nu are relevanță la nivel dialectal, aparține preponderant limbii literare. Cercetătorii consideră că a avut loc o uniformizare a termenilor folosiți în vorbire prin intermediul școlii, al propagandei despre costumul național, precum și prin organizarea de festivaluri.

În formularul de candidatură pentru Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial al Omenirii UNESCO, se completează, alături de termenul standard „cămașă cu altiță” și denumirile identificate de specialiști la nivelul comunităților locale, creatoare ale acestui element de patrimoniu, cum ar fi: ciupag (Oltenia, Muntenia, Transilvania), cu umăraș (sudul Transilvaniei), fetească (Transilvania), spăcel (Arad), cămașă zoroclie (Telorman), mânecar (Loviște, Vâlcea), cămașă răsucită (Vrancea), cămeșă cu lăncez (Neamț, Suceava).

Din anul 2013, odată cu sărbătoarea de Sânziene, la inițiativa comunității online „La Blouse Roumaine”, este sărbătorită și Ziua Universală a Iei, zi dedicată promovării ie românești.

Ziua Internațională a ie se sărbătorește pe data de 24 iunie, în aceeași zi cu sărbătoarea Sânzienelor. Începând cu anul 2013, Ziua Iei românești a reprezentat o celebrare a

tradiției, a simbolurilor, dar și a feminității. Sărbătoarea ie a aparut la inițiativa comunității online „La Blouse Roumaine” și a fost preluată de comunitățile românești din peste 100 de orașe, din 50 de țări.

De ziua ie naționale se organizează evenimente care să scoată în evidență multitudinea modelelor pline de semnificație și importanța istorică. Complexitatea croirii ie, pregătirea materialelor, realizarea modelului și a designului sunt elemente care situează iile în rândul obiectelor de artă.

Se spune că purtarea unei piese vestimentare de acest tip, de ziua universală a ie românești, aduce noroc și reprezintă un omagiu adus tradițiilor și obiceiurilor românești.

Ziua Universală a Iei

Mai mult decât atât, ia noastră are și o zi dedicată - data de 24 iunie este acum marcată drept Ziua Universală a Iei. Această zi, după cum am menționat mai sus, este serbată în peste 50 de țări și mai mult de 100 de orașe. Nu este o întâmplare faptul că data acestui eveniment coincide cu o sărbătoare importantă a românilor, respectiv Sânzienele, deoarece ia are brodate simboluri magice, destinate să o apere de rele și de ghinioane pe cea care o poartă.

Portul popular românesc

România este una dintre puținele țări din lume unde, după 2000 de ani, unii oameni de la sat încă mai poartă costume tradiționale și în zilele de lucru, nu numai cu ocazia anumitor sărbători. România se remarcă printr-o varietate extraordinară de costume populare.

Primele mențiuni ale îmbrăcămintei românești

Femeile dăce purtând eșarfe similare cu marama contemporană. Reprezentări artistice ale portului țărănesc dacic (secolul al II-lea î.Hr.) și românesc (secolul al XIX-lea)

Costumul popular românesc își are rădăcinile în partea strămoșilor traci, daci și geți și seamănă cu cel al popoarelor din

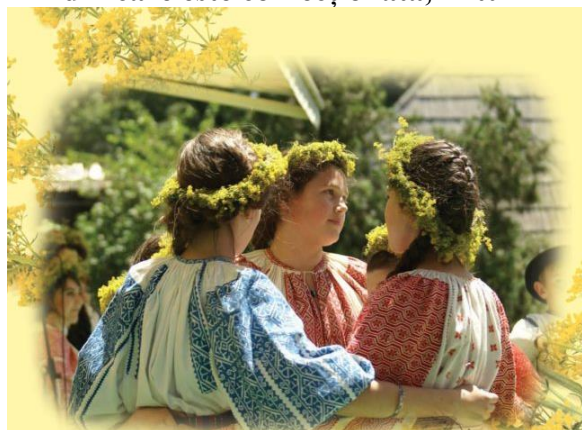
Peninsula Balcanică, desigur cu diferențe constând în detalii decorative și colorate. De exemplu, portretele femeilor sculptate pe Columna lui Traian din Roma după războaiele dacice oferă informații despre îmbrăcămintea lor. Femeile dace purtau cămăși ondulate la gât. Mănecele erau fie lungi și largi, fie scurte. Rochia era lungă până la pământ, peste care uneori era prinsă o manta largă drapată. În picioare, purtau sandale de piele vara și sandale de blană iarna.

Regiuni etnografice

În mare, costumele populare românești se pot împărți în șapte regiuni folclorice. Mai detaliat, costumele populare românești se pot clasifica pe zone etnografice, numărul zonelor variind între 40 și 120, totul depinzând de persoana care face împărțirea și de criteriile folosite.

Confecționarea costumului popular românesc a pornit de la materii prime produse în gospodăriile țăranilor, dar a evoluat odată cu trecerea timpului, reprezentând azi o adevărată măiestrie atât în obținerea și decorarea țesăturilor cât și a broderiilor. Portul popular are aceeași structură pe tot teritoriul țării dar se deosebește de la o regiune la alta prin amănunte cum ar fi croiala, forma și culoarea.

La națională: istoria iei, ziua iei, tipurile de ie, materiale din care este confecționată, mituri

Fete cu **Ie** la Muzeul Satului București de Sânzien

Ia este cea mai importantă piesa a costumului feminin tradițional românesc. Ea a ajuns să surprindă prin frumusețea sa pictori, fotografi, membri ai caselor regale și designeri de renume precum Yves Saint Laurent, Kenzo sau Jean Paul Gaultier, care și-au manifestat geniul artistic, scoțând în evidență unicitatea piesei portului românesc.

istoria Iei ([tps://www.ienationala.ro/](https://www.ienationala.ro/))

Cuvântul ie este derivat din latinescul *tunicae lineae*, care înseamnă tunica subțire purtata pe piele. Ea face parte din categoria cămășilor tradiționale românești și se distinge prin diversitatea ornamentelor și a decorațiunilor pânzei. Ia este definită de artiștii populari ca o totalitate de însemne, cusute cu menirea de a o proteja pe cea care o poartă de spiritele rele, de vrăji și alte pericole. Nu există date exacte cu privire la apariția iei, însă istoria ei începe în perioada culturii Cucuteni, o civilizație a Europei care a trăit între anii 5.200-3.200 înaintea erei noastre, pe actualul teritoriu al Moldovei, nord-estul Munteniei, sud-estul Transilvaniei și al Basarabiei. Mesteșugul popular de creare a iei a rezistat de-a lungul timpului pentru că s-a transmis din generație în generație...

Ziua iei

Ziua Internațională a iei se sărbătorește pe data de 24 iunie, în aceeași zi cu sărbătoarea Sânzienelor. Începând cu anul 2013, ziua iei românești a reprezentat o celebrare a tradiției, a simbolurilor, dar și a feminității. De ziua iei naționale se organizează evenimente care să scoată în evidență multitudinea modelelor pline de semnificație și importanța istorică. Complexitatea croirii iei, pregătirea materialelor, realizarea modelului și a designului sunt elemente care situează iile în rândul obiectelor de artă. Se spune că purtarea unei piese vestimentare de acest tip, de ziua universală a iei românești, aduce noroc și reprezintă un omagiu adus tradițiilor și obiceiurilor românești.

Tipuri de ie

Există trei tipuri principale de ie: „de-a întregul”, considerată cea mai veche, cea

încrețită la gât și ia cu platcă. În funcție de regiune, iile pot fi grupate și în subcategorii, printre care le avem pe cele mai cunoscute:

- **Ia cu altiță**

Este cel mai întâlnit model de ie din țara noastră. Se găsește în regiunile Moldova, Oltenia, Muntenia, Bucovina, Banat, Covasna. Se caracterizează prin prezența constantă a unor câmpuri ornamentale la guler, piept, mânecă și prin prezența unor zone de încrêțire a pânzei.

- **Ia cu table**

Este bogată în ornamente, fără pânză în desfășurare, fiind specifică regiunii Hunedoarei.

- **Ia cu umăr**

Este întâlnită în Transilvania, Sibiu și Făgăraș. În locul altiței ea prezintă o dungă îngustă cu ornamente, care acoperă umărul și se numește *umeraș*.

Materialalele, structură și decorarea iei

Ia sau cămașa tradițională românească poate fi confecționată dintr-o pânză alba de bumbac, borangic, in, cânepă sau mătase. Cel mai utilizat material este pânza topită din bumbac. De asemenea, trebuie să fie țesută în borangic sau *marchizet* (o pânză ușoară și fină, țesută printr-o tehnică specială, prin care firele se înfășoară și se împletesc într-un mod inedit). Pentru a recunoaște calitatea unei ii după material, panza trebuie să fie moale și fină la atingere.

Cămașa este realizată în formă de cruce, cu o singură bucată de pânză, în partea de sus existând o deschizătură. Tradițional, fața și spatele poartă numele de „stan”, în timp ce partea inferioară este denumită „poale”.

Inspirația pentru modelele ornamentale ale iei se trage din elementele naturii. Acestea se găsesc, în general, într-o aglomerare în zona mâneșilor, pieptului și a umerilor și diferă în funcție de model.

Cum era confecționată ia românească?

Iile erau confecționate de femeile din sate, adunate la șezători, unde cântau și țeseau sau coseau haine tradiționale. Modelele și broderiile aplicate diferă de la o regiune la alta, iar fiecare regiune adăuga un stil unic

cămășii, prin alegerea materialului și a ornamentelor. Aceste elemente personalizate fac din fiecare ie o piesă unică, plină de semnificație culturală.

Mituri despre ie

(<https://www.scribd.com/document/593595757/Ia-este-cea-mai-importanta-piesa-a-costumului-feminin-traditional-romanes1>)

- **Aduce noroc**

Se spune că hainele tradiționale vin ca o aură asupra celui care le poartă, aduc noroc și bunăstare. Acest lucru se datorează puterii trecutului, a strămoșilor și a conexiunii puternice create prin hainele portului tradițional românesc. Ia nu se abate de la regulă, ea fiind un simbol al norocului, dar și al fericirii și frumuseții celei care o poartă.

- **Protejează de spiritele rele**

În trecut, ia era decorată cu forme și modele dispuse în zona pieptului și a mâinilor pentru a proteja de răul ce se putea abate asupra fetei care o purta. Se spune că acest lucru se întâmplă și în prezent, femeile care aleg să poarte ii fiind ferite de necazuri, blesteme sau vrăjitorii.

- **Atrage petitorii**

Frumusețea femeilor din popor, care mergeau duminica la hore, era adesea întregită de veșmântul tradițional pe care îl purtau. Cel mai important articol era ia, care divulga prin culorile ei statutul marital al femeii, dar și personalitatea sau atuurile trupului. Se spune că femeile care poartă ie, în prezent, sunt mult mai atractive, datorită semnificației profunde pe care o are ia în mentalul colectiv arhaic.

Cu profundele sale semnificații, ia este considerată un simbol al culturii și al tradițiilor românești. 24 iunie, ziua iei românești, vine ca un omagiu adus sutelor de ani de civilizație și de păstrare a legăturii strânse cu natura. Ia aduce noroc celei care o poartă, ofera un aspect elegant și, prin frumusețea ei, atrage toate privirile.

Este un obiect vestimentar realizat integral manual, pe pânză de bumbac, în sau borangic, cu broderii ample și bogate, în culori vii, având adesea aplicații de mătase,

paiete sau mărgel. "Ie" este un termen care se adresează exclusiv cămășii purtate de către femei.

Nu doar că aceste broderii cusute manual sunt unicat, dar ele erau realizate în mare taină, pentru ca povestea spusă cu ajutorul acului de cusut să nu fie sursă de inspirație pentru nicio altă fată din sat. Zestre de preț, oferită în dar din generație în generație, ia era adesea lucrată într-o perioadă lungă de timp, fiind modificată pentru a corespunde vârstei sau statutului social al femeii care o purta.

Croiala acestei cămăși tradiționale românești sugerează forma unei cruci - o bucată de material de forma dreptunghiulară, cu mâneci largi și o deschizătură rotundă în partea de sus, numită și „gura iei”. Aceasta din urmă este întărită cu o cusătură specifică, realizată cu fire de bumbac sau mătase, în culori asortate cu broderiile de pe restul cămășii. Mânecele iei sunt încrețite la umeri și uneori și la încheieturile mâinilor, formând volănașe delicate. Mai multe ii cu volănașe la mâneci poți găsi pe florideie.ro. Iată câteva sugestii: Ie cu flori roșii, din zona Muscelului, Ie din Argeș, bogat decorată și colorată sau Ie vesel colorată din zona Teleormanului. Nu este o întâmplare faptul că ia imită forma crucii, deoarece viața satului românesc este strâns legată de credința în Dumnezeu. Mai mult decât atât, unul dintre motivele des întâlnite pe cămășile tradiționale românești este chiar simbolul crucii.

Personalități care au promovat ia românească

(<https://www.florideie.ro/blog/povestea-iei-de-la-inceputuri-si-pana-in-prezent/>)

Numeroase personalități ale României, dar și de pretutindeni, au ales să integreze ia în garderoba de zi cu zi. Regina Elisabeta, Prințesă de Neuwied și prima Regină a României, a fost fascinată de frumusețea portului tradițional, pe care l-a adoptat și l-a impus ca standard la curtea regală.

Regina Maria, nepoată a Reginei Victoria a Marii Britanii și cea de-a doua Regină a

României, a fost una dintre marile promotoare ale portului tradițional românesc, pe care l-a iubit și l-a purtat cu eleganță. În urma sa au rămas numeroase fotografii care atestă dragostea pe care Regina a purtat-o iei românești. Datorită ei, această cămașă a devenit un adevărat etalon vestimentar pentru toate femeile din aristocrația românească și a fost purtată cu drag atât de Principesa Ileana, cât și de Principesa Elena.

Nu doar persoanele de rang înalt și-au îndreptat atenția asupra acestei cămăși tradiționale. Mari artiști au pictat pe pânzele lor femei îmbrăcate în portul românesc, precum pictorii Henri Matisse (tabloul „La Blouse Roumaine”, realizat în anul 1940) sau Constantin Daniel Rosenthal (tabloul „România revoluționară”, realizat la Paris, în anul 1850 - modelul care i-a servit pictorului drept muză este Maria Rosetti, soția lui C.A. Rosetti).

Nicolae Tonitza, Camil Ressu, Ion Theodorescu-Sion, Francisc Șirato sau Dumitru Ghiață sunt câteva dintre numele marilor artiști români pe care portul popular i-a inspirat în realizarea operelor artistice. De asemenea, cântăreța Maria Tănase s-a numărat printre personalitățile care au purtat ia românească, făcând-o cunoscută în întreaga lume.

• Ia, prezentă pe podiumurile de prezentare

Însă drumul iei nu s-a oprit aici. Cămașa românească a fost o sursă de inspirație pentru creatorii de modă. Punctul de pornire l-a reprezentat colecția designerului Yves Saint Laurent, din toamna-iarna anului 1981. Fascinat și inspirat de tabloul „La Blouse Roumaine” al pictorului francez Henri Matisse, designerul a lansat colecția cu același nume. În sezonul primăvară/vară 1997-1998, designerul a inclus din nou în colecția sa elemente din costumul tradițional românesc.

Ulterior, numeroși alți designeri au ales să reinterpreteze în notă modernă portul popular românesc, închinând colecții întregi frumoasei ii: Jean-Paul Gaultier (2006),

Oscar de la Renta (2008), Philippe Guilet (noiembrie 2011 - colecție tribut adus României), Carolina Herrera (2013), Kenzo, Anna Sui sau Agatha Ruiz de la Prada.

Tom Ford a adus în prim plan pe podiumurile de prezentare ia din zona Sibiului, mai exact din regiunea Făgăraș. Cântăreața britanică Adele a pozat pentru numărul din martie 2012 al revistei Vogue, ediția americană, îmbrăcată în una dintre realizările designerului, inspirată din broderiile negre specifice zonei geografice românești.

În 2024 a existat un litigiu între casa de mode franceză „Louis Vuitton” și Ministerul Culturii din România referitor la plagiatul și la prezentarea bluzelor sale (LV) identice cu iile românești. Până la urmă Louis Vuitton recunoaște „sfeterisirea”: „*A fost o greșeală!*”, se scuză și retrace bluza inspirată de ia românească.

• **Și vedetele iubesc ia românească!**

Iar de aici nu a mai fost decât un pas - ia românească a devenit populară printre vedetele de la Hollywood și nu numai. Fotomodele și actrițe precum Kate Moss, Nicole Kidman, Halle Berry, Emma Stone, Jennifer Garner, Anne Hathaway, Katie Holmes, Emma Watson, Sharon Stone sau Raquel Welch au inclus ia în garderoba lor. Și vedetele din țara noastră au ales, în ultimii ani, să poarte acest element vestimentar. Andreea Marin, Andra, Ozana Barabancea, Loredana, Gina Pistol sau Ilinca Vandici sunt doar câteva dintre numele celor care au readus în atenție „bătrâna” ie.

Ia românească are o istorie bogată, strâns legată de istoria poporului român. Se crede că primele reprezentări ale ei datează din perioada culturii Cucuteni. Ia este o componentă esențială a costumului tradițional românesc, iar broderiile sale au, pe lângă rol estetic, și semnificații simbolice, considerate a proteja purtătorul.

Ia românească, una dintre mândriile țării noastre

Ia românească este un simbol al tradiției noastre și o piesă vestimentară apreciată nu doar în România, dar și în întreaga lume. În ultimii ani, această piesă de îmbrăcăminte a devenit din ce în ce mai căutată, atât în țara noastră, cât și în afaceri internaționale. Indiferent dacă ești sau nu patriot, cu siguranță ai văzut măcar o dată o ia tradițională sau ai îmbrăcat-o chiar tu. Fiecare ie are propria poveste, iar atunci când o vezi într-o ținută completă, ea devine cu adevărat un simbol al

tradiției noastre.

Așa cum apar informațiile din perioada respectivă, ziua de 24 iunie, nu a fost aleasă întâmplător, deoarece această zi a fost denumită „Ziua de Sânziene”. O sărbătoare asociată cultului recoltei, vegetației și fertilității, dar și soarelui. Sărbătoarea vine din vremuri îndepărtate, cu rădăcini într-un străvechi cult solar.

Legende spun că Sânzienele (sau Drăgăicile) sunt zâne bune, care se adună în ziua în care soarele ajunge la apogeu (solstițiul de vară), îmbrăcate în cămăși albe, purtând coronite de flori galbene. Se prind în horă și joacă, dând astfel puteri deosebite

Spăcel-1938

florilor și buruienilor, transformându-le în „plante de leac”.

Așadar, dacă ia românească ar putea să povestească, într-un dulce grai românesc, am putea afla, din minunatele ei spuse, o fascinantă poveste a unui neam și a unui pământ aflate într-o strânsă comuniune. Ar putea să ne povestească despre bine și frumos, despre armonie și perfecțiune, despre cer și pământ aflate într-o strânsă legătură, despre nemurire. Și nu numai despre acestea! Felul în care ia românească a dăinuit în timp este o adevărată dovadă de statornicie a poporului care a creat-o și pe care îl înfrumusețează, făcându-l unic între popoarele lumii!

Cu o asemenea încărcătură semnificativă, noi cum am putea renunța la a mai purta ia tradițională românească? Trebuie să continuăm să purtăm încă pe veșminte ceea ce au creat și ne-au transmis cucutenii acum 7.000 de ani, într-un limbaj doar de noi știut, care poate fi definit ca un legământ făcut de cei din neolitic cu sutele de generații ce le-au fost urmași! Și trebuie să fim mândri de asta! Șă considerăm că portul iei tradiționale face parte din existența și trăinicia poporului nostru, că este informația din codul ADN înscrisă în noi din ADN-ul strămoșilor!

Iată mai jos câteva informații din Wikipedia

despre Cultura Cucuteni sau Cucuteni-Tripolia - perioadă în care se presupune apariția iei.

NOTĂ: Nu se cunoaște cu precizie momentul apariției acestui articol de îmbrăcăminte, însă cercetările atestă faptul că ia ar putea data încă din perioada culturii Cucuteni.

Cultura Cucuteni

(în engleză Cucuteni-Trypilian culture și în ucraineană Трипільська культура), cea mai veche civilizație din Europa, datând din perioada 5800-3200 î.Hr., și-a primit numele după satul cu același nume din apropierea Iașiului, unde în anul 1884 s-au descoperit primele vestigii. Cultura a fost inițial numită după satul Cucuteni, din Județul Iași. În 1884, Teodor Burada (3 October 1839 – 17 February 1923). Folclorist, etnograf și muzicolog a descoperit fragmente de ceramică în pietrișul din drumul dintre Târgu Frumos și Iași.

Cultura Cucuteni precedă cu câteva sute de ani toate așezările umane din Sumer și Egiptul Antic. Cultura Cucuteni se întindea pe o suprafață de 350.000 kilometri pătrați, pe teritoriul actual al României, Republicii Moldova și Ucrainei. Pe teritoriul României cultura Cucuteni era răspândită în Moldova, nord-estul Munteniei, sud-estul Transilvaniei și Basarabia și se caracteriza

Ziua Iei, Iancului și a Sănzienelor – Oradea, 24 iunie 2025

printr-o ceramică de foarte bună calitate, bogat și variat pictată.

Ceramica din cultura Cucuteni este unică în Europa, găsindu-se unele asemănări, destul de pregnante, doar între ceramica Cucuteni și o ceramică dintr-o cultură neolitică din China. Între cele două culturi este o distanță de timp foarte mare, cea din China apărând după circa un mileniu față de cea de la Cucuteni. Poate aceasta să explice și prezenta pe această ceramică a unor simboluri spirituale străvechi (Yin și Yang, svastică, cruce) apărute prima dată în Europa în cadrul vechilor culturi danubiano-pontice (Cucuteni și Turdaș) și apoi la distanță de mii de ani și kilometri în Asia; asta pe lângă ipoteza inconstienței colective a lui Carl Jung.

Pe ceramica Cucuteni predomină decorul în spirală, cu numeroase variante și combinații. S-au găsit și figuri feminine cu torsul plat, decorate cu motive geometrice. Populația aparținând culturii Cucuteni avea o organizare protourbană, cu locuințe mari, cu vetre interioare. Aveau ca ocupație vânătoarea, agricultura și meșteșuguri casnice, cum ar fi: țesut, olărit, confecționare de unelte. În locuințele ce fac parte din cultura Cucuteni au fost întâlnite câteva cazuri unde, în podeaua locuințelor, au fost descoperite oase umane, o posibilă mărturie a faptului că oamenii se îngropau la temelia caselor, în mod ritualic. Acest lucru pare să fie susținut și de lipsa necropolelor.

Specialiștii vorbesc despre un cult al zeiței-mamă, dovadă fiind statuetele antropomorfe descoperite. Populația Cucuteni practica și diferite culte solare evidențiate mai ales prin pictură. Culoarele predominante pe ceramica Cucuteni sunt roșul, albul și negrul, cu unele variații în funcție de temperatura la care a fost ars vasul respectiv. Ca formă, vasele diferă de la simple pahare la vase mari de tipul amforelor.

George ROCA,
Sydney, iunie 2025

Mircea Dorin Istrate

La 80 de ani!

Vis fericit de codană

Motto

*Din cerul ținut cu astre,
Se cern în nopți stele căzătoare,
În locul lor urc visurile noastre,
Căruind prin lumi fără hotare.*

*

*Pe cerul nopți-n val trec lin,
Scânteietoare stele,
Dintr-un adânc grăbite vin,
Și-n altul merg să-mi steie.*

*Se tot rotesc prin infinit
De timpuri ne-ntrerupte,
Umplând cel gol nemărginit
Și hăurile-abrupte.*

*Nouă ne par că viețuiesc
Acol' din totdeauna,
Dar ele-n timpul lor ceresc
Se nasc și mor întruna.*

*Dar până asta noi s-o știm,
El, neamul, ni se găta,
Așa că cerul ce-l privim
Acu-î, ce-a fost odată,*

*Poate în cea început
Când a irrupt văpaie,
Și în rotiri neîntrecut,
A curs prin cer pâraie.*

ARGUMENTE CA „LUCEAFĂRUL” SCRIS DE MIHAI EMINESCU SĂ INTRE ÎN PATRIMONIUL UNESCO

Ecaterina Chifu

„Luceafărul” este o capodoperă a literaturii române și universale și merită să intre în patrimoniul mondial UNESCO, pentru bogăția ideilor, mesajul poetic și frumoasa realizare artistică.

Am tradus poemul „Luceafărul” în limba franceză, pentru a pune în evidență importanța acestei opere și a susține acest proiect.

Cartea publicată de Editura Pim din Iași în 2025 are o excelentă realizare grafică, fiind ilustrată de renumitul grafician Mihai Cătrună.

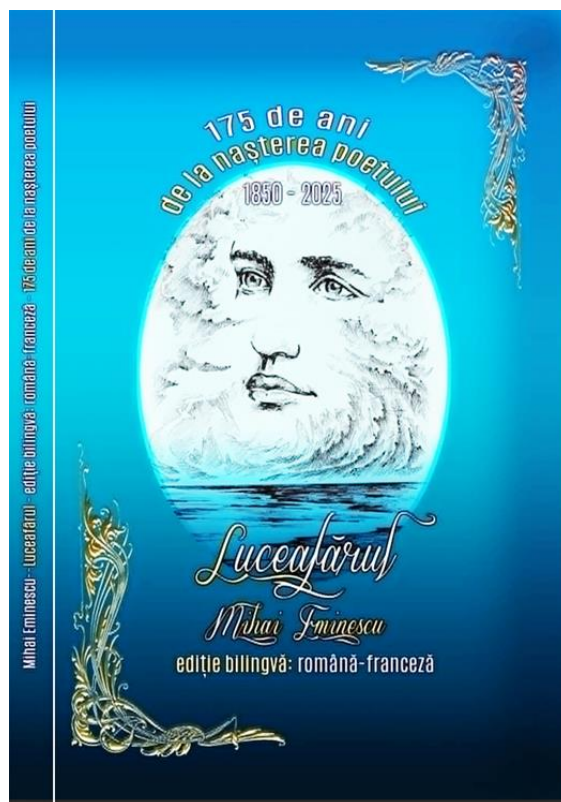
Această carte este o pledoarie ca „Luceafărul” scris de Mihai Eminescu să intre în patrimoniul UNESCO.

„Luceafărul” este un poem filozofic care redă soarta omului de geniu neînțeles de societate și se constituie din antinomii: viață/ moarte, nemuritor/ muritor, terestru/ astral, clipă/ eternitate, întuneric/ lumină, vis/ realitate, iubire efemeră/ iubire eternă etc.

Eminescu are meritul de a reda înaintea lui Einstein în acest poem, ca și în poezia „La steaua” relațiile spațio-temporale din cosmos (a se vedea descrierea zborului Luceafărului prin cosmos), realizând o formulă poetică a teoriei relativității.

Poemul îmbină toate elementele liricii eminesciene și universale: incompatibilitatea dintre ființele muritoare și elementele cosmice eterne, aspirația spre iubire, imposibilitatea iubirii absolute, efemeritatea omului pe pământ, ideea eternității, destinul omului și puterile demiurgice, contrastul între terestru și astral etc.

Despre poemul „Luceafărul” Eminescu a scris: „Aceasta e povestea. Iar înțelesul alegoric ce i l-am dat este că, dacă geniul nu cunoaște nici moarte și numele lui scapă de simpla uitare, pe de altă parte însă, pe pământ, nu e capabil a fericii pe cineva, nici

capabil de a fi fericit. El n-are moarte, dar n-are nici noroc”.

Academia Recordurilor Mondiale (World Records Academy) a anunțat, în ianuarie 2009, că „Luceafărul” este cel mai lung poem de dragoste și el a intrat în Guinness book, având 98 de catrene.

Am făcut cerere ca această capodoperă a literaturii române să intre în patrimoniul UNESCO la Comisia UNESCO din România, la Comisia UNESCO din Parlamentul României, la Academia Română, la Uniunea Scriitorilor din România, așa cum a intrat și Miorița. (Balada este tradusă de mine în limba franceză și postată de revista online „Armonii Culturale”).

Așa cum a intrat în patrimoniul UNESCO „Valsul frumuseții” a lui Eugen Doga, noi, Românii, suntem datori să facem demersuri ca „Luceafărul” să intre în patrimoniul cultural al umanității.

Eminescu este creator al culturii române, creația sa aparține culturii universale.

Eminescu rămâne alături de marii poeți ai lumii, prin opera ale cărei rezonanțe străbat meridianele, fiind îndrăgită și apreciată de atâția iubitori de poezie.

Avându-l pe Eminescu în suflet, nu mai suntem nicicând singuri, căci purtăm cu noi o bogăție rară, cea mai de preț comoară a limbii române, opera unui astru nemuritor, ce va străluci pe firmament, cu o blândă lumină, iradiind prin veacuri frumusețe și armonie.

Prof. Ecaterina CHIFU

Membră UZP

Râmnicu Sărat, 15 Iunie 2025

EMINESCU

Cristina HOROTAN

Vi-l amintiți oare pe Eminescu?
Acel „nebun sfârșind în sanatoriu”
Pe geniul lui suprem în poezie
Punându-se o pată ca oprobriu.

Ce tactică murdară și haină
Au adoptat înalții domni ai vremii;
Târând prin bălți murdare și prin tină
Luceafărul român, printre decenii.

Dorind unirea țării cu Ardealul,
El, jurnalist, cu logică și verbă,
A cutezat să scrie adevărul
Despre politica minciunii de la cârmă.

De o luciditate sfidătoare,
Un militant activ pentru dreptate,
Reformator, cu maiestruozitate
Izbind necruțător în nedreptate!
Iar teama căpeteniilor țării
Și a imenselor puteri externe,
De furibunda lui contraidee,
L-a aruncat jos de pe metereze.

Au fabricat voit o nebunie,
O conspirație de mari proporții
Ce a ucis, în carne și în minte,
Românul absolut al României.

Am vrut valori și am avut destule;
Și le-am privit pe toate cum dispar
Am stat deoparte, cum stăm și acum
Iar nedreptățile, dreptăți ne par.

Cum să ne fie bine într-o țară
În care cioara-i pasăre măiastră,

Iar șoimul călător infam ne pare
Între atâtea păsări răpitoare.

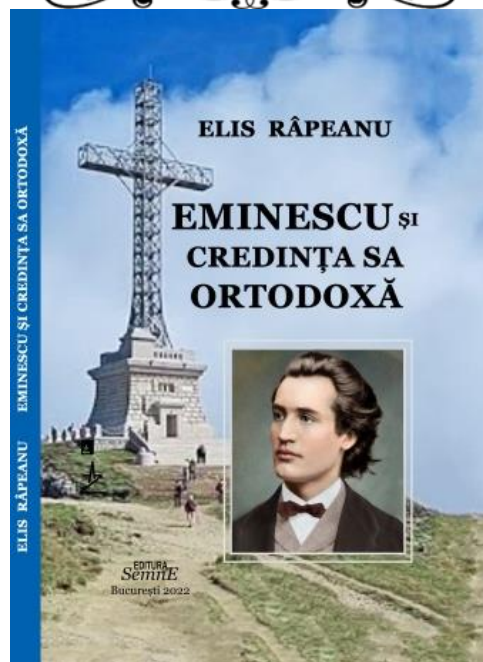
Vi-l amintiți oare pe Eminescu
Ucis de cei malefici prin spitale,
Prea interzis, prea cenzurat... dar oare:
A scris al nostru geniu vorbe goale?

Cristina HOROTAN

Șelimbăr, Sibiu

15 iunie 2025

De-a lungul întregii sale vieți, poetul a fost preocupat de problemele de religie. Pe una din paginile caietelor sale, nota că Dacia a fost colonizată de creștini. „În biblioteca sa s-au aflat, pe lângă Sfânta Scriptură, precum notează **Alexandru Elian**, și opere ale Sfinților Vasile cel Mare, Grigore Teologul, Efrem Sirul, Fericitul Augustin, Ioan Damaschin, Nicodim Aghioritul ș.a. Într-un consistent studiu apărut de curând, Profesorul **Virgil Cândea**, pornind de la sugestiile prezente în comentariile lui **Al. Elian** și **F. Crețu**, înfățișează generos cum Mihai Eminescu, îmbogățindu-se prin lectura unor cărți sfinte, a făcut să transpară idei și imagini în poezia sa. Asemenea înrudiri și înrâuriri le găsim în poeme ca: „Pentru păzirea auzului”, „Călin”, „Când te-am văzut”, „Venera”..., „Gelozie”, unde întâlnim termeni și expresii comune: *nălucire*, *idol*, *împătimire*, *împietrit*, *cămașa tristei inemi*, *ochii*, *fecioare închise în cămări*, *încăperile gândirii*, sau motivul lui *Narcis* în portretul fetei de împărat. În altă parte, versul „A ochilor privire ca mâna fără trup” (Ms. 2277,331) reia imaginea Sfântului Vasile cel Mare: „Ochii sunt cele 1000 mâini fără trup” (Ms. 3074, f.40).“

MIHAI EMINESCU, REVIZOR ȘCOLAR PE JUDEȚELE IAȘI ȘI VASLUI 1875- 2025, 150 DE ANI

Nicolae Iosub

Fiind nevoit să-l numească pe Dimitrie Petrino, director la Biblioteca Centrală Universitară din Iași, în locul lui Mihai Eminescu, ministrul Titu Maiorescu îl numește pe Eminescu, în funcția de revizor școlar pe județele Iași și Vaslui, cu o retribuție de 500 lei pe lună, ceea ce Poetul a acceptat, dorind să cunoască situația învățământului românesc.

La numirea în funcția de revizor școlar, Eminescu scrie ministrului: „La scrisoarea d-voastre din 15 a.c. am onoarea a răspunde că primesc bucuros funcția de revizor școlar peste districtele Iași și Vaslui, nu pentru că

prin asta aș adăuga ceva la bunăstarea mea materială, căci în faptă câștig pe loc cu lecțiile de la Institutul Academic și Școala Normală împreună 367 l. n., astfel încât adaosul nu este considerabil în vederea cheltuielilor ce le-aș avea cu drumul.

Punctul meu de vedere este că aș intra în contact cu populația rurală, singura care mă interesează, îndeosebi. Cred a fi în stare de a vă da relații fidele asupra stării și traiului ei, precum și asupra marginilor între care ar fi cu putință a se lărgi sau a se adânci învățământul primar” (18 iunie 1875).

Luându-și în primire postul, în luna iulie 1875, Eminescu se apucă de lucru cu o responsabilitate de invidiat, dând dovadă de înalt spirit administrativ, punctualitate, ordine și disciplină. Avea de inspectat 152 de școli, de cel puțin două ori pe an, 28 de zile le consacra serviciului administrativ, Eminescu întocmind multe rapoarte și situații, pe care le trimitea la minister, în speranța rezolvării unor probleme strigente. Și-a încropit o mică cancelarie, luând un dulap, o masă și câteva scaune de la bibliotecă, acolo unde lucrase, motiv de acuzații din partea lui Petrino și a liberalilor.

M. Eminescu-M. Cătrună

Mihai Eminescu a îndeplinit funcția de revizor școlar, pe județele Iași și Vaslui, activitate care l-a pus în contact cu realitățile satului românesc, modul de organizare, dotarea și valoarea învățământului la sate, făcând peste 250 de inspecții, întocmind rapoarte pentru minister, în care arăta neajunsurile învățământului de la țară și măsurile ce ar fi trebuit luate. El a organizat cursuri de pregătire a

învățătorilor, a promovat metodele moderne de predare în școli, a introdus manuale școlare cele mai bune și mai utile pentru elevi, cum au fost manualele întocmite de Ion Creangă.

În luna august 1875, nu după mult timp de la preluarea funcției de revizor școlar, Eminescu organizează, pe 10 august 1875, conferințele pedagogice ale învățătorilor, ținute la Școala nr.2 de băieți din strada Păcurari, acolo unde predă Ion Creangă. Din cei 54 de învățători convocați, au participat la aceste conferințe, din diferite motive, numai 24, ceea ce poetul consemna, în mod critic, într-un raport oficial: „...cauza principală este faptul că mai în toți anii trecuți aceste conferințe nu s-au ținut serios, ci numai de formă. Credința, cum că și-n acest an au să-ndeplinească numai o formalitate, i-au îndemnat pe mulți să nu se expuie la cheltuieli cari, li s-au părut zadarnice”. Observăm că Eminescu și-a luat în serios funcția de revizor școlar și vedea rolul important al conferințelor în pregătirea profesională a învățătorilor.

Eminescu, raportează către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice că obiectul conferințelor au fost: „parte prelegeri asupra metodei de a propune diferitele obiecte ținute de pedagogi practici recunoscuți de la școalele din Iași, parte în prelegeri ținute de învățătorii rurali înșiși, parte în convorbiri exegetice asupra metodologiei”.

În raportul său către minister, Eminescu prezintă situația grea a școlilor și a învățământului sătesc: „Lipsa absolută de mijloace pedagogice, lipsa unei foi învățătoresci în România se simte la fiecare pas. Cărțile didactice, câte sunt la noi, sunt pentru licee; ele presupun în mare parte explicări simultane ale profesorilor; termenii și stilul lor fac nefolositoare lectura acestor cărți pentru învățătorii rurali. Ei n-au ce ceti, chiar dac-ar voi. Noțiunile lor de științe naturale de ex. sunt aproape nule, deși aceste științe tocmai sunt mijlocul cel mai puternic al învățământului intuitiv și adevărate izvoare de cunoștințe practice și pozitive”.

În finalul raportului său, Eminescu propune: „Atrăgându-vă atenția asupra acestor lipsuri, vă rog tot-de-odată, domnule Ministru, să binevoiți a hotărî dacă n-ar fi bine ca aceste conferințe să se ție pe viitor în feriile Crăciunului și ale Paștelor. Atuncea petrec în general în Iași profesorii de la institutele secundare, din mijlocul cărora s-ar găsi mulți a cărora metodă ar putea servi de model învățătorilor rurali și a căror prelegeri li-ar putea îmbogăți cunoștințele”.

Pe data de 26 mai 1876, Eminescu scria un raport către Ministerul Cultelor și al Instrucțiunilor Publice, în care propune ca toți învățătorii să folosească metoda de predare din „Povățuitoriu la cetire prin scriere”, spunând: „*Orcât de modestă în aparență ar fi cartea, ea însemnează începutul unei reforme adânci în instrucțiunea elementară, ea a rupt-o cu dogmatismul; izvorul metodei propuse este însăși natura inteligenței, procesul ei de dezvoltare*”.

Eminescu recomandă „Povățuitorul la cetire prin scriere după metoda fonetică”, autori Gh. Ienăchescu și Ion Creangă, pe care le studiasse. Despre aceasta din urmă Eminescu scrie în *Curierul de Iași*, în 21 mai 1876: „*Deosebirea dintre metoda propusă de această broșură și învățarea rutinară și mecanică, precum se profesează ea în genere în școalele noastre, este deosebirea dintre învățământul viu și intuitiv și mecanismul inert al memorării de lucruri neînțelese de copii: este deosebirea dintre pedagogie și dresură*”.

La finele lunii august 1875, Mihai Eminescu inspectează școlile județului Vaslui, cu scopul de a trece în revistă starea de lucruri din școli, care se pregăteau să se reorganizeze în spiritul noii reforme a învățământului primar. Inspecția a scos în evidență un tablou sumbru: frecvența- sub orice nivel, condițiile mizere în care trăiau cadrele didactice, comportamentul lipsit de răspundere al prefectilor și primarilor față de problemele școlii, alimentația insuficientă a elevilor. Toate acestea îl silesc pe Mihai

Eminescu să creadă că populația rurală a județului Vaslui considera atunci școala ca ceva secundar, inutil.

Eminescu vizitând școlile din comunele Șipotele, Bahlui, Erbiceni, Totoiești și alte localități din județ, se convinsese că majoritatea sunt închise până la 6 luni pe an, din cauza lipsei de lemne de foc, învățătorii adesea se îmbolnăveau și nu avea cine-i suplini. În localul școlii din Bahlui, de exemplu, notarul ocupase mai multe săli de clasă, transformându-le în locuință proprie, altele deveniră câmară de alimente și depozit pentru nutreț.

O bună impresie au produs asupra lui Mihai Eminescu elevii din Totoiești, prin felul lor prietenos, prin aspectul exterior plăcut și prin curățenia din sălile de clasă. Răspunsurile elevilor însă erau necorespunzătoare, materia predată, copiii o memorau fără să o priceapă bine. În toate școlile pe care le inspectează, Eminescu recomanda pedagogilor să utilizeze manualele lui Ion Creangă, cele mai bune și mai utile în acel moment.

În data de 26 martie 1876, în calitate de revizor școlar, Mihai Eminescu a inspectat Școala de fete Nr.1 din Roman, care funcționa pe lângă Liceul de fete Sturza Cantacuzino. „În cei doi ani cât a fost revizor școlar pentru județele Iași și Vaslui, Eminescu a primit delegație să inspecteze și Școala nr. 1 – de fete – din Roman. Din raportul întocmit cu acest prilej, la 26 martie 1876, acesta surprinde lipsurile materiale existente aici, precum și slaba organizare și pregătire metodică din învățământul acelor vremuri.

Menționează, de asemenea, că frecvența era slabă, că la clasa a II- a «citirea merge binișor, toate celelalte obiecte însă rău. La aritmetică, nu sunt sigure în numerațiune și înmulțire“, remarcă preotul Țuscanu din raportul înaintat de revizorul Mihai Eminescu, la 27 martie 1876, Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice.

Preotul Țuscanu reamintește faptul că revizorul școlar Eminescu critica lipsurile

semnalate în predarea gramaticii, la care „Copilele știu numai unele definițiuni, nu însă cunoștință vie și curată a părților cuvântului“. El combate și „învățătura pe de rost – învățământul mecanic“ ce caracteriza școala vremii în întreaga țară: „învățământul mecanic este cel mai general în școlile noastre, de vreme ce lipsa de cunoștințe e, asemenea, general, sunt de părere că într-o dezvoltare normală a învățământului pedagogic o asemenea directoare nici n-ar fi cu putință și nici ar trebui suferită, dar în împrejurările de față această școală e la nivelul a cel puțin 50 la sută din școlile noastre de fete“ (Gheorghe Radu- „Învățământ, cultură și personalități nemțene în documentele vremii“).

Despre starea învățământului romășcan din acea vreme, preotul menționat dă detalii importante și dintr-un memoriu întocmit de către George Radu Melidon, fiu al urbei intitulat: „Starea școlilor din Moldova“, apărut la Iași la 11 ianuarie 1862. Același autor va publica ulterior, tot la Iași, la 5 octombrie 1870, în revista „Secolul“ poezia „Eminentul poet Eminescu“, Radu Melidon, fiind printre primii oameni de cultură din țară, așa cum spune preotul cărturar, care a intuit geniul poetului.

Deplasările frecvente prin satele județului, cu căruța sau brișca, lucru cu care era obișnuit din copilărie, au dat naștere la ironii din partea colegilor junimiști și mai ales a „caracudei“, care i-au făcut și versuri glumețe:

*„Eminescule, poete,
Umblai în cabriolet
Luni întregi, din sat în sat
Școlile de inspectat,
Ca 'nalt revizor școlar,
Stai în gazdă la primar
Și cu primărițele
Îți incurcai ițele”.*

Parcurgând drumurile noroioase și grele din satele și cătunele Moldovei, Eminescu constata starea deplorabilă a învățământului românesc: „...copii goi și bolnavi, învățători ignoranți și rău plătiți, administratorii

superfîciali, toate acestea îngreuiate de creșterea impozitelor, menite a hrăni această stare de lucruri, nu sunt condițiunile normale pentru școli bune..."

Una din școlile din județul Iași, inspectate de poet, a fost cea din Andrieșeni, pe care a găsit-o închisă din cauza lipsei de lemne: "După ce s-a făcut focul am inspectat-o din nou la 3 ore fără un sfert, cum m-am întors de la Șipote. Am aflat prezenți un copil în clasa a IV-a, doi în clasa a III-a, patru într-antăia. Răspunsurile lor au fost peste tot slabe. Domnul învățător e însărcinat de a comunica următoarele primăriei locale: 1. Școala să fie aprovizionată cu lemne, care se vor preda învățătorului în natură; 2. Părinții copiilor să fie obligați să le cumpere cărți în regulă; 3. Avertismentele să se execute cu stricteță, pentru ca obligativitatea învățământului să nu fie o iluzie..."

Așa cum consemnează și G. Călinescu, Eminescu dă dovadă de bună-credință ca funcționar public, capacitatea lui de muncă inteligentă și practică, care „ar fi făcut în alte împrejurări din el un mare organizator...Dureros de ridicul este, deci, raportul revizorului sociolog, care deplânge în el mortalitatea copiilor de vărsat negru, anghină difterică și alte boale, după ce însemnase în carnet și unele leacuri împotriva lor, pe care le-a recomandat probabil țăranilor, împotriva cămătăriei la țară și a proastei economii sătești, dând soluții practice pe care n-avea cine să le citească”.

Dar, cu toată munca sa grea, plină de dăruire față de cei săraci și necăjiți, pe care încerca

„Eminescu pedagog și revizor școlar”

să-i ajute cum putea și cu ce putea și el, cu toate propunerile practice și bune pentru învățământul românesc, Mihai Eminescu nu a fost apreciat de marii timpului, nu l-au luat în seamă, ci dimpotrivă, i s-au găsit motive ridicole, de a fi destituit, odată cu schimbarea guvernărilor de la putere.

La 1 iunie 1876, ministrul liberal Gh. Chițu l-a destituit pe Eminescu din funcția de revizor școlar, poetul rămânând practic pe

drumuri. Deși Eminescu, în această perioadă, nu făcea politică de nici un fel, era asimilat de liberali ca un susținător al junimiștilor și este pedepsit cu pierderea serviciului, așa cum se proceda în politica românească, din a doua jumătate a sec. XIX-lea.

„Fiindcă însă fusese numit în slujbă de un ministru al partidului conservator, ministrul liberal, imediat după venirea la putere, îl dete afară. Așa e obiceiul acolo”, spune Mite Kremnitz în 1910 (*Un Lenau român-Eminesciana* nr.38, Ed. Junimea, Iași, 1985).

Iată ce spune Eminescu după destituire: „Rămas fără o poziție materială asigurată și purtând lovitura morală ca o rană care nu se mai poate vindeca, voi fi nevoit să reiau toiajul pribegiei, neavând nici un scop, nici un ideal.

Crede-mă... că de azi sunt un om pierdut pentru societate.

O singură fericire ar renaște în sufletul meu, dacă aș putea să ascund nedreptatea.

Posteritatea nu vrea să afle că am suferit de foame din cauza fraților mei.

Sunt prea mândru în sărăcia mea. I- am disprețuit, și acest gest e prea mult pentru un suflet care nu s-a coborât în mocirla vremurilor de azi”.

Noul ministru al Învățământului, G. Chițu, căuta motiv ca să-l demită pe Mihai Eminescu din postul de revizor școlar, învinuindu-l că în perioada, 15- 31 martie 1876, nu făcuse nici o inspecție în școli, Poetul răspunzând printr-un amplu raport, despre activitatea sa ca inspector: „Am fost cu drept cuvânt surprins de ordinul d-voastră nr.3483, prin care sunt invitat de-a arăta: de ce în intervalul de la 15-31 martie a.c. n-am inspectat nici una din școalele rurale ale județului Iași și ce m-a împiedicat de a-i îndeplini această datorie?... Considerând acum numărul de 152 școale publice și private din circumscripția subsemnatului, împrăștiate pe o suprafață de mai multe sute de kilometri pătrați (1.143.570 m.), considerând minunatele căi de comunicație dintre comună și comună, că amândouă comunele nu sunt șese, ci pline de dealuri și păduri, că pentru inspectarea lor sunt abia șase luni lucrătoare, dacă sustragem sărbătorile și vacanțele de peste an, considerând în urmă că într-o zi nu se pot inspecta conștiincios decât două școale, de vreme ce ziua școlară are numai 5 ore (ba joia numai 3), veți vedea domnuule ministru, că sarcina subsemnatului este de a inspecta de două ori 152 școli în timpul de 180 de zile, iar pentru lucrarea administrativă și de cancelarie i-ar rămâne în acest timp

28 de zile.... fiindcă legile timpului și ale spațiului sunt apriorice și nu sufăr nici o discuțiune, de aceea vă veți convinge că îndatorirea de a inspecta școalele din 15 în 15 zile este o imposibilitate, asupra căreia n-a insistat nici chiar ministrul, care-a emis ordinul respectiv” (Raportul lui Eminescu către Ministrul Învățământului).

Acest raport documentat și complet a nemulțumit pe ministrul Chițu, care dispune prefectului de Iași: „Domnul Eminescu, revizorul școlar, fiind pus de la 4 iunie în disponibilitate, recunoașteți cu girarea afacerilor de corespondență a revizoratului pe domnul institutore Dârzeu. Ministru”.

Cu toate eforturile puse de Mihai Eminescu, pentru a ajuta învățământul din școlile inspectate, de a căuta soluțiile cele mai bune pentru fiecare școală în parte, de a ajuta învățătorii să folosească cele mai bune metode de predare și recomandarea unor manuale școlare mai bune, munca lui nu a fost recunoscută de oficialii timpului, fiind destituit fără ezitare. Politicul și-a spus cuvântul și în cazul lui, el care nu făcea politică de nici un fel.

Eminescu își dă seama că este o lucrătură a politicianilor liberali, căci scrie, Veronicăi Micle: „Ah, politica este cauza tuturor nenorocirilor din țara noastră. Politicienii liberali subordonează tuturor ideilor mari, cauza patimilor din culise. Victimele nu sunt adversarii politici puternici, hrăpăreți, ci, micii slujbași, nenorociții cari nu pot să se apere. Răzbunarea lor e murdară. Chiar dacă lovesc, vezi în atitudinea lor portretul lașului”. În

Eminescu, Creangă și Bojdeuca

continuare Eminescu, solicită ca Veronica Micle să intervină pe lângă soțul ei, pentru un post de pedagog „pentru a avea din nou un culcuș și o bucată de pâine, pe care o doresc de două zile și n-am cu ce s-o cumpăr. Salutări respectuoase. Eminescu”.

Această nedreptate făcută poetului, a făcut ca toată viața lui Eminescu să-i critice și să-i urască pe liberali, adepții reformelor ce duceau la creșterea numărului de funcționari, slab pregătiți, ce trăiau cu lefuri bune și care au dus la sleirea visteriei țării: „Ce caută aceste elemente nesănătoase în viața publică a Statului? Ce caută acești oameni cari pe calea Statului voiesc să câștige averi și onori, pe când Statul nu este nicăieri altceva decât organizarea cea mai simplă a nevoilor omenești? Ce sunt aceste păpuși, care doresc a trăi fără muncă, fără știință, fără avere moștenită, cumulând câte trei, patru însărcinări publice, dintre care n-ar putea să împlinească nici pe una în deplină conștiință?”

Veronica Micle, într-o scrisoare către prietena sa, Eugenia Frangolea, spune: „Tu știi obiceiul tradițional al guvernământului nostru, odată ce un guvern a căzut cel care-i urmează destituie și schimbă tot ce-a făcut precedentul, asta-i pricina că noi mergem atât de bine și că progresăm minunat!!! adică ne aflăm într-o stare de continuă schimbare, ai noștri n-au cea mai mărunță idee de stabilitate și-și ignoră total stările de bine care rezultă din aceasta” (Scrisoare din 23 aprilie 1876, a Veronicăi Micle către Eugenia Frangolea).

În decursul unui an, cât Mihai Eminescu a îndeplinit funcția de revizor școlar, el reușește să-și dea foarte bine seama de situația grea a învățământului românesc și cauzele acestuia, făcând vinovați pe cei ce conduc destinele oamenilor: „Un om nu poate face nimic într-o țară rău întocmită și, măcar să tot poruncească, rămâne la vorba aceea: A poruncit cânelui și cânele pisicii și pisica șoarecelui, iar șoarecele și-a atârnat porunca de coadă....

Precum soarele stă locului de milioane de ani, oricare ar fi părerile omenești, fie geocentriste, fie heliocentriste, tot astfel părerile oamenilor nu schimbă nimic din mersul firesc, material al lucrului. Părinți miseri și vițioși, copii goi și bolnavi, învățători ignoranți și rău plătiți, administratori superficiali, toate acestea îngreuiate de creșterea impozitelor, menite a hrăni această stare de lucruri, nu sunt condițiunile normale pentru școli bune, precum lemn de brad putregaiu, gelău de plumb și meșter prost nu-mi dă o masă bună. *Școala va fi bună, când popa va fi bun, darea mică, subprefecții oameni ca să știe administrație, finanțe și economie politică, învățătorii pedagogi, pe când adică va fi școala școală, statul stat și omul om*” (G. Călinescu- *Viața lui Mihai Eminescu*, Editura Junimea, 1964). Toate acestea sunt valabile și astăzi, din păcate.

Bibliografie:

1. M. Eminescu- *Diverse- O scriere critică- Colecțiunea Șaraga*, Iași, 1895
2. Octav Minar- *Eminescu în fața justiției- Editura Librăriei Școalelor C. Sfetea*, București, 1912
3. George Călinescu- *Viața lui Mihai Eminescu- Ed. Junimea*, Iași, 1977
4. Constantin Popescu- Cadem- *Procesul de la Înalta Curte de Compturi- Revista Manuscriptum nr.1*, 1980
5. Augustin Z.N. Pop- *Noi contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu- Editura Academiei Republicii Socialiste România*, București, 1969
6. Gheorghe Radu- „Învățământ, cultură și personalități nemțene în documentele vremii“
- 7.V. Ghețea- *Mihai Eminescu pedagog și revizor școlar- Cunoștințe folositoare nr.83*
- 8.George Radu Melidon- *Starea școlilor din Moldova*, Iași, 1862

**Nicolae Iosub,
iulie 2025, Botoșani**

NATIUNEA ROMÂNĂ

EPOPEEA Viteazului Mihai (44)

Angela Faina

Cu paloșul în mână și cu arma minții, Mihai-Vodă coagulează toată românimea într-un singur stat, „așa cum a fost de veacuri”, sub sceptrul românesc și sub același drapel tricolor.

„Nu-mi las nimănui țara și neamul, nici mort !”

Ecourile naționale și internaționale ale unirii celor trei principate române

„Geniul lui Mihai croia și rumânii punând în lucrare, făceau minuni. Unind pe toți rumânii într-un tot, făcu o națiune mare, vrednică de recunoașterea altor nații, destoinică de a se apăra. Aceasta era vremea cea mai slăvită pentru rumâni, era epoca ce prevestea pentru dânșii un veac de aur.”- Aaron Florian – „Idee repede despre istoria Prințipatului Țării Rumânești ”-1837

„Unitatea națională fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari, care întrupară în sine individualitatea și cugetarea poporului.”-Nicolae Bălcescu

Richard Knolles, cronicar contemporan cu Mihai-Vodă, scrie în cartea sa „Istoria generală a turcilor” din 1603 următoarele: „După această victorie importantă, Mihai ocupând restul Moldovei a chemat poporul să-i jure supunere împăratului, lui însuși și fiului său, spre marea ofensă a polonilor, dar în special a marelui cancelar, Jan Zamoysky, un bătrân inamic al Casei de Austria. Au urmat tulburări mai mari decât mai înainte, la frontierele acelei țări curgând mai departe sângele multor creștini, pe care îl puteau folosi mai bine contra dușmanului de moarte în apărarea comunității creștine. Totuși cele trei țări războinice și de graniță, Transilvania, Valahia și Moldova, bastioanele cele mai sigure ale acestei părți a creștinătății (*the surest bulwarkes of that side of Christendome*) și foarte expuse furiei inamicului comun, erau încă o dată unite sub ascultarea împăratului pentru marea

binefacere (fără îndoială) a comunității creștine și spre nemulțumirea turcilor (...)”- din tiparituriromanesti.wordpress.com

Nemulțumirile turcilor erau evidente. Ambasadorul Spaniei la Praga, Guillen de San Clemente, îl informa pe regele Spaniei, Filip al III-lea despre „uimirea” stârnită de Mihai Vodă care a smuls Moldova din mâinile lui Ieremia Movilă, înscăunat cu îngăduința turcilor și polonezilor. Acest lucru nu le e deloc pe plac turcilor, fiindcă îi sunt oprite proviziile care mergeau din acea provincie la Constantinopol. La fel nici polonezilor nu le este pe plac.

Victoriile sale asupra Ardealului și Moldovei, au căpătat noi dimensiuni, cunoscute și de opinia publică din Europa. Deși unii nu îl agreau pe Mihai datorită invidiei, alte capete încoronate vedeau în Mihai „Steaua răsăritului”.

Arta mânăuirii armelor, abilitatea sa, calitățile sale de cavaler și de excelent conducător militar, strategiile sale surprinzătoare pe care le aplica, victoriile sale strălucite, l-au făcut faimos peste tot în Europa. I se duse vestea datorită parcursului său militar și politic ieșit din comun, datorită determinării sale și calităților deosebite pe care le avea. Prestigiul său militar și politic în marile Cancellarii ale Europei era imens. **„Din Constantinopol și până la Roma nu se vorbea decât despre faptele sale”- spun cronicarii.**

Viteazul Mihai, principele „nebun”, care pusese pe jar trei imperii prin politica sa ambițioasă și nesupusă e eroul momentului nu doar în Ardealul și Moldova pe care le controla prin forța armelor, ci în întreaga Europă.

Regele Franței, vestitul Henric al IV-lea spunea într-o scrisoare: „...se zice că românul e foarte tare și că planurile lui cresc potrivit cu izbânzile.”

Datorită capacității sale pe care a demonstrat-o, de a fi un lider eminent, Mihai a fost comparat cu marii eroi ai istoriei universale. Fiind vrednic, măreț, viteaz,

înlăcărat, surprinzător și autoritar, se spunea că „a fost croit după chipul și asemănarea lui Alexandru Macedon.”

Lombardul Carlo Magno, comisar al Casei de Austria îi trimite lui Mihai o scrisoare în care spune în încheiere: „...ești al doilea Alexandru Macedon.” Silezianul Reinhold Heidenstein, secretarul regelui polon Sigismund al III-lea Vasa scria că Mihai s-a înțeles cu țarul Moskoviei, Boris Godunov și cu partizanii Habsburgilor și cu ortodocșii din acele părți încât poporul îl socotea deopotrivă Alexandru cel Mare.

Cronicarul Miron Costin amintea în letopisețul său: „Și era așa de groaznic Mihai Vodă și vestit în războaie și apoi scrie Hronograful leșesc că era așa de vestit Mihai Vodă și la leși(polonezi n.n) că țara Podoliei aștepta cu bucurie pre Mihaiu-Vodă să vie să i se închine toți podolenii.”

O știre, reliefează : „În anul 1600, Mihai se făcu stăpân și în Moldova și se gândea deja la coroana Poloniei, unde îl poșteau mulți baroni din Rusia, care sunt din neamul grec.”

Harta Țărilor Române în timpul lui Mihai Viteazul. Pe hartă figurează: locul bătăliilor și traseul campaniilor și Balcani, din 1596, 1598, cucerirea Transilvaniei și Moldovei. Se specifică locul bătăliei de la Mirăslău, bătălia cu polonezii din toamna anului 1600 și ultima campanie recucerire a Transilvaniei și victoria de la Guruslău

Imagine luată de pe historymaps.ro

Mihai Viteazul aduce și Moldova în stăpânirea Casei de Austria

Cele trei țări au fost declarate de Mihai, ca supuse împăratului

Acum, împăratul avea toate cele trei țări române în stăpânire, o realizare excepțională a Viteazului Mihai

Dar se va vedea că împăratul nu a știut să aprecieze ceea ce Mihai a realizat pentru Casa de Austria. Ar fi putut să-l păstreze ca pe un bun conducător, prinț creștin, bun militar și care să-i mențină aceste trei țări sub coroana imperială. Dacă Mihai ar fi fost cu adevărat sprijinit de împărat, Imperiul Sfânt Romano-German ar fi posedat teritorii și mai întinse, așa cum și-a dorit, încât să ajungă să aibă granița la Dunăre.

Pentru a conduce cât mai bine noul stat, Mihai și-a asigurat guvernanta celor trei țări române prin apropiatii săi, cei din familie și căpitani săi de încredere. Astfel, era asigurată continuitatea pentru această perioadă, a acestei tulpini voievodale. Acum, țările române erau conduse de tată și fiu, fiind în mâini bune.

Mihai era deocamdată, mulțumit și liniștit din acest punct de vedere, dar voia ca lăstarii familiei sale, să asigure peste veacuri domnia românilor pe aceste meleaguri. Scopul lui Mihai, era ca în scurt timp să clădească o dinastie, care să preia conducerea acestei țări românești și știindu-l ambițios, se gândea să instituie o monarhie care să se poziționeze pe picior de egalitate cu cele din vecini.

Fiul său, Nicolae avea deja experiența de a fi la cârma țării și Mihai era încrezător că și în viitor, el va fi capabil să dețină titlul de Domn al tuturor românilor.

Stema lui Nicolae, fiul lui Mihai Viteazul-domnul Țării Românești, în anul 1600, wikiwand.com

Este evidentă asemănarea între stema lui Nicolae și cea a lui Iancu de Hunedoara- doi domnitori români, unul în Valahia, iar celălalt în Transilvania, ambele având corbul (sau acvila) cu inelul în cioc și crucea deasupra

Părerii contradictorii referitor la acțiunea de unificare a țărilor Române

Unii au încercat să afirme că Viteazul Mihai a realizat unirea doar în scopuri dinastice, de orgoliu, împins doar de dorința de cucerire.

Dacă ar fi fost împins doar de orgoliul de a cuceri, el n-ar fi luat atât de hotărât și atât de rapid, atâtea măsuri politice, sociale, administrative în Transilvania, pentru români. El a promovat românismul sub toate aspectele sale. S-a îngrijit mereu ca treburile țării să fie bine conduse. Citatele pe care le-am prezentat anterior sunt concludente referitor la conștiința sa de neam, voința sa fermă de a reunifica Dacia străbună, de a crea pentru toți frații români din „*aceeași mamă, așa cum a fost de veacuri*”, o țară a lor, condusă de români și pentru români.

El cheamă în ziua unirii, la acțiune toată suflarea românească:

*„O viață avem români, și-o cinste !
Deșteptați-vă că am dormit destul!”*

Hrisovul lui Mihai de la 27 mai 1600

Aceste îndemnuri sunt pentru a îmboldi românii să participe activ la punerea bazelor noului lor stat creat de Mihai. Dorește participarea tuturor pentru ca viitorul nației să fie cât mai prosper.

Jean Henri Abdolonyme Ubicini, istoric italian afirmă: „Ca principe al Moldovei și Transilvaniei, el înțelegea adevăratele interese ale ținuturilor românești, iar aceștia i-au rămas credincioși și îi venerează și astăzi amintirea.”

Istoricul N. Borețki Bergfeld, profesor la Universitatea din Petersburg, susține în cartea sa „Istoria Rumynii”, apărută în 1909, următoarele: „Deosebită importanță a lui Mihai în istoria Principatelor române constă nu numai că a încercat să înlăture jugul

turcesc, ci a vrut să pună pe un teren real ideea unității naționale și a unității statale... (..) care nu reprezenta numai obiectul preocupărilor sale personale ci și obiectul conștiinței de sine naționale și al solidarității reciproce, pentru a strânge sub flamurile unui singur tron pe românii despărțiți unii de alții. Și dacă aceasta nu i-a reușit decât pentru puțin timp, a fost pentru că ideea sa, s-a ridicat cu mult deasupra nivelului real al timpului său”.

„Mistuit de focul sacru al patriotismului, el a trăit, a luptat și a murit pentru gloria țării sale. Adorat de soldații pe care-i plătea cu daruri și cu pământ, iubit de ai săi.”

„Marea veste a unirii, a provocat consternare la Curțile împăratului Habsburgic, regelui Poloniei și sultanului de la Constantinopol, toți trei **ridicându-se în același timp ca să-l distrugă și să-i zdrobească marea putere**. Popoarele creștine, atât cele de rit catolic, ortodox sau alte confesiuni, au primit-o cu bucurie, convinge fiind, că cele trei țări românești vor constitui **„cel mai sigur bastion din această parte a creștinătății [...]**spre marea câștig al lumii creștine și **paguba turcilor**”, cum spunea istoricul englez **Richard Knolles**, în opera sa „**Istoria generală a turcilor**”, scrisă în anul 1603.

Alți istorici, care vor să-i diminueze lui Mihai marile calități și merite, să ne știrbească istoria, susțin contrariul. Invidia a lucrat și va lucra mereu, așa că nu mai dăm curs acestor părerii.

Situația în Transilvania, după Unirea cu Moldova

Tactica amânării plății soldaților folosită de către Casa de Austria pentru a-i slăbi puterea lui Mihai, care se baza foarte mult pe armată

Stăpânirea de câteva luni asupra celor trei țări române a pus numeroase probleme de guvernare, solicitându-l pe Mihai din multe puncte de vedere: diplomatic, economic, politic, social, etc. Era o nouă experiență care necesita abilitate, maleabilitate, predicție, prevedere, inteligență dar în același timp și fermitate.

După ce Mihai a intrat în Moldova și a ajuns la Suceava, la 23 mai 1600, problema plăților lefurilor soldaților revenea în actualitate, ca de atâtea ori până acum.

Mihai îi scrie din, nou din cetate, diplomatului Bartolomeo Pezzen, următoarele: *„căci oștenii, în această stare de lucruri, ne presează cu strășnicie să le dăm lefuri noi.”*

Voievodul voia să pună capăt unei *„întârzieri atât de lungi și fără sfârșit”*, pentru că el își dădea seama de urmările neachitării soldelor oștenilor, care în lipsa banilor promiși, se dădeau la jafuri și prădăciuni, deși legile militare impuse de Mihai au fost foarte stricte: cine era prins, plătea cu capul.

Mihai scria la finalul scrisorii că: *„Soldații nu pot fi hrăniți cu vorbe goale”* ..și... *„încetineala în lucrurile mari este primejdioasă.”*

Ostașii s-au dedat în unele sate la prădăciuni și jafuri făcând pagube serioase atât boierilor cât și oamenilor de rând. Unii cronicari se exprimau că neavând ce mânca, soldații mâncau frunzele copacilor. Nu se poate verifica cât de veridice sunt aceste afirmații, însă ceea ce e adevărat, e că Mihai a dat în acele zile pedepse capitale unor soldați care s-au făcut vinovați.

În iulie 1600, împăratul, oprește din nou plata armatei lui Mihai. Pentru Voievodul Mihai, alte noi, temeri, frustrări și îngrijorări. Fără armată, Mihai nu putea rezista mult timp în Ardeal. Asta era de fapt și intenția imperialilor, de a-l face pe Mihai să plece de bună voie, din scaunul său. Nemaivând puterea pe care să se sprijine, el va fi nevoit s-o facă. Această, intenție va reieși clar din scrisorile și documentele imperialilor, dar de care Mihai nu știa nimic.

Bartolomeo Pezzen, cel mai important comisar imperial vine în iulie 1600 la Satu Mare, unde se întâlnește cu alți doi comisari imperiali, cu banul Mihalcea Caragea și alți doi mari dregători ai lui Mihai. Aceștia fac un raport care prezintă împăratului situația

din Ardeal: „negocierile cu Mihai au fost amânate atât de mult, pentru că nu trebuie presat prea tare domnul voievod cu cedarea Ardealului, ținând seama de campania turcă gata să înceapă. Mai curând el trebuie adus la dispoziția de a se lăsa folosit cu fidelitate și sinceritate în serviciul Maiestății Voastre și al creștinătății, împotriva dușmanului de moarte, ca să nu devină el însuși dușman. El poate aduce pagube mari, întreaga situație este cu rezultat nesigur și periculos pentru toate părțile”. Comisarii erau prudenți deoarece Mihai le spusese răspicat, următoarele: *„Transilvania n-ar fi decât o dreaptă despăgubire pentru pierderile pe care le-am suportat în serviciul împăratului. Dar pentru că el refuză să mi-o dea ca recompensă, pentru râvna mea, spuneți-i că o păstrez datorită dreptului dobândit, căci nici o putere din lume nu mi-o va smulge și dacă întârzie să-mi trimită ajutoarele promise, voi ridica împotriva lui atâtea mii de diavoli câți oameni are el.”*

Voievodul Mihai era alarmat și furios în același timp, pentru că avea mare nevoie de armată, deoarece nemeșii unguri complotau mereu împotriva sa, fapt care se va finaliza cu declanșarea revoltei lor, în următoarele luni. În aceste momente critice, el avea nevoie mai mult ca niciodată de sprijinul unei armate puternice și bine întreținute. În lipsa banilor, unii din generalii unguri și secui, l-au părăsit; Moise Székely, Tamás Csomortany, Gheorghe Makó, etc. La fel, cazacii îi întorc spatele, nemaifiind plătiți. Deși Mihai le-a promis că îi va ierta dacă se vor întoarce, aceștia nu au revenit în armata sa, dimpotrivă, au devenit inamicii săi, și peste puțin timp, îl vor înfrunta pe Mihai.

După realizarea și împlinirea visului său, unirea, cutezanța, speranța și pretențiile lui Mihai-Vodă capătă noi aripi, dorind să ridice steagul luptei naționale pentru credință și libertate, ca să fie zărit de toți mai marii lumii. Mihai avea planuri mari, de a se poziționa ca lider militar și politic în zonă și chiar de a domina regiunea prin statul nou creat, aceste ambiții fiind legate în principal de continuarea luptei pentru interesele

creștinătății. Mihai a construit o țară mare, din trei provincii românești, care până atunci, nu au cunoscut o conducere comună, o politică social-economică unitară. Aceasta era o experiență nouă pentru români în general, și pentru Mihai în special. Erau mari provocări legislative, administrative, sociale și de organizare militară, care trebuiau finalizate cu bine și luate măsurile cele mai potrivite pentru ca țara să reziste în acel context politico-militar și social al vremii. Mihai avea certitudinea că poate să înfăptuiască toate măsurile necesare pentru ca cele trei țări reunite ale românilor, să devină un stat puternic și respectat de către mai marii vremii. Era hotărât și pus pe fapte mari. Planurile erau grandioase, dar posibilitățile sale erau deocamdată limitate financiar.

Iată ce scrie Richard Knolles la 1603 în cartea sa, „Istoria generală a turcilor” - Richard Knolles-Londra 1603, scrisă în vremea lui Mihai -Viteazul, în care aflăm multe informații legate de perioada domniei sale, după realizarea unirii celor trei Țări Române.

Coperta cărții Imagine luată de pe: tiparituriromanesti.wordpress.com

Prezentăm mai jos, un extras din cartea „Istoria generală a turcilor” de Richard Knolles -1603 Londra-informații luate de pe : tiparituriromanesti.wordpress.com

„(Sultanul) i-a promis (lui Mihai Viteazul), ca recompensă a loialității sale, să-i dea pe vecie țările Transilvania, Valahia și Moldova și pentru trebuințele sale să-i furnizeze atât trupe cât și bani. I-a oferit și mai mult: să-l facă mare comandant în armata sa din Ungaria și pașă al Timișoarei, ca prieten al său, gata în orice vreme să-l ajute cu 50 de mii de călăreți și infanteriști (după cum va fi trebuința) împotriva împăratului, rezervându-și lui însuși tot ce ar cuceri în plus, pentru toată bunătatea și amabilitatea cerându-i numai să-i fie loial”.

Toate aceste oferte voievodul le arătă comisarilor imperiali, continuând să declare că nu se va îndepărta niciodată, ci va sta ferm alături de împăratul creștin. Totuși, ca un bărbat doritor să-și îmbunătățească situația, a profitat de ocazie să ceară împăratului țara Transilvaniei, ocupată de el atât de recent, ca moștenire pentru totdeauna pentru el și fiul său, cu orașele de frontieră care au aparținut în timpurile trecute Transilvaniei și cu tot ce ar urma să cucerească de la turci, să fie ale sale și ale fiului său. A cerut, de asemenea, ca toate funcțiile și demnitățile din vremile trecute acordate de maiestatea sa imperială lui Sigismund, fostul principe, să poată fi acum stăpânite de el însuși, iar pentru serviciile făcute să i se acorde bani ca să plătească soldații. Iar împăratul cu ceilalți principii ai imperiului să-l asigure că, dacă ar fi făcut prizonier de turci, ei l-ar răscumpăra, iar în cazul că prin marea putere a turcilor ar fi alungat din aceste țări, atunci prin grija împăratului să aibă un loc convenabil atribuit lui în Ungaria Superioară, pentru a trăi acolo, cu o subvenție anuală de 100 mii taleri.

Dacă i se va acorda tot ce a cerut, Mihai promitea „*ca anul acesta să facă mai mult contra turcilor decât se făcuse în 100 de ani, cu stăruința că dacă el ar fi avut să*

folosească banii ce s-au cheltuit în timpul acestui război nu se îndoiește că ar fi adus toate țărilor de la Marea Neagră până la Buda, Alba Regală și Solnoc sub ascultarea împăratului.”

O promisiune mare într-adevăr, dar care ar fi putut fi realizată dacă colaborarea cu Casa de Austria ar fi fost exemplară.

După întrevădarea cu comisarii imperiali de la Satu Mare, Bartolomeo Pezzen vine la 16 iulie 1600, la o întâlnire cu Mihai, în Alba-Iulia și îi spune că împăratul nu-i poate oferi titlul de principe al Ardealului și că Mihai nu are dreptul să se poarte ca un stăpân în Transilvania, pentru că această țară aparține Casei de Austria.

Îi cere voievodului palatin din partea împăratului, să părăsească Ardealul în favoarea generalului Basta, pe care Maiestatea sa dorește să-l numească guvernator.

Ce putem spune despre o dinastie imperială care atunci când s-a simțit stăpână pe situație, ca și acum, având Ardealul în mână sa, îl trata de sus pe Mihai, impunându-i plecarea din teritoriul pe care l-a cucerit cu paloșul său ?

La un moment dat, într-o întrevădere de la 12 iulie 1600, Mihai se exprima astfel în fața consilierului imperial, doctorul Bartolomeo Pezzen: *„De ce împăratul îl preferă pe Basta și nu pe mine ? De ce nu-mi dă și mie dovezi deosebite de atenție ? Să mă facă principe al imperiului, să-mi dea Oradea Mare, Baia Mare, Hust, să-mi asigure o pensie de 100.000 de scuți în caz de mare necaz și atunci va conta pe credința mea !”*

Mihai, avea nevoie după atâtea eforturi, de a se simți apreciat și onorat, acceptat printre oficialitățile și conducătorii cei mari ai Europei, pentru tot ceea ce a făcut pentru Casa de Austria și pentru tot ce a promis că ar mai putea face în viitor; cuceriri de alte teritorii de la turci și lărgirea în continuare a imperiului, în detrimentul otomanilor. În alte discuții, el mai sugera împăratului să-l numească ori principe, ori rege, sau să-i dea

orice altă marcă de noblețe pe care o considera împăratul.

Din spusele unor diplomați europeni, împăratul așa cum se poate observa, îl considera pe Mihai doar o unealtă de utilizat, un mijloc de a-și atinge scopurile sale și un competitor inoportun și poate chiar periculos la stăpânirea Ardealului, pe care intenționa să-l lase altuia. Ba mai mult, voia ca Mihai, de bunăvoie să renunțe la Transilvania și să plece în Valahia, pentru a apăra pe mai departe granițele imperiului, adică să fie din nou străjerul tuturor europenilor, aproape de hotarul cu turcii. Acolo îl voia împăratul ! Să țină zid puternic avansului turcesc, pentru ca el să stea liniștit în tronul imperial, care urma să fie păzit cu strășnicie de Mihai. Așa știa împăratul să recompenseze pe cei care îl ajutau și-i măreau imperiul cu prețul vieții ! Se pare din ceea ce se constată, că el era mânat doar interese meschine și deloc preocupare pentru a onora și a oferi recunoștință.

La această întrevădere cu Bartolomeo Pezzen, Mihai refuză să plece de la cârma Transilvaniei. Comisarul îl avertizează că decizia aceasta aparține numai împăratului și că doar el are dreptul să hotărască cine va sta în scaunul principelui.

Mihai Viteazul - Imagine luată de pe historia.ro

Mihai i-a spus din nou, a câta oară ?...că nu este de acord să-i cedeze Ardealul lui Basta, dar că l-ar ceda bucuros arhiducelui Maximilian, fratele împăratului, unui reprezentant al familiei imperiale; dar dacă Maximilian sau Matthias refuză, solicită să fie el numit locțiitor al împăratului pentru că el a cucerit-o. A spus-o categoric.

Discuția se tensionează. Mihai a devenit foarte furios și nu a ezitat să-l acuze public pe împărat de lipsă de credință și recunoștință, declarându-se în final, dușman al Casei de Austria.

Dr. Bartolomeo Pezzen a încercat să-l convingă în continuare pe Mihai să accepte voia împăratului, ca generalul Basta să rămână guvernator, „dar Mihai- raportează comisarul- n-a consimțit nicidecum, ci a voit să guverneze Țara Transilvaniei împotriva voinței Maiestății Sale.”

Mihai a cerut cu semeție *„cuib în țară nu numai pentru el, ci și pentru fiul și urmașii lui, așa cum fiecare dintre noi, când cumpără o moșie n-o cumpără numai pentru sine, ci și pentru copiii săi, copiii copiilor și urmași.”* Mihai continuă: *„...împăratul îmi trimite trei coli de hârtie pline de otravă, rușine și batjocură. Nu mă voi lăsa gonit chiar de mi-aș pierde capul.”*

Mihai spune că vrea *„să fie cârmuitorul în țara aceasta transilvană”* și era convins că *„va cârmui bine, la fel cum a cârmuit Valahia de atâtea ani.”*

El pretinde de la împărat cedarea teritoriilor transilvane ocupate recent de armata împăratului. Știind că solul împăratului nu avea căderea să-i dea lui Mihai răspunsul cuvenit, Mihai a formulat următoarele doleanțe: ...-Va urma-

Ing. Angela Faina

AMINTIREA LUI HOREA

Mircea Popa

Una din caracteristicile literaturii noastre din toate timpurile și din toate epocile a fost aceea a aderenței sale extraordinare la istorie, la evenimentul trăit. între *memoria istorică* și *memoria colectivă*, populară, are loc un sugestiv proces de osmoză, de suprapunere și interferență care dau faptelor istorice durabilitate și trăinicie. Mai toți marii domni, conducători de războaie și răzmerițe, haiduci și alți exponenți ai dorințelor colective au devenit eroi de

balade, legende, tradiții, amintiri etc., care s-au perpetuat, de foarte multe ori, prin timp, până la noi.

În acest sens Eminescu spunea despre noi că „suntem un popor de martiri” și acest lucru s-a putut adeveri de multe ori în istoria noastră zbuciumată, făcând referire la Mihai Viteazul, Baba Novac sau Tănase Todoran de la Năsăud. Printre cei care au scos la lumină „horiadele” din Munții Apuseni, cum le-a numit Eminescu, se numără culegerile lui Ovidiu Bârlea, Traian Dudaș sau cele scoase la lumină de Ion Taloș, publicate în lucrarea *Izvoarele Răscoalei lui Horea. Seria B. Izvoare narative, vol.V, Cronici și versuri*, ediție îngrijită de Nicolae Edroiu și Ladislau Gyemant în 1977, volum conținând un bogat material folcloric legat de faptele lui Horia, întrucât poporul nu-și uită niciodată martirii.

Mai recent, publicistul german Norbert Fisch, a colindat vreme de mai multe săptămâni prin satele Munților Apuseni, adunând din gura sătenilor cu casele răzlețite pe stânci și piteni de munte, amintiri, fapte, tradiții, informații diverse, pe care moșii întâlniți în cale le păstrau despre sufletul eroic al „Crăișorului.” Ele au văzut lumina tiparului în volumul *Horia, Cloșca și Crișan în folclorul moșilor* (2011), prefăcut de subsemnatul, după ce dăduse la lumină și alte comori populare din tradiția acestora,

Detaliu monumentul de la Alba Iulia
presărate în volumele *Țara Moșilor-farmec*

și istorie (2002), *Istorie și pitoresc în Munții Apuseni* (2008), și *Legende și povestiri din Munții Apuseni* (2010).

E vorba de strămoșii moșilor de astăzi, cei care, pentru o clipă memorabilă de istorie, în 1784, s-au lăsat pătrunși de dorul de libertate, condamnând asuprirea de veacuri și dorind, pentru ei și pentru toți locuitorii Transilvaniei, drepturi și libertăți egale cu a celorlalte etnii trăitoare pe pământul vechii Dacii. Strigătul lor de iobagi nedreptățiți a răsunat în toată Europa, aducând speranțe noi pentru toți cei care luptau împotriva asupririi. Ecoul faptelor și spuselor lui s-au păstrat vii printre urmașii martirilor de atunci, condamnați la tragere pe roată, cel mai înfiorător mijloc de caznă umană, la care a apelat curtea așa-zis luminată a Habsburgilor, care au rămas în istorie și prin cruzimea fără seamăn a pedepselor aplicate, metode barbare la care statele Europei luminate renunțaseră de mult. Poate tocmai de aceea, în ciuda faptului că de la mărețul eveniment au trecut peste 200 de ani, dârjii locuitori ai Munților Apuseni n-au uitat nimic din patimile curajosului Horia. Ba chiar mai mult, peste memoria întâmplărilor de atunci s-au sedimentat altele privitoare la continuatorul său Avram Iancu, îmbogățind astfel tradițiile locale cu întâmplări de neuitat și cu efigii dăltuite în bronz ale marilor luptători. Memorabilele lor fapte au căpătat prin timp aura *modelatoare*, impregnată de un vizibil aer de *exemplaritate*, și în același timp activă, vie, informatorii și povestitorii faptelor petrecute în munți, putând fi comparați, nu de puține ori, cu adevărați mănuitori de condei, căci relatarea capătă nu de puține ori o tentă literară vizibilă. Iată un astfel de exemplu privind prinderea lui Crișan:

„Prin pâcla neagră a nopții și cu multă băgare de seamă o porniră pe potecă la deal în desagă cu pita cu miezul amar ca veninul trădării. La locul dinainte stabilit Crișan aștepta cu nerăbdare nu pita, ci veștile din sat. O presimțire lăuntrică îi prevestea că peregrinările lui luaseră sfârșit. %n ziua ce trecuse ațipise o clipă în cetinișul bradului în

care se aciuă și pentru o clipă în fața privirilor lui apăru luna cu fața înroșită ca sângele ce se scurgea din paharul lui Cain îngenunchiat în fața lui Abel. Două mogâldețe venite prin noapte îl făcură să tresară din visarea lui. Strânse bâta în mână cu putere dar recunoscându-l pe Zachei Târziu, ce se apropia gâfâind, răsuflă ușurat. Omul cu ortacul său se apropiară lăsând desaga să cadă la picioarele lui Crișan, zicând: «Bine te-am aflat căpitane!» Zachei îi povesti apoi despre gornicii și cătanele văzute, iar sluga îi spuse cum că ar da popa o petrecere și că venise grofu în sat și de aceea ar fi venit cătanele și gornicii, minciună ticluită de el pentru a destrăma temerile lui Crișan.”

Sasul Norbert Fisch a iubit cu ardoare zona Munților Apuseni, cum se poate vedea din cărțile pe care ni le-a lăsat și care au adăugat noi nuanțe și amănunte la studiile istorice serioase semnate de Nicolae Densusianu, David Prodan, Ion Lupaș, Ștefan Pascu, Nicolae Edroiu și alții, care au îmbogățit memoria colectivă cu noi *Legende și tradiții populare din Munții Apuseni* (2007), transformând Munții Apuseni într-un adevărat Panteon de luptă și rezistență exemplară, tradusă în faptă și prin capacitatea enormă de regenerare creatoare. Uneori nu știm unde se oprește tradiția și începe literatura, fie ea cu puternice rădăcini folclorice, căci pentru moți nu există fapte de „ne gata”

Cele mai multe evocări din tradițiile trecutului pot fi remarcate prin frumusețea și cursivitatea relatării, dar și plasticitatea lor, prin registrul imaginativ viu și foarte expresiv în care povestitorul popular îl plasează. În al doilea rând, relatările copleșesc prin mesajul de exemplaritate transmis, mesaj care va fi preluat apoi peste timp de alți și alți inegalabili povestitori, rezonatori cu faptele cutremurătoare ale martirajului celor trei conducători ai rebeliunii țărănești de la 1784, anticipând într-un chip genial revoluția franceză, măturătoare a privilegiilor feudale. S-a creat astfel un *cult al marilor eroi ai nației*, care

a traversat secolele, întreținând vie flacăra credinței în forța poporului, în misiunea jertfei pentru o cauză comună, nevoia de-a întreține moralul și a-i arăta calea ce duce spre viitor (de unde vorbele lui Bărnuțiu la Blaj: „Țineți cu poporul, ca să nu răătăciți!”). Mesajul luptătorilor de la 1784 a devenit în Transilvania un act de *pedagogie națională*, apelul la trecut făcându-se de fiecare dată spre a se arăta calea viitorului, așa cum îl detectăm și cu ocazia intrării într-un nou secol, când un colaborator al cotidianului „Tribuna” de la Sibiu, scria aceste magice cuvinte: „Două spirite generoase și sfinte ale neamului nostru trebuie să ne inspire acum în preajma noului secol. Spiritul nemuritorilor *Horia și Iancu...* Amândoi expresia cea mai puternică a individualității și tăriei românești... Din secolul ce a murit... ducem cu noi *oțelita hotărâre de a lupta până la unul și până la capăt pentru drepturile și libertățile neamului nostru!* Spirite sfinte ale neamului, *Horia și Iancu!* Despărțindu-ne de secolul mort, noi salutăm noul secol în numele idealelor voastre”.

Cel care s-a aflat în fruntea iobagilor din Munții Apuseni la anul de grație 1784 a reprezentat încă din timpul zbuciumatei mișcări populare *un prototip de conducător și un strateg de cea mai pură extracție democratică*, dobândind încă de pe atunci prerogativele unui erou de legendă: „Când a fost *Horia-mpărat / Domnii* nu s-au desculțat / *Nici la masă n-au mâncat*” spune cântecul popular care l-a ridicat pe moțul Nicola Ursu din Albacul Câmpenilor la înalta demnitate de *Rex Daciae*. Ni se pare firesc de aceea ca generația pașoptistă transilvăneană să facă din figura lui *Horia* un port-drapel, iar *Avram Iancu* să facă aluzie la lancea lui pentru a dobândi libertățile de care avea nevoie nația română („Nu cu argumente diplomatice, ci cu lancea lui *Horia...*”), după cum tot atât de firesc ni se pare ca imediat după înfrângerea revoluției, bihoreanul *Dimitrie Sfura* să scrie în primul almanah redactat de junimea studioasă de aici nuvela *Cursoriul lui Horia*, pe care a publicat-o în almanahul *Zorile Bihorului*. Apoi, în

perioada imediat următoare, când absolutismul habsburgic își întărește pozițiile în Transilvania, prin acel pact dualist din 1867, nu alta a fost riposta tinerei generații de intelectuali români decât protestul voalat, prin apelul la figura de legendă a lui *Horia*. E vorba de apariția la 1867 a romanului lui I.C. Drăgescu *Noaptea carpatine sau istoria martirilor libertății*, în care se pun pentru întâia dată în fața poporului român mărețele fapte ale acestor jertfiți pentru dreptate, cu scopul de a le inculca speranța în cauza sfântă a luptei pentru libertate. În 7 nopți la rând sunt evocate fapte și întâmplări ale acestor lupte, văzute de martora *Salvina*, în stilul avântat al oratorismului și profetismului lui *Lamennais* și cu ecouri vizibile din *Cântarea României* a lui *Russo*. Tonurile înaripate au fost atât de puternice, mesajul de libertate și ridicare la luptă pentru cauza ei atât de contaminantă, încât au stârnit suspiciunea și furia autorităților împotriva autorului, pe atunci student la Facultatea de Medicină din capitala Ungariei, unde s-a și tipărit romanul. Urmarea a fost că opera sa a fost imediat interzisă, iar autorul ei a trebuit să fugă de la Pesta la Graz, iar de acolo la Turin spre a-și continua studiile. Totuși cartea s-a răspândit pe căi ilegale în toate provinciile românești, lectura sa întărind conștiința națională a cititorilor, dorința lor la rezistență și luptă pentru dobândirea drepturilor uzurpate.

Cam în același timp cu Drăgescu, dădea expresie sentimentelor sale de admirație pentru *Horia* tânărul student vienez *Mihai Eminescu*, aflat în situația unei profunde revolte pentru actul dualist de la 1867, care îngloba Transilvania în Ungaria, exprimându-și puternicul său protest împotriva celor care hotărau soarta românilor transilvăneni fără să-i consulte, prin romanul *Geniu pustiu*, evocând luptele moșilor conduși de *Iancu* pentru dreptate. Anterior, el scrisese poezia *Horia*, rămasă din păcate postumă, în care îl întruchipa pe marele martir la de la 1784, într-un fel de *Prometeu* al Carpaților, înlănțuit pe stâncile

carpatine, de unde avea să izbească cu fulgerul răzbunării pe toți dușmanii libertăți: „Horia pe un munte falnic stă călare: / O coroană sură munților se pare, // Iar Carpații țepeni îngropați în nori/ Își vuiau prin tunet gândurile lor. // „Eu am -zise-un tunet – suflet mare, greu, / Dar mai mare suflet bate-n pieptul său; // Fruntea-mi este albă ca de ani o mie, / Dară a lui nume mai mult o să ție. // -Nați suntem noi munții – zise-un vechi Carpat- / Dar e mai mare, că ni-i împărat. // Atunci luna iese norilor regină, / Fruntea lui cea pală roșu o-nsenină. // Galbenele-i raze încing fruntea-i rece, / Că părea din munte diadem de rege. // Și un stol de vulturi muntele-nconjur, / Cugetând că-i Joie, Dumnezeu lor. // Când în miezul nopții, cununat cu nymb / Fulgere aruncă sus de pe Olymp.”

Strălucita imagine răzbunătoare a lui Horia e preluată mai târziu în poezia noastră de Aron Cotruș, un poet din stirpea protestatarilor epocii, care l-a transformat pe Horia într-un simbol al purtătorilor de cuvânt al tuturor celor asupriți și nedreptățiți. În poezia apărută în volumul *Măine* din 1928. O icoană a luptătorului universal: „de jos/ te-ai ridicat drept, pietros, viforos, / pentru moți, / pentru cei săraci și goi, pentru toți... / și-ai despicat în două istoria, - / țaran de cremene / cum n-a fost altul să-ți semne, / Horia!... // Te-ai desprins aspru din gloată / cu-obrajii supti, / cu ochii crunți, / să lupți / să înfrunți / din sălbăticiți munții: - / oștile craiului, temniță, roată... // ai vrut să spinteci pe munți, pe văi, / lungi, netede, slobode căi / pentru-ai tăi / cei mâncați de străini, despuiți / de biruri, se zbiri, / de rele-orânduiri... / de uitați / de regi și-mpărați... // pân-la Bălgrad pe roată, - / uimind călăi, nemeși, gloată / ți-a bătut neschimbat subțundra săracă / același mare, ne-nfrcată inimă romano-dacă // duhul tău trăiește încă treaz în munți / și va trăi dârz pân-vor domni peste moți, / zbiri crunți / și mișelnici despoți... / uriaș domn, tu munte / al vrierilor noastre celor mai crunte, / Horia?!”

Aron Cotruș continuă evocarea luptelor moștești pentru dreptate conduse de Horia

într-o mulțime de poezii viitoare, făcând din el un adevărat simbol al luptei legitime pentru dreptate și adevăr. E cazul volumului *Horia*, apărut în 1935, care se deschide cu o *Închinare*, în care explicitează alegerea făcută: „te ridici uriaș, de departe, / de dincolo de schinjuiri și moarte, / peste-al veacurilor praf și glod, / peste călăuze surde și deșarte... / iar eu, ca și tine ieșit din norod / vorbe de flăcări să-nnod, / să deznod, / ca unui vajnic voievod / îți închin această carte...” Sunt în total 27 de poezii, prin care Cotruș face referință la lupta de milenii a celor săraci pentru a scăpa din ghiarele asuprii. Revelatoare sunt mai ales poeziile *Umbra roatei*, *Horia, dormi liniștit...*, *Horia și Cloșca*, *Pe sub gorunul lui Horia*, *Umbra lui Horia*, *Horia, Numele tău etc.*, care au fost reluate și în volumul *Drumuri prin furtună*, apărut la Madrid în 1951. Pentru exemplificare reproducem doar poezia *Numele tău*, chintesență și simbol de luptă, deschizătoare de drum: „numele tău: cucuvea uriașă / pe castelele grofești de-odinioară, / pe turnuri și pe porți de orașe... // numele tău: pasăre albă / peste-a moșilor pietroasă țară / și pe trupu-i roșie platoșe și salbă.”

Desigur că figura legendară a lui Horia a reținut atenția și altor scriitori români între care îl amintim doar pe Goga din poezia *Bisericuță din Albac*, deoarece e cazul să stăruim și asupra imaginii lăsate de el în proza și romanul epocilor.

Am văzut cum în etapa postpașoptistă a literaturii noastre, scrisul din Ardeal a reînviat efigia nemuritoare a lui Horia și Iancu, ca simboluri perpetue a luptelor pentru emancipare socială și politică a românilor transilvăneni. Figurile lui Horia și a tovarășilor săi, Cloșca și Crișan, apar amplu conturate într-un panoptic luptător transilvan, din care nu lipsește Pinte Viteazul sau Avram Iancu, prezentând într-o continuitate simbolică date istorice autentice, deoarece protestul său are ca subtitlu „Roman original după actele istorice publicate de A. Papiu, A. Odobescu, N. Densușianu și tradiție”. Fabulația lui are din

această cauză o putere de acțiune limitată, întreg romanul având aerul unei simple cronici literaturizate a evenimentelor istorice.

Desprinderea de istorie și descoperirea ficțiunii va avea loc odată cu prozatori de tipul lui Rebreanu, care ne oferă în 1929, în *Crăișorul*, un prim roman reușit, având în centru evenimentele din 1784, sau Pavel Dan, care ne va oferi și el cu *Iobagii* (1937) o frescă de mare forță realistă a acelorași evenimente. Faptul narativ devine acum parte integrantă a unui sistem epic coerent, în care accentul cade pe creația epică în spiritul documentelor, asigurând însă și o dimensiune psihologică de mare forță tipurilor umane. Acest aspect poate fi surprins și în proza de densă respirație narativă a lui Oscar Walter Cisek, care a produs în trilogia *Pârjolul* un model de reconstituire istorică de mari dimensiuni, în care scenele de masă alternează ingenios cu scenele de gen și meditația filosofică asupra destinului tragic al umanității.

Tradiția romanului istoric, cu scene impunătoare de mase, cu eroi puternici, care se jertfesc pentru neam a fost continuată în literatura noastră de numeroși scriitori, atrași de tragismul subiectului, alți prozatori contemporani, între care îl amintim pe Eugen Uricaru cu romanul *Vreme în schimbare* sau pe Radu Selejan cu *Roata fără sfârșit*, care reiau din alte unghiuri de vedere fapte și oameni din timpul răzcoalei moților. Cel dintâi prin abila suprapunere de planuri care așează față în față pe erou (Horia) și pe trădătorul său (Nuț Mătieș), celălalt prin încercarea de adevare a tonului povestirii la ritmul și simbolistica personajelor, la portretistica conducătorilor răzcoalei, surprinși în ipostaze esențiale pe canavaua marilor nemulțumiri populare. Vibrante ca mesaj și acțiune, romanele amintite mai sus, ca și piesele de teatru *Horia* (1891) a lui Ghiță Pop sau *Horia la împăratul* a lui Mircea Vaida, reprezintă tot atâtea realizări ale literaturii noastre în încercarea de restituire cât mai fidelă a

faptelor trecutului și a semnificației lor programatice pentru urmași.

Cel mai important moment literar produs de marea revoltă moțească o constituie însă tragedia istorică în cinci acte, *Horea*, scrisă de studentul român budapestan Ghiță Popp, în 1891, scriere editată de Societatea „Petru Maior” ca fiind emblematică pentru punctul de vedere al junimii române studioase din Budapesta, privitor la viitorul românilor transilvăneni, care, nu-și vor dobândi libertatea decât prin luptă armată. De aceea, în urma lecturii publice efectuată de autor, conducerea Societății a luat hotărârea să publice de îndată tragedia lui Ghiță Popp, ca reprezentând punctul ei de vedere în cadrul luptelor politice din Transilvania, veniturile realizate din vânzarea ei urmând să revină societății (anterior Societatea a mai încercat o asemenea experiență cu Istoria lui Petru Maior). În *Introducerea* care precede piesa amintită sunt oferite publicului amănunte cu privire la hotărârea luată în cadrul Societății de către comisia de analiză instituită, care a găsit piesa remarcabilă, prin faptul că e „prima lucrare dramatică scrisă în iambi, cât și modelarea momentului tragic al revoluțiunii lui Horea (și că) formează un progres pe terenul literaturii noastre de acest gen.” Piesa se deschide cu moto-ul: „Când dreptul tău cu bine nu-l poți scoate,/ ia arma-n mână, arma-ți dă dreptate.” Conflictul piesei este susținut de câteva personajele principale, cum ar fi Horea și tovarășii săi, soția (Dochia) și Ileana, fiica lui Horea, și Ionel, mirele Ilenei, de partea românească, și nemeșii maghiari Kemeny, Nopcsa, Mailath, Fiath, Kép, Negul, Hunfy și soața acestuia, care alcătuiesc tabăra nemeșilor. Mulțimea românilor revoltați este completată cu iobagi din Hațeg, Abrud, Zarand, care vor lua parte la răzvrătire, dând foc conacelor domnești, cerând ștergerea iobăgiei și recunoașterea ca „natio” a românilor. Horia apare ca un personaj demn și hotărât, decis să „curme odată înjosirea la care sunt supuși iobagii români din munți, care sunt tratați doar ca vite bune de muncă. El pretinde că posedă înscrisuri de la

împărat, în urma celor trei drumuri făcute la Viena, și că aceste înscrisuri trebuie să se îmbunătățească soarta semenilor lui din munți. Nemeșul Kemeny, căruia îi arată situația, refuză a-i lua în seamă cererile, susținând că împăratul nu le poate face dreptate fără consimțământul lor. La care Horea declanșează lupta, dorind să-i țină pe domni la strâmtoare, dar să nu fie uciși copii și femei. Răsculații nu mai țin cont de astfel de deosebiri, dând foc caselor, conacelor, arzând și prădând. Nobili se baricadează în cetatea Devei și cer ajutoare împărătești, care ripostează fără milă, ucigând oameni nevinovați, și amenințând cu „roata” pe răsculați. Trupele intră în munți, comit nelegiuiri, iar în cele din urmă Horea e vândut de către lunecosul Nuțiu. Întreaga schelărie dramatică e văzută circular și antinomic, unii sus și alții jos, cu tabere autarhice, confruntându-se pe viață și pe moarte. Piesa se remarcă prin câteva tirade exaltate, bine reliefate, agitatorice, fixând în termeni extrem de motivați, un program de pretenții peste care nu se mai poate trece:

Voi care sunteți huliți pe vatra voastră
Voi care sunteți goniți din brazda voastră
Români din toate unghiurile țării
La arme alergați! Din culme-n culme,
Din munte-n munte buciulul răsune!
Ca norii cerului, ca valul mărilor
Așa vă încruntați, așa veniți,
La luptă pe viață și pe moarte.

Chemarea lui are succes, și răsculații îl urmează, după ce Crișan le explică într-o altă tiradă cum am ajuns robi la unguri, deși ei erau urmașii celor mai vechi locuitori ai Daciei, trăgându-se din neamul vestit al romanilor. Crișan se arată un bun cunoscător al evenimentelor istorice din noua Dacie, arătând celor de față cum neamul dacoroman a fost înșelat de către regii maghiari, care au apărut în vecinătate atrași de bogățiile țării lor, ocupând-o prin lupte și încuscriri, în urma faptului că urmașii împăratului Traian, au fost nevoiți să părăsească Dacia, în urma atacurilor repetate ale barbarilor din răsărit. Poporul creat de el prin mixtura dacoromană a

rămas însă pe loc, astfel că „romănu e moșnean vechi” pe aceste locuri: „Potopul a trecut, noi am rămas!” Din păcate, noii asupritori, ungurii, ne-au făcut iobagii lor, încât românii transilvăneni au ajuns la stadiul de „cerșetori” în propria țară. Starea moților din munți e redată simplu prin apelul la versurile populare arhicunoscute: „Plecău moții la țară,/ Cu cercuri și cu ciubară,/ Și cu tocuri de rășină,/ În țară după fărină!/ Munții noștri aur poartă/ Noi cerșim din poartă-n poartă!”

Piesa are 88 de pagini, și dispune de cinci acte și o sumedenie de tablouri. Ea ilustrează în cel mai înalt grad trezirea conștiinței naționale în rândul tineretului studios de la Budapesta, anunțând pornirea luptelor politice, în vederea emancipării sociale, pentru dreptate și recunoașterea naționalității noastre.

E de remarcat persistența cultului lui Horia la românii din munți, cult care va fi preluat apoi de Avram Iancu, unul fiind numit crai, altul împărat al moților, așa cum o face și Eminescu în poezia *Horia* sau în romanul *Geniu pustiu*, acesta din urmă reconstituind luptele duse de moții lui Iancu.

În acest sens, cărțile mai recente ale lui Norbert Fisch, despre care am vorbit în deschidere, își au rolul lor bine precizat. Ele au pus prolema continuității unor vechi tradiții orale în munți, pe care el le-a scos la lumină, reconfirmând, dacă era nevoie, modul în care personajele istorice și faptele lor au fost filtrate de timp, constituind un obiect de preocupare într-o zonă geografică distinctă, relevantă pentru specificul ei etnografic, folcloric, lingvistic, spiritual. Faptul că locuitorii din zonă mai vorbesc astăzi cu lux de amănunte despre portretele fizice ale conducătorilor răscoalei, că sunt în stare să deceleze cauzele care au dus la tumultul țărănesc, modalitățile concrete de mobilizare ale luptătorilor principalele ciocniri armate, dar mai ales luxuriantul bagaj de amănunte și detalii care însoțesc prinderea și pedepsirea capilor răscoalei dovedește că ne aflăm încă într-o zonă

spirituală vie, creatoare, depozitară de istorie, în care memoria evenimentelor trecute joacă atât un rol catharsis, cât și unul taumaturgic și soteriologic în același timp. Astfel spus, istoria deține aici un rol hierofanic precis, în care sacrul (memoria colectivă a strămoșilor) este coborâtă la nivelul profanului pentru a-și îndeplini rolul desemnat de Istorie. Iar Țara Moților este tărâmul de legendă unde mitul și istoria se înfrățesc în fiecare zi cu viața oamenilor Muntelui, într-o țesătură de legendă pilduitoare și inestricabil.

Prof. univ. dr. Mircea Popa

ȚARA ÎNTRE ANTITEZE: FIDELITATE ȘI TRĂDARE*

Aurel V. David

MOTTO: „Apărați tezaurul cel mai scump ce-ați moștenit de la strămoși, limba, adică simbolul sacru al naționalității noastre!”

Vasile Alecsandri

3. „Țara” - între dragostea de țară și trădarea de țară

• De-a lungul istoriei, omul, ca ființă socială, și-a afirmat identitatea prin raportare la organizarea socială în care s-a afirmat și nu la entitatea politico-statală care l-a încorporat. De la „*Facerea Lumii*”, **națiunea** constituie organizarea socială derivată din *dreptul ginților* pe suportul *etnicului fondator*, aflată în stări departe de echilibru, cu o identitate asumată și recunoscută și cu o *patrie* definită, care încorporează comunități organice, spirituale și conștiente *de sine*, se raportează peren la <geneză> prin succesiune de generații și este capabilă să-și conserve *patria*.¹¹

• **Patria/țara** poate fi asimilată organic numai cu *statul* creat de națiune, adică cu *statul național*.

* Studiul respectiv, intitulat Țara între antiteze: Fidelitatea față de țară și trădarea de țară, a fost publicat sub titlul Între dragostea de țară și trădarea de țară, în revista „Vitalii”, Lumini și umbre, anul II, nr.6, martie 2011, p. 19-24.

¹¹ Aurel V. David, **Sociologia națiunilor**, Editura Tempus Dacoromânia Comterra, București, 2005, p. 17.

Acesta este, pe fond, stat de drept, democratic și social, construit în virtutea dreptului națiunii la existență, cunoaștere și apărare, ca expresie politico-juridică și administrativă de gestionare a valorilor, intereselor și necesităților sociale. Nimic nu este mai scump pentru un nativ decât țara lui, care-i asigură identitatea. Prin raportarea la „*țară*” (*patrie*), „*oamenii locului*” devin sursa perenă a energiilor vitale, care asigură veșnicia națiunii în vatra sa de viațuire.

Existența fiecărei națiuni a fost și este posibilă datorită iubirii/dragostei față de patrie/țară, precum și fidelității oamenilor și comunităților sociale față de valorile, interesele și necesitățile acesteia. **Iubirea de patrie/țară** a constituit, constituie și va constitui sentimentul de cea mai înaltă probă morală pentru fiecare om „*conștient de sine*”, pe fundamentul căreia se clădește *apărarea țării*. Apărându-și țara, oamenii *conștienți de sine* își apără neamul (națiunea), căci țara este legată organic de neam (națiune).

Adevărata dragoste de patrie/țară nu se declară prin cuvinte, ci se adevărește prin fapte. Oamenii sunt în „**serviciul țării**”, potrivit competențelor și rolurilor sociale primite în cadrul organizațiilor sociale și instituțiilor politico-statale. Aceștia nu semnează vreun „*contract*” cu statul, nici nu depun vreun jurământ de fidelitate față de țara (asimilată cu statul), slujind țara în virtutea asumării conștiente a apartenenței la o națiune.

În acest sens, **fidelitatea față de țară** îmbracă forma vizibilă a respectului față de cuvântul dat și față de faptele de zi cu zi. Aceasta se opune fățarniciei, înșelătoriei, minciunii, perfidiei și trădării. A fi *infidel față de țară* este totuna cu *a fi infidel față de neam* și de strămoși. Astfel se explică disprețul oricărei națiuni față de trădători.

• Termenul **trădare** (lat. *traho/trahere/ traxi/ trasis/ tractum*) are atât semnificații politico-juridice, cât și sociale, precum: *a abandona în mod perfid pe cineva, trecând în partea adversă; a se abate de la o linie de conduită; a comite infidelitate în relație cu cineva; a se da de gol sau a da de gol pe cineva; a destăinui ceva despre cineva; a dovedi*

*inconsecvență față de o acțiune sau o idee; a înșela în mod voit și perfid pe cineva sau încrederea cuiva; a fi neloial față de cineva sau ceva; a pactiza cu dușmanul; a săvârși acte potrivnice cuiva; a trăda memoria cuiva; a nu mai sluji ca înainte pe cineva; a vinde pe cineva, în sensul de a-l da pe mâna dușmanului etc. Deci, ca obiect al trădării pot fi: persoane, interese, cauze, idealuri, sentimente etc.) sau **patria (țara)**.*

Trădarea constituie un fenomen psiho-social pervers întâlnit pe parcursul istoriei scrise, începând cu Biblia până în vremurile actuale. Aceasta este atât expresia degradării omului, a individualismului exacerbant, cât și consecința lipsei cultivării conștiinței de neam. Printre formele de trădare, în dicționarele explicative ale limbii sunt menționate „trădare de stirpe” (de neam), precum și felurile de trădare (trădare din obicei și trădare din vocație), fără să fie explicate pe fond, formă și conținut.

- Expresia „trădător de țară” și „trădare de țară” este întâlnită cu aproape 500 de ani înainte de **Christos**, la poetul grec **Eschil** (525-456 î. Chr.), cel mai timpuriu dramaturg al **Greciei antice**, supranumit „părintele tragediei universale”. Acesta provenea dintr-o familie nobilă și înstărită, a participat la **bătălia de la Marathon** (490 î. Chr.) și **Salamina** (480 î. Chr.) împotriva perșilor, unde a dat dovadă de curaj și devotament. În același timp, a văzut figuri de trădători de țară între semenii săi, precum și consecințele nefaste asupra țării produse de acțiuni necugetate din partea unor semenii. Într-un moment de adâncă cugetare, acesta a afirmat că „**Am învățat să urăsc trădătorii de țară și nu este boală pe care o condamn mai mult decât trădarea de țară**”.¹² Deci, din cele mai vechi timpuri, trădarea de țară era considerată o **boală**. De această boală n-a fost ferit nici neamul românesc de-a lungul existenței sale.

- De la geneză, națiunea română s-a aflat în legătură organică cu „**țara**” (**patria**), care semnifică: pământul strămoșesc cu resursele sale, hotarele vetrei de viață, oamenii

locului - părinți, frații și copiii, credința creștină și simbolurile naționale - „oamenii buni și bătrâni”, precum și „locurile sfințite”.

Limba română a creat și conservat expresii, precum „**dragostea/iubirea de patrie/țară**”, pentru a conștientiza generații prezente și viitoare asupra valorilor simbolice și fizice ale **națiunii române**. Acestea sunt exprimate în sintagme care fac parte din moștenirea genetică și culturală a neamului, precum: *a pune țara la cale*=a conduce sau *a administra o țară*, dar și *a discuta chestiuni majore fără a avea competența necesară*. De asemenea, în limba română există expresia *țara nimănui*=comunitate dezorganizată, teritoriu situat între două armate inamice sau marcat de anarhie, de dezordine, iar *a se pune cu țara*, înseamnă *a intra în conflict cu toată lumea*.

„**A sluji țara**” este o favoare, un titlu de onoare și de glorie, precum și un privilegiu pe care le acordă poporul pentru cetățenii statului național. Principala calitate morală pretinsă oamenilor aflați „*în slujba țării*”, adică *în serviciul națiunii*, este **cinstea**. Aceasta este exprimată prin conștiinciozitatea, corectitudinea, demnitatea, dreptatea, integritatea, loialitatea, onestitatea, onoarea, probitatea, sinceritatea și statornicia cu care cei aflați „*în slujba țării*” își slujesc țara. Limba română a păstrat expresii, precum: *a-i face cinste* (țării) = a servi țării spre laudă, *a-i face onoare țării*; *cu cinste* = în mod onorabil, după merit; *în cinstea țării*=pentru a onora țara, spre lauda sau preamărirea țării; - *a trăi cu cinste*=a trăi fiind stimat; - *a avea cinstea să...* a avea fericita ocazie; dar și *a da cinstea pe rușine* = a se compromite, a-și pierde reputația.

- În sistemul dreptului medieval românesc, înalta trădare era numită „**hiclenie**”, fiind considerată cea mai gravă infracțiune la adresa „țării”. „**Hiclenia**” era actul de trădare imputat unor boieri (deci oameni politici și funcționari publici) pentru încălcarea obligației de credință și loialitate față de Domn - recunoscut ca reprezentant legitim al „țării”. Erau considerate „*acte de hiclenie*” alianțele, comploturile și intrigile contra Domnului, fuga din țară fără încuviințarea Domnului, însușirea de bani din visteria țării, răscoala sau răzvrătirea organizată

¹² <http://www.citatecelebre.eu/ro/citate/cautare/>

pentru înlocuirea Domnului, precum și trădarea fățișă la vreme de război.

„**Hiclenia**” era pedepsită cu moartea prin spânzurare dacă „**hicleanul**” era un om simplu sau prin decapitare ori tragere în țeapă, dacă acesta era un boier, precum și cu confiscarea averii. De asemenea, proprietarul de pământ care refuza să-și facă datoria de ostaș era acuzat de **hiclenie** (trădare), iar când „**hicleanul**” reușea să fugă peste hotare, din poruncă domnească îi era confiscată averea.

• Începând din epoca modernă a istoriei naționale, este semnificativă trădarea domnitorului **Alexandru Ioan Cuza**. Printre complotiști s-a aflat și maiorul **Dimitrie Lecca**, comandantul gărzii Palatului. Ofițerul respectiv a **fost dezavuat de întreaga oștire**, însă a ajuns ministrul oștirii în timpul regelui **Carol I**. În istoria românilor, acesta a rămas ca trădător, nu ca demnitar. **Întrebarea însă persistă: a trădat țara sau l-a trădat pe Cuza?**

Mihai Eminescu credea că „*Vor trece veacuri și nu va exista român căruia să nu-i crape obrazul de rușine de câte ori va răsfoi istoria neamului său la pagina lui 11 februarie și stigmatizarea acelei negre felonii va răsări pururea în memoria generațiilor, precum în orice an răsare iarba lângă mormântul vândutului Domn*”.¹³

• Din timpul primului război mondial, războiul pentru reîntregirea neamului, au rămas în memoria socială câteva cazuri de fapte nedemne săvârșite de militari, rămase în memoria socială ca acte de trădare de țară:

- **generalului Socec Alexandru** a fost condamnat la cinci ani muncă silnică pentru „*părăsire de post în fața inamicului*” și degradat printr-o ceremonie desfășurată la începutul lunii martie 1917 pe platoul **Regimentului 7 Roșiori** de pe dealul **Copou**; în careul format de trupe ale unor unități militare din **Iași** s-a citit sentința, iar colonelul **Holban** s-a apropiat de cel degradat, i-a rupt epoletul stâng, după care pe cel drept, cu cuvintele „*nu ești demn să le porți*”. Apoi i-a smuls steaua de general de la chipiu și i-a scos

sabia, aruncând-o la pământ. Jandarmul din spatele condamnatului a luat sabia, a rupt-o în trei bucăți și a depus-o la picioarele colonelului **Holban**. Apoi condamnatul a fost băgat la dubă, pentru a fi transportat la pușcărie, iar mulțimea adunată acolo l-a huiduit și a aruncat cu bulgări de zăpadă în duba respectivă.¹⁴

- **generalul Vasile Zottu**, șeful **Marelui Stat Major**, a fost bănuț că a favorizat transmiterea către inamic a Planului de campanie al **Armatei Române** din anul 1916; numele său a fost găsit pe celebra „**listă a lui Günther**” (reclutorul german cu același nume), alături de numele lui **Constantin Mile** (ziarele „**Adevărul**” și „**Dimineața**”), **Ioan Slavici** (ziarul „**Minerva**”), **Tudor Arghezi**, **Gala Galaction**, **Matei Caragiale** etc. și acuzați de spionaj în favoarea Puterilor Centrale; de frica opiniei publice, dar și a **Curții Marțiale**, la 12 noiembrie 1916, după dezastrul armatei române de la Turtucaia, acesta **s-a sinucis** în locuința sa din București;¹⁵

- **colonelul Alexandru Sturdza**, fiul lui **Dimitrie Sturdza** (fost premier în mai multe rânduri), comandantul **Grupului „Vrancea”**, a părăsit misiunea de luptă și a trecut linia frontului, la trupele inamice; a fost condamnat de către **Curtea Marțială** la moarte în contumacie, pentru „*trădare și trecere în slujba dușmanului*”; după război, s-a stabilit definitiv la **Charlottenburg**, în fostul oraș german devenit cartier vestic al **Berlinului**, ajungând funcționar la o bancă germană; pentru a se reabilita, mai târziu a încercat să intre în gărzile ardelene, dar răspunsul a fost că **pe pământul țării și sub steagul românesc nu e loc pentru trădători**; în timpul celui de-al doilea război mondial a făcut un raport generalului **Ion Antonescu**, solicitând ridicarea pedepsei însă, acesta a pus o rezoluție în care i-a adus aminte a trădat și că rămâne trădător pentru întotdeauna, față de poporul român.

NOTĂ: Acesta a fost dezavuat cu curaj chiar de către foștii lui camarazi căzuți prizonieri, în

¹³ „**Timpu**”, 27 februarie 1882.

¹⁴ Stelian Ciocoiu, **Pedeapsa trădării**, revista „**Lumea satului**”, nr.14, 16-31 iulie 2007.

¹⁵ General Radu R. Rosetti, **Mărturisiri (1914-1919)**, Editura „**Modelism**”, București, 1997), p. 102.

momentul în care, cu aprobarea și de față cu stăpânii lui încerca să-i convingă să lupte împotriva fraților lor. Scena este descrisă de către un participant la acel moment astfel: „*Noi îl stimam mult pe octogenarul nostru Komandant, colonelul Dienst, care la 1870 fusese prizonier la francezi și era alsacian...Era pe cât de sobru, pe atât de cuminte și drept. El a ales pe prizonierii cu «Da!» la o parte, pe cei cu «Nu!» în altă parte și a dat cuvântul colonelului Sturdza...A început prin a batjocori Moldova cea pângărită de ruși și de senegalezi și să ne facă lași, dacă nu acceptăm propunerea lui. Într-un moment de rumoare și proteste din partea grupului «Nu!», în care am avut cinstea să fiu, se desprinde din front locotenentul aviator Cantacuzino-Pășcanu, înalt și chipeș, și, repezindu-se ca un uliu, se oprește în fața lui Sturdza, îl scuipează obrazul și-i rupe epoleții de pe umăr și-i calcă în picioare. Un «Huo!» formidabil dinspre grupul cu «Nu!» și unii se pornesc spre Sturdza. Von Dienst comandă: «Ruhe!» Apoi: «Wache, zur Maschinengewehr!» S-a făcut liniște și, cu calmul obișnuit, Komandantul a ținut o scurtă cuvântare cu finalul acesta: «Ca ofițer al armatei germane, nu pot decât să aprob acțiunea colonelului Sturdza; ca cetățean german, însă, felicit pe Oberleutnantul Pășcanu».”¹⁶*

- **It-colonelul Constantin Crăiniceanu**, comandantul Regimentului 25, fiul generalului **Crăiniceanu**, fost ministru de război și comandant al Armatei a II-a, un patriot integru; acesta a încercat să treacă la inamic, dar a fost prins și trimis în fața judecată pentru „*instigație la trădare*” în fața *Curții Marțiale*, care l-a acuzat de trădare și l-a degradat la gradul de soldat. Dar, fiindcă era fiul generalului **Crăiniceanu**, fost ministru de război și nepot de soră al generalului **Constantin Prezan**, comandantul Armatei a IV-a, magistrații nu l-au condamnat la moarte, cum se pedepsea trădarea în caz de război, ci la muncă silnică pe viață. Însă, generalul **Constantin Prezan** a casat sentința și l-a trimis din nou în fața *Curții*

Marțiale pe fiul surorii sale, iscăbind, după aceea, el însuși, sentința de condamnare la moarte. A fost împușcat de către un pluton de soldați din propriul regiment, în *Vinerea Paștelui*, în fața celor pe care-i comandase.¹⁷

- Sunt patru cazuri de militari ale căror fapte au rămas în memoria socială ca „*trădare de țară*”, iar numele lor ca „*trădători de țară*”. Faptele s-au petrecut pe timpul războiului de reîntregire a neamului, care a fost „*războiul întregului popor*”. Condamnarea acestora s-a făcut de către instanțele militare extraordinare în condițiile legilor specifice războiului, pentru *lașitate pe câmpul de luptă, spionaj în favoarea unor Puteri străine sau pactizare cu inamicul în timpul luptei pentru apărarea pământului străbun*. Pentru cei care se simt „*ai țării*”, faptele acestora sunt „*trădare de țară*”, pentru unii doar „*trădare*”, iar pentru alții, fapte omenești, dar neînțelese de semenii, săvârșite în scop de salvare națională.

Așa a fost atunci, așa s-a întâmplat în perioada „*războiului rece*”, așa-i și-n zilele noastre cu unele fapte care au generat consecințe dureroase, nedrepte, nefericite și perverse pentru neamul românesc și vatra străbună. Chiar după atâtea experiențe dureroase și tragice, în **Constituția** țării nu sunt legiferate, în mod expres, consecințele încălcării jurământului de către funcționarii publici sub sintagma „*trădare de țară*”. Pe cale de consecință, în **Codul Penal** nu este legiferată și normată „*trădarea de țară*”, ci doar infracțiunea de *trădare*. Însă, această infracțiune, devine fluidă la fiecare schimbare de sistem politic și se colorează la fiecare schimbare de regim politic.

- **Trădarea de țară** este o **boală** care produce un hău al deznădejdiei în sufletul neamului și o rană sângerândă în vatra de viațuire. În anumite conjuncturi, statelor le este permis să cedeze o parte din prerogativele suveranității unor „*centre de putere*”, dar numai în scop de protecție și apărare. Însă nimănui nu-i este permis să

¹⁶ Constantin C. Popian, **Amintiri din viața militară. Jurnale de război și din prizonierat**, Editura Militară, București, 2007.

¹⁷ Barbu B. Berceanu, *Diversiunea colonelului Alexandru D. Sturdza și judecarea locotenent-colonelului Constantin Gr. Crăiniceanu* (La diversion du colonel Al. D. Sturdza et le jugement du lieutenant-colonel Constantin Gr. Crăiniceanu), în **Europa XXI**, 1994-1995, 3-4, p.119-149.

deposeze o națiune de suveranitatea asupra propriului destin. Istoria modernă demonstrează că toți cei care au încercat să ia națiunilor dreptul la existență au fost înghițiți de neant.

- **Trădarea de țară** constituie un fapt condamnat juridic și moral, însă mai condamnată este nația care nu ia atitudine sau are o reacție inadecvată împotriva celor care săvârșesc „vânzarea de neam” sau „vânzarea de țară”. Aceasta nu poate fi tratată prin măsuri politico-juridice, reprimatoare, ci prin măsuri sociale, de cunoaștere, prevenire și contracarare. **Trădătorii de țară** din toate epocile istorice rămân trădători, de la **Iuda** și până astăzi. Aceștia poartă încrestată în frunte rușinea trădării, oricât s-ar ascunde ori s-ar feri de semenii lor. Indivizii conștienți că au trădat țara lor de origine nu revin decât accidental printre semenii lor. Rămân să-i resoarbă duhurile încețoșate ale străinătății și mor chirciți de spasme, cu regretul în suflet și cu inima împietrită că față de ai lui au comis o faptă care nu se prescrie nici pe Pământ, nici în Cer. Pe trădătorii de țară nimeni nu-și poate aroga un drept juridic, moral sau politic de a-i absolve de vinovăție. Generații după generații ajunse în robie străină sau înstrăinate silit și brutal de vatra neamului din cauza faptelor nesăbuite ale acestora îi pomenesc cu blesteme, ca pe biblicul **Iuda**.

Col. rtr. Conf. univ. dr. Aurel V. David,
București

**SAVEL RĂDULESCU ȘI ACȚIUNEA
DIPLOMATICĂ A ROMÂNIEI
(1914-1916)**

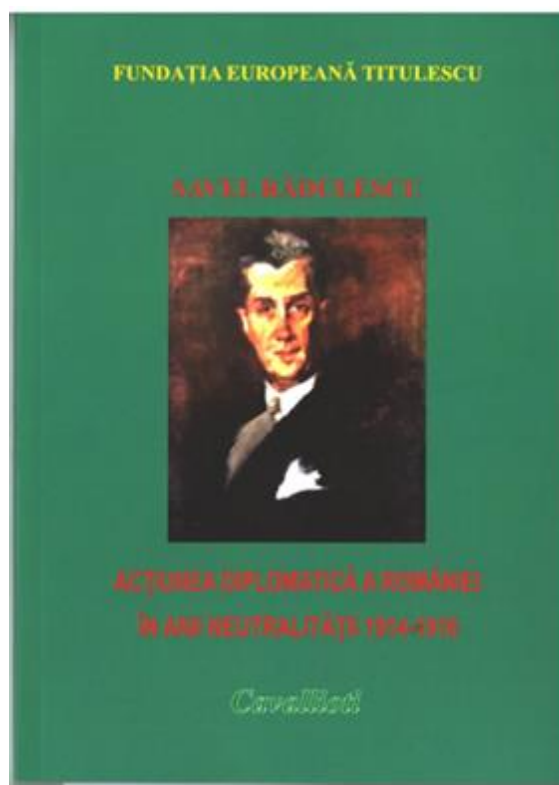
Constantin Moșincat

O frescă excelentă a diplomației românești relativ la o perioadă extrem de complicată cum a fost aceea în care era strâmtorată România înainte de a fi angajată în războiul său de întregire. O sursă documentară de primă autenticitate emanată de către autorul implicat în eveniment apărută în 2025 la Editura Cavallotti.

Obiceiul de a felicita pe truditarii unei cărți, de regulă se lasă la sfârșit, fiind în fața unui exemplu de cinstire a înaintașilor diplomați

de către doi mari demnitari – Excelența Sa dr. Adrian Năstase, prim-ministru și de Externe al României și prof. dr. Dumitru Preda, Ambasador – se cuvine a face o reverență cavallerească de recunoștință și pentru că personajul adus la lumina tiparului, de către Fundația Europeană Titulescu, se detașează prin valoarea analitică a strategiei și diplomației românești. Savel Rădulescu a fost liantul care a menținut România legată de interesul și idealul național, având ca scop final: Unirea.

Pentru o mai facilă înțelegere a contextului sau/și a unor momente relatate diplomatul Savel Rădulescu, prof. univ. dr. Dumitru Preda adaugă note și informații explicative pentru că el însuși a parcurs toate etapele procesului complex de făurirea României Mari, motiv pentru care opera sa științifică este una de referință pentru oricine cercetează perioada istorică.[\[1\]](#)

Acțiunea diplomatică (1914-1916) s-a desfășurat în condițiile date de atmosfera și relațiile României față de cele două blocuri militare care se conturase și interesul strategic pe care trebuia să și-l impună țara,

context în care Rusia, alături de care România a sângerat la Plevna, Rahova, Vidin și Smârdan, s-a arătat nerecunoscătoare și i-a luat 3 județe din sudul Basarabiei, iar Austro-Ungaria practica cea mai cruntă exploatarea a românilor din Transilvania. Opțiunile diplomației oscilau între cele două posibilități față de Antanta și anii fatali față de Rusia și politica externă promovată de Sazanov, până la „descărcarea” poverii ce o purta Carol I în legătură cu pactul secret semnat cu Puterile Centrale. În starea de incertitudine s-a menținut poziția de neutralitate a României până când „garanțiile” oferite de Antanta au fost parafate prin *Convenția politică și militară* (4/17 august 1916), până atunci însă grâu și petrolul românesc nelivate puterilor Centrale, mențineau stabilitatea frontului occidental și oriental în Europa, dar și statu-quo-ul țării. Celelalte teritorii românești – Transilvania, tranșată politic iar Bucovina - era supusă principiului *naționalităților* la încheierea războiului, în urma unor demersuri diplomatice constante, purtate la toate nivelurile – de la Casa Regală, prin Regina Maria – , la primul-ministru I.C. Brătianu, diplomați și militari.

Cartea galbenă franceză^[2] – care încorporează 160 de documente ale ministrului francez de externe -, identifică responsabilitățile și cauzele primului război mondial, subliniind tendința de hegemonie a împăratului Wilhelm al II-lea, pe baza legii militare din anul 1912, prin care dorea redobândirea faimei expansioniste din urmă cu un secol.

Atentatul de la Sarajevo a fost doar pretextul declanșării războiului, fiindcă el era deja pregătit de austrieci și susținut de magnații unguri. Toate încercările Antantei de a se continua pacea au fost zadarnice. Regatul Român se afla între ciocan și nicovală: Transilvania sub habsburgi, Basarabia și Nordul Bucovinei sub ruși, iar monarhul nepământeau mustea de germanism, garnisit cu o camarilă filo-hohenzollernă. Grație însă patriotului premierului, boierul pământean

Ionel I. C. Brătianu, țara s-a declarat neutră și a cochetat diplomatic pe arena europeană. În 20 Septembrie 1914, primul ministru Brătianu a încheiat o convenție secretă cu Rusia, prin care o constrângea a „se împotrivi oricărei atingeri aduse frontierelor, recunoașterea drepturilor de anexare a teritoriilor din Austro-Ungaria cu populație românească, ocupare ce se va produce când se va considera de cuviință”^[3].

În primăvara anului următor, același premier I.C. Brătianu comunica *harta cu pretențiile românești*, cunoscute de Rusia, grupului anglo-francez, pentru ca în 4/ 17 August 1916, să încheie cu reprezentanții Antantei o înțelegere secretă care ne garanta refacerea granițelor inițiale ale României, prin obligația țării de a intra în război la 15/ 28 August 1916. În Iunie 1916, guvernul țarist era condus de Boris von Sturmer, care pentru a preveni revoluția bolșevică a dus tratativele încheierii păcii separate cu Germania, care stipula, între altele, împărțirea României: „*rușii să i-a Moldova până la Carpați; Galiția de la Austria urma să treacă la Germania, iar în locul Galiției Austria să primească Valahia (Muntenia) și Oltenia*”^[4].

De remarcat este faptul că toate demersurile diplomației românești aveau la bază interesul național pe care I.C. Brătianu l-a promovat, inclusiv prin asigurarea materialelor de război necesare și coordonarea strategică și operativă a fronturilor din Galiția și Salonic odată cu intrarea României în război. Chiar dacă nu s-au realizat unele din aceste prevederi, din vina aliaților, cel puțin teoretic - diplomatic - s-au întreprins demersuri și acțiuni, cu toată opoziția Rusiei, în chestiunea nerecunoașterii Bucovinei, Maramureșului și Torontal, a traficului de arme și muniții din occident peste teritoriul rusesc, sau a dislocării trupelor rusești în Dobrogea sub pretextul că *România se apără pe Siret!* În context aflăm din notele diplomatice atitudinea părților față de chestiunea românească de ducere a acțiunilor militare

contra vecinilor –bulgari, sârbi și austro-unguri. Și toate aceste aspecte tratate printr-o atentă analiză a frontului francez de la Verdun, și primejdia de a fi cucerit vestul Europei de către trupele germane. Abia atunci când Poancare realizează gravitatea situației, atunci garantează românilor primirea Bucovinei și a Transilvaniei. În atare situație Savel Rădulescu avea să confirme valabilitatea zicerii cum că „regele (Carol I) e prea bătrân, și că țara e prea tânără” (p. 96).

Scrierile, notele diplomatice și comentariile lui Savel Rădulescu, își păstrează valoarea informativă, logica și peste 100 de ani, datorită realismului vizionar al analizei făcute într-o perioadă foarte agitată (1914-1916) în care glasul și poziția diplomatică a României au cântărit și decis balansul forțelor înaintea adoptării deciziei de a intra în războiul mondial. Ca un argument solid al intuiției diplomatice de asigurare a *garanțiilor* necesare prin iscălire de *Convenții* adăugăm faptul că, tot suntem la capitolul înțelegerilor secrete, al împărțirilor samavolnice, al răpirilor hegemonice râvnite de Marile Puteri, - dezvăluite de noi în lucrarea dedicată generalului francez Berthelot-, față de care istoriografia românească n-a cutezat a spune nimica, raportat la *Conferința de Pace de la Paris* (1919-1920), când Clemenceau i-a spus lui Brătianu între patru ochi: „Domnule, Dumneavoastră, România, să faceți abstracție de tratatele secrete semnate cu Franța, cu Anglia, cu Rusia, dinainte de război.” „NU”! (expresie care nu se folosește în diplomatie), a răspuns premierul român și a părăsit Parisul. Președintele Americii, Woodrow Wilson, a venit la Conferința de Pace de la Paris însoțit de propunerea sa „bomba” – planul de fondare a *Israelului european* cu capitala la Lemberg și cu anexarea tuturor teritoriilor din jur ce cuprindea, în acea propunere: toată *Galiția, Slovacia, Maramureșul, Bucovina, Moldova. Basarabia* și o parte din *Ucraina* și făcea un stat: *Israelul european*, cu capitala la *Lvov... Anglia*

(*Lloyd George David*) și *Franța (Clemenceau)* au refuzat planul propus de *președintele american* pe motiv că *țările lor nu pot plăti tot. Când a auzit Senatul american* că *ei trebuie să plătească tot, s-a supărat și l-a rechemat pe Wilson. Planul a rămas doar ca o inițiativă, ca proiect de viitor. Dacă nu s-a putut fonda acest Israel european cu capitala la Lemberg? Lvov?, să se fondeze cel puțin altul, chiar mai mic – și ochii au căzut pe Basarabia, teritoriu care nu era inclus în nici un tratat secret. Și a rămas să se facă Israelul european doar în Basarabia”* [6]. Atunci n-a întrunit adeziunea tuturor. Dar oare acumă după finele războiului din Ucraina?

Poziția exprimată de diplomatul de carieră Savel Rădulescu *se înscrie, fără îndoială, între merituasele și consecvențele strădanii de reconstituire a aceluia răstimp istoric memorabil, cu accent firesc pe datele și întâmplările diplomației duse în interesul țării. Perioada făuririi României Mari* poate fi considerată ca un model de acțiune, de dăruire și statornicie patriotică pentru reprezentarea interesului românesc pe frontul diplomației, în vremuri tulburi de criză și de exemplar sacrificiu al Țăranului român în tranșeele unirii, un război la care au fost angajate toate forțele europene și nu numai. De remarcat acțiunea diplomatică făcută peste ocean de Vasile Stoica, Ioan Moța și Vasile Lucaciu și activarea VOLUNTARIATULUI prin înrolarea sub steag american a românilor ardeleni [7]. *Ineditul absolut al lucrării se poate descifra în capitolul de bază Războiul românilor ardeleni pentru neatârnare. Subiect tabu în istoriografia românească dinainte de 1990, aspectele vizând contribuția ostașilor rămâni transilvăneni la războiul Puterilor Centrale împotriva Antantei, din care a făcut parte și Regatul român, sunt minuțios și în detaliu analizate, începând de la faza de pregătire a războiului și mobilizarea armatei imperiale și apoi pe parcursul operațiilor. Conscriși documentelor de evidență al voluntarilor de la Darnița sau Roma, la depunerea jurământului de*

fidelitate, față de tronul Regatului României, pe crucile cimitirelor de pretutindeni, ori în evidențele morților din lagărele de prizonieri: ortodocși plugari... Libertatea era înțeleasă de ei ca mod slobod de a se asocia familial, a construi în clacă case după nevoi și a munci cât le era de trebuință, de a petrece și a proiecta viitorul, după placul lor. Unirea, și puterea ei o manifestau zilnic în muncă: la facerea crucilor de grâu și secară, la cositul ierbii și clăditul înalt al fânului și cazalului de paie. Voia bună, de la hora din bătătură, doina și bocetul le pigmenta și le făcea păcută viața. Au cântat din frunza codrului și au zis, în gând ori la horele din bătătura satului, ce știau: Doina lui Lucaciu, Marșul lui Iancu, imnul Deșteaptă-te române!, Sara pe deal, La oglindă... Pentru egalitate și libertate, pentru neatârănarea lor, ardelenii au purtat propriul lor război: războiul pentru drepturi și libertăți politice și sociale și o dimensiune spiritual umană-culturală[8]. Păcat că acest mesaj n-a fost înțeles și de către cei ce purtau crucea aurită la gât și care confundau tronul-patria cu interesul ocupanților străini. Corecția a fost aplicată de distinși militari ai Armatei Române al căror ordin ca în cazul generalului Ioan Dragalina, în Bătălia de la Jiu: „Trupa care nu mai poate să înainteze, să moară pe poziție, iar comandanții care vor da ordinul de retragere vor fi de îndată trimiși sub escortă și judecații. Voi fi fără milă față de aceia care se uită înapoi în loc să se uite înainte, față de aceia care părăsesc poziția și fug din fața inamicului”[9]. Adică, pe front se apela la sacrificiul suprem.

Istoriografia diplomatică românească este astăzi în câștig cu această nouă dovadă că cererile României erau juste, îndreptățite, logice în formulare și absolut necesare a fi definite înainte de orice acțiune militară concretă. Pentru înfăptuirea acestora Savel Rădulescu a depus toate eforturile și stăruința sa de diplomat de excepție. Prin acest demers de reconstituire, Fundația Europeană Titulescu pune în valoare o relație excelentă dintre doi reputați

diplomați români: Nicolae Titulescu și Savel Rădulescu, relație în care cuvântul de ordine a fost interesul țării!

- [1] Și pe această cale exprim alege mulțumiri prietenului Tache Preda pentru minunatele volume dăruite cu autograf nouă de-a lungul timpului: *În apărarea României Mari*(1994), *Sub semnul Marii Uniri* (2019), *Bătălia de la Mărășești, Generalul Henri Cihoski una erou al României Mari* (2025), la care se adaugă multe altele despre care am scris în: <https://biblioteca-cavalerilor.ro/wp-content/uploads/2021/11/Dumitru-PREDA-%E2%80%9393REPERE-BIBLIOGRAFICEMedalion70.pdf> Desigur că nu voi uita generozitatea sa de a îndruma apariția lucrărilor noastre „*Din poarta sărutului cu dragoste de țară*” (1996), *1918-Bihaoreni la Alba Iulia* (2018), *Generalul H. Berthelot prima vizită în Ardeal după Marea Unire* (2019)”.
 [2] *Războiul european. Cauzele războiului după documente diplomatice din cartea galbenă franceză*, Ed. Librăria nouă, București-1914
 [3] Romulus Șeișanu, Alexandru Rațiu, *România în timpul războiului 1916-1918*, p. 10
 [4] Constantin Moșincat – *Generalul HENRI MATHIAS BERTHELOT – Prima Vizită în Ardeal după Marea Unire*. Ed. TIPO MC Oradea – 2019,
 [5] *Ibidem*, p. 47
 [6] *Ibidem*, p. 48-49
 [7] Constantin Moșincat, *Marșul spre Marea Unire. Războiul românilor ardeleni, Campania 1916 a Diviziei 11 Infanterie*, Editura Tipo MC, Oradea, 2018
 [8] *Ibidem*, p. 38-39
 [9] *Ibidem*

**Col. dr. Constantin Moșincat,
Oradea**

76 DE ANI DE LA AL DOILEA VAL DE DEPORTĂRI DIN 6-7 IULIE 1949

Valeriu Dulgheru

„Ici pe pământ străin

Mă tem să nu-mi uit graiul”

(Simion Plămădeală. *Cântec de dor*. Karaganda, Kazakhstan, 5.05.1986)

Astăzi se împlinesc 76 de ani de la cel de-al doilea val al deportărilor staliniste, primul val fiind pe 13 iunie 1941, cu o săptămână până la începerea războiului între cei doi câpcauni ai secolului XX - Hitler și Stalin. Încă nu se cicatrizaseră rănilor foametei organizate, care a secerat apr. 300 000 de vieți omenești - în special, copii, bătrâni,

femei (apr. 10% din populația de atunci!), sbirii sovietici au reluat procesul început în ajunul războiului. În primul val al deportărilor regimul stalinist a rezolvat două probleme de bază: știind despre începerea războiului i-au dus cât mai departe pe cei care ar fi putut lupta împotriva lor; a doua problemă a fost completarea locurilor de muncă în spatele frontului cu forță de muncă de robi. De această dată problema de bază era deportarea celor mai buni gospodari, care se împotriveau formării kolhozurilor, pentru a le lua, casele, gospodăriile, pământurile, animalele, inventarul agricol, puse la baza noilor kolhozuri. La indicațiile exprese ale Biroului Politic al CC al PCUS, Consiliului de Miniștri al URSS și al Ministerului Securității de Stat al URSS, mașina totalitară sovietică de tocat oameni și popoare va mai lovi încă o dată, în plină forță, în populația din RSS Moldovenească. Isteria organelor de partid și securitate ale RSSM în jurul așa-numitei probleme a „culacilor” și altor „elemente antisovietice” ajunge la apogeu spre sfârșitul anului 1948.

Deja la 12 octombrie 1948, MAI al RSSM, în persoana ministrului Tutushkin, se adresează către MAI URSS Kruglov S.N. cu o notă de serviciu, în care „argumentează” necesitatea deportării din Moldova în locuri îndepărtate ale URSS a „culacilor”, depistând circa 15000 familii. Într-o altă notă de serviciu a altui demnitar (ministrul MSS al RSSM I. Mordoveț), trimisă cu o lună mai târziu, apare cifra de 33640, dintre care culaci – 23084 familii.

La 17 februarie 1949, Iosif Mordoveț informa Moscova că în evidențele Securității moldovenești figurează 40854 de „culaci și alte elemente dușmănoase” care ar trebui deportate. În petiția biroului politic al CC al PC(b)M și consiliului de miniștri al RSSM

Bunici și nepoți deportați în Siberia.

din 17 martie 1949, adresată consiliului de miniștri al URSS, figurează cifra de 39091 oameni. La 6 aprilie 1949, Sovietul Miniștrilor al URSS a adoptat hotărârea cu privire la exilarea din RSSM a familiilor de chiaburi, a foștilor moșieri, negustori și complici ai „ocupanților”. Ultimii erau stigmatizați drept „colaboraționiști”. Astfel

se prevedea deportarea a 11280 de familii (40850 de persoane). A fost stabilit și timpul desfășurării operației denumite „Iug” („Sud”) – începutul de la 6 iulie 1949, ora 2:00 și sfârșind la 7 iulie, ora 20:00. Astfel, soarta a peste 40000 de oameni, între care mai mult de 1/3 copii până la 17 ani, a fost pecetluită printr-o singură trăsătură de condei. Începe o pregătire furibundă pentru organizarea deportării celor circa 40000 oameni. La 28 iunie 1949, când se celebrau nouă ani de la „eliberarea” Basarabiei (iunie 1940), Consiliul de Miniștri al RSSM adoptă Hotărârea cu caracter strict secret nr. 509 (bun cadou pentru românii basarabeni!) „Cu privire la deportarea de pe teritoriul RSSM a chiaburilor, foștilor moșieri, marilor comercianți, complicilor ocupanților germani, persoanelor, care au colaborat cu organele poliției germane și românești, a membrilor partidelor politice, a gardiștilor albi, membrilor sectelor ilegale, cât și a familiilor tuturor categoriilor enumerate mai sus”, la care se anexează 67 de liste, cuprinzând 11342 familii (un număr mai mare deci decât cel aprobat de Biroul Politic al CC al PC(b)US), cu indicația de a se încredința Ministerului Securității Statului sarcina „înfăptuirii tuturor acțiunilor în legătură cu deportarea chiaburilor”. Appetitul criminalilor sovietici creștea. Au mai fost și cazuri când plebea locală (sărântocii satelor) puși în slujba organelor sovietice locale îi includea în listele de deportare pe țărani

înstăriți pentru a le lua averile agonisite în sudoarea frunții.

Operația sub denumirea codificată „Iug” („Sud”) era pregătită în mare taină (pentru a exclude la maxim eschivarea de la deportare). În final, la 6 iulie 1949 a început al doilea val al deportărilor. Toți membrii familiilor urmau „să fie deportați pe viață în regiuni îndepărtate ale Uniunii RSS”. În hotărârea respectivă se stipula că celor deportați li se permitea „să ia cu sine valori, bani, îmbrăcăminte, încălțăminte, veselă și alte obiecte casnice, inventar agricol, meșteșugăresc și casnic precum și o rezervă de produse alimentare în volum total de 1500 kilograme de fiecare familie”. În realitate însă, în noaptea de 5 spre 6 iulie 1949, au fost deportate „pe vecie” în cadrul Operațiunii „Iug” („Sud”) în jur de 36000 persoane (9864 bărbați, 14300 femei și 11889 copii). Basarabenii au fost deportați în diverse lagăre ale Gulagului sovietic Siberia (Kurgan, Tiumeni, Irkutsk, Habarovsk) și în Kazahstan (Aktiubinsk, Jambul și Kazahstanul de Sud). Documentele de arhiva denotă că la desfășurarea acestei operațiuni au participat 4496 de „lucrători operativi” ai Ministerului Securității de Stat al URSS, inclusiv aduși și din alte republici, 13774 ofițeri și soldați și a 4705 activiști de partid din Moldova. Pentru realizarea acestor deportări în masă au fost mobilizate 4069 autovehicule pentru transportarea celor ce au fost ridicați și pregătite 30 de eșaloane, respectiv, 1573 de vagoane pentru vite, pentru ai duce pe acești nefericiți în Siberia. Dacă facem un calcul simplu, fiecărui bărbat, femeie sau copil îi revenea câte 1,5 soldați, lucrători operativi, activiști. De câtă risipă de mijloace și forță umană a dat dovadă regimul sovietic pentru a nenoroci o parte (cea mai bună) din propriul popor (așa considerau ei, cu toate că majoritatea absolută erau străini de neamul basarabenilor, nu-l cunoșteau și nici nu doreau să-l cunoască, comportându-se ca niște ocupanți cruzi, care-și extermină prizonierii). De notat că acestor „deportați pe vecie” li s-au confiscat averile și li s-a

interzis să ia cu ei bunuri materiale. Astfel era „rezolvată” nu numai problema deschiaburirii, ci și aceea a deznaționalizării Basarabiei (Stalin spusese la un moment dat că „problema țărănească este baza, chintesența problemei naționale”).

Pe data de 30 iunie 1949 a fost adoptată decizia Consiliului de Miniștri al RSSM „privind confiscarea și comercializarea de bunuri ale deportaților de pe teritoriul RSSM”. La 14 iulie 1949, Ministerul Agriculturii al RSSM a publicat „Dispoziția privind reglementarea legalizării bunurilor chiaburilor predate gratuit kolhozurilor”. Estimarea acestor bunuri era făcută de o comisie specială, dar actul evaluărilor era aprobat de adunarea generală a kolhoznicilor. Cu toate directivele Comitetului Central al PC(b) al Moldovei și Consiliului de Miniștri privind urgența acțiunilor programate, comitetele executive raionale au amânat evaluarea și comercializarea bunurilor până în august, creând astfel condiții favorabile pentru furtul și delapidarea acestor bunuri. Raportul din 10 iulie 1950 prezentat lui Leonid Brejnev, secretar al CC al PCM, de către N. Korneev, supleant al președintelui Consiliului de Miniștri al RSSM, la un an după derularea Operațiunii Sud, precizează că „în virtutea hotărârii Consiliului de Miniștri al RSSM din 30 iunie 1949 N-883-ss (ss: strict secret), comitetele executive orășenești și cele raionale ale sovietelor de deputați ai poporului au confiscat bunuri ale deportaților în valoare de 50 537 502 de ruble”.

Potrivit unui document dat publicității după moartea lui Stalin, la 1 iulie 1953, de I.A. Serov, ministrul adjunct de Interne al URSS, în evidența ministerului se mai aflau 46616 persoane deportate din RSSM în „spețposelenia” („localitățile speciale”) din Rusia și Kazahstan. 10386 se aflau acolo încă din 1941, iar 36147 din 1949. Mulți dintre cei deportați muriseră între timp în condițiile transportului și detenției. Apare întrebarea dacă țăranii aveau știre de „surpriza”, pe care le-o pregăteau criminalii

sovietici. Conform istoriografiei tradiționale, deportarea zecilor de mii de țărani s-a făcut pe neașteptate. În realitate nu a fost așa. Există o serie de documente, care confirmă acest lucru. În pofida caracterului strict secret al acestei operațiuni, totuși scurgeri de informații au avut loc, ceea ce a constituit obiectul unei hotărâri a MSS al URSS.

A avut loc, de fapt, decapitarea satului basarabean, a întregului sistem de gospodărire la sat, în urma căreia, nici până astăzi, satul basarabean nu-și poate reveni – acestea au fost urmările marilor deportări, care au avut un pronunțat substrat economic – lichidarea, prin izolare a fruntașilor satului, a rezistenței la colectivizarea forțată a gospodăriilor țărănești și la crearea accelerată, pe această cale, a sistemului socialist în agricultură. Informația adițională (un fel de protocol secret), care preciza că guvernul sovietic hotărâse ca „deportarea categoriilor menționate mai sus să se facă pentru vecie”, vorbește o dată în plus despre scopul regimului comunist din Basarabia. Confiscarea întregii averi a celor deportați demonstrează, indirect, că într-adevar această populație era expatriată pe vecie. Acesta era un adevăr pe care nu-l ascundea nici chiar istoriografia sovietică, și este relevant cu destulă obiectivitate în cercetările mai noi ale istoricilor moldoveni.

Conform rapoartelor ștabilor „operațiunea a decurs normal, fără excese”. Cât cinism se ascunde în această frază. Doamne, câte râuri de lacrimi s-au scurs, câte familii distruse, câte suflete mutilate de copii se ascund în spatele acestor cifre și rapoarte seci. Câți dintre acești copii ar fi putut deveni învățători, medici, ingineri sau pur și simplu buni gospodari, ca și părinții lor dacă n-ar fi căzut această urgie comunistă pe capul lor? Executorii acestor crime împotriva umanității trebuie să fie cunoscuți publicului larg.

Te cutremuri citind mărturiile și scrisorile nevinovate ale țăranilor basarabeni, pentru care fapt erau judecați și condamnați la ani grei de închisoare, pe care le-au găsit prin

documentele secrete din arhivele, desecretizate pentru moment, cercetătorii basarabeni. Doamne, câte râuri de lacrimi s-au scurs, câte familii distruse, câte suflete mutilate de copii se ascund în spatele acestor cifre și rapoarte seci. Și când te gândești că urmașii acestor criminali din vârful regimului represiv sovietic, care au planificat și realizat deportările -Mordoveți, Ermolini, Kolotușkini, Șvarțmani (în total vreo 30 de persoane), care ne-au deportat, exterminat, buncii, părinții, trăiesc printre noi, ba încă ne mai urăsc pentru faptul că nu suntem recunoscători bunicilor lor că ne-au „eliberat”.

P.S. Astăzi e o zi neagră pentru Basarabia. Se împlinesc 76 de ani de când peste 40.000 de oameni, printre care 1/3 copii până la 17 ani, au fost treziți în miez de noapte, încărcăți în vagoane pentru vite (așa numitele bou-vagoane) și duși pentru totdeauna (așa erau planurile criminalilor sovietici) în pustietățile Siberiei reci. Grație unui bun prieten am primit un link cu lista tuturor deportaților, divizată pe documente de arhivă, raioane, sate. Cinste și onoare celor de la Agenția Națională a Arhivelor. Această listă ar trebui să fie făcută cunoscută cât mai mult pentru ca în fiecare sat numele acestor vinovați fără vină să-și găsească locul în Scarele Memoriei. Era al doilea val de deportări, primul fiind la 13 iunie 1941. Mai urmau al treilea (1 aprilie 1951), al 4-lea (1955-1989), așa până când întreaga populație să fie ori deportată, ori transformată în ființe docile (dintre acestea mai vedem și astăzi). Acestea erau planurile lui Stalin.

Valeriu DULGHERU

Chișinău, Republica Moldova

7 iulie 2025

HOARDE, POPOARE, NEAMURI ȘI NAȚIUNI – UNDE E ROMÂNIA?

Nicholas DIMA

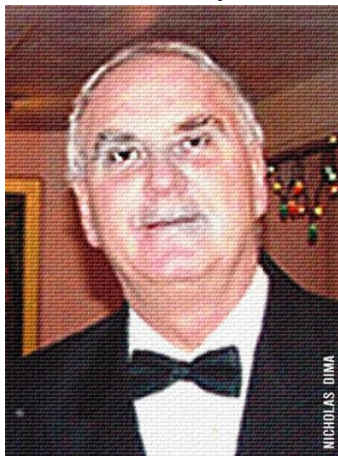
Hoarele năvălesc că barbarii și distrug totul în calea lor și când nu mai au unde se extinde se auto-distrug și dispar din istorie. Popoarele se așează, se împacă cu vecinii și își fac un rost în lume. Neamurile și națiunile își găsesc sensul și se apropie de Dumnezeu.

Noi românii suntem așezați pe aceste meleaguri din zorii istoriei. Au trecut peste noi hoarde barbare și popoare nesătule care au vrut să ne desființeze, dar legătura noastră cu pământul și credința creștină ne-au salvat. Am supraviețuit, dar a supraviețui nu e o virtute decât arareori și doar temporar. Trebuie să învingem și în acest scop avem nevoie de obiective și de un plan strategic. Marele om de stat Iuliu Maniu spunea că națiunile trebuie să aibă mereu și mereu țeluri pe care să și le propună și pe care să le urmărească. Așa trebuia să aibă și România. Și a avut. Precursorii globalismului soroșist de azi i-au ucis însă mișelește or i-au aruncat în închisori pe toți cei care au vrut binele țării.

Unde se afla țara noastră în aceste vremuri zbuciumate? Ce vrem noi și ce vor dușmanii noștri? Îmi permit să răspund singur. Vor să ne desființeze ca națiune și să ne transforme într-o ficțiune geografică. Și nu ne mai ataca hoardele din afară. Ne sfâșie sorosiștii globaliști strecurați între noi. Am însă o știre pentru ei. Au mai încercat și alții care ne-au schingiuit mai rău decât naștii și comuniștii, dar au eșuat. Nu vor reuși nici cei de azi, deși cu trecerea timpului și-au schimbat și perfecționat metodele.

Efortul de distrugere a țării noastre și a neamului românesc a început în 1947 cu un set de instrucțiuni secrete primite de la KGB de nou-înființate securitate. (De fapt, a început în 1941 cu deportările în Siberia a populației românești din Basarabia și

Bucovina). Arestările masive în granițele postbelice ale țării au început în primăvara anului 1948. Odată cu ele s-a trecut la experimentele diabolice de la Pitești, urmate ulterior de cele de la Aiud, și continuate recent de experimentul „Societatea Deschisă” dirijat de indivizii lui Soroș. Să le luăm pe rând. Iată ce prevedea între altele instrucțiunile kaghebiste primite de la

Moscova: Dezorganizarea societății; compromiterea tuturor reperelor morale și tradiționale ale țării; promovarea unor indivizi incompetenți în funcții importante; compromiterea oamenilor de valoare care refuză să devină agenți informatori; eliminarea din școli și universități a profesorilor bine pregătiți; ruina

țărănilor; denigrarea bisericii; lichidarea fizică a liderilor politici din opoziție...

(Citat preluat din cartea „La Cumpăna Mileniilor”, Destine Literare, 2024). Și instrucțiunile sovietice au fost aproape imediat puse în practică în toată țara și experimentate brutal la închisoarea din Pitești... În timp ce țara era distrusă prin dezorganizare, în închisori s-a încercat dezumanizarea oamenilor.

Experimentul Pitești

Cea mai sângeroasă tentativă kazarovietică de anihilare a tineretului român cu credința în Dumnezeu s-a aplicat la închisoarea din Pitești între 1949 și 1953. Iată ce mi-a declarat arhimandritul Roman Braga, victima a acelor torturi, când l-am intervievat pentru Vocea Americii prin 1980, după ce arhimandritul a ajuns în Statele Unite: „... Tot ceea ce s-a imaginat vreodată de o minte bolnavă a fost folosit pentru a îngenunchea spiritul celor care au respins rânduiala comunistă și îndeosebi a celor care credeau în Dumnezeu. Deținuții au fost siliți să-și denunțe și să-și condamne părinții, pentru că i-au crescut în spiritul unor valori morale creștinești... O cruzime

deosebită s-a folosit împotriva acelor care erau cunoscuți că au o puternică credință. Torționarii erau furioși pentru că nu puteau să controleze în totalitate viețile și mințile victimelor. Pe torționari îi supăra profund credința oamenilor în Dumnezeu...

- Ca seminarist, părinte, și ca un om care crede în Dumnezeu, ați fost tratat altfel decât ceilalți deținuți? L-am întrebat eu.

- Într-un fel, da, mi-a răspuns părintele. Ei au vrut să-mi frângă credința în Dumnezeu și Iisus cu orice preț...

- Dar, părinte, ce s-ar fi întâmplat dacă nu v-ați fi supus acelor ucigași?

- Frate Nicolae, uită-te la mine. Mi s-au scos dinții unul câte unul; mi s-au scos și unghiile – și totul, pentru că n-am rostit un cuvânt de hulă împotriva Domnului. Nu mai puteam să rabd. Mă băteau într-una, mă torturau zile întregi. Voiam să-i aduc reproșuri lui Dumnezeu pentru a scăpa de chin, însă ori de câte ori deschideam gura să rostesc acele cuvinte, ele pur și simplu nu veneau. Era peste puterea omenească. Îmi aduc aminte că odată am fost bătut cu brutalitate și nu am fost în stare să scot un cuvânt. Nu voi uita niciodată că, în acel moment, torționarul mi-a spus calm și indiferent că, în definitiv, lui prea puțin îi pasă de convingerile sau ideile mele; tot ce dorea el era, de fapt, să mă compromită. Aceasta este, în fond, adevărata natură a comunismului: să găsească un punct slab și să-i compromită pe oameni..."

Unul din martirii acelor schingiuiți a fost tânărul student medicinist Gheorghe Calciu care a făcut 20 de ani de închisoare și care mai târziu a devenit preot. Și aici am să înserez o afirmație, nu pentru a mă lăuda deoarece la aproape 90 de ani nu mă mai mișca nici laudele și nici criticile, ci pentru a se ști. Eu, personal, l-am adus și l-am angajat pe părintele Calciu la Biserica Ortodoxă Sfânta Cruce de lângă Washington când eram președintele consiliului parohial. Și îmi amintesc că părintele își cerea iertare la începutul fiecărei slujbe duminicale dacă greșise cumva față de cineva. Închisoarea îl

transformase sufletește. Eu îmi cer iertare de la cititori dacă îi ofensez prin aceste rânduri. Și le scriu pentru că mă doare sufletul să constat ce se întâmplă în țară și să văd atitudinea de slujnice a politicienilor noștri. Unde e demnitatea, competența și responsabilitatea lor? Unde e cinstea și onoarea? Abominabila crimă de la Pitești a eșuat, dar diavolul și-a pus mânuși de catifea și câțiva ani mai târziu a inventat siluirea sufletească din închisoarea Aiud.

Experimentul Aiud

M-a ocrotit Dumnezeu și nu am trecut prin nici una din cele două abominații. Am avut noroc să fiu închis în perioada dintre ele, mai precis anii 1956 și 1959. Fratele meu Ion, cu șapte ani mai în etate decât mine, a fost victima a celui diabolic proces de siluire mintală. A revenit acasă după zece ani de detenție și rareori vorbea despre cele îndurate. Demostene Andronescu, coleg de lot cu fratele meu și prieten cu mine după eliberarea să, a descris amănunțit acea pagină neagră a istoriei neamului nostru. Ultima oară am vorbit cu el la telefon în urmă cu vreun an. Era retras la mănăstirea Petru Voda. Deși împlinise 94 de ani era la fel de lucid ca atunci când a scris cartea „Reeducarea de la Aiud - Peisaj Lăuntric” (București, Cristiana, 2009). Noua reeducare s-a făcut cu mânuși, dar scopul a fost același: asasinarea spiritului creștin românesc. Ofer cititorilor un paragraf, care, ca și cel despre Pitești, este reluat din cartea mea *Românii și România: Între Pământ și Cer*. Precizez că de data aceasta victimele nu mai erau tineri studenți sau chiar elevi; erau adulți cu 10-15 ani de închisoare în spate. Citez din ce ne spune confratele Andronescu despre scopul și metodele anchetatorilor: „Reeducatorii impuseseră anumite puncte care trebuiau tratate. Mai întâi trebuiau prezentate câteva date personale, apoi împrejurările intrării în viața politică, după care trebuia să ponegrești, în cuvinte cât mai grele (injurioase), trecutul, credința și tot ce ai adorat anterior, și să te desolidarizezi categoric de ele. Apoi, în cuvinte meșteșugite, trebuia să recunoști

justețea ideologiei marxist-leniniste și să elogiezi realizările regimului împotriva căruia, 'ca un criminal ce ai fost', te-ai ridicat. În sfârșit, această sinistră farsă, care se chema eufemistic 'autoprezentare', trebuia să se încheie cu un angajament prin care te legai față de popor și de clasă muncitoare că nu vei precupeți nimic, etc. Etc...

Andronescu l-a întrebat pe unul din capii reeducării:

- *Dumneavoastră chiar credeți că toți cei care au acceptat să-și facă autoprezentarea și s-au dezis de trecutul și de crezul lor sunt sinceri?*

- *Nu ne interesează sinceritatea voastră ci compromiterea, sinuciderea voastră morală... Uite, aici am certificatele de deces ale tuturor celor care și-au făcut autoprezentarea. Și te asigur că, mai devreme sau mai târziu, îl voi avea și pe al tău.*

- *Certificate de deces...?*

- *Certificate de deces moral.*

- *Și dacă, totuși, unii dintre noi vor refuza să moară?*

- *Nu avea grijă, vă vom crea noi toate condițiile pentru asta...*

Reeducarea de la Aiud s-a încheiat în 1964 și în 1989 s-a terminat și comunismul vizibil. A început însă o eră nouă; o eră perversă care a înșelat și continuă să înșele mulți oameni. Și mulți dintre ei sunt intelectuali onorabili.

Experimentul Global-Soroșist

După 89 au fost create într-adevăr metode noi adaptate la condiții noi. De fapt metodele existau, dar au stat ascunse până când a fost nevoie de ele. De data aceasta și condițiile și metodele erau ambalate frumos și oferite cu mănuși de mătase. Era un fel de „Internațională” nouă, diferită la aspect de cele trei internaționale comuniste precedente, dar urmărind același scop. Noua internațională „deschisă” suna frumos: Incluziune, diversitate, fraternitate, corectitudine, egalitate, dar și fluiditate de sexe... Praf în ochii proștilor! Alte lozinci, dar același scop: denigrarea trecutului,

degradarea națiunilor, granițe deschise, reinterpretarea istoriei, cenzura ideilor, întinarea religiei, vrajba și confuzie între frați... În realitate, vechea lupta de clasă marxista adusă la zi!

Un rol însemnat în noua conjunctură l-a avut deasemenea „post-modernismul” care a negat ideea adevărului unic, a contestat rolul rațiunii, a distrus literatură și filozofia clasică și a început să rescrie istoria după interesul și bunul plac al revizionistilor.

Care e scopul noii diversuni?

Să pună stăpânire pe popoarele lumii și să le închine unui neant necunoscut și ateu! În acest scop a fost pregătită o ceată de indivizi pătrunși în mare parte de dughuri necurate care și-au vândut sufletele pentru burse în străinătate, granturi, poziții importante, fotolii guvernamentale... Aceiași protejați ai vechii securități din care unii se dădeau mari dizidenți. Prostovanii s-au luat după ei și „mândrii noștri parlamentari și guvernanti” s-au pus pe treabă. Ultima făcătură? Să fie condamnați toți cei care fac referiri favorabile la personalități istorice care nu sunt pe placul globaliștilor. Să fie scoși din istorie!

Păi, domnilor saltimbanci, vrem nu vrem, Nicolae Bălcescu și Nicolae Ceaușescu sunt parte din istoria noastră. Carol al Doilea, Ion Antonescu, Corneliu Codreanu și Gheorghiu-Dej, sunt lideri istorici. Sadoveanu și Arghezi, la fel ca Gyr și Crainic, sunt români de ai noștri! La fel și Cioran, Ionescu și Eliade, care deși au trăit în străinătate, sunt mai români decât servitorii soroșisti din țară. Eminescu e sufletul neamului nostru! Nici comuniștii nu l-au scos din cărți așa cum vor globaliștii.

Și ajungem la ultimă găselniță!

Recent, oamenii lui Soroș au cenzurat revista „Contemporanul” tăindu-i fondurile. Cenzura financiară! Motivul? Nu respecta nouă linie de partid! Soroșiștii au pus însă Academia să le aplice hotărârea. Rușine! „Contemporanul” este una din cele mai bune publicații culturale din țară. Altfel, pare să

fie doar începutul unei ere noi; o eră troksistă. Stalin nu mai e la modă!

Hoardele soroșiste își fac deci datoria. Vor să transforme națiunea română într-o gloată fără Dumnezeu, fără istorie și fără nici un sens de a fi. Vor s-o închine marelui lor stăpân - Lucifer. România a devenit astăzi un laborator satanist. Dacă noul experiment va reuși, procesul soroșisto-sodomist va fi aplicat la scară globală. Dar nu va reuși pentru că e contra naturii și împotriva lui Dumnezeu!

PS: Uneori un observator dinafară are o vedere de ansamblu mai clară decât cei dinăuntru care văd fiecare copac, dar nu mai văd pădurea. Văzută din afară, pădurea noastră este defrișată și ucisă, dar nu moare doar pădurea. Este ucis sistematic neamul românesc! Unde ești tu Țepeș Doamne?

PPS: După ocuparea țării de către trupele sovietice în 1944 puțini indivizi s-au vândut imediat comuniștilor. Nimeni nu credea că o mână de lichele urma să răpună întreaga țară. Numărul celor care s-au dat cu globaliștii în ultimele decenii e deasemenea relativ mic, dar având ca reper marea trădare postbelică este posibil ca aceștia să pervertească din nou țara noastră pe încă o generație... Deșteaptă-te Române!

Tucson, Arizona, SUA, 15 iunie 2025

Basarabia și Republica Moldova

În aceste zile, cand se joaca probabil cartea existentei omenirii, e aproape un sacrilegiu să abordezi probleme locale sau naționale. Și totuși, dacă Dumnezeu are grijă de omenire, noi românii să avem grijă de soarta neamului nostru.

Ma intreaba unii prieteni de ce tocmai eu, care toata viata am militat pentru Basarabia, nu mai spun nimic in ultimii ani? De ce nu apar si promovez republica Moldova? Raspunsul este simplu. Pentru ca aceasta este o facatura sovieto - globalista. Pentru noi, românii cu mintea clara, nu exista decat Basarabia. Si Basarabia apartine României. Suntem români si punctum! Adeptii republicii Moldova sustin ca ne intalnim in Uniunea Europeana! Pai acolo ne-am intalnit si cu Irlanda. Si vorba marelui actor Tanase: **Și cu asta ce-am făcut ?**

Am evadat din comunism in toamna anului 1968 dupa ce absolvisem Facultatea de Geografie. In prealabil fusesem doi ani la Politehnica, trecusem 3 ani si jumătate prin inchisori si unitati militare de munca, si alti 2-3 ani prin multe alte greutati. Am ajuns in Austria unde am obtinut azil politic si dupa cateva luni de munca necalificata la o fabrica de linoleum din Treiskirchen am reusit sa strang o mica suma de bani si am plecat sa ma intalnesc cu reprezentantii de marca ai exilului nostru. Cea mai insemnata intalnire am avut-o la biblioteca româneasca din Freiburg, unde m-am intretinut cu Virgil Mihailescu, directorul institutiei, si cu alti lideri din exil.

Doua teme m-au animat din primele zile de libertate: publicarea poeziilor pe care le invatasem pe dinafara in inchisoare si problemele curente ale tarii. Ca geograf ma preocupa Basarabia si teritoriile romanesti de peste Prut; consolidarea românismului in Transilvania si in vestul tarii; si sprijinirea confratilor de peste hotare, in special a celor din peninsula Balcanica. Incepand din primele zile in strainatate si pana azi am sustinut aceste cauze românești. Si le-am sustinut prin nenumarate conferinte si articole in limbile engleza si romana, manifestatii publice, interventii la oficialitati, carti de specialitate, diverse programe de radio si televiziune...

Pe deasupra, le-am scris personal ultimilor presedinti americani incepand cu Ronald Reagan, am contactat senatori si lideri ai Camerei Reprezentantilor, am depus marturie in Congres si am inaintat legislativului din Washington, DC, declaratii si analize care au fost inserate in arhivele oficiale ale Congresului. Toate acestea sunt publice si la dispozitia tuturor.

Redau mai jos o lista selectiva a lucrarilor, in special despre Basarabia, Bucovina si Transilvania, tiparite in arhivele congresului. Din cate stiu eu, nimeni altul nu a facut un asemenea lobby. As fi recunoscator daca cineva ar traduce aceste documente in limba

romana. Unii dintre cititori vor spune ca ma laud. Nu ma laud domnilor, dar vreau sa se stie pentru ca sunt prea multi cei care vor sa-i reduca la tacere pe românii cu dragoste de tara care nu se supun globalistilor. Iata deci o parte din lucrarile pe care le-am publicat in U.S. Congressional Records: „The Bessarabian Question”, Lucrare introdusa de Larry McDonald din Georgia, Camera Reprezentatilor, Part I, 9 Decembrie 1975; Part II, 13 Mai 1976; „The Human Rights of former Romanian Political Prisoners”, Luari de pozitie introduse de Dante B. Facel din Florida, Camera Reprezentatilor, 14 Octombrie 1978; „Paul Goma Visit”, Declaratii introduse in Senat de senatorul Bob Dole, 14 octombrie 1978; „Transylvania and the Hungarian Minority”, Inserata în lucrarile Congresului in urma audierilor din Camera Reprezentantilor, Ways and Means Committee, 19 Iulie 1979; „Minorities and State Boundaries: The Case of Transylvania”, Camera Reprezentantilor, 12-13 iulie 1982; „Bessarabia and Bukovina: The Soviet-Romanian Territorial Dispute”, Lucrare introdusa de Jack F. Kemp din New York, Camera Reprezentantilor, 19 Aprilie 1983; „Romania's National Day”, Declaratie introduse de Martin R. Hoke din Ohio, Camera Reprezentantilor, 1 Februarie 1994; „The Plight of the Romanian Moldovans, The Case of Ilie Ilascu Group, Analiza introdusa de Martin R. Hoke, Camera Reprezentantilor, 12 mai 1995; „NATO Enlargement and the American-Romanian Position”, Analiza introdusa de Martin R. Hoke, Camera Reprezentantilor, 23 iulie 1996; „The United States, Romania and Moldova”, Lucrare introdusa de Jim Gibbons din Nevada, Camera Reprezentatilor, 26 Martie 2004.

Corneliu Coposu –Nicolae Dima

În octombrie 1989 eram trimis de Vocea Americii in misiune jurnalistica prin fosta Uniune Sovietica si ma afluam la Chisinau. A fost o misiunea grea deoarece Moscova cazuse de acord cu America sa renunte la vechiul sistem totalitar, dar comunicase vag acest lucru organelor de conducere din diferite republici unionale. Comunistii de la Chisinau nu vroiau sa creada ce se intampla in acele zile si nu stiau ce sa faca cu un om ca mine. Am intampinat toate greutatile, dar mi-am indeplinit misiunea. Credeam ferm ca reunirea Basarabiei cu tara era iminenta si dupa ce m-am inapoiat la Washington m-am lansat cu toata forta in lupta pentru reunificare fiind convins ca in sfarsit sosise ora biruintei.

Si aici voi face o mica paranteza si o mare confesiune. M-am inselat si nu era prima oara! Idealist cum sunt, am crezut ca omenirea e cinstita si am acordat lumii occidentale toate calitatile pe care nu le avea comunismul. Am crezut ca lupta pentru rasturnarea comunismului era un scop in sine si odata cu prabusirea lui, lumea va deveni libera si dreapta. Nu a fost sa fie si nu va fi. Omul ramane in natura lui un lup nesatul, numai ca unii lupi sunt imbracati in blana de oaie. Ma refer la timpurile pe care le traim. Mi-au trebuit multi ani sa inteleg acest lucru si in sinea mea nu-l accept nici in ziua de azi. Asa se explica de ce am continuat si continui sa fiu preocupat de reintregirea tarii.

Cu ocazia primei mele reveniri in tara in 1990, dupa o absenta de 22 de ani, am fost primit de Ion Iliescu la Cotroceni unde am avut un schimb de idei si i-am luat un interviu pentru Vocea Americii. Cu acel prilej i-am inmănat si cartea Bessarabia and Bukovina pe care o publicasem in limba

engleza in Statele Unite. In scurta noastra discutie l-am intregat despre relatia lui personala cu Gorbaciov, cu care fusese coleg la Moscova, si daca ar putea aborda impreuna chestiunea Basarabiei. Si i-am oferit cartea cu un autograf: In speranta ca sub presedintia lui se va infaptui reunificarea tarii. Iliescu a ranjit si nu a spus nimic. Stia el ce stia!

Ulterior, m-am intalnit cu Corneliu Coposu si i-am transmis salutari de la fratele meu Ion Dima cu care fusese inchis in aceiasi celula. Seniorul si-a adus aminte de Ion si a fost amical, dar cand am abordat problema Basarabiei a tacut si a ramas pe ganduri. Probabil ca si el stia ceva, dar ce anume? Emil Constantinescu a fost inasa mai transant: Sa lasam Basarabia sa-si rezolve mai intai problemele ei... de parca nu avusese destul timp sa-si rezolve problemele; aproape 50 de ani sub ocupatie sovietica.

Apoi, la Washington m-am imprietenit cu Mircea Geoana, noul ambasador al Romaniei iliesciene. Cand am abordat problema Basarabiei m-a intregat de ce cred eu ca America sprijina ideea unirii? Am fost luat prin surprindere si am ramas pe ganduri... De ce? Pentru ca aceasta a fost impresia care mi-o facuse politica americana dinaintea acordurilor din Malta. Acuma sunt convins inasa ca asa cum la Yalta au fost luate hotariri secrete care au afectat grav Europa de Est timp de 50 de ani, la negocierile din Malta au fost luate alte decizii secrete, probabil pe inca 50 de ani. Altfel, Mircea Geoana mi-a sugerat sa ma ocup si de problema Transilvaniei. Fara indoiala ca si el stia ceva!

Si a sosit momentul extinderii neasteptate spre est a Aliantei Nord Atlantice. Ce a cerut Romania cand a fost cooptata in NATO? Au avut liderii nostri demnitatea si curajul sa ridice problema Basarabiei? Cu ce au fost ei santajati sau cumparati si redusi la tacere?

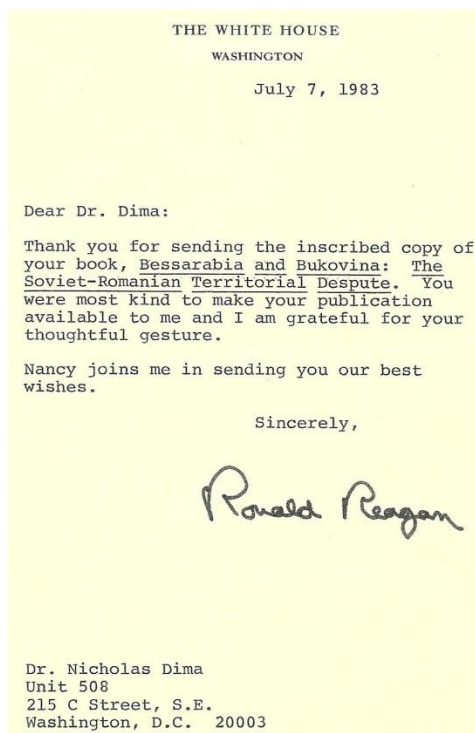
Am ramas o mana de romani in tot exilul care ne zbatem pentru unire. In acest sens, prima mea grije cand am publicat cartea sus mentionata despre Basarabia a fost sa i-o trimit presedintelui Reagan cu un autograf. Si presedintele Americii mi-a raspuns cu cateva randuri curtenitoare. In acelasi timp si in numele Comitetului Romano-American pentru Basarabia am abordat

presedintii recenti ai Statelor Unite reamintindu-le ca prevederile tratatului de pace de la Paris au fost initiate de insusi presedintele american Woodrow Wilson.

In acest spirit le-am scris presedintilor Joe Biden si Donald Trump si am subliniat ca dupa dizolvarea URSS-ului, Senatul SUA a aprobat Rezolutia 148, din 26 Iunie 1991, prin care afirma ca teritoriile romanești anexate de Moscova in 1940 trebuie sa-si aleaga liber tara careia vor sa-i apartina.

Redau mai jos rezumatul rezolutiei: Exprimand pozitia Senatului American consideram ca Statele Unite trebuie sa sprijine dreptul la autodeterminare al locuitorilor Republicii Moldova si Bucovinei de Nord si in acest sens Senatul si Guvernul Statelor Unite adopta urmatoarea Rezolutie:

1) Sustin dreptul la auto-determinare al populatiei ocupate de sovietici in Moldova si Bucovina de Nord si;

2) Susțin eforturile Guvernului Moldovei de a negocia, dacă dorește, reunificarea cu România a Moldovei și a Bucovinei de Nord, așa cum a fost stabilit de Tratatul de pace de la Paris din 1920, în conformitate cu Dreptul Internațional și potrivit Principiului 1 al Actului Final de la Helsinki...

Președintele Biden a răspuns cu o scrisoare care ocolește însa subiectul abordat. Președintele Trump nu a răspuns.

în încheiere ma gandesc cu mahnire in suflet la doamna Maia Sandu; o femeie aparent cumsecade si cu intentii bune, dar rătăcită în labirintul mincinos și răuvoitor al soroșștilor. Si vreau sa-i transmit un mesaj: Doamna Sandu, unirea cu țara nu se face prin UE. Unirea se face prin România, unde aparținem împreună.

PS: Stimati domni Nicusor Dan si Ilie Bolojan, vă îndemn insistent să abordați chestiunea Basarabiei în toate convorbirile dvs. cu oficialitățile americane. Vă faceti o datorie de onoare!

Prof. Dr. Nicolae Dima,
USA, 27 Iunie 2025.

POEME BLAJINE

Răzvan DUCAN

MĂ VOI DUCE LA BLAJ, SĂ-I CER IERTARE BLAJULUI

Mă voi duce la Blaj, să-i cer iertare Blajului,
Că nu acolo m-am născut,
Deși am scrijelit dorința pe placentă, încă
din placentă,
Și chiar din preconceput.

M-am născut, în schimb, pe raza lui largă,
Doar în dragul de el, mi-a fost dat,
O, dacă mă nașteam de facto la Blaj,
Cu toate vocile inimii l-aș fi cântat.

Aș fi scris cărți despre Blaj,
Tomuri întregi de prețuire necondiționată,
Aș fi ridicat la fileu orice închipuire,
Ce cu iubire de Blaj, ar fi fost fecundată.

Aș fi întins un hamac din versuri,
Între Inocenție Micu Klein și Eminescu
Mihai,

În care mi-aș fi legănat disponibilitatea,
De-a proclama Blajul, al doilea Rai.

CU GÂNDUL LA EMINESCU

(mic poem închipuit)

E o dumnezeire în ramuri
Și atunci de ce se spune
Că acești copaci se împart
În tei și atei ?

DE CE NU M-AI NĂSCUT MAMĂ, LA BLAJ?

De ce nu m-ai născut, mamă, la Blaj?
- Pentru că, fiule, în Blaj nu locuiam,
Eram la o aruncătură de băț de Blaj,
Te-am născut unde-am putut și cum știam!
De ce nu m-ai născut, mamă, la Blaj?
Să mi se fi tăiat aici cordon ombilical,
Ca diapazonul celor două Târnavă,
Să nască-n mine scâncet ideal!

De ce nu m-ai născut, mamă, la Blaj?
Pe Câmpia Libertății, să mă fi născut,
Destinul este altceva, fiul meu drag,
Și nu ceva subordonat, la ce-ai fi vrut!
De ce nu m-ai născut, mamă, la Blaj?
Să fi spus ca Iancu, „No, gata! No, hai!” ,
În orașelul lui Inocenție Micu Klein,
Să fi pus și eu pieptul când o fost bai!

De ce nu m-ai născut, mamă, la Blaj?
Să respir Eminescu, ca „haimana sănătoasă”,
Să urc și eu pe hulă și sub teiul lui,
Să mă-mbăt de amintirea frumoasă.

De ce nu m-ai născut, mamă, la Blaj?
Ca să am Blajul și în cartea de identitate,

- Dar ai în suflet, Blajul, fiule drag,
Și sufletul contează, înainte de toate!
(6 februarie 2025)

DE CE NU?

De ce nu o biserică având hramul Mihai Eminescu?

Credeți că degeaba a zis Arghezi că-i
„Sfântul Preacurat al ghiersului românesc„?
Că degeaba Dumnezeu i-a hotărât, pe aceste meleaguri, har teluric și ceresc?
.Scepticii o să întrebe, bine, dar, în timpul vieții lui, ce minuni a înfăptuit?

Ne-a deschis ochii înspre sinele nostru
și toate îndoielile ni le-a risipit.

A vindecat schilozii de gânduri mici,
A hrănit nația cu mana lui cerească,
Doar cu două pâini și trei pești de determinare,

Mai ales a ce urma să se nască.

Ne-a arătat geografia pământului nostru
Și a dorului nemărginit,
Ce se va înălța cu mortarul neatârării,
cărămidă pusă peste cărămidă
și Baiazid peste Baiazid.

Ne-a făcut terapie de grup,
Proiectându-ne virtual dulcea Românie,
Arătându-ne că acolo unde se bat
Munții Carpați în capete,
Ne e sortit să dăm de apă vie.

Răzvan DUCAN
Târnăveni, Mureș
... nu departe de Blaj, Iunie 2025

**SOCIETATEA CULTURAL-
PATRIOTICĂ „AVRAM IANCU” –
FILIALA BIHOR
OMAGIAZĂ RĂSCOALA DE LA 1784**

Mihai Drecin

Vineri, 24 iunie a.c., la Cercul Militar din Oradea, a avut loc o întrunire comemorativă închinată răskoalei conduse de Horea, Cloșca și Crișan, eveniment social-economic și politic în... în istoria românilor și Europei epocii moderne.

Ea a urmat comemorării anuale, tradiționale, a Eroului Avram Iancu, omul de acțiune și conducătorul Revoluției de la 1848/1849, a românilor transilvăneni, care s-a desfășurat

în fața bustului eroului ridicat în fața Inspectoratului Județean de Poliție. Cum Avram Iancu se consideră urmașul lui Horea în lupta pentru dreptate socială și națională a românilor din Transilvania, cuplarea celor două armate s-a încadrat în logica firului istoric național.

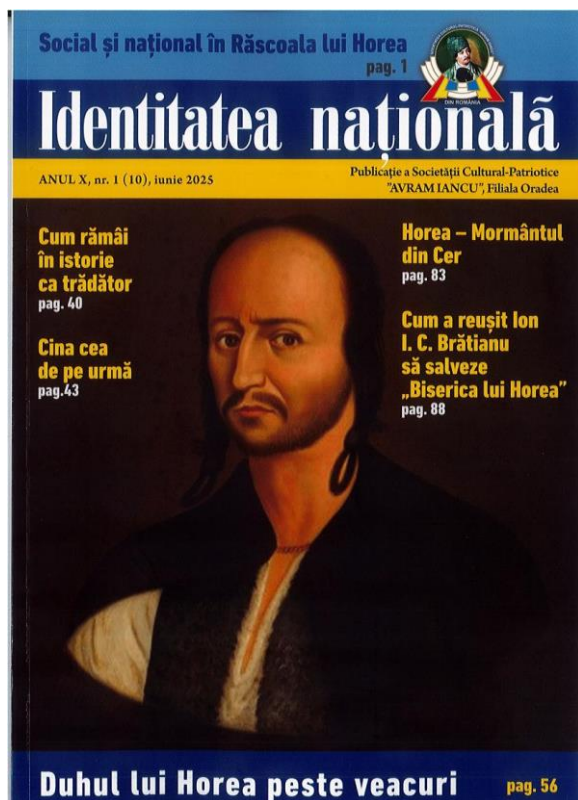

Sub conducerea gl. Bg. (rtr.) Grigore Bartoș, președintele Societății „Avram Iancu” - Filiala Bihor, s-a desfășurat Simpozionul „240 de ani de la martirajul lui Horea, Cloșca și Crișan”.

După intonarea Imnului de Stat și a Imnului Societății Cultural-Patriotice „Avram Iancu” de către dna. Alexandrina Chelu în fața unei asistențe numeroase, s-a desfășurat Simpozionul propriu zis.

Conduc de prof. univ. dr. Mihai D. Drecin, s-au prezentat patru comunicări: col. (rtr.). dr. Vasile Tutula (Cluj-Napoca) – „*Condamnarea și moartea lui Horea: procesul și sentința. Nevoia de canonizare a eroului și martirului Horea*”; Nicolae Jurca (București) „*Copilăria lui Crișan în satul Străuți*”; col. (rtr.). dr. Constantin Moșincat (Oradea) – „*Biserica lui Horea de la Olănești/Vâlcea*”, Horea Ardeleanu (Cluj-

Napoca) – „Masacrarea românilor din Mihalț (1848) - de către trupele revoluționare maghiare - element de legătură, peste ani, cu atitudinea armatei nobiliare și habsburge față de răsculații de la 1784”.

Al doilea moment important al întrunirii a fost lansarea revistei **„Identitatea Națională”**, an X, nr. 1 (10) 2025, dedicat în totalitate lui Horea și vremii lui. Colectivul redacțional a fost format din: gl. Bg. (rtr.) Grigore Bartoș, ing. Vasile Fonoage – Prim-vicepreședinte al Societății, lector univ. dr. Ioan Laza – Redactor Șef, Florina Judea – secretar, prof. univ. dr. Mihai D. Drecin – responsabil de număr. De-a lungul a 106 pagini, sunt publicate 32 de studii și articole, fotografiile de epocă, datorate unor istorici militari și civili ai zilelor noastre, dar și aprecieri asupra evenimentului făcute de oameni politici interbelici, din Oradea, Cluj-Napoca, Brașov ș.a. Într-o prezentare grafică deosebită, ca întotdeauna, meritul revine cunoscutului ziarist și universitar dr. Ioan Laza, contextul național și european al evenimentului reiese din studiile publicate. 1874 a avut ecou în rândul artiștilor plastici,

a literaților și dramaturgilor, a lumii politice vest-europene din spațiul francez, german, englez și nord-american. În „Programul” lui Horea găsim ideile de eliberare socială și națională, a drepturilor omului și cetățeanului, desigur într-o formulare și argumentare mai puțin filosofice, totuși directe și clare. Abia în 1789, Marea Revoluție franceză le va lansa pe plan mondial. Deci, este de apreciat viziunea pentru viitor a lumii țărănești și a liderilor ei din Țara Moților.

Au rostit saluturi și felicitări pentru organizarea manifestărilor cultural-științifice și politice președinții Filialelor Societății „Avram Iancu” din Dej, Florești – Cluj-Napoca, Baia de Criș, Satu Mare, Câmpeni, Beiuș, Victor Bercea – Președintele de onoare național al Asociației, Fănică Moldovan – Secretar general național al Societății, gl. Bg. (rtr.) Grigore Morar – directorul Fundației „Heritage” Bihor de Protecției a Monumentelor Istorice.

În final, fiecare participant a primit câte un exemplar din revistă, iar tânăra cântăreață de muzică populară, Monica Blaga, împreună cu întreaga asistență, a interpretat câteva cântece patriotice, încheind manifestarea cultural - științifică într-un entuziasm patriotic demn și veritabil. Pentru publicul orădean, iubitor de istorie, revista poate fi consultată la Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” și Biblioteca Universității din Oradea.

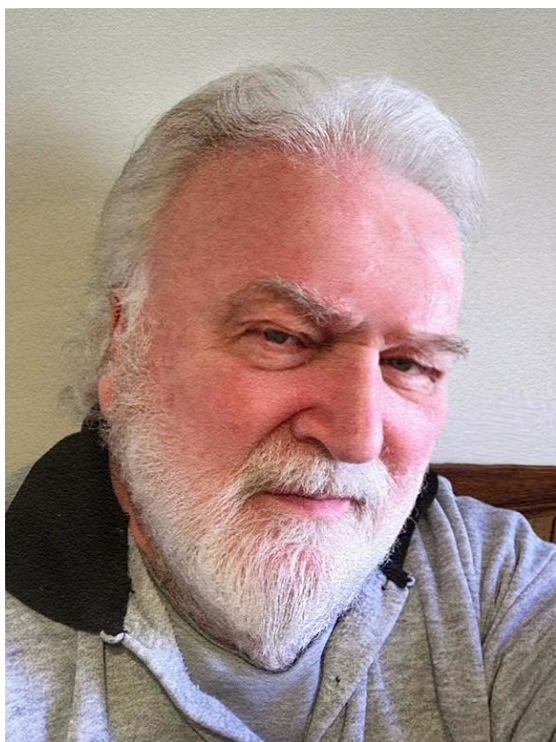
Prof.univ. dr . Mihai D. Drecin

SALONUL CAVALERILOR

INTERVIU CU GEORGE ROCA – SCRIITOR ȘI PUBLICIST DIN SYDNEY, AUSTRALIA

Daniel IONIȚĂ

Daniel Ioniță

Scriitorii, artiștii în general, de origine română afirmați și stabiliți în străinătate, ajung arareori în atenția forurilor literare din România, fie ele festivaluri, alte evenimente artistice, sau reviste literare. Puține reviste de calitate, cultivă în mod deliberat, sau în detaliu, o deschidere față de ceea ce se petrece cu artiști, scriitori, oameni de știință de origine română, aflați pe alte meleaguri.

Desigur, dacă scriitorii sau artiștii respectivi s-au afirmat deja în România, înainte de stabilirea lor în străinătate – lucrurile se prezintă mai bine din acest punct de vedere: un Matei Vișniec, un Dinu Flămând, un Ștefan Hrușcă – deși plecați departe – prezintă încă rezonanțe importante în reviste literare sau evenimente culturale din România. Pentru cei afirmați peste hotare, una din probleme rămâne distanța, în ciuda

internetului. Ochii care nu se văd... Și asta e pregnant în mod deosebit pentru Australia și Noua Zeelandă, zona Pacificului, ca și pentru America de Sud. Europa și America de Nord sunt totuși mult mai aproape de România, și cu mult mai mulți emigranți români decât este Australia sau Noua Zeelandă.

Cu toate acestea, la Antipozi avem reprezentanți culturali semnificativi, cum ar fi – în Australia: George Roca, Anișoara Laura Musteșiu, Cătălin Anastase, Adriana Paul și (renunțând la modestia autentic-falsă) subsemnatul; iar în Noua Zeelandă menționăm pe Alexandra Balm și Valentina Teclici. Despre ei se știe foarte puțin în România. Implicați în mișcarea artistică din țările de adopție, ei reprezintă cu succes cultura românească în prezența audiențelor unde trăiesc.

În interviul de mai jos avem de a face cu un asemenea personaj „neglijat” într-o mare măsură în țară – aflat de cealaltă parte a Terrei față de România. Plecat din București în jurul vârstei de 34 de ani (în 1980), după aproape doi ani de peregrinări pe străzile New York-ului s-a stabilit în Australia unde s-a afirmat în mod semnificativ și strălucitor ca redactor, și editor, dar și ca scriitor, atunci când nu se ocupă să-i publice pe alții. „Am publicat, în ultimii 35 de ani, peste zece mii de articole semnate de peste o mie cincisute de scriitori, în zeci de reviste literare, print și online... Am foarte puțin timp pentru George Roca. Trebuie să-mi fac timp și pentru el... Sunt mereu ocupat cu alții... dar sincer, îmi face plăcere. Aflu atâtea secrete scriitoricești și savurez atât de multă literatură...” – îmi spune George Roca, cu un oftat...

Înainte de a-i pune câteva întrebări, o foarte scurtă prezentare:

George Roca s-a născut la 14 iulie 1946, la Huedin-Cluj, România. În 1982 s-a stabilit la Sydney, Australia. Are o bogată activitate literară și publicistică, fiind prezent cu poezii și proză în multe reviste din România, alte țări din Europa, Australia și America de

Nord. Este membru fondator al Academiei de Științe, Literatură și Arte (ASLA-Oradea), al Academiei Româno-Americane (membru emeritus), al Academiei Româno-Australiene (președinte onorific), al Ligii Scriitorilor din România, etc.

Înainte de plecarea din țară a făcut studii de filologie la Facultatea de Limbă și Literatură Română (Oradea), de actorie în cadrul IATC (București). A fost actor la Teatrul „Arcadia” din Oradea, stagiul făcându-l la Teatrul de Stat din Ploiești. În Australia a absolvit Facultatea de Business și Studii Administrative (specializat în Turism) la Sydney Institute of Technology. A lucrat câțiva ani în domeniul turismului, apoi ca traducător în diferite instituții guvernamentale. Însă de peste patruzeci de ani, George Roca s-a dedicat literaturii. Afară de publicațiile proprii (memorialistică, poezie), a contribuit și continuă să contribuie ca redactor-șef sau adjunct la importante reviste literare românești atât din România cât și din străinătate, cum ar fi „Agero” și „ProLitera” (Germania), „Romanian VIP” și „Clipa” (USA), „Românul Australian”, „Jurnal Olimpic 2000”, „Spirit Românesc” (Australia), „Confluente Literare (Fondator. Cea mai citită revistă de limbă română de pe internet).

A creat în urmă cu zece ani „Rexlibris Media Group” prin intermediul căreia a redactat, editat și publicat amintitele mii de articole a peste 1500 de scriitori români din toate colțurile lumii – unii din ei deja consacrați, alții la începuturile... tainei scrisului.

A publicat următoarele cărți personale:

Patru volume de interviuri (312+296+394+396 pagini) intitulate „De vorbă cu stelele” – în care interviuează stele literare, artistice, teatrale, academice și alte patru volume de memorialistică numite „Taina Scrisului” (416+416+600+600 pagini), invitând scriitorii să împărtășească primii lor pași în ale scrisului. A mai publicat: „Dezvoltarea

arhitecturii în perioada de domnie a binecredinciosului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt” (Studiu istoric, Editura Carpathia Press, București, 2006); „Evadare din spațiul virtual” (Florilegiu de poezie, Editura Anamarol, București, 2009), „Căutând insula fericirii / Looking for the Isle of Happiness” (Poeme bilingve / Bilingual poems, Editura Anamarol, București, 2013), „Poeme cifrate multilingve / Multilingual Encrypted Poems (Editura Anamarol, București, 2015), „Radio ProDiaspora – Un deceniu de vis” (Editura Hoffman, Scornicești, 2019), „Multilingual Encrypted Poems / Poeme cifrate multilingve (American Edition, American Romanian Publishing Group, Davis, California, USA, 2022), „Radio ProDiaspora – 15 ani de pasiune” (Editura Academiei Româno-Australiene, Sydney, 2024).

Cărțile scrise de George Roca au avut o rezonanță aparte, fiind lansate în România: la Oradea, București, Cluj, Baia Mare, Timișoara, Slatina, Alexandria, Craiova, Petroșani și desigur în Australia, la Sydney.

Printre multele distincții primite – menționăm două, ele fiind referitoare direct la activitatea lui George Roca de promovare a culturii românești pe tărâmurile de la antipodi:

- 2017 – „Certificat de Excelență”, din partea Ambasadei Române din Canberra – Australia (Ambasador E.S. Nineta Bărbulescu) pentru activitatea literară în Australia.
- 2019 - Placheta „Romania2019.eu” pentru promovarea culturii românești în străinătate, din partea Ministerului pentru Românii de Pretutindeni (Ministru E.S. Natalia Elena Intotero)

Daniel IONIȚĂ: Dragă George, stabilit fiind la Sydney de peste 43 de ani... ce te mai leagă de Oradea, orașul în care ți-i petrecut copilăria?

George Roca: Legătura cu locurile copilăriei îmi va rămâne în suflet cât voi trăi. Poate și după aceea... Am exprimat aceste sentimente în una din poeziile mele, numită „Transilvania”: „*Mi-e dor de mulți cu zăpadă/ De o stână, de un deal/ De măicuța mea iubită,/ De o vorbă din Ardeal/... Pe pământuri australe/ M-a cuprins așa-ntr-o doară/ Dor de gliile natale/ Ce călcam odinioară!*”. Sigur, pot fi acuzat de sentimentalism naiv. Dar câți emigranți nu simt ceva similar? Acolo te-ai născut! Acolo îți sunt îngropați părinții și strămoșii! Acolo ți-au rămas prieteni vechi, cărările copilăriei, obiceiurile, limba, și tot de acolo se trage esența substanței tale național-psihologice. Acolo este locul pe care îl vei numi veșnic „acasă”, indiferent pe care meridian sau paralelă îți vei plimba pașii. Cu toate ca nu m-am născut la Oradea, mă simt orădean get-beget. Era după război... viață grea! Părinții mei locuiau la Poșta Centrală din Oradea. Mama s-a dus să mă nască la bunici, la Huedin. Am revenit după o lună și astfel au început legăturile mele cu orașul de pe Criș. Am locuit în „Palatul Poștei” de pe strada Iosif Attila (Porțile de Fier) nr.12, pâna la 14 ani. Vecinele mele de la numărul 10 erau surorile Doina (Ana Blandiana) și Geta Coman. Din când în când, Doina, mai pierdea câte o poezie prin curtea copilăriei, poezie pe care eu o recuperam și o piteam într-un colț al sufletului, folosind-o mai târziu la modelarea primelor mele compoziții lirice.

Daniel IONIȚĂ: Ce te-a determinat să emigrezi din țara natală?

George ROCA: Aveam cam 21 de ani și mă mutasem deja în capitală. Am fost actor(aș!) la Ploiești. Faceam naveta! Trebuia să participăm cu o piesă de teatru în limba esperanto la un festival pe Coasta Dalmației... Din păcate nu am primit pașaport! Durere mare, orgoliu!? M-am supărat și am părăsit teatrul... Am rămas în București unde mi-am găsit o slujbă la Ministerul Turismului. Prin 1977, o altă dandana! După fuga generalului Pacepa, cade ministrul turismului Nicolae Doicaru.

La conducerea Ministerului apare o comisie pusă pe reduceri de personal. Începe cu nemembrii de partid, printre care eram și eu. Mă supăr (iar!) tare și împreună cu vreo douăzeci de colegi rămași fără slujbă ne ducem la miliție și ne depunem actele pentru plecare definitivă din țară. Aderăm cu toții la mișcarea post-Goma. Asta era în ianuarie 1979. Eu eram singurul care am cerut sa plec în Australia. Restul s-au îndreptat spre Statele Unite, Canada, Germania și Franța. Dece Australia? Vroiam să plec, să mă exilez la antipozi, la capătul pământului! Fiind mulți și uniți, ni se dau destul de repede pașapoarte. În decembrie 1979, mă trezesc cu pașaportul în buzunar. Abia atunci încep să văd realitatea! Unde naiba să plec? Nici măcar limba engleză nu o cunoșteam ca lumea. Părinții mei erau sperați! Mi se pune în vedere de către oficialități că trebuie să părăsesc țara. Îmi cumpăr un bilet de avion PANAM pe ruta București – Londra - New York - Los Angeles - Auckland - Sydney și mă ușurez astfel de toți banii care mi-i dăduse statul român „despăgubire” pentru apartamentul meu, proprietate personală, de lângă Foișorul de Foc. Ajung la New York, unde aveam mulți prieteni și colegi și rămân acolo aproape doi ani uitând de Țara Cangurului. Într-o zi mă cheamă cei de la biroul de emigrări și îmi pun în vedere că nu îmi vor mai face prelungire de viză deoarece dețin viză permanentă de intrare în Australia. Și astfel, cu voie sau fără, ajung în Kangarooland! După două luni de ședere, mama îmi spune la telefon că tata este grav bolnav în spital la Oradea. Îmi iau bilet de avion și plec spre casă. Când ajung la Episcopia Bihor, sunt dat jos din tren trimis retur în Ungaria. Dece? Pentru că nu aveam viză de intrare pe pașaportul românesc! I-auzi! Român să aibă nevoie de viză de intrare în România pe un pașaport românesc valid! Ce să faaaaaaac? Stau la Budapesta cincizeci de zile, bătând zilnic la ușa Ambasadei Române, pentru a cerși o viză! O viză la mine în țară! Nu mi-au dat-o! Ba culmea, în acele vremuri, atât ambasadorul României în Ungaria (Victor Bolojan) cât și consulul, erau orădeni. Consulul, un om

căinos la suflet, urla la mine ca nu voi mai vedea România niciodată. M-am întors în Australia. Tata a murit după câteva luni, iar eu am simțit că mi s-a terminat tinerețea. Era prin toamna anului 1982. Împlinisem 36 de ani... și albisem la tâmpile!

Daniel IONIȚĂ: Ce ai simțit întorcându-te în Australia după această tragedie?

George ROCA: Am luat-o înapoi spre Sydney, unde am ajuns după mari peripeții – povestesc altă dată... Când am călcat din nou pe aeroportul „Kingsford Smith” am pupat pământul precum Papa Vaticanus. Nu mă mai hăituia nimeni! Am reușit să mă acomodez. Trebuie să precizez că m-am reîntors în România după alți doi ani (cu viză de intrare! I-auzi...) pentru a mă căsători o fată de pe strada mea din Oradea pe care o cunoșteam din copilărie (Sunt un romantic incurabil! Oare!?), care mi-a făcut un băiat minunat – acum tânăr avocat la o firmă faimoasă aici la Sydney. Deci iată că după mai bine de 40 de ani de ședere în Australia mă gândesc să îmi caut aici și... un teren viran... printr-un cimitir mai acătării ca să mă stabilesc definitiv!

Daniel IONIȚĂ: Mulți „pensionari” se reîntorc acum în România, după ce au făcut carieră pe afară. Te paște acest gând?

George ROCA: „Daniel son!” (cine zicea așa în filmul „Karate Kid”!?) Încă nu îmi permit să ies la pensie! Mai am atâtea de făcut pe-acilea! Întoarcerea fizică la matca ancestrală este probabil imposibilă! Poate sufletul... Căci nu degeaba am menționat eu într-o poezie de-a mea: *„Dacă-o fi să mor aici/ Pe-al Pacificului mal/ Sufletul meu să se-ntoarcă/ tot acolo în Ardeal//”*.

Daniel IONIȚĂ: George, activitatea ta literară cuprinde nu doar propriile scrieri, de jurnal memorialistic, volume de poezie, unele bilingve (română-engleză) altele chiar multilingve, dar și multe articole de critică și promovare literară. Deasemenea, ai talentul de a scoate la lumina rampei pe alții. Prin generozitatea aceasta de spirit ai creat o

serie de volume cum ar fi „De vorbă cu stelele”, și „Taina Scrisului”. Care a fost inspirația, scânteia? Și unde ai săpat pentru a găsi energia necesară, ca și materialul literar – aceste volume fiind câte patru în ambele serii numite – iar fiecare volum având sute de pagini!

George ROCA: Haide s-o luăm la rând. Pentru volumele de interviuri „De vorbă cu stelele”... implicarea mea în lumea revistelor literare, în România și în afara ei, m-a adus în contact cu oameni deosebiți. Pentru mulți am un deosebit respect, și am ținut legătura în decursul anilor, în ciuda distanței dintre noi. Mulți dintre ei sunt scriitori, alți cadre universitare, academicieni, oameni de știință, sau personalități străine admiratori ai culturii/literaturii române. Numesc doar câțiva: Ioan Aurel Pop, actualul președinte al Academiei Române, Ruxandra Vidu, președinta Academiei Româno-Americane, Dumitru Preda, Hector Martinez-Sanz, Antonio Calderon de Jesus, Valentina Teclici, Fracisc Valkay, Angela Taxieru-Oren, Xonia (Loredana Sachelaru), Corneliu Leu, Artur Silvestri, Cristian Negureanu, Romeo Niram, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Elena Buică, Darie Ducan, Reinhold Batschi... Am intervievat pentru cele patru volume un total de 82 de persoane. Mi-a fost relativ ușor să-i abordez individual pe fiecare. Marea majoritate au răspuns pozitiv, și astfel au ieșit cele patru volume „De vorbă cu stelele”. 1398 de pagini, după cum ai arătat mai sus! Mulțumesc!

Dincolo de „stelele” din volum – munca de redactor mi-a facilitat prietenia cu oameni deosebiți: Ovidiu Lipan (Țândărică), Ion Dolănescu, Maria Ciobanu (bineînțeles că am rămas bun amic și cu Ionuț și Doinița Dolănescu)), Paul Surugiu – Fuego, Gil Dobrică, scriitorii: Nicolae Dabija, Eugen Evu și alții, menționatul Ioan Aurel Pop pe vremea când nu era încă președintele Academiei, istoricul Dumitru Preda, tenismenul Ion Țiriac, canotoarea Elisabeta Lipă, actorii Florin Piersic, Alexandru Arșinel și Stela Popescu. Mai sunt mulți

alții, dar nu vreau să plictisesc, sau să epatez...

Daniel IONIȚĂ: Ce ne poți spune despre volumele din seria „Taina Scrisului”? Al patrulea volum a apărut editat de Australian-Romanian Academy Publishing, chiar în 2024. Ai avut lansări la București, Oradea, Timișoara, Cluj... La București ai avut onoarea să lansezi cartea în aula bibliotecii Academiei Române... O performanță! Pentru context – volumele însumează eseuri ale unor scriitori invitați să reflecteze la perioada lor de început în domeniul scrisului, fie elemente interioare (motivații, dorințe) sau externe (oportunități, provocări, etc.) Volumele sunt substanțiale, având un total de peste două mii de pagini! Ai inclus 200 de scriitori. Cum ai ajuns la ei? Cum i-ai convins să participe la acest proiect?

George ROCA: După cum se vede din CV, în decursul ultimelor trei decenii, lucrând ca redactor și editor la numeroase reviste literare (print și online) din România, USA, Germania, Australia – am „pigulit” (termen tehnic editorial! Ha, ha!) mii de articole a peste o mie de scriitori - poeți, prozatori, critici literari, esești, unii consacrați, alții debutanți - din România dar și din afara ei. Dacă ar fi să numesc țările în care aceștia locuiesc, cred că sunt peste 30. Amintesc pe cele din care provin majoritatea: România, Germania, Marea Britanie, Franța, Israel, Grecia, Statele Unite, Canada, Australia, Noua Zeelandă... Mi-a venit idea, într-o zi, să scriu un articol, pentru una din revistele la care contribuiau, despre primele mele încercări într-ale scrisului, cum am trecut de la pasiune la profesie. Chiar când apăsam „send” pe butonul de mail, n-a năpădit o curiozitate aparte: de ce n-aș invita dintre scriitorii pe care i-am tot publicat în decursul anilor, să-și împărtășească începuturile lor, să văd și eu ce i-a motivat inițial în domeniul scrisului literar. Așa că am început un alt mesaj, trimis tuturor scriitorilor din data-base (am spus, peste o mie-plus...). Desigur, le-am transmis niște

ghidaje, precum sunt întrebările la interviuri, pentru a avea o conduită tematică. Desigur aceste ghidaje nu au apărut în eseurile respective pentru a păstra personalitatea scriitorului! Au răspuns mult mai mulți decât m-am așteptat!! Și astfel au apărut cele patru volume de până acum...

Daniel IONIȚĂ: Se încheie aici acest proiect?

George ROCA: Distinse domn! Nu, nu! Am în lucru volumul 5. Probabil voi încheia cu volumul 7, numărul divinității. Nu am ambiție să-l întrec pe Dumnezeu!

Daniel IONIȚĂ: Cu ce altceva te ocupi, în afara scrisului, muncii de redactor?

George ROCA: în ultimii ani, ca fondator și Președinte Onorific al Academiei Româno-Australiene pentru Cultură – particip activ la evenimentele și spectacolele organizate de acest forum atât în Australia cât și în România, lucruri pe care tu le cunoști, dar le menționez pentru cititorii noștri: lansări de carte în Australia și România (am avut cel puțin 20 în total în ultimii 10 ani – cu participări auguste precum regretatul Alex Ștefănescu, artiștii muzicali Nicu Alifantis, Adrian Ivanițchi, Andrei Păunescu, actorii Daniela Nane, Manuela Hărăbor, Sorin Misirianțu, iar în Australia scriitori faimoși precum Judith Beveridge, Martin Langford, James Grering, Kit Kelen, actorii Tug Dumbly și Charles Freyberg, artistul muzical Daniel Reynaud și mulți alții. Apoi evenimente teatral-muzicale cu actori precum Cătălin Anastase, subsemnatul, soprana Adriana Paul, poeta și producătoarea radio Anișoara Laura Mustețiu, maestra de dans Cristina Iordache-Yeo. De asemenea am editat, redactat și publicat 12 volume (de diferiți scriitori) sub egida Australian-Romanian Academy Publishing. Toate acestea mă țin „în priză” la ceea ce am 78 de ani!

Daniel IONIȚĂ: Mulți înainte!

George ROCA: Ești draguț, mulțumesc, dar te rog nu mă întrerupe, sunt pe val... Anual, de ziua Culturii Românești (15 ianuarie) în colaborare cu societatea literară „Poetry

Sydney” sub egida „The Universal Within the Local” (Universalul din Local) – invităm scriitori australieni, și scriitori români stabiliți la Sydney, ca să răspundă unei teme date, alese din poemele lui Eminescu (în 2024 tema a fost „Luceafărul – singurătatea geniului într-o lume confuză”). De asemenea, alături de de mulți români (și australieni de altă origine) din Sydney, pe 24 iunie sărbătorim „Ziua mondială a iei”. Pentru acest eveniment (organizat de Societatea româno-australiană „Phoenix”, președinte Cristina Iordache-Yeo) am pregătit trei materiale în detaliu despre: istoric, origini, obiceiuri, unicitate și impactul bluzei românești în lumea civilizată.

Daniel IONIȚĂ: La final?

George ROCA: Îți răspund cu versurile deja menționate (poate romantic-sentimentale, dar *it's a feeling*, vorba localnicilor... antipozieni...):

„Dacă o fi să mor aici / Pe-al Pacificului mal / Sufletul meu să se-ntoarcă / Tot acolo, în Ardeal!”

Interviu realizat de: **Daniel IONIȚĂ**
Președintele Academiei Australiano-Române pentru Cultură
Decembrie 2024 – Iunie 2025
Sydney, Australia

DANSUL CUVINTELOR

Miorița Săteanu

O stânca semeneată, bătută de vânturi, o creastă de munte ce se înalță tot mai sus pentru a dovedi tăria de caracter, puterea de discernământ, harul talentului, cu care a fost înzestrată, acesta pentru a ne convinge că, cuvintele dansează pe un portativ imaginar de pe tăpșanul florilor, cuprinzând în petalele lor culorile curcubeului

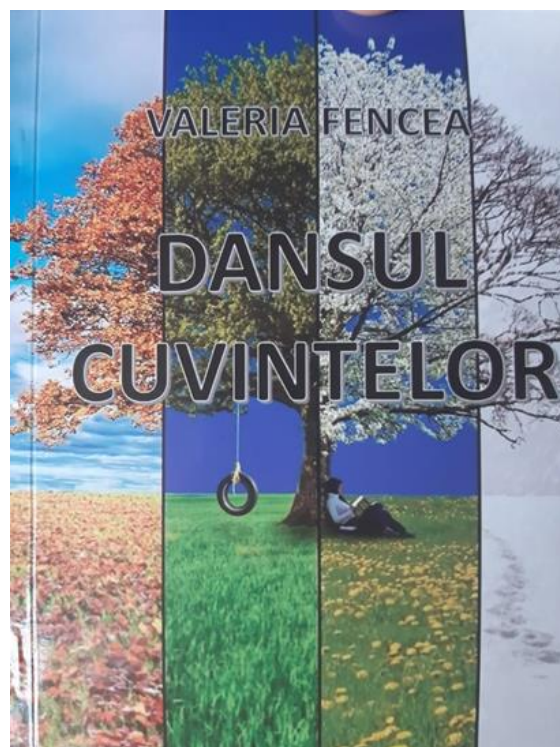
Prin **dansul** cuvintelor se dovedește blândețea, sensibilitatea și frumusețea sufletului autoarei VALERIA FENCEA ,aceste sentimente, autoarea le tensmite prin

volumul de versuri ***DANSUL CUVINTELOR***

Dar autoarea scrie: „Cu ajutorul gândului, am hoinărit prin timp și anotimp, cu ochii sufletului și al inimii , am iubit și am visat , am sperat și am pătit. Sentimentele și simțămintele au deschis culuar dorului cu ajutorul căruia am călătorit oriunde în lume și m-am oprit timid pentru câteva moment în numele iubirii și al prieteniei”

Toate volumele publicate ale poetei VALERIA FENCEA, sunt un nesecat izvor al harului prin care versurile poeziilor inundă sufletele cu creațiile pentru dragoste, pentru credință, pentru frumusețile naturii și pentru fericirea pe care o găsește citez „printre rândurile prin care aștern sentimentele mele am pus aripi viselor mele și astfel au prins viață cărțile mele”.*

Creațiile literare ale poetei Valeria Fancea au apărut sub titlurile: - **Caruselul cuvintelor** apărut în anul 2019 - **Prin timp și anotimp la mare** apărut în anul 2021- **Am plâns cu zâmbetul pe buze** apărut în anul 2022- **Dansul cuvintelor** apărut în

anul 2025. Toate au fost scoase de editura *Eurobit* Timișoara.

Poeziile cu rimele lor, din versurile înțelepte se succed, deschizând curiozitatea cititorului prin ingeniozitatea temelor abordate. Titluri deosebit de variate, ale poeziilor ascund un

profund și corect simț al realității, realități scoase în evidență și trecute prin rime care să accentueze starea sensibilă a poetei dar și stare încredințată cu toată conștiința, credinței în Mântuitorul Iisus Christos. Sustin acesta pentru că poezia *DACĂ* îmi confirmă afirmația. Astfel:

Dacă viața e un dar
De ce uneori e greu,
Să sorbim dulce amar
Darul de la Dumnezeu ?

Dacă viața e iubire
De ce rătăcim în gând
Acel strop de fericire
Ce ne face buni oricând ?

Dacă viața dă speranță
De ce treci prin încercări
Cu lacrimi triste pe față
Tu vrei binecuvântări ?.

Am citat o poezie deosebit de edificatoare privind starea de spirit al autoarei. Stare de spirit care prin versurile create sunt adăpostite sub faldurile credinței în Bunul Dumnezeu.

Foarte multe versuri și cuvinte ale poetului tremură în rugăciune pentru a primi o binecuvântare și menținerea sănătății în limitele normale ale suferinței fizice permanente.

Despre autoarea pot cita dintr-o rugăciune următoarele: „sunt așa mic și neînsemnat, dar cu mine este Domnul și pretutindeni sunt păzit de dreapta lui cea iubitoare,, este un adevăr constatat și dovedit prin tot ceea ce crează și trăiește Valeria Fencea. Amintim și versuri din titluri edificatoare: COPIII LUI DUMNEZEU:

*Copiii orfani loviți de boală
Sunt toți fiii lui Dumnezeu
Copiii orfani... ei au un Tată
EL locuiește sus în cer*

*Nu-i loviți cu vorbe, pe la spate,
În lumea lor își duc al lor necaz
Și pentru fiecare răutate
În locul lor Isus întoarce celălalt obraz.*

Durerile sufletului sunt foarte expresiv redată în versurile acestei poezii

Dar trebuie să subliniez faptul că toate poeziile lansate în volumele amintite sunt consecința unei profunde analize a prezentului pe care-l trăiește autoarea VALERIA FENCEA. Acesta este relevantă în poezia *SUFLETE*

Suflete transformate în stele
Lumânări aprinse vă încălzesc
Și lacrimi varsă inimile grele,
Toți cei care încă vă iubesc.

Oare ce o îndeamnă pe autoarea VALERIA FENCEA să creeze poeziile, unele stil rugăciuni, ce putere lăuntrică și imaginație complexă o călăuzește pentru a așeza pe talgerele balanței bucuriile care echilibrează talgerul suferințelor?

Numai harul încrederii în Bunul Dumnezeu care a înzestrat-o cu creativitatea literară prin talanții primiți pentru a compensa suferințele sosirii în lume a unei persoane cu dificultăți marcate pentru întreaga viață.

Cu această frază inchei un capitol al sentimentelor de o sensibilitate deosebită și prin dăruire în credință, exprimate în lucrărilor editate în volumele anterioare .

Prezint un capitol nou – anotimpurile:

Poeziile care vorbesc despre anotimpuri, demonstrează un conținut de versuri care sunt scrise în altă tonalitate spirituală a poetei, pentru că în acestea se revarsă frumusețea pe care o prezintă natura alcătuită din mireasma diversă a petalelor florale, cu covorul de frunze și aroma livezilor și al viilor și șuierul vântului neobosit. Citez din poezia *PĂȘESC*

Pășesc stingher pe-al frunzelor covor
Îmi plouă în suflet cu melancolie
Privesc înspre trecu cu drag și dor
Și-aș vrea ...o vară să mai fie.

Privesc bogățiile toamnei pastelate
Șuierul vântului îmi umblă prin gânduri
În cupele de vin am amintiri adunate
Le sorb însetat în dese rînduri
O zi de vară..... toamnei îi cer
Să văd iar dansând păsări călătoare !
Poezia *ADIE* este o poezie care se referă tot la fumusețiile anotimpului –toamna-
Citez:

Adie vântul cald în miez de toamnă
E semn că soarele va râde iar
Să-ți spună: Bună dimineața doamnă
Curcubelul a coborât pe pământ
Culori pastelate aduc priviri de bucurie
Să împart prietenilor mei flori
Să înfrumusețeze zi de zi viața.

Tot de toamnă se vorbește și în versurile poeziei *RĂMAS BUN*

Citez:

Când vara îmi spune :La revedere!

*Toamna îi așterne covor arămiu
Vântul nemilos le răpește în al său zbor
Flori, frunze colorate în exces
Anunță al verii sfârșit*

Cerul plânge la al ei deces

Spun toameni : Bine ai venit!

Dar există și anotimpul primăvara, cu versuri minunate create de poeta Valeria Fencea cu o bucurie și voiosia sosirii timpului care reînnoiește natura, și aduce în sufletele tuturor o ambianță plăcută a florilor, a câmpului înverzit și al copacilor înfrunziți, între care se cuibăresc păsărelele și....., rândunelele, bezele și stolurile de cocori sosesc din țările calde foarte îndepărtate.

Citez: din poezia *ACEEAȘI DORINȚĂ*

Vreau să sădesc în suflet flori nenumărate
Să fie primăvara lângă mine
Vreau să sădesc în inimă florile iubirii
Să locuiești și tu, prietene în ea
În vara vieții să culegi toți trandafirii
Să nu îți lipsească niciodată dragostea
Și dansul cuvintelor continuă în poezia *AM SCRIS*

Citeaz:

Am scris de flori , am scris de vise
De frunze pastelate ce dansează-n sbor
Am scris despre credință , despre Dumnezeu
Despre durere, despre dragoste de viață
Rămân un om , cu un munte de speranță
Inițial am dorit ca să închei prezentarea cu aceste versuri , dar trebuie să continui prin o idee nobilă dedicată femeii – mamei dar în special amintind pe Maica Sfânta, Sfânta Fecioară Maria, Maica tuturor credincioșilor.

Prin volumul de versuri *Dansul cuvintelor* , autoarea oferă cuvinte care dansează pe melodii înălțătoare pentru a elogia femeia creată de Bunul Dumnezeu pentru a etala frumusețea interioară și cea care crează prin harul primit opere de artă , opere literare,

opere muzicale si obiecte de decorații
artizanale, și nu în ultimul rând elogiu adus
femeii pentru puterea de a aduce pe lume noi
vlăstare ale omenirii. Titul *FEMEIA*

Femeia , izvor de iubire,

Să strălucești mereu la fel ca azi

Si doar lacrimi de fericire

Să curgă pe ai tăi frumoși obraji

Femeia, unică dătătoare de viață

Să fii puternică și zâmbitoare

Zâmbetul tău copiilor le dă speranță

Femeie tu ramâi pe veci o floare

Femeie , sursă infinită de putere

Prin ploi și furtună luptătoare

Tu porți prin lume orice durere

Căci Dumnezeu ție ți-a dat valoare

Cu acesta poezie deosebită îmi inchei
cuvântul de prezentare , aceasta deoarece

poezia în câteva versuri descrie si
caracterizează sufletul si concepția

statutului femeii, femeia fiind autoarea
VALERIA FENCEA – minunat,

emoționant și plin de dăruire pentru creația
literară, sub tainica încurajare pentru biruiță

în viață , de la Bunul Dumnezeu Mântuitorul
tuturor credincioșilor. Cuvinte de înaltă

prețuire si recunoștință și de mulțumire

Vă felicităm și Vă mulțumim pentru că
avem onoarea de a participa la lansarea

volumul * DANSUL CUVINTELOR *-
încărcat de vibrația unei explozii de

evenimente, sentimente si trăiri, care susțin
si apreciază transmiterea complexității

creativității dumneavoastră în alegerea
temelor pe care le oferiți cititorilor

Felicitări stimată doamna VALERIA
FENCEA

Ing. MIORIȚA SĂTEANU

Cetățean de onoare al Municipiului Oradea

LAZĂR CÂRJAN: „RAFTUL EMINESCUDIN BIBLIOTECA MEA A DEVENIT, ÎN TIMP, O COLECȚIE DE APROAPE 1.000DE EXEMPLARE”

Ioan VasIU

IOAN VASIU: Domnule general Lazăr Cârjan, recent am intrat în posesia volumului intitulat „Mihai Eminescu, student la Viena și Berlin”, care poartă semnătura dumneavoastră. Vă rog să spuneți câteva cuvinte despre această carte apărută în condiții grafice deosebite.

LAZĂR CÂRJAN: Această carte, de fapt o încercare de scenariu documentar-artistic, a apărut din inițiativa domnului Dumitru Pohoș, producător de filme din București, originar din Bihor. La începutul anului trecut, domnia sa a venit la Oradea și mi-a cerut să scriu o docudramă cu titlul „Mihai Eminescu, student la Viena și Berlin”. Aflase că organizasem două expoziții de carte, de și despre Mihai Eminescu, la Muzeul Memorial „Iosif Vulcan” din Oradea, la care au participat și doi eminescologi din capitală. Am fost foarte surprins. Faptul că am o colecție Eminescu nu presupune că pot să abordez o astfel de lucrare, dar în cele din urmă m-a convins. Se pare că cineva garantase pentru mine, deși specializarea mea este în criminalistică, nu în filologie.

M-am apucat de lucru, dar a ieșit mai mult decât era necesar pentru un film

documentar, și atunci d-l Pohoș mi-a spus să scriu cât cred de cuviință și să întocmesc astfel o carte. Spre sfârșitul anului domnia sa m-a rugat să finalizez cartea, pentru că a fost invitat de d-na europarlamentar Maria Grapini la Bruxelles pentru a-l omagia pe Poet în Parlamentul European cu filmul „Eminescu și Cernăuții” pe care îl realizase în 2023 și cu ceea ce intenționa să continue, despre studiile Poetului la Viena și Berlin. Am reușit să tipăresc cartea în mare viteză la Editura Aureo din Oradea, în 117 exemplare (multiplul cu trei al vârstei Poetului), nepuse în vânzare, și astfel am făcut parte din delegația condusă de dl. Dumitru Pohoș, să o prezint în Parlamentul European, pe 15 ianuarie 2025. La reușita cărții, care s-a dorit pentru bibliofili și prietenii mei, au contribuit doi pictori de mare talent din București, d-na Ecaterina Mihai și d-l Mihai Cătruna, care realizează revista „Eminesciana”, pe care i-am cunoscut numai online. Cel puțin deocamdată, pentru că intenționăm să scoatem o ediție revăzută, înnobilită cu alte creații ale celor doi artiști plastici.

I.V.: De când sunteți împătimit de inegalabilul Eminescu?

L.C.: Vă mărturisesc că am multe întâmplări legate de numele Poetului Nepereche. Prima datează din anul 1961, când eram elev la Școala generală nr. 1 din Lupeni, una dintre cele mai mari școli de profil din țară, la vremea aceea, ca număr de elevi. Nu știu cine m-a recomandat d-nei profesoare de franceză de la Școala generală nr. 2, să interpretez rolul Demiurgului din sceneta pe care o pregătea după poemul „Luceafărul”. Nu eram nici pe departe impunător pentru un astfel de rol, dar cu barbă, perucă și o mantie strălucitoare am reușit s-o impresionez pe îndrăgita d-nă Elena Zaharia care, după două-trei săptămâni m-a rugat să învăț și rolul Prezenterului, pentru a-l putea înlocui pe colegul meu Nemeș Eduard, la nevoie. N-a fost cazul, dar am învățat cele 98 de strofe ale poemului și, de atunci, l-am memorat în fiecare an, recitându-l doar pentru plăcerea mea. Am fost impresionat în

mod deosebit de zborul Luceafărului spre Creator: *Porni Luceafărul. Creșteau/În cer a lui aripe./ Și căi de mii de ani treceau/În tot atâtea clipe*”.

N-am înțeles subtilitățile sofisticate ale poemului, care îmi uimesc și astăzi pe oamenii de știință, dar a fost punctul meu de pornire pentru ceea ce va însemna „aventura Eminescu”. În primii ani de liceu, la Limba română am beneficiat de o profesoară de excepție, domnișoara Emilia Purdea, despre care se spunea cu admirație că se hrănește cu... literatură. La îndemnul dânzei, din puținii bani de buzunar pe care îi primeam de la mama, cumpăram periodic revista „Limba Română”. Într-unul din numere am găsit un articol care m-a cucerit: „Versul unsprezece din *Nu voi mormânt bogat*”, semnat de Ion Crețu. Nu știam nimic despre autor, dar a declanșat pasiunea mea pentru studiul aprofundat al lui Eminescu, iar în anul 1968 am procurat și cartea biografică pe care acesta a închinat-o Poetului.

La Orăștie, prin 1979 sau 1980, când am fost șeful miliției de atunci, în librăria din centrul orașului am găsit o carte liliput, în tiraj de masă, intitulată „Luceafărul”, tipărită de profesorul universitar Ion Iliescu care, cu mulți ani în urmă, predase la Liceul „Aurel Vlaicu” din localitate. Cu această cârtică a început, practic, „Raftul Eminescu” din biblioteca mea, care, în timp, a devenit o colecție de aproape 1.000 de exemplare.

În anul 1990, pe când eram șeful Inspectoratului de Poliție Bihor, l-am sprijinit pe regretatul om de cultură Constantin Mălinaș să organizeze o importantă manifestare culturală la care a fost reînființată Asociația de Bibliofilie și ExLibris din România. Am primit, ca premiu, cartea „Mihai Eminescu, Nestemate”, tipărită de profesorul Ion Iliescu și marele artist plastic Ștefan Popa-Popas, capodoperă a bibliofiliei. Așa l-am cunoscut pe profesor, iar la stăruințele mele mi-a mai dat un exemplar numai pentru faptul că amândoi am fost legați de orașul tinereților noastre, Orăștie. Oraș care, în

1890, l-a găzduit pentru un an pe cel care și-a dat, pentru prima dată, doctoratul în opera Nemuritorului, creatorul sintagmei „Mihai Eminescu, Luceafărul poeziei românești”, primul patriarh al românilor ortodocși, Miron Cristea.

O altă aventură s-a datorat istoricului și antropologului Barbu Ștefănescu, pe atunci director al Muzeului Țării Crișurilor, care mi-a propus să ridicăm un soclu la Centrul Cultural al României din Budapesta, pentru un bust al Poetului, turnat în bronz de marele sculptor Ion Irimescu. Am primit cu entuziasm această inițiativă și în perioada 1993 – 1997, împreună cu perfecții din acea vreme, Vasile Blaga și Ionel Ungur, am organizat adevărate pelerinaje în capitala Ungariei, de 15 ianuarie și 15 iunie, cu două-trei autocare și mâncare din belșug gătită de soția ambadorului Ioan Donca.

La una dintre aceste manifestări a participat și regizorul Ion Ungureanu, fost ministru al culturii în Republica Moldova, care, în expozeul ținut în fața bustului, a povestit un fapt inedit: marele traducător basarabean Igor Crețu, în timp ce căuta echivalențe în limba rusă ale poemului „Luceafărul”, a observat că ceva nu este în regulă: două strofe în care Cătălin i se adresează iubitei, spre uimirea Luceafărului, își găsesc locul adecvat în ruga finală a tinerei înălțată lui. Versurile: *Cu farmecul luminii reci/Gândirile străbate-mi,/Revarsă liniște de veci/Pe noaptea mea de patimi./Și deasupra mea rămâi/Durerea mea de-o curmă,/Căci ești iubirea mea dentâi/Și visul meu din urmă.* Ar trebui să fie așezate după strofa dedicată Cătălinei: „– Cobori în jos, luceafăr blând, / Alunecând pe-o rază / Pătrunde-n codru și în gând, / Norocu-mi luminează!”.

Am discutat la telefon cu distinsul traducător despre găselnița lui și mi-a spus că e posibil ca Eminescu să fi dorit s-o pedepsească pe Veronica Micle, mutând cele două strofe, dar niciun jurnalist n-a scris despre aceasta. Din păcate, soclul bustului a fost demolat, la solicitările repetate ale autorităților ungare,

iar bustul a fost lipit de zidul exterior al clădirii (am fost neinspirati ca pe spatele soclului să precizăm că a fost ridicat de Divizia 11 a Armatei și Inspectoratul de Poliție Bihor).

Fiind mutat la București, am avut fericita ocazie să-i cunosc unii dintre cei mai importanți eminescologi ai momentului: Mihai Cimpoi, Eugen Simion, Dimitrie Vatamaniuc, Victor Crăciun, Petru Vintilă, Ion Rotaru, Nicolae Georgescu, Constantin Barbu, dar și pe mari poeți și oameni de cultură care l-au venerat pe Eminescu: Grigore Vieru, Adrian Păunescu, Radu Cârneli, Gellu Naum și mulți alții.

I.V.: Unii consideră că despre Eminescu s-a scris mult și că nu ar mai fi nimic de spus. Dumneavoastră ce părere aveți?

L.C.: În Prologul cărții mele am prezentat un citat din cuvântul regelui britanic Charles al III-lea, în prima vizită făcută în România, la Cotroceni, după încoronare, în care a folosit sintagma „poetul vostru național” cu referire la Eminescu, sintagmă care nu convine unor români care se consideră elitiști și cred că Poetul Nepereche aparține trecutului, uitând că doar poporul poate să atribuie calificative despre cel care întruchipează esența spiritului românesc. În finalul cărții mele i-am menționat pe Sfântul Ioan Paul Cel Mare și Papa Francisc, care l-au admirat pe genialul poet. Mai mult chiar, primul a încălcat protocoalele Bisericii Catolice, recitând „Rugăciunea” Poetului în limba română, în timpul unei slujbe ținută în Piața San Pietro din Roma, ceea ce spune mult despre universalitatea și actualitatea lui Eminescu.

Profesorul Ion Rotaru îmi spunea că Mihai Eminescu este ca un ciclist evadat din pluton, la mare distanță față de urmăritorii lui în care îi menționa pe Dimitrie Cantemir (sic!), Ion Budai Deleanu (sic!), născut în apropierea Orăștiei, George Bacovia, Lucian Blaga, Ion Barbu, Nichita Stănescu.

Am fost intrigat, ca să folosesc un eufemism, că în timpul manifestării de la Bruxelles, unul dintre vicepreședinții români

ai Parlamentului European a afirmat că Eminescu este un poet perimat. Nu sunt specialist în domeniu, dar consider că astăzi este de actualitate propunerea unor intelectuali dintre cele două războaie mondiale de a se înființa un institut dedicat studierii operei lui Eminescu. S-a realizat, cu chinuri, Integrala Eminescu începută de Perpessicius, au fost tipărite manuscrisele lui (considerate de unii „maculatură”) care oferă posibilitatea aprofundării geniului său inegalabil, dar vor dura mulți ani de acum încolo până când vom avea o ediție critică, unanim acceptată de eminoscologi, în care să se respecte ortografia poetului. Și sunt așteptate noi evaluări ale cunoștințelor sale științifice, care au depășit epoca în care a trăit și îi fascinează pe fizicienii de astăzi.

I.V.: Știu că în tinerețe ați cochetat cu poezia. Mai scrieți poezii și acum?

L.C.: Da, e adevărat, ca orice român care se respectă, am cochetat și eu cu poezia; otrava ei dulce mă amăgește uneori și astăzi, dar n-am publicat decât în tinerețe, la insistențele regretaților Marin Negoiță și Valeriu Bârgău din Deva, ori ale lui Corneliu Leu, pe vremea când era director la „Contemporanul”. Pentru mine poezia a fost un balsam, mi-a vindecat multe traume. Când lucram la Orăștie, mă vizita aproape săptămânal inspectorul șef Gheorghe Șimon, un șef deosebit care mi-a marcat cariera. Într-o zi din primăvara lui 1980, mi-a spus, redau ad litteram: „M-am gândit să te promovez în funcția de șef al serviciului economic. Ești apreciat de Direcția Economică din București, dar ai două vicii care mă pun pe gânduri: șahul și poezia.” M-a lăsat să-mi revin din șocul pe care mi l-au produs cuvintele lui și a continuat: „Mie îmi trebuie, în această funcție foarte importantă pentru un județ ca Hunedoara, ca cel pe care îl voi numi să aibă mintea numai la serviciu, de dimineață până dimineață, zi de zi.” Am reflectat deseori la spusele șefului și i-am aplicat „rețeta” pentru unii colaboratori cărora le-am influențat destinul și cred că nu l-am dezamăgit. Într-adevăr, meseria de polițist e devoratoare de

timp și de suflet. L-aș cita, din memorie, și pe Cesare Pavese: „Viața fără fum e ca friptura fără fum. Sau polițist, sau delincvent”. Înțelege fiecare ce vrea, eu am optat pentru această profesie renunțând la visurile mele adolescente.

I.V.: Ați lucrat mulți ani ca polițist, ajungând până la gradul de general. Cum se împacă literatura cu poliția?

L.C.: Meseria de polițist nu e respectată cum trebuie în societatea noastră. Gradul de general e privit, nu de puține ori, ca o prezumție de... vinovăție. Profesioniștii au ajuns pe culmi după ce și-au perfecționat intuiția nativă cu idei din cărți și filme, polițiste sau de logică, de psihologie, ori de lingvistică, de filosofie sau medicină legală. În momente grele, gândurile ți se limpezesc cu idei pe care le-ai acumulat uneori fără să conștientizezi. Să nu uităm că știința denumită Criminalistică, desprinsă din Medicina Legală și Ancheta penală, are conexiuni cu toate celelalte științe, fără nicio excepție. Ar fi multe de spus, dar mă opresc aici, aducând un omagiu polițiștilor onești, „care ard pentru această meserie sacrificându-și familia și mirajul unui trai ușor” (citat din cartea mea „Pândă neîntreruptă”).

Interviu de Ioan Vasiu
UZPR, 4 iunie 2025
Via Lazăr Cârjan

GENERALUL HENRI CIHOSKI, UN EROU AL ROMÂNIEI MARI Constantin Moșincat

„Imaginea celuilalt și atitudinea opiniei publice”
Pe măsură ce ne îndepărtăm de evenimente le pomenim tot mai rar, până ce, uneori, le uităm. Cu siguranță că nu toate faptele sunt reținute de istorie dar cu siguranță că „faptele mari”, intens trăite de autorii lor, cu gândul la Patria pe care o slujesc, în cazul militarilor, indiferent de grad, fac parte din această panoplie nobile a neamului.

Pornind de la o asemenea logică vom așterne câteva considerații și impresii după lectura ediției a II-a, revăzute, a lucrării semnate de Dumitru Preda, închinată generalului Henri Cihoski, un ostaș care a trăit luptând pentru țară! Editura Militară s-a alăturat demersului științific a autorului de reconstituire a vieții unui Erou care și-a rostuit viața în campaniile pentru înfăptuirea României Mari, acțiune încadrată strict documentat în contextul evenimentelor internaționale și a bătăliilor de pe fronturile unde întâia „virtute a militarului” era iubirea Patriei.

Conștient de faptul că buna pregătire este rețeta de succes al oricărei acțiuni militare, Henri Cihoski s-a subordonat acestei cerințe asimilând cunoștințele necesare pentru îndeplinirea cerințelor funcțiilor, pe care nu gradul îl dau, ci onoarea legată de funcția ocupată în ierarhia Datoriei, de la sublocotenent (1891) la acea de general (1932). Cariera de excepție a devotatului oștean reprezintă, în accepțiunea autorului, un model de ofițer și un strălucit exemplu recunoscut între Eroi, prin Ordinul „Mihai Viteazul”, primit pentru „vitejia și destoinicia cu care a condus operațiile Diviziei de la Mărășești”.

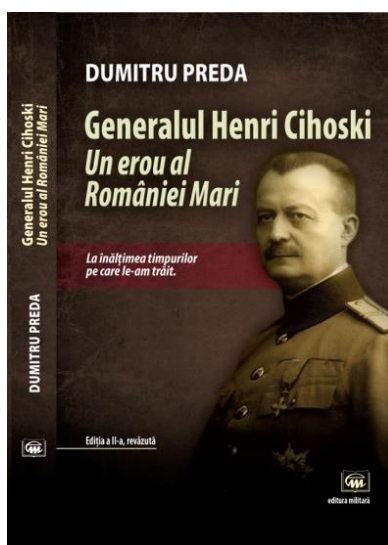
În lucrări de referință, studii și articole elaborate de profesorul Dumitru Preda, Henri Cihoski apare ca un ofițer implicat în organizarea și ducerea bătăliilor pe frontul întregirii, iar apoi ca unul responsabil cu pregătirea armatei chiar din cea mai înaltă funcție ocupată, aceea de ministru, având ca model „pilda strămoșilor” pentru care a dat „ce a avut mai bun în suflet”, conștient de faptul că „pe fiecare glonț sta scris un nume” (citată din lucrare p. 66), chiar și al său, pentru ca bornele de hotar să fie statornicite acolo unde își aveau dreptul.

Autorul, cu autoritatea unui erudit cercetător, face o temeinică analiză a frontului românesc în contextul marilor bătălii europene, în care plasează și pe Eroul Henri Cihoski, pe frontul din Moldova, jelindu-și prietenul francez lt. col. Georges Dubois (înmormântat pe 9 aprilie 1917), consolându-i „soția rămasă în lacrimi” prin mângâietoare laude și înălțătoare mulțumiri pentru că un francez s-a jertfit pentru „sfânta Românie” chiar sub privirile Regelui Ferdinand I și al șefului Misunii franceze generalul Berthelot.

Pagini de un real dramatism sunt istorisite într-un ritm alert, emoționant și cu empatia aceluia care simte și transmite încărcătura și tensiunea luptelor date, pe „viață și moarte”, cu precizie redată, ca un fin observator, spre a fi reproduse în jurnale de operații și acțiuni de luptă.

Dumitru Preda a parcurs o imensă bibliografie legată de temă și ne răsfată cu informații diverse și inedite, cuprinse într-o sintetică operă academică de excepție, între care se înscrie și prezenta lucrare. Eroul cărții sale se zbate, ziua și noaptea, între punctul de comandă al Diviziei 10, unde ia hotărâri și tranșeele unirii, lângă soldatul „cu ochii la inamic, cu grija în suflet și cu gândul acasă, unde numai Dumnezeu mai știe ce e,” (Ibidem, p.78). Generalul Cihoski a știut ce e suferința căci era și a lui, fapt pentru care grija față de oameni și nevoile lor a constituit o adevărată „școală” pentru că, potrivit concepției sale, tranșeea se ține cu „suflete tari și lanțuri de trăgători” cu speranță (Ibidem, p.81).

Epopoea de la Mărășești pentru generalul Eroul Henri Cihoski, în cele 29 de zile și nopți ale bătăliei, a însemnat o încercare supremă deoarece trebuia să „judece și să

acționeze iute, să hotărască victoria, viața sau moarte”.

Ne alăturăm concluziei subliniate de profesorul Dumitru Preda cu privire la rolul comandantului în luptă, și apreciem dârzenia, curajul și stăpânirea de sine manifestată, atunci și acolo la Mărășești, de către generalul H. Cihoski, în fruntea Diviziei 10 Infanterie – cu 567 ofițeri, și 18.187 ostași, 8.517 cai și 1.475 trăsură – cu unitățile din organica sa și date ca întărire, care au înlocuit, pe 31 iulie 1917, ora 14.00, trupele Diviziei 14 Infanterie și parte din cele rusești, la joncțiunea dintre cele două armate române care erau în contact cu trupele germane a feldmareșalului Von Makensen. Urgia focului artileriei germane, „tunete continue cu zgomote sinistre, cu vaiete, cu șiroaie de sânge, carne omenească azvârlită în toate părțile... într-un atac fulgerător spre valea Zăbrăuților” (Ibidem, p.93). Lupta la baionetă, atacuri și contraatacurile trupelor Diviziei 10 Infanterie au adus multă durere generalului datorită pierderilor a: „2 ofițeri, 136 trupă, 90 dispăruți și 545 răniți” (Ibidem, p.110) dar și satisfacție căci a „salvat frontul de Est”. Chicera, Panciu și Răzoare s-au înscris în istoria războiului ca cele mai frumoase pagini de luptă săvârșite de vitejii acestei „Diviziei de fier”, comandată de generalul Henri Cihoski, după aprecierea comandantului Armatei 1, general Eremia Grigorecu.

Numit subșef la Marelui Cartier General, pe 15 decembrie 1918, avansat general de divizie, Henri Cihoski s-a aflat alături de

generalul Constantin Prezan și șeful biroului operații Lt. col. Ion Antonescu în focul bătăliei pentru înfăptuirea idealului național al întregirii, în campania anului 1919, în bătălia pentru Ardeal. Apoi, ca fin și strălucit diplomat a îndeplinit misiuni și în afara țării, prilej de întărire a legăturilor de alințe militare în Mica Antantă și de rotunjire a cunoștințelor de strategie militară, reorganizare și modernizare a armatei, atât de utile în perioada cât a fost Ministru al Apărării (1928-1930).

Textele inedite extrase cu acuritate de autor din arhive creionează caracterul viril al ostașului de elită, exigent, drept și omenos. Generalul Henri Cihoski a rămas în amintirea tuturor un camarad loial și demn, un devotat cauzei pe care onorat-o timp de 41 de ani slujit sub drapel. Și după retragerea prin demisie din minister (bănuieț pe nedrept de fapte ce nu le-a comis) a continuat, ca director al manevrelor, inspector al

armatei, marinei și aerului și în Consiliul Superior de Apărare, iar, din 1932, ca senator de drept aduce îmbunătățiri legislative cauzei naționale de apărare.

Ne aflăm în fața unui admirabil portret de militar cu vocație de muncă, caracter ferm și integru, cu nemărginită dăruire, pricepere și spirit de sacrificiu, cu simț al datoriei. Remarcăm filosofia de conștiință promovată de Eroul de la Mărășești potrivit căreia slujirea țării nu poate fi răsplătită altfel decât cu laurii coroanei de recunoștință. La trecerea în rezervă a fost avansat general de Corp de Armată, iar în 1945 general de

Armată. A primit și numeroase distincții și ordine militare pentru izbânda sa de la Mărășești, ce nu are egal, căci generalul Henri Cihoski a „luptat cu trup și suflet” pentru victorie (Ibidem, p.180)!

Dumitru Preda, se ocupă și pe omul Henri Cihoski și preocupările sale de cultură (ginere a lui Alexandru Vlahuță) și înclinații artistice, prieten cu istoricul de artă Ștefănescu, prieten cu familia muzicianului Lipati (Ibidem, p. 187), și nu în ultimul rând tată a sculptoriței Henriette. Autorul nu ezită să sublinieze adevărul istoric, cu toate restricțiile și ingerințele politico-juridice restrictive impuse de regimuri trecute și actual, amintind de soarta nemeritată și sfârșitul tragic al Eroului, la Sighet, în 1950, învinuit de a fi slujit Țara sub „regimul burghezo-moșieresc” (Ibidem, p.190).

Generalul Henri Cihoski, descoperit de autor în urmă cu aproape 50 de ani, ne apare sobru, integru, calm, echilibrat, om de aleasă factură spirituală. Dintr-o asemenea ipostază autorul îl plasează în galeria Eroilor de la Mărășești și îl recomandă spre a-l cunoaște,

îndrăgi și aprecia pentru faptele sale cele mari!

Pentru întregul travaliu și reușita acestui original volum adresăm distinsului prof. univ. dr. Dumitru Preda felicitările noastre împreunate cu stimă, respect, considerație și aprecieri de recunoștință pentru munca tenace și neobosită de întregire a portretelor oamenilor de valoare din trecutul nostru militar.

**Col.rtr. dr. Constantin Moșincat,
Oradea**

ÎN MEMORIAM EUGEN SÂRBU

Marin Voican Ghioroiu

Spectacol a fost un adevărat regal muzical în care am ascultat și văzut pe cele două ecrane așezate de-o parte și de cealaltă a scenei Ateneului Român pe celebrul violonist EUGEN SÂRBU (înregistrări din Concertul „50 DE ANI DE ACTIVITATE – Gala ZAMFIR” - 2014), la care spectatorii au aplaudat frenetic, la scenă deschisă.

GHEORGHE ZAMFIR - ATENEUL ROMÂN - 9 Iunie 2025

Inegalabilului naist, maestrul Gheorghe Zamfir, bun prieten al sărbătoritului Eugen Sârbu, a povestit despre frumoșii ani în care au colaborat și au cântat în țară și peste hotare. A fost o prezentare încărcată de emoție, care a electrizat publicul iubitor de muzică și frumos, apoi ne-a oferit compoziția sa „Un Imn planetar” - „DOINĂ DE JALE” (dedicată măicuței sale, gorjeanca Elisabeta). Compozitor și interpret de geniu, maestrul Gheorghe Zamfir, cu nimic mai prejos față de legendarul Pan din Grecia antică, inventatorul instrumentul muzical „syrinx” – naiul cu care cânta melodii celeste zeităților din Olimp.

Apariția maestrului Gheorghe Zamfir a fost ca o revărsare de lumină primăvărată ce încălzește câmpia și florile trezite la viață și inimile admiratorilor. După cuvântul excelenței sale în care a creionat drumul ascendent al carierei sale și a priteniei cu nemuritorul violonist Eugen Sârbu, a trecut în lumea muzicii fantastice care l-a fost absorbit și l-a trimis în sfera iubirii nețârmurite a creatorului... stropit cu arginții protecției divine.

Un val de bucurie imensă a cuprins toți spectatorii care-l ascultau cu sufletul la gură (din primul moment când s-au auzit acordurile naiului inițiativ cu acompaniament de orgă). Gheorghe Zamfir și-a fixat naiul ca pe o sfântă cruce în dreptul frunții și a privit extaziat imaginea fostului său prieten, Eugen Sârbu. A înclinat capul ușor (omagiul fierbinte trimis prietenului), apoi a sărutat tuburile naiului cu gingășia lui Apollo din vechime (fiul lui Zeus tatăl) protectorul poeziei și muzicii. Din naiul sfânt au început să picure note fermecate, mărgăritare strălucitoare, răspândindu-se în eter ca un dulce fior pe care-l simte românul năpădit de gânduri când se află singurel... între cer și pământ, căci numai cântecul îl mai ține în viață și-i dă speranță în viitor.

Ascultând „Doina de jale” las aleanul să mă fure prin codrii umbroși, cobor în poiene smălțuite de razele reginei nopții, ies în

câmpie și-i văd pe harnicii țărani cum brăzdează pământul sub care aruncă sămânță roditoare pentru pâinea noastră cea de toate zilele. Din depărtare se aude ciripitul păsărelelor care aduc dor nesecat al celui ce trudește să se înfrățească pentru vecie cu natura, să cânte în răsărit de soare melodii de suflet.

Doina, creație magnifică a poporului român: „*Doina zic, doina suspin,/ Tot cu doina mă mai țin//*”... izvorâtă din patimă și dor nestins, iubire, speranță, rugă, deznădejde, bocet disperat, credință în nemurirea sufletului, alean și mângâiere pentru părinții care-și trimit fiii la război, chemare către divinitate să aducă pe cei ce au plecat. În lumea umbrelor, renunțare la cele pământești, omagiu de suflet trimis MAMEI „Elisabeta” cea mai iubită ființă de pe pământ, cea care i-a dat viață și, din clipa când a văzut lumina zilei, cu iubirea ei nețârmuri, a fost alături de el (Gigi) până s-a înălțat la ceruri pentru eternitate.

Doina, în același timp, este și prietena nedespărțită a eroului popular, haiducul din poveștile nemuritoare pe care le ascultam, toamna târziu, de la rapsozii vestiți ai satului,

când stăteam la dogoarea focului (de sub cazanul de țiucă) și coceam porumbi cu lapte. Copil fiind, priveam extaziat bolta necuprinsă a cerului care-și aprindea candelabrele sfințite peste satul patriarhal, și-mi ziceam în gând, minunându-mă: „*Mare și puternic ești Dumnezeu meu!*” – apoi reveneam la firul poveștilor, atent să nu care cumva să-mi scape vreun amănunt din ceea ce făceau eroii mei dragi, căci de cele mai multe ori îi însoțeam pe haiducii: Iancu Jianu, Pinte Viteazul, Gruia lui Novac Șoimanu, Toma Alimoș, Baba Novac și luptătorii neînfricați ca Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Tudor Vladimirescu, eroii neamului care și-au dăruit viața pentru libertate și neamul țării. Ei trăiau cu doina în suflet și vorbeau cu ea prin sunet înduioșător de fluier, caval, nai, frunză de

păr, solz de pește... în zile și nopți de restriște.

„Doină, doină... cântec dulce” - plămădită din lacrimă de om necăjit, din sfâșietoarea jale a mamei rămasă fără bărbat și, de multe ori, părăsită de copii, oftat tânguitor de față îndrăgostită, murmur de izvor răcoritor ce-și poartă undele pe sub umbra arinilor când soarele dogorește pământul, căci seceta nemiloasă a lăsat tristețe în inimile truditelor ogorului (care se simt neajutorți); ori este auzită cum cântă, în seri lungi de toamnă, acompaniată de vântul nostalgic care suflă peste câmpurile dezgolate, anunțând: „*Frunzuliță de-avrameasă,/ Dragi haiduci, iarna se lasă...,/ E timpul, mergeți pe-acasă!/ Noi am merge, dor ne este/ De copii și de neveste,/ De părinți, surori și frați,/ Dar ne-așteaptă înarmați,/ Lيفةle păgânului.../ Dușmanii românilor//*”.

Ascultând și lăcrimând cu naiul sfânt, vrăjit și dumnezeit de un interpret fără egal, am să descriu panoramic magnifica creație, „Doina de jale” în episoade distincte, așa cum o vede maestrul Gheorghe Zamfir care, mi-a spus cu mult patos: „*DOINA, regină peste regine, mi-a fost ca o bună MAMĂ în toți anii de pribegie... petrecuți în străinătate, când am vărsat o fântână de lacrimi amare, dar am trăit cu trupul și sufletul tot în plaiul patriei, alături de românii mei drag. Doar Ea m-a sfătuit să nu-mi pierd credința în puterea Mântuitorului nostru, Domnul IISUS CRISTOS, să lupt cu toată puterea ființei și a minții mele ca Adevărul să fie scos din apele murdare în care-l îngropaseră fariseii comuniști, să dau omenirii nestemate din folclorul nostru și să nu preget niciodată în a curăți Grădina Maicii Domnului de buruienile răului.*”

Cu greu mai puteam să-mi potolesc emoția ce mă cuprinsese, fiindcă nu trecuseră mai mult de câteva minute și eram sub imperiul vrăjii magicianului sunetelor celeste, care cânta cu atâta sensibilitate și dăruire de om împătimit: zeu printre zei... legat cu mii de liane trimise de către Apollo. Naiul și trupul

lui deveniseră un tot unitar, se contopiseră, o interpenetrare moleculară dintre geniu și instrument, o armonie a două spirite ce se completeau și se ridicau spre înălțimi; materia celor doi trecuse într-o altă dimensiune cosmică. Cred că nu greșesc dacă afirm că cei ce au avut ocazia să-l vadă și să-l asculte în acest concert de zile mari „ÎN MEMORIAM EUGEN SÂRBU” hărăzit și el de puterea Demiurgul să fie cu adevărat magnific.

Gheorghe Zamfir treacuse într-o altă dimensiune,... o stare de beatitudine, transă care-l purta dincolo de tot ce putem percepe cu simțurile noastre,... momente unice, fiindcă nu-l vor uita curând. Îl vedeam cum lacrimile i se scurgeau pe față, cum degetele mâinilor lui deveniseră nai... ele însele, cum acel trup de om era cutremurat de trăiri (greu de exprimat în cuvinte), care se produc la nivelul scoarței cerebrale. Pe față i se citea profunda adorație pentru Dumnezeu... Se afla într-un dialog cu o lume fantastică: asculta cum îi răspund codrii seculari, căci era înțeles și de pietrele munților însuflețite de profunda jelire a naiului, iar undele răcoroase și tămăduitoare ale dorului și iubirii de pământul patriei îl mângâiau ca pe un fiu adorat.

Între timp, Doina (zeiță adorată a cântecului nostru popular) își făcuse apariția pe scena diamantină, asemenea unei vestale pentru a întreține focul sacru al nemuririi neamului. Era îmbrăcată în straj regal, iar pe frunte avea diademă stelară, Ón timp ce privirile-i seducătoare ne aduceau din celelalte lumi un mesaj al adorației divine. Strigăte disperate, venite din negura anilor, strigăte de durere, de jale profundă... deveniseră o simfonie a durerii din care inundă eterul...

Naiul sfânt pare că se rupe, și cu jale adâncă izbucnește-n strigăt, iar în finalul pasajului

armonic (irizări de curcubeu care sărută apoteotic plaiul sfânt al patriei) ne dau semnalul unei apropiate bucurii, a înfrățirii celor doi prieteni Gheorghe Zamfir și Eugen Sârbu.

Acordurile serafice de orgă sunt asemănătoare unui cor de îngeri care întonează un imn înălțător vieții și-l înconjoară pe neegalabilul interpret al naiului, iar în jurul lui se vede aureola destinului care a căpătat nuanțe aurii și strălucește cu intensitatea curcubeului planetar. Nu pot exprima prin cuvinte... pe ce noian de ape mă purta cântecul naiului inițiat al magicianului sunetelor, Gheorghe Zamfir? Doamne, și ce privești mi se deschid în fața ochilor cu mulțimi de oameni care tot vin din lumi necunoscute să-l asculte. Îi înțeleg din priviri: fiecare om este cu grijile și durerile lui; fantastică legătură s-a mai creat între doina cea fără asemănare și fratele ei, românul născut poet, care n-ar dau-o pentru nimic în lume: „*Doină, surioara mea,/ Pe tine de te-aș pierdea.../ Eu cu cine aș rămânea?/*”

Doina de jale (combinație unică dintre nai și orgă) creație de geniu, folosită pentru prima dată în arta muzicală de către maestrul Gheorghe Zamfir, cântată în catedrale și biserici din Europa, devenise coloana sonoră a fantasticului film „Adorația Sfintei Fecioara Maria” - Mama care a îndurat enorm (imposibil a se descrie în cuvinte supliciul groazei) când a văzut cum i-a fost răstignit Fiulul pe muntele Golgota. Orga se ruga cu glas de sibilă, prevestind omenirii că Mântuitorul Iisus Cristos va învia și se va ridica la ceruri, iar naiul chema cu ultimele-i puteri pe bunul Dumnezeu să aibă milă de cei care suferă, să-i izbăvească de păcate și să îndepărteze moartea din preajma lor, să le netezească drumul luminos spre Raiul sfânt. Sunt sigur că toți cei care am avut fericita ocazie să ascultăm DOINA DE JALE, au înțeles zbuciumul sufletesc al artistului GHEORGHE ZAMFIR căruia îi urez: MULȚI ANI CU SĂNĂTATE, ȘI INSPIRAȚIE DIVINĂ!

Marin VOICAN GHIOROIU
Doctor Honoris Causa Academia
DacoRomână București, Ateneul Român
9 iunie 2025

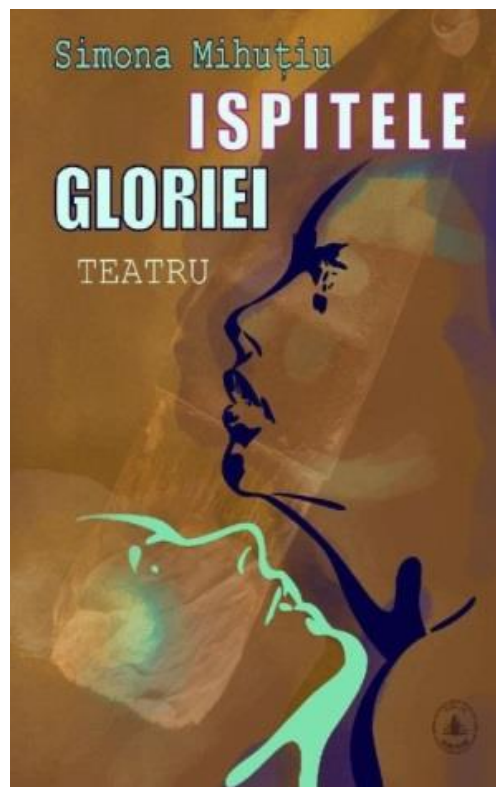
SPERANȚA SALVĂRII CONȘTIINȚEI ISPITELE GLORIEI - POSTFAȚĂ

Mihaela CD

După binemeritul succes pe care l-a avut cu piesa de teatru „*Speranța nu urcă niciodată cu liftul*” Simona Miheu surprinde din nou, demonstrând fără echivoc că drumul pavat cu flori către dramaturgie nu s-a datorat unei întâmplări norocoase ci este rodul unui imens talent nativ asemeni unui vulcan care odată erupt explodează într-o feerie de scânteii extraordinare.

Meritul scriitoarei nu se rezumă însă doar la talentul său în a construi iscusit o piesă de teatru dar și la alegerea subiectului bine ancorat în realitatea de-a dreptul incredibilă a prezentului. Prin scrierile sale Simona Miheu nu este numai o voce literară puternică a zilelor noastre dar mai ales un glas al adevărului, un ecou al simțămintelor, îngrijorărilor și temerilor cu care ne confruntăm cu toții.

Piesa de teatru **ISPITELE GLORIEI** are ca subiect conștiința, mai exact conștiința umană, cea care ne diferențiază de alte viețuitoare, de inteligența artificială și roboți, pentru că așa cum spune François

Rabelais „Știință fără conștiință este ruina sufletului” (François Rabelais)

Autoarea Simona Mihuțiu este un scriitor asumat, care a înțeles pe deplin rolul primordial al scriitorului responsabil în societatea de azi. Fiind conștientă de puterea ”armei” pe care o deține, autoarea o folosește inteligent, această piesă de teatru fiind un ecou al conștiinței scriitoarei care se întreabă atât de firesc: ”Fără conștiință, lumea ar mai exista?”

Pornind de la cuvintele lui Mihai Eminescu conform cărora: ”Conștiința este tocmai punctul de gravitație al individului. (Mihai Eminescu) observăm că în lumea de azi aflată într-o transformare accelerată și prăbușire forțată, orientarea este spre amputarea acestui ”punct de gravitație al individului”. Îndepărtarea de valorile vechi, tradiționale și morale ale familiei, educației și credinței duc în fapt la îndepărtarea de conștiință. ”Atât de mare e înșelăciunea, că primesc cu plăcere în suflete momeala aceea și nu se gândesc că plăcerea aceasta, ce poate răni, este scurtă și trecătoare, pe când durerea e continuă iar învinuirea conștiinței, cumplită.” (Sfântul Ioan Gură de Aur)

Lectura piesei de teatru ISPITELE GLORIEI acaparează atenția cititorului de la primele pagini și o întreține la aceeași intensitate până la final, printr-o intrigă bine țesută, personaje bine conturate și un dialog spumos, ușor și fluid care-i dă naturalitatea unei căderi de ape limpezi și profunde. Nu voi cădea în ispita povestirii acestei minunate piese de teatru pentru că nu doresc să-i știrbesc cititorului extazul descoperirii, de aceea voi puncta câteva aspecte importante pentru care merită să o citiți.

Doresc să evidențiez coperta acestei cărți care este realizată de tânăra artistă plastică IRIS RÎPĂ într-o sinergie perfectă cu subiectul piesei de teatru, subliniind încă o dată scilipirea talentului său de excepție.

Cu o creativitate extraordinară scriitoarea-dramaturg Simona Mihuțiu creează un dialog între real și ireal, personificând conștiința pictoriței Gloria într-un personaj,

sincer, direct, plăcut și angelic pe care o numește foarte inspirat: ”Angi”.

La polul opus personajul pictoriței Gloria este sinuos, plin de semne de întrebare, fapt ce lasă loc descoperirilor ulterioare de tot felul, scriitoarea jucându-se cu sensul cuvintelor și presărând dialogul cu umor, spre deliciul cititorului.

Fiecărui personaj îi este desenat de la început un profil psihologic de bază, oferind un contrast interesant și atractiv între personaje dar și în evoluția proprie ulterioară care se accentuează cu fiecare scenă, lăsând ușa larg deschisă surprizelor, iar scoaterea la lumină a unor secrete îngropate demult creează un suspans emoțional.

Lumea artelor este o lume fabuloasă în care se întâlnesc în îmbrățișări și uneori în ciocniri violente întunericul cu lumina, tristețea cu veselia sau minciuna cu adevărul. Pictura, la fel ca celelalte arte reprezintă în fond, exprimarea unor stări, trăiri, visări, emoții și sentimente pe care artistul le redă prin mijloacele creative de care dispune iar autoarea știe să scoată în evidență acest fapt. Atât de frumoasa temă a iubirii este și ea prezentă în piesa Simonei Mihuțiu. Sentimentele profunde stau la baza relațiilor solide pe care nu le dizolvă nicio furtună chiar dacă vine cu un bagaj ascuns din trecut. Cartea este presărată cu lecții de viață spre care cititorul este condus pas cu pas. Întâlnim aici punerea în scenă a câtorva proverbe și zicători românești: „Neîncrederea naște neîncredere”, „Iubirea adevărată învinge”, „Minciuna are picioare scurte”, „De ce fugi în spate duci”, „Cea mai bună minciună este adevărul” dar și confirmarea zicerii lui Albert Camus: „Totul începe prin conștiință și nimic nu are valoare decât prin ea”. (Albert Camus)

De mici am fost educați să nu ne însușim ceea ce nu ne aparține dar deseori credem că furtul este doar acela material, de bani sau obiecte, uitând că și furtul intelectual tot furt este, furtul unei idei sau al unui plan fiind la fel de grave. Răzbunarea unui furt cu altul nu face niciuna din fapte mai puțin

culpabile. În mod evident mustrarea conștiinței nu poate să apară decât atunci când ești conștient că ai făcut ceva incorect, dar ce ne facem atunci când „incorect” este tolerat devenind „acceptabil” sau ”scuzabil” și conștiința ațipește spre adormire veșnică?

În lumea de azi, tot mai des, întâlnim mediatizat acel model ”scuzabil”, acel așa-zis ”acceptabil” fiind considerat semi corect care este dat de vip-urile de cancan. Din păcate atunci când se intervine greșit în mod constant, chiar la noțiunile ce stau la baza principiilor valorice, prin modele de conduită eronate nu avem cum să așteptăm o mustrare corectă a conștiinței, fie individuale sau colective! Compromiterea valorilor tradiționale și morale, ale familiei, educației și credinței, otrăvesc viitorul pentru că acestea duc la adormirea sau uciderea conștiinței!

O altă lecție pe care ne-o predă autoarea este lecția succesului sau „*La noblesse oblige*”. Dacă drumul pentru atingerea piscului celebrității este deosebit de anevoios, greu și plin de obstacole, ceea ce este cel mai greu, odată ajuns acolo, e să te menții în vârful gloriei. Personajul Gloria simte presiunea celor din jur dar și nevoia proprie de a confirma celebritatea de care se bucură, prin măsura talentului său.

Autoarea reușește să aducă cu succes în lumina reflectoarelor momentul de inspirație, intuiția creativă ce se transmite prin acel flux divin, ca pe o linie aproape invizibilă ce separă faima de anonim.

Așa cum creația unui artist este considerată terminată doar atunci când conștiința îi dictează sentimentul de mulțumire și piesa de teatru ISPITELE GLORIEI se sfârșește atunci când scriitoarea Simona Miheuțiu simte că mesajul ei a fost transmis și atâta

timp cât mesajul ajunge la cine trebuie mai avem „*speranța de salvare a conștiinței*” pentru că speranța moare ultima!

Mihaela CD

STINGEȚI LUMINILE - Note de lectură

Constantin Moșincat

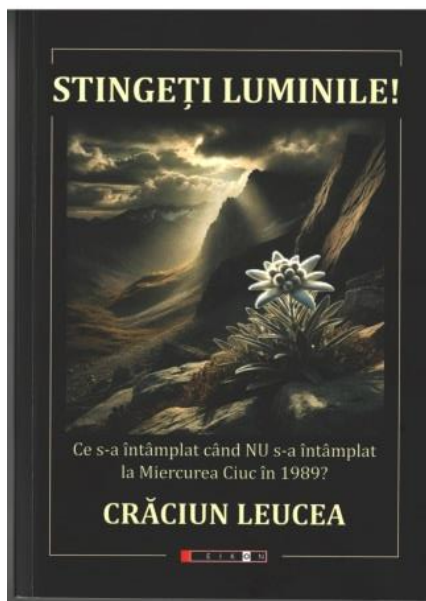
Preambul:

Cartea dintotdeauna a fost croită de autor pentru a transmite un mesaj care se adresează unui grup țintă. Acest grup, în cazul de față, este cititorul care se străduiește să descifreze noțiuni, concepții, cu sensuri și contrasensurile lor subtile, sintetizate în: METANOIA (pronția) minții, cu sens de schimbare, de orientare spre a ajunge la Îndumnezeire! Așa pleacă autorul de la sine spre ceilalți în sens de lovitură

principală dată la „îndeplinirea misiunii”.

Această descărcare de povara de a scrie – ca la un îndemn divin – îl v-a împovăra și mai tare pe acela care cu bucurie îmi vestea telefonic – „*domnule colonel am scris și eu o carte*” – primind pe loc ca răsplată: **felicitările mele!**

Vreau s-o văd, căci mă bătea gândul că generalul Crăciun Leucea – pe care-l știam de când am fost locotenți la Oradea -, cu acest debut a deschis doar poarta spre manifestarea publică a unor gânduri, sentimente, stări, ce reflectă o conștiință, care a văzut, expus și scris ca un martor implicat în evenimentele de atunci, prin prisma actului asumat și că opinia sa formează conduita calificată a celui pe care eu îl consider a fi: **Ostaș la Datorie!** Această satisfacție a lucrului isprăvit am perceput-o din acest mesaj scurt, urmat de bucuria invitației de a fi părtaș la oficiala

lansarea din 18 iunie 2025. Cu drag și în plus atașez aceste note de lectură.

Apoi, după ceva timp primesc un draft al cărții „Stingeți luminile”, pe care încep să o derulez ca să constat că *este frumoasă ca o mireasă*. O privești cu admirație, apreciezi rafinamentul autorului (mirelui) de a alege viitoarea consoartă (tema) căreia să-i atribui numele tău și apoi ca *nuntașul*, abia aștepti „*danțul miresei*”, ca la Cheri (Bihor), locul de baștină al autorului, adică să umbli prin „*lada de zestre*” să vezi cu ce noutăți vine și ce perspectivă proiectează asupra subiectului său autorul.

Precizez din capul locului că subiectul este unul „delicat” și încă „nematurizat” și „gingaș” (ca mireasa - fata mare), spre a fi ușor de despletit. Și mă gândesc la informații relativ la temă și unghiul de abordare prin prisma interesului. Consider încă imatură tema deoarece unele adevăruri ies la iveală la zeci de ani de la producerea lor și asta pentru că autorii faptelor nu le-au făcut publice dintr-un anume interes. *Exemplu:* înainte de prăbușirea granițelor românești, din 1940, Regele Carol II a avut pe masa de lucru toate informațiile necesare pentru o hotărâre curajoasă. A eșuat politic! Urmașul său, Regele Mihai I a știut despre toate tratativele de *Armistițiu* inițiate de Ion Antonescu (pentru el s-a instituit obroc!). Le-a eludat și l-a arestat pe acela care-l făcuse mareșal! Apoi a predat Țara rușilor. Tot el a negociat, la Budapesta 1989, cu ungurii, dezmembrarea României *dacă v-a fi susținut să revină pe tronul României*. Cât a trăit n-a lămurit lucrurile.

Toți cei care s-au încumetat a scrie tratate sau/și documentare, nu au epuizat sau luminat subiectul, și amintesc unele din cele mai reușite încercări semnate de: Alex Mihai Stoenescu, dr. Florian Banu, dr. Alexandru Oșca, Dr. Constantin Corneanu, Filip Teodorescu, prof. dr. Constantin Hlihor și Nicolae Melinescu, ș.a. Acestea au avut același numitor comun și reprezintă: doar o pată-secvență de lumină venită dispre întunericului complex al acestei teme, care

se diversifică cu orice mărturie făcută de oricare participant, sau depistare documentară prin arhivele secrete.

Tema a fost cuprinsă și de alți autorii care, deși aveau informații multiple și documente de arhivă, s-au împotmolit în propriile lor ițe, - prin comisii parlamentare, sau de anchetă judiciare, institute de cercetare - gen Vladimir Tismăneanu, de *condamnare a comunismului*, general Cătălin Ranco Pițu cu *mineriadele* – ori cazul diverșilor autori de articole (lista este extrem de lungă) care-și arogă merite de revoluționari – cap de listă fiind pastorul L. Tokeș – dar care au eșuat în schițe cu **frânturi de adevăr**, cu *probe* uneori îndoielnice, incomplete, „inventate” sau răsturnate pe dos (cazul românului Cofariu) cu scopul declarat sau voalat indus de a *masca* adevăratul interes al provocatorilor acțiunilor personajelor aduse în prim-plan la judecata istoriei. Și afirmația mea se sprijină pe faptul că asupra momentului încă nu sunt **criterii suficiente de evaluare**, pe care societatea românească să le fi validat, cel puțin nu sub aspectul INTERESULUI, care rămâne învăluit în: *Misterul...*, *Măcelul...*, *Eroii...*, *Secretele...*, *Dosarul revoluției...*, etc, sau fiecare cu punctul său de vedere.

Și **constat**, în comparație cu ceea ce s-a scris și am citit că, „**Stingeți luminile**” nu este o lucrare autobiografică, nici clasic memorialistică, nici de „artă militară”, nici eseu istoric-documentar și nici măcar o *ispită spre gloria* autorului. Autorul nu judecă, nu responsabilizează, nu dă sfaturi decât poate cu o rafinată discreție, dar mai degrabă cartea te conduce și ajută să formulezi singur unele concluzii. Nu îndeamnă la ură, la șovinism, ci doar la meditație, reflectare adâncă, cumpătate, prudență și obiectivitate, pe cât se poate, autorul recunoscându-și propriul subiectivism. Poate că tema tratată suferă, din prea mult bun simț, și de aceea pare uneori prea împăciuitoare!

Este ceva făcut într-un stil original, dar cu câte puțin din fiecare gen mai sus amintit,

pentru că se sprijină pe fapte, acțiuni și întâmplări reale, având ca personaj principal chiar pe autor, care se reazemă pe o **mărturie – făcută ca pentru sine** și care **îl stoarce de informații** - informații așezate *cuminți* în paginile acestei lucrări, pe care să o poți citi seară și să te trezești fără coșmar, dar cu gândul de a mai descoperii câte ceva din conținutul ei.

Postura dublă – de autor al scrisului și de fătuitor al istoriei – îi dă originalitate și credibilitate sporită pentru lectură cu un sporit confort intelectual. Citită cu atenție de către camarazi – cărora autorul le dă Onorul Recunoștinței, deoarece și ei au fost pe *baricadele temei*, în acel decembrie zbuciumat '89 -, îi va trimite cu gândul la vremea când și ei au fost în Agora! Cartea le va completa camarazilor paleta nostalgiei anilor din tinerețe, cu ceea ce ei înșiși încă n-au avut curajul să aștearnă pe hârtie și să istoricească cum și-au făcut Datoria. Luat de val/sau cu povești, autorul numește anul de răscruce '89 – *evenimente, revoluție, lovitură de stat* – de unde reiese că această categorisire nu a constituit preocuparea sa nici atunci și nici ulterior sau pe timpul scrierii cărții.

Linia aproape invizibilă, ce separă ca faimă *lumina* de realitate *întunericului* acelor zile dramatice reprezintă categorii filozofice care preocupă pe autor, așa zice ca pe niște frământări lăuntrice, care i-au dat imboldul de a scrie, ca pe un răspuns-chemare, între „**Eu și Dumnezeu**”, ca un raport sincer care împacă cele întâmplate și adevărul relatat, povestit simplu, dar cu șarm, într-un ritm alert, de marș ostășesc, cu unele halte explicative pentru „dorinței și voinței de a face bine”!. Din această perspectivă faptele căpitanului, scrise de generalul Crăciun Leucea, sunt uneori amestecate și asta datorită zbuciumului lăuntric creat de responsabilitatea funcției și a misiunii ce o avea de îndeplinit „în inima țării”.

Este *de remarcat* modul interesant de a „pune problema”, în paradigma principiilor și metodelor de operare în filozofie,

pedagogie și metodică științei militare, pentru a ajunge-conduce la rezultatul așteptat prognozat, urmărit, planificat. Gruparea ideilor are o înlănțuire logică bine articulată, dar fără a recurge la un verdict!, pe care uneori doar îl sugerează prin ipoteze. Lasă astfel cititorului libertatea de a continua, completa și întregii povestirea cu experiența proprie.

Cartea reflectă *un mod de a gândi și acționa al unui comandant de unitate*, nu pentru sine ci pentru oamenii din subordinea lui. Nu am întâlnit episoade de revanșă, dispută cu eșalonul superior sau subalterni (cum știu că s-a întâmplat în unele părți), dar nici explicații care să îmbrace cu argumente unele afirmații ca: *arma de elită a vânătorilor, armonia socială*. Orice comandant optează în sinea sa pentru „victoria” tuturor, nu pentru gloria proprie. În carte lecturăm o poveste adevărată cu trăiri intense și o zbatere interioară profundă (pe care o numește *granița din noi*) între **DATORIA profesională** și **grija** față de familia proprie și prin extensie față de semenii apropiați. Recunosc că am identificat în timpul lecturii situații similare, trăite și de noi la Oradea, care ar fi lărgit povestea cu trăirii și emoții personale petrecute atunci și la Cluj, Arad, Timișoara, București, Iași, Constanța ori Craiova.

Așa că după parcurgerea draftului primit, consemnăm între **notele de lectură**, câteva *lumini și umbre* care transpar printre rânduri, prima fiind aceea că autorul nu se poate dezlipi de subiect, precum **nu se poate depărta de umbra proprie**:

- Dacă comandantul vânătorilor din decembrie 1989 – cpt. Crăciun Leucea – ar fi acționat strict ca un comandant ar fi cerut subalternilor *date, concluzii și propuneri* pentru hotărârea comandantului. Dar nu a făcut-o, atunci aproape totul a fost pe dos. Misiunea venea, de regulă, sau era așteptată de sus. Dar atunci n-a venit! Și, precum scriesem odată despre 23 august 1944, „conducerea a fost abandonată”, precum cazematelele din Vestul fortificat al

României în 1940, ca „**mantaua muiată de ploaie**”! Desigur că pentru a depăși situația, comandantul s-a sfătuit cu subalternii săi pentru ca hotărârea sa să fie una justă, dar niciunul n-a avut mai multe informații reale decât el, sau cel puțin n-am reținut din conținutul cărții, ca autorul, sau altcineva, să vorbească sau să nominalizeze – tranșant – ceva date, informații și acțiuni ale vreo-unui **INAMIC**, ca să fie necesară apărarea! Da, și totuși autorul insistă pe apărarea României ca ceva care era legal-necesară! Cum? Cine? Cu ce Resurse s-o facă? Unitatea de foc distribuită, de 120 cartușe se putea trage – teoretic, sub un minut... Ce înseamnă un minut în câmpul tactic? Cinea avea interes să provoace război între actorii investiți pentru apărare? Enigmă rămasă în întuneric.

- Informațiile prezentate de autor sunt destul de puține, mă gândesc la acelea care să epateze, chiar dacă unele lozinci, pătrunse din zona civilă, după plecarea lui Ceaușescu cu elicopterul, în special, sunt date greșit, fără a fi explicată legătura lor cu oamenii în uniformă din Cazarma din Deal, gen: „*armata e cu noi, Suntem morți dar liberi*”, ceea ce înseamnă că *acestea* nu constituiau preocuparea eroului cărții;

- Or, percepția noastră este că atunci oamenii locului – care instigau - nu știau ce vremuri vor urma, ori cei care rostogoleau slogane, desprinse de la ori alte surse străine sau televizor care era singură sursă de informare (astăzi susținem că era pe invers, adică cu rol de dezinformare!) – cu îndemn la nesupunere și distrugere - au avut rostul și rolul de a „masca” și induce în eroare decidenții oficiali ai vremii, iar propaganda venită de afară a fost ca un bulgăre de nea ce a adus o avalanșă asupra României.

Ca și *context istoric*, menționez că se cunoștea prea bine faptul că pe mapamond se ducea o bătălie existențială între sistemul capitalist, care cuprindea 20% și social-socialist spre care erau orientate 80% dintre țări! Vârful de lance al capitaliștilor a fost Mihail Gorbaciov, care a bătut palma cu George W. Bush la Malta, pentru reconfigurarea sferele de influență. România

ieșise din rândul „supușilor” față de sovietici, după „Primăvara de la Praga” (România a fost singura care n-a participat la agresiunea asupra Cehoslovaciei din august 1968), ba era chiar „națiunea cea mai favorizată”, sprijinită spre industrializare, iar după lichidarea datoriei externe (martie 1989), Nicolae Ceaușescu nu mai asculta de nimeni, nici de consilierii sau membrii C.P.Ex. Pierduse și protecția chineză, câștigată în 1978. El prefigura constituirea unei Banci Mondiale pentru țările în curs de dezvoltare, deoarece FMI împrumuta cu 18-20% dobândă, apoi anunțase folosirea și valorificarea ca resursă proprie „apa grea”, „diamantele artificiale”, a „laserului cu undă de lumină” (lăsat moștenire de savantul român Coandă!, etc) toate reprezentau amenințări reale a sistemului. Principiul „neamestecului în treburile interne” era considerat de Marile Puteri o aroganță. Cu toată poziția de mediator pentru PACE al României „tăvălugul” demolator afectase tot sistemul socialist.

Prin urmare, toate „tunurile” – capitaliste și socialiste – ale serviciilor secrete erau îndreptate ca un complot împotriva României. Așa s-a văzut, la lumina zilei, și s-au identificat inamicii Țării. Ce interes aveau vecinii în chestiune?

Ungurii urmăreau revizuirea păcii de la Trianon, conform declarației semnate și de către Ex Regela Mihai și Transilvania, altfel de ce și-au desfășurat trupele la granița de vest a României? Sau de ce au infiltrat comandourile de „huligani” la Timișoara, etc. *Sârbii* se pare că voiau Banatul întreg la ei. Sovieticii aplicare politicii lui Goprbaciov și evident supunerea politică a tuturor din Tratatul de la Varșovia. Acesta era contextul extern la care se adăuga cel intern alimentat de ideile „Orizonturi roșii” a lui Pacepa și grupurile de interese infiltrate în România, cu sau fără știrea și aprobarea securității.

- Ploaia *dezinformărilor* – rămâne o enigmă a nopților din decembrie, aspecte neidentificate ca surse și persoane și

nespecificate, așa cum de fapt ele trebuie recunoscute și asumate public – problemele de război psihologic, psihotronic, etc au fost cu mult timp după discutate între militari și specialiști;

- Unele afirmații – privitoare la conducerea activităților militare – sunt transformate în axiome militare – poate explicitarea lor să fi fost necesar, sub aspect conceptual clarificate, dar nu cred că atunci în timpul evenimentelor cpt. Crăciun Leucea avea o atare preocupare; Ar fi de dorit ca autorul să separe faptele executantului căpitan de concepția ulterioară formată a generalului Leucea Crăciun.

- Conținutul unor expresii capătă alt înțeles - în contextul subtil și rafinat descris și prezentat de autor - pentru a exemplifica unele adevăruri incomode: „terorist”, „revoluționar”, „vampir al groazei”!, ce bântuia noaptea (ca la castelul Iuliei Hașdeu), sau „tauri și muște monștri”, ceea ce crează o atmosfera apăsătoare – cum de fapt a fost - sau aproape ca ireală (deși era foarte reală, iar **frica**, deși negată pe alocuri era acolo, în sacul de merinde și pușca fiecărui ostaș, fie ei și vânători de munte, la urma urmei și ei niște oameni tineri ce depășise pragul adolescenței;

- Autorul tratează unele momente cu *blândețea firii sale* – deși situația era încordată, inamicul invizibil era peste tot, dincolo de granițe și infiltrat în subconștientul fiecăruia – poate pentru a evidenția inițiativa de „*stopare a întâietății și surprinderii în luptă*” (p.43) – deși nu cred că principiul „devansării în desfășurare” să fi fost prezent numai la Miercurea Ciuc, căci, după câte cunosc, nu a fost cazul nicăieri în armată – nici măcar prin *Orizonturi roșii* – de stopare a trădării de către Pacea – pe care o parcursesem în xeros în amfiteatrele Academiei Militare, prin anii 1982/1984;

- Nu știu de ce evită autorul nominalizarea „*emițătorilor de zvonuri*” din zona Harghita – această zonă românească din căldarea Carpaților, secuizată cu forța în secole – prin folosirea expresiei

„*comviețuirii comune*” – și poate că are dreptate autorul, dacă am în vedere că prima grijă a unui comandant se referă la „evacuarea” oamenilor și materialelor ce riscă să cadă în mâna inamicului. Misiunea Vânătorilor lui era aceea de apărare! Împotriva cui?

Evacuarea, o activitate militară specifică care trebuia soluționată de comandantul Vânătorilor din Miercurea Ciuc. Dar unde și cum să facă evacuarea? La o asemenea întrebare comandantii eșaloanelor superioare i-ar fi spus: „descurcă-te”, precum au făcut-o la Prut, când au auzit despre înaintării rușilor! *Cetatea de pe deal* ar fi fost neîncăpătoare pentru românii cu „risc” din zonă!, iar rechiziții de obiective și materiale nu erau prevăzute, decât poate numai scriptic, în planul indicativului „Radu cel Frumos”. După cum am scris, analizând relațiile româno-maghiare de-a lungul unui mileniu, **conviețuirea cu ei rămâne un deziderat de viitor!**, ceea ce întărește postulatul lui Eminescu că „**de la unguri nu trebuie să primim nimic, chiar de ar vrea să ne dea ceva!**”;

- *Multiplicarea factorului de putere* – cred că reprezintă un concept ulterior momentului tratat de autor, iar depășirea și „sfârâmarea granițelor psihice interioare” să fi fost ulterior conștientizate (p.50). Despre *granițele interioare*, de separare a românilor prin hotare artificial impuse, pentru a le slăbi puterea, am mai scris. O „granița interioară” am găsit-o în războaie, ca exemplu al faptele eroilor români – nevoiți să lupte pentru alte steguri și alte cauze. În Harghita Vânătorii, aveau ca misiune apărarea Țării. Deși cu siguranță că s-au produs frământări în sufletul tuturor, în mod diferit în al comandantului, al celui care purta răspunderea tuturor, dar sunt de părere că poate că această *frământare a scăzut* potențialul adevărat al comandantului în acțiunea din decembrie 1989, care potrivit doctrinei lui Sun Tzî -, pe care-l citează autorul, în mai multe locuri – îi permitea comandantului *libertatea de acțiune* și îl dezlega de obligația de a mai respecta

„ordinul împăratului” în timpul acțiunii! Starea moral-volitivă era avută în atenția comandantului pentru a menține disciplina și ordinea fermă, de aceea și preocuparea de „a ține în mână” toată conducerea este aspect relevat de autor.

2. Conținutul cărții acoperă în capitolele structurale problematica temei – **Harghita anului 1989.**

Ca obiectivul cu mare risc de securitate în zonă, Crăciun Leucea ne prezintă **CAZARMA din Deal** (p. 53 și urm.), inclusiv prin acel risc de a fi ocupată „vila de protocol” de către Comandantul Suprem. O sumă de informații credibile acoperă acest capitol destinat camarazilor de toate gradele care au viețuit atunci în Cazarma Vânătorilor de pe Deal și au fost la datorie. Lor comandantul le mulțumește într-un mod direct, încurajator, subtil, elegant și bărbătesc. Lipsesc unele informații despre cei care au suferit cu adevărat drama absenței de acasă a soților, taților – din decembrie până la sfârșit de ianuarie –, după cum au tremurat soțiile lor în Ciuc!

- *Contextul extern* autorul doar îl mângâie, amintind numai de servicii de spionaj sovietice, sârbe și ungare - pe semn că doar atâta cunoștea la momentul acela. Ce se știe după și perspectiva, autorul nu comentează din prudență și datorită faptului că nu era atributul său direct de rezolvat.

- *Contextul intern* (p. 60) debutează cu indicativul alarmei parțiale de luptă „Radu cel Frumos”. Aș face aici mențiunea că acest indicativ a fost dat duminică, 17 decembrie 1989!, dată de la care întâmplările din „Cazarma din Deal” și din orașul Miercurea Ciuc autorul le inventariază amănunțit din amintirile proprii, fără a face trimitere la documente oficiale. Astfel că memorialistica și judecarea unor împrejurări reflectă numai trăirile personale dintre 22 la 25 decembrie 1989 și nu sunt „decupaje din povești” ca răspuns la multiplele provocări manipulatorii, ci numai unele măsuri operative luate în calitate de comandant al Vânătorilor;

- *Despre conștiința datorie* – (p.30) Crăciun Leucea ne spune că pruncul din el, ajuns căpitan gândea ca pentru sine și în locul celui alt, fapt pentru care sentimente umane și de camaraderie sunt surprinse ca fiind trăsături de caracter al celui care cunoaște drumul binelui pentru ceilalți fiind croit ca și pentru sine.

- *Unele judecăți* – p. 234 „gânduri deșirate într-o lume dezlănțată” – sunt lăsate doar la stadiul de intenție, poate chiar cu intenția de ale lămurii în alt volum, sau într-o ediție revăzută și adăugită;

- *Cartea are parcurs sinuos* – împănată cu multe semne de întrebare care nu-l vor elibera pe autor de „ranița de amintiri”, unele chiar obsesive, dacă în această „haltă mică” a deșertat de conținut numai pe cele din întunericul luminii stinse, acum tema scoasă la lumină prin tipar, evidențiază nevoia de completare;

- *Paradoxurile din „Stingeți lumina”* – trebuie limpezite, căci rolul unui scriitor este de a prezenta limpede concepțiile, a le argumenta și a risipi misterele din jurul temei tratate. Crăciun Leucea deschide Cazarma, ca pentru oaspeți de seamă, ca să vadă cine ce vrea să vadă și poate să înțeleagă despre Vânători la Datorie. Din acest motiv consider că autorul rămâne dator cititorului cu explicații lămuritoare de definiții, concepții, strategii relativ la operațiile militare, cu referire la Vânători. Și toate sunt așteptate de la Generalul Leucea Crăciun! În „Stingeți lumina” autorul că nu semnează amintiri ale căpitanului, ci doar relatează faptele și acțiunile sale. Uneori se mai și inversează rolurile, ca general maior, dr. în știința militară!, de autor viitorimea așteaptă explicații la conceptul „ordin”, Harghita sub lupa cercetării faptelor și întâmplărilor în care „condamnați la armonie” necesită argumentare. Îmi permit aceste sugestii – ca pentru un cunoscut camarad de acum 50 de ani, când eram locotenent – și sunt convins că nu vor rămâne nerezolvate.

- *Profilul psiho-moral* al comandantului și cel acțional al Vânătorilor

Îl fac pe autor să se apropie de o asemenea prezentare precum: ciocnirea violentă între întuneric și lumină, sau sufocanta dezinformare, trăiri personale, colective și percepția terților de alte arme – miliție, securitate, gărzi patriotice - civili, familii, rebeli, aspecte tratate uneori la modul ideatic. Deși, printre rânduri, se pot citi calitățile și slăbiciunile umane, precum și sentimentele profunde și relațiile umane stabilite și cu cei incomozi, dar necesari a colabora, „secretari de partid” – Aurel Costea – sau unii din serviciile de miliție și securitate pentru că și aceea aveau același scop și rol de apărare a Românie. Toate le categorisește ca într-o „furtună de idei” care mai trebuie lămurite, în opinia noastră, pentru a nu contrasta cu lumina din întunericul zonei Harghita!

- Și pentru a nu rămâne camuflată, tocmai de către cel care a ordonat: „Stingeți lumina”! ca să scoată la suprafață adevărul, tema trebuie pusă sub „lupă”. Cartea nu cruță, dar nici nu judecă sau justifică greșelile de la vârful comenzii armatei. Toți s-au găsit în boxa acuzațiilor. Ce a făcut bine armata? A apărât ȚARA! Nu trebuie să se uite că la momentul acela aveam ca doctrină: „apărarea cauză și operă a întregului popor”. Atunci cine și de ce a pus la îndoială și a lansat sloganul „armata e cu noi”? Armata a fost cu poporul totdeauna, după îndemnul *cine e cu poporul nu rătăcește!* Armata și-a făcut DATORIA, a apărât România din sacra poruncă: **granițele neamului trebuie transmise întregi generațiilor viitoare.**

- Și asta au făcut și Vânătorii de Munte din Harghita!

Cred cu tărie că această primă carte de autor reprezintă un frumos omagiu adus de Crăciun Leucea subordonaților săi, într-un moment de bilanț, la care ei n-au contribuit la „licitația morților”. Faptul că oamenii și-au păstrat cumpătul, că nu au provocat și nu s-au lăsat provocați este un aspect lăudabil pe care orice comandant l-ar fructifica ca pe o medalie colectivă: **nici un mort!**

Și la toate se adaugă efortul propriu și al acelorași Vânători de Munte, pentru a *zidi o Biserică* a lor și de a împlinii astfel menirea pe care poetul național Mihai Eminescu i-o considera bisericii de: „*maică duhovnicească a poporului român*”

Apreciam că „Stingeți luminile” reprezintă o frumoasă realizare în plan personal și o bornă de orientare la care se vor raporta și alte aspecte locale ale acestui moment de răscruce în istoria neamului. Prin această scriere autorul dovedește că militarii nu sunt numai făuritori de istorie ci și scriitori al ei.

Felicitări pentru reușită, distinse camarad.

Sănătate și spor la treabă pentru viitor!

Col. dr. Constantin Moșincat

Răspunsul domnului Miclău:

„Distinse și iubit Redactor- șef al Revistei ”Cetatea Cavalerilor”-Oradea, domnule Constantin Moșincat, am primit revista - CETATEA CAVALERILOR -Nr.6, (58)-iunie 2025, care mi-a adus mare bucurie , pentru care Vă mulțumesc foarte mult. Mi-a adus o mare bucurie dar și o profundă satisfacție, venind tocmai din locurile natale bihorene. Mă numesc Ioan Miclău-Gepianu (semn că-mi iubesc satul natal Gepiu, unde m-am născut la data de 25 decembrie 1940, din părinții mei: mama Catița și tata Mihai). E ca un răsărit de soare pentru mine această valoroasă Revistă.

Chiar îmi veni imboldul a VĂ întreba dacă ași putea îndrăzni să Vă trimit și eu o poezie, de aici din lumea Românilor de pretutindeni!) VĂ Mulțumesc cordial pentru această Carte de Suflet primită astăzi 23/06/2025, **Ioan Miclău-Gepianu**”

Stimat și ales Editor-șef, domnule Constantin Moșincat, Mă bucur de bunătatea Domniei Voastre, Totul este O.K. Mă apuc de treabă cu mult optimism și voie bună la ale mele 85 de Primăveri, când bătrânețile ne aduc darurile lor, iar omul nu le poate ocoli! Cu mult respect și prețuire,

Ioan Miclău-Gepianu

Ioan Miclău-Gepianul

PE DRUMURILE ARTEI - AUTOBIOGRAFIA MEA -

Mă numesc Ioan Miclău – Gepianu, (semn că îmi iubesc satul natal Gepiu), născut la 25 decembrie, 1940, în comuna Gepiu – Bihor – România. Părinții mei, mama, Miclău Catița, tata, Miclău Mihai, erau țărani agricultori, oameni simpli dar iubiți de consăteni. Mutați acum la cele veșnice. Am mai avut un frate, Miclău Gheorghe, fost tractorist la C.A.P, mutat și el acum în lumea veșniciei. Casa noastră părintească era la nr. 359, azi cumpărată și construită o nouă casă de un bun vecin. Era un loc sfințit de Dumnezeu.

Clasele primare ale școlii devenite ulterior - generală – le-am terminat în satul natal Gepiu, în anul 1954. M-am înscris ulterior la Școala de Meserii din orașul Beiuș, la meseria de Tâmplar, curs de 3 ani, pe care am terminat-o cu bine în anul 1959. Am fost repartizat în producție la T.R.C.L-Oradea (Trustul Regional de Construcții Locale), pe platforma căruia se găsea secția I.U.D.T (Întreprinderea de Utilaje și Transporturi) în care se afla o Secție de tâmplărie-binale, unde am muncit până la recrutare, pentru a-mi împlini stagiul militar, la Lipova și

Turda. După terminarea stagiului militar, la anii 1962, m-am reîntors la acelaș loc de muncă. Între timp, m-am înscris și la cursurile serale al Liceului ”Nr.1, azi Liceul ”Emanuil Gojdu” pe care nu l-am terminat. Pe data de 16 iunie, 1965, m-am căsătorit cu o fată din satul meu natal, Florica Blaga, la Sfatul Popular- Oradea care ne-a eliberat Certificatul de Căsătorie.

Între timp la Oradea s-a înființat Combinatul de Prelucrarea Lemnului, pe platforma căruia s-a construit Fabrica de Mobilă ”ALFA”, unde m-am angajat în

în 1971. M-am înscris apoi la Școala de Maiștri nou înființată tot la Beiuș. 1975 Am reusit la examenul de admitere, Cursurile erau de 2 ani, făceam naveta la Oradea, dar practica meseriei o făceam la noua fabrică înființată la Beiuș și care aparținea tot de CPL-Oradea. La această fabrică îndeplineam și funcția de maestru deja, la sectorul I- prelucrări mecanice. După terminarea școlii în anul 1977, m-am reîntors din nou la Fabrica Alfa-Oradea pe postul de Maistru la sectorul Montaj.

Aici am lucrat până în anul 1979, când am fost trimis de conducerea fabricii la firma Stainhoff Mobel, din Germania Federală, care făcuse o reclamație de calitate. Am fost trimis eu, Am reușit să termin cu bine reparațiile, iar la reîntoarcerea acasă, Firma vest germană Stainhoff Mobel a și trimis o scrisoare de mulțumire pentru reparațiile făcute. Apoi la reîntoarcerea acasă, cred că soarta Proniei Cerești, m-a făcut și nu mi-a fost ușor, să mă opresc în Viena, la lagărul de emigranți din Traiskirchen, și să cer emigrarea în Australia.

Pe data de 4 Ianuarie 1980, mă aflu în Sydney, intrat la lagărul de emigranți din suburbia Maroubra. Pe 29 Ianuarie 1980, eram angajat permanent la Oțelăriile din Port Kembla. Ași fi primit orice loc de muncă, fiindcă purtam responsabilitatea familiei mele. Dumnezeu numai mi-a fost lumina vieții mele de acum înainte.

Eram matur, tată de 3 copii, conștient că nimeni nu te primește ca să te plimbi pe

străzi, dar mai conștient eram de responsabilitatea pentru familia mea. Și mai știam că sunt român, nu-mi pot schimba originea asta, oriunde ași trăi în lume, dar iubesc și Țara care mi-a oferit adăpost.

Intrasem într-o viață nouă. Munceam conștient, devenisem un autodidact desăvârșit pentru a-mi continua ceea ce aveam drag și chemare din tinerețe, a scrie versuri și a deveni poet. Acum aveam calea deschisă. Munceam și creiam versuri. Le-am adunat, dar n-am publicat deocamdată nimic. Nu aveam o Limbă

Engleză de loc, așa că m-am înscris la T.A.F.E (Technical and Further Education Commission) din Wolongong-city – Illawarra, curs pe care l-am terminat cu bine, primindu-mi Certificatul de curs, în anul 1997. Acum mă simțeam mai bine și la locul de muncă dar și în munca de creație literară. Duceam o muncă plăcută, care-mi întărea și sănătatea. Rețin cu drag amintirea unui coleg oțelar, poet de drept, Robert Turford, care mi-a dedicat și o poezie – ”The young achievăr”, pe care am publicat-o în revista mea viitoare, ”Iosif Vulcan”.

Azi mă pot prezenta, la vârsta mea de 85 de ani, cu o muncă literară de care sunt mândru. Adunasem un mare volum de poezii ce-și așteptau publicarea.

Scrierile și cărțile mele:

- Romabian Life – antologie ,1986 (Selfpublishing).
- Do you know the time? 1988 (Selfpublishing)
- Fiica zeiței Vesta- 1988 – (Selfpublishing)
- Cetatea de Foc a Portkemblei -1989 – Poeme
- Florile Crișurilor- plachetă de versuri – 1991 – Editura Împrimeria de Vest, Oradea
- Unde ești dulcea mea copilărie? 1991 – Poem
- Cântarea Primăverii – 1992. Editura ”Mihai Eminescu”, Oradea
- Versuri de durere (verses of pain) – 1993, Editura ”Mihai Eminescu”-Oradea.

-Teatru- Editura ”Cuget Românesc – Bârda”,2005

-Poezii alese -Vol.I – la ”Cuget Românesc-Bârda”,2005

-Poezii alese -Vol.II – la ”Cuget Românesc-Bârda, 2006

-Bună ziua bade Ioane – la Cuget Românesc- Bârda”,2009

-Frunze de toamnă aurie – la ”Cuget Românesc-Bârda”, 2010

-Cuvinte de Minte – la ”Cuget Românesc-Bârda”,2012

-Pe drumurile artei – la ”Cuget Românesc-Bârda”, 2013.

-Mitologiile -surse de studii istorice – La ”Cuget Românesc -Bârda”,2016

Am publicat Revista mea ”Iosif Vulcan”, timp de 10 ani – 1997 – 2007.

Această revistă am încropit-o pe fondalul bibliotecii familiei mele pe care am anunțat-o românilor din Australia, 1996, unde doritorii de o carte românească o pot găsi. Din drag de poetul nostru național și geniu Mihai Eminescu, am numit-o Biblioteca ”Mihai Eminescu” din Cringila N.S.W. Au vizitat mulți cititori români-australieni această bibliotecă, împrumutând cărți românești. Au xizitat-o și membri ai Consulatelor românești, am avut frumoase activități, pe care le-am publicat în revistele ”Iosif Vulcan”

Munceam și scriam, adunându-mi poeziile și scrierile în proză, care pentru mine erau sursă de sănătate și înobilare de caracter; creațiile mele literare imi aduceau liniște sufletească, în postura mea de autodidact căutam creșterea mea intelectuală, un spirit de iubire, fugeam de certuri și nesfârșitele argumente ce în realitate nu aduceau nici un folos. Am fost și eu pioner, utecist, comunist, dar le-am lăsat astea de o parte, le-am lăsat de fapt la subsolul istoriei, căutând adevăratele căi ale viitorului. pentru care desigur, nu am fost uitat în acele vremi când a fugi din țară erai catalogat de cei cu catalogările după cum doreau. catalogat la cel mai peiorativ mod. (Azi, după anul ”98” vedem cu ochii ce ”bine” avem.)

Contribuții la diferite Reviste și Ziare.

- Voice of Cringila – Publicație locală

Quartely-PEN-Sydney-Eseysts and Novelists).
SCWC-Centre-Wlollongong (South Coast Writer-s Centre)
- Kembla News – Publicație a Companiei BHP-Port Kembla.
- Revista -Spirit Românesc – Sydney – Australia
- Revista -Mihai Eminescu – Sydney - Australia
- Povestea Vorbei – Oradea-Bihor
- Jurnal-Bihorean – Oradea-Bihor
- Agora Literară – Cluj Napoca
- Publicația virtuală "Blog-Ben Todică" - Melbourne-Australia
- Confederația EMINESCU – Oradea -Bihor
- Familia Română – Oradea – Bihor
- Familia Română- Baia Mare
- Revisele ARP- București
- Agero-Stuttgart – Germania
- Revista -Observatorul- Canada
- Revista - Gândacul - SUA
- Revista -Contraatac– Adjud
- Revista – Melidonium- Roman
-Revista – Suflet Nou” – Comloșu Mare
- Revista de artă și cultură – Iosif Vulcan – Cringila, N.S.W
- Publicația virtuală- Scrisoare Pastorală – Malovăț-Bârda – Mehedinți
- Ziarul -Crișana- Oradea – Bihor
- Cetatea – Cluj Napoca
- Revista virtuală – Armonii Culturale – Urechești – Bacău
-Revista de Creație și Cultură "Bogdania"- București
- Revista "Românul Australian – Melbourne
Posibil și în alte Reviste; transmit Editorilor acestora respectul și iubirea mea.

Ioan Miclău-Gepianu, 2025.

Membru la Societăți și Asociații Culturale:

- PEN-Sydney Centre (Poeți, Eseiști și Nuveliști) – Sydney.
- ASA-Sydney (Australian Society of Authors) -Sydney
- SCWC-Wollongong (South Coast Writers-s Centre) – Sydney
(Această Societate Literară mi-a acordat onoarea de "Membru pe viață")

- Eco-Friends – Sydney
- ASLA- (Academia de Știință, Literatură și Artă) -Oradea-Bihor-România
- ARP -(Asociația Română Pentru Patrimoniu) – București – România
- Revista "Agora" – Cluj Napoca – România
- Societatea "Spirit Românesc" – Sydney - Australia
- Societatea "Familia"- Cringila N.S.W

- Interviu:

- Maria Vaida: "Pescuitorul de perle" – interviu cu scriitorul Ioan Miclău, Australia
- Ben Todică: Interviu cu poetul român-australian Ioan Miclău din Cringila, N;S.W – Australia
- Adrian Botez; Interviu cu scriitorul și omul de cultură Ioan Miclău, român din Australia

Pentru Aprecieri și Critici.

Mulțumesc cordial tuturor celor ce au avut dragul a-mi dăruia aprecierile lor ,
Diplome de Merit sau Onoare, la fel Criticilor care m-au ajutat să-mi revăd atitudinile mele, fiindcă nu-i nimeni fără greșeli.

Mi-am vizitat comuna natală Gepiu în anii 1991, și 2001, bucurându-mă împreună cu toți cei ce mă cunoșteau și în mijlocul cărora crescusem.

În vizita din 1991, am luat cu mine un grup de poezii din cele adunate, publicând astfel o plachetă de poezii intitulată "Florile Crișurilor", pe care mi-a publicat-o Editura – Imprimeria de Vest – Oradea,

Apoi în 2001, când m-am bucurat în mijlocul sătenilor mei credincioși la Biserica

Ortodoxă din comuna natală. Doresc să mulțumesc Sfinției Sale, Preot Gheorghe Nemeș, pentru ocazia de a vizita împreună comuna Holod, locul de naștere a lui Iosif Vulcan, la anii 1841 și Biserica Ortodoxă din Holod, Preot Igna Alexandru plecat acum la viața veșnică. Preotul Gheorghe Nemeș, Fiu al satului Gepiu, mi-a zis atunci: "Ironică, pe tine pădurea te-a făcut poet". Știa desigur Părintele prieten acel adevăr dumnezeiesc: " Geografia locului natal pune

o pecetă în inima și memoria noastră și asta din copilărie pentru tot restul vieții.

Doresc să mulțumesc din suflet și conștiință dlui. Ioan Purge, primarul comunei Gepiu, gospodar dăruit și legat de viața consătenilor săi, care ulterior mi-a dăruit calitatea de "Cetățean de Onoare" al satului meu natal Gepiu. - Mulțumiri cordiale de-alungul vieții mele. Mulțumesc Bisericii Ortodoxe și sătenilor credincioși al comunei Gepiu-Bihor- România.

Mulțumesc Redactorului-șef, Col. r. dr. Constantin Moșincat, pentru a-mi primi versuri de-ale mele la Revista "Cetatea Cavalerilor"- Oradea, precum și pentru cartea Domniei sale, "Puterea Credinței" la Biblioteca "Mihai Eminescu", cu cinste păstrată pentru cititori.

Ioan Miclău-Gepianu

NU SUNT UN ROB

AL CUVINTELOR GRELE!

Nu sunt un rob al cuvintelor grele,
ci șlefuitor al dulcelui grai;
Sunt rob al cuvintelor mele,
ce-s grindini de dor, de frumos, de iubire!
Cuvintele mele au aripi de înger,
ce-n suflet nu sângere,
nici poartă săgeți de venini
spre a ucide flori din grădini!
Și-mi place să greabăn cuvântul,
spre-a fi ziditor și senin,
așa cum îl crease Preasfantul,
Al Sfântului Duh!

STRĂBUNII

Vechimea de Neam din vechile vremi
E-o cale bătută cu dor nesfârșit,
Un râu care curge în zbucium trudit
Și-n undele căruia tu singur te chemi.
Ești unda ce trece legând un întreg.
Același e Neamul de-i azi ori străbun,
Același românul pe drumul său bun,
Doar generații fac schimbul în anii ce trec.

Aici e izvorul, prezentul cu noi,
Prin noi viitorul răsare,
Prin noi vin străbunii la a Țării-nălțare,
Simțim noi în cuget străbune nevoi?

Ne mustră străbunii din sânge?
Roșim când ne zicem urmași?
Atunci, frați români, la ce să mai lași
Să tulbure-n suflet iubirea ce plânge!

Fiind azi urmași, vom fi și străbuni,
Ai celor ce vin pe-al neamului râu;
Fiți demni, deci, a pune durerii un frâu,
Să nu lăsăm azi un gol îndesat cu furtuni!

Să scânteie Cerul, rodească-ne câmpia,
Iar duhul străbun în piept să ne stea,
Străbunii-au murit să ne dea
Întreaga grădină cu flori: România!

Așa e Ardealul

Uriaș cu ochi de stele,
Stând pe munții Transilvani,
Și cu pletele pe dealuri,
De vreo zece mii de ani!

Paznic al moșiei noastre,
Unde râuri curg în soare,
Alergând voioase, sprinten,
Către Dunarea cea mare!

Bravi locuitori și vârstnici,
Ca și piatra de pe munte,
Ca și gheața Europei,
Ce-ntindea duioasă punte,

Triburilor Traco-Dace,
Din Balcani și din Carpați,
Peste Tisa mai departe,
Era grai de-aceași frați!

Meșteri în turnat de aur,
Zei ai muzicii eterne,
Luptători cu șapte inimi,
Demiurgi de vremi moderne!

Fiul lui Scorilo are,
Mai târziu, drept moștenire,
Peste toate-aceste plaiuri,
Sub a ochiului privire,

Să le apere de dușmani,
Veac de veac și deal cu deal,
Iar noi azi urmași la vatră,
Purtăm o iubire sfântă în Ardeal!

Aşa e Ardealul nostru,
Ca altarul unui templu,
Şi-au venit si alte naţii,
Ce-n a lui Hristos exemplu,

Au primit masă şi pâine,
Şi iubire şi respect,
Căci Românul nu îşi schimbă,
A lui inimă din piept!

Aşa e Ardealul nostru,
Ca şi stupul de albine,
Ardeleni şi Ardelence,
Oameni doritori de bine!

Însă cel viclean aiurea,
Să se țină mult departe,
Şi să nu îşii cerce jocul,
Pe-al strămoşilor mei parte!

Căci Ardealu-i raiul nostru,
Sub al cărui glie stau,
Sufletele sfinte-a celor,
Ce cinstire îi purtau!

Dorul lor şi-amara trudă,
Le-auzim si azi cum plânge,
Iar fierbintea lor dorinţă,
Urcă în al nostru sânge!

Iar de vremurile cearcă,
A-ncropi calea fraţiei,
Atunci lumea-ntreagă are,
Tot acceptul României!

Ioan Miclău-Gepianu

Florica şi Ioan Miclău-Gepianu

INTERVIU CU DISTINSUL GENERAL DE BRIGADĂ (R) GRIGORE BARTOŞ George ROCA

*„Mi-am slujit țara cu credință, convins că
adevărul și dreptatea vor triumfa!”*

(General GB)

George ROCA: Distinse domnule general, vă mulțumesc pentru favoarea de a concepe acest interviu. Pentru început, câteva date biografice despre dumneavoastră.

General Grigore BARTOŞ: Sunt copil de ardelean, dintr-o așezare situată pe limes-ul de nord al Imperiului Roman (azi satul Rugășești, comuna Cășeiu, județul Cluj). Bunicul dinspre tată a trebuit să plece din Ardealul oprimat (în America), pentru a-și făuri o viață mai bună. S-a reîntors acasă și doarme în țărâna Transilvaniei.

M-am născut la 16 aprilie 1951, în Ardud, județul Satu Mare, în familia lui Ioan și Dochia, o familie de țărani cu 14 copii, eu fiind al 13-lea copil. Tatăl meu, născut în anul 1903, decedat la 84 de ani, a trăit sub toate regimurile secolului trecut. A fost puțin școlit, deoarece primul rezervist mobilizat al satului a fost dascălul român, mort în Galiția, pentru coroana bicefală.

Astfel, a fost nevoit să fie un autodidact. Ulterior, a devenit conducătorul bisericii baptiste din orașul Ardud (atunci comună), județul Satu Mare.

Eu, al 13-lea copil, născut în anul 1951, nu aveam mari șanse de a mă școli fără bani. Mai mult, ungurii, în elanul neocomunist, l-au obligat pe tata să-și dea „de bună voie” cele șapte hectare de pământ la „tovarăși”! Am urmat Școala Generală (clasele I-VIII) în localitatea natală, după care am urmat Liceul din Ardud (clasa a IX-a), apoi, în 1967-1970, Liceul Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc, județul Suceava. Acolo, în umbra mănăstirilor voievodale, călugării de la Gropnița marelui voievod Ștefan, ne-au îndemnat să nu admitem nimănui să mai traseze linii pe harta României. M-am înscris apoi, în anul 1970, la Școala Militară de Ofițeri Activi „Nicolae Bălcescu” din Sibiu (actuala Academie a Forțelor Terestre), pe care am absolvit-o în anul 1973, fiind șef de promoție la specialitatea „cercetare”, arma infanterie. Având dreptul să aleg, am optat pentru garnizoana Oradea, oraș pe care l-am considerat un centru al culturii, eleganței și toleranței. Astfel, am fost numit comandant pluton cercetare pe T.A.B.C. în Compania 2, Batalionul 119 Cercetare, Oradea.

După mai multe încercări de a urma cursurile Academiei Militare, respins pe motive de dosar de cadre, comandantul Diviziei 11 Mecanizate, generalul Ion Bordei, a avut curajul să mă susțină. Evident, am plecat la Armata a 4-a la Cluj, unde m-a primit locțiitorul comandantului, generalul Ion Dândăreanu. La răspunsul acestuia că „ocupi o funcție bună” i-am replicat că am dreptul la studii în țara mea, și că o să merg la Președintele statului, Nicolae Ceaușescu, considerând că am ajuns să umblu cu jalba în proțap pe la împărății, precum Horea. Nu a fost nevoie, Ministrul Apărării, eruditul general Ion Coman, pe nedrept batjocorit și întemnițat după anul 1989, mi-a aprobat cererea. Și astfel, spre surprinderea mea, am luat examenul pe locul 2 (din 1200 de ofițeri). În perioada 1980-

1982 am urmat Academia Militară Generală, pe care am absolvit-o în anul 1982.

George ROCA: Ce ne puteți relata despre activitatea dumneavoastră profesională?

General Grigore BARTOȘ: Activitatea mea profesională poate fi rezumată astfel:

Am lucrat în calitate de comandant de pluton cercetare în perioada 1973-1974 în Batalionul 119 Cercetare, locțiitor comandant de companie (1975-1976), șef birou pregătire de luptă în Batalionul 119 Cercetare (1976-1978), ofițer în statul major al Batalionului 119 Cercetare, apoi șef de cercetare la Brigada 1 Vânători de Munte (1982-1984), șef al cercetării în Regimentul 21 Mecanizat (1984-1985) locțiitor comandant batalion cercetare (1985-1986), ofițer 2 Biroul Operații și Pregătire de luptă, apoi la șeful de stat major al Diviziei 11 Mecanizate din Oradea (1985-1990) șef al biroului contraspionaj al Diviziei 11 Mecanizate (1990), ulterior, șef al biroului Operații și Pregătire de Luptă al Diviziei 11 Mecanizate (1990-1994) locțiitor al Brigăzii 11 Mecanizate din Oradea (1994-1995) și comandant al Brigăzii 11 Mecanizate „Carei” (1995-1997). În anul 1994 am urmat cursul post academic superior de 6 luni unde am fost șef de promoție.

George ROCA: Ce alte merite și stadii de pregătire profesională v-au încununat cariera militară?

General Grigore BARTOȘ: Pe timpul evoluției carierei militare am absolvit cursul de specializare în alpinism militar, rachete tactice și operative ș.a. Am fost pensionat în decembrie 1997, la cerere, pentru că m-am opus restructurării Armatei Române prin desființarea de unități și mari unități. În 28 de ani de carieră militară, am avut 14 funcții, începând de la cea de comandant de pluton și până la cea de comandant al Brigăzii 11 Mecanizate „Carei”, de care mă leagă cele mai frumoase realizări și amintiri, însă și cele mai mari decepții. Îmi amintesc cu mult respect de dragii mei camarazi din Batalionul 119 Cercetare. Însă, din respect, înaltul onor îl voi da întotdeauna celui ce

mi-a fost, înainte de comandant de companie, un dascăl al onoarei, cinstei și profesionalismului: maiorul Emanoil Silaghi.

George ROCA: După trecerea dumneavoastră în rezervă ați avut diferite activități civice, patriotice și de voluntariat. Puteți enumăra câteva?

General Grigore BARTOȘ: După pensionarea din activitatea militară, am lucrat în viața civilă ca inspector la o regie autonomă subordonată Primăriei Oradea, până la pensionarea definitivă, în anul 2009. Sunt membru fondator al Filialei Oradea al Societății Cultural Patriotice „Avram Iancu”, constituită la 23-24 iunie 1994. De asemenea, sunt președinte executiv al Filialei Oradea din anul 2012, vicepreședinte în Consiliul Național din 12 iulie 2014 și fondator și editor al revistei „Identitatea Națională”.

George ROCA: Relatați-ne câte ceva despre prestigioasa și intensă dumneavoastră activitate literară.

General Grigore BARTOȘ: Am publicat articole referitoare la semnificația Zilei de 1 Decembrie 1918, Ziua eliberării Oradiei la 20 aprilie 1919, eliberarea Oradiei în 12 octombrie 1944, personalitatea și rolul lui Mihai Viteazul, Avram Iancu, semnificația zilei de 25 octombrie 1944 în istoria României. Sunt autor al lucrărilor „Cercetași sub Drapel”, „Întâmplări cu cercetași”, „1989, Români contra români” - care a stat la baza unei teze de doctorat, precum și la cercetări asupra liniei fortificate „Carol al II-lea”.

Am publicat peste 100 articole cu caracter cultural, istoric, cu referințe la tradițiile militare ale Diviziei 11 Mecanizate și județul Bihor, dintre care cca. 70% le-am publicat în „Crișana”, „Phoenix”, revistele „Unu”, „Aletheia”, „Cetatea Biharia”, „Europa”, „Bihoreanul”, „România Mare” ș.a. Am publicat în „Iancule Mare” - Avram Iancu - Instantanee (56/2014) Filiala Oradea (57/2014), Avram Iancu - Erou Național și vizionar european (62/2016).

George ROCA: Ce activități civice și politice ați mai avut după ieșirea la pensie? Care au fost recompensele sufletești și materiale (premii, medalii) în urma acestor activități?

General Grigore BARTOȘ: Împreună cu Biroul Executiv al Filialei Oradea, am organizat concursul „Avram Iancu în conștiința neamului românesc” la nivelul gimnazial și liceal de 20 de ani, iar ulterior „Premiem excelența - Olimpici bihoreni, pe urmele lui Avram Iancu”. Personal am participat la toate activitățile organizate de Consiliul Național la Cluj Napoca, Țebea, Câmpeni, Alba Iulia, Brad, Beiuș, Arad, Mărișel, Satu Mare, Carei și alte filiale.

În politică m-am implicat inițial cu entuziasm, fiind consilier județean timp de un mandat, președinte al unor filiale județene ale partidelor de stânga, ajungând la concluzia că între educația riguroasă a unui militar și micimea politrucilor este o prăpastie imposibil de traversat. Am fost premiat cu medalia „Meritul Militar”, clasa a II-a și clasa I-a, Ordinul „Meritul Militar”, clasele III, II și I, Medalia „30 de ani de la eliberarea României de sub dominația fascistă”, Diplome de excelență, de merit și recunoștință.

În calitate de președinte executiv al Filialei Oradea și membru fondator am dezvelit o placă comemorativă în Oradea pentru a consemna popasul lui Avram Iancu din 8-9 februarie 1850, aflat în drum spre Viena - pentru a apăra cauza românilor din Transilvania. Sunt membru de onoare al U.N.C.M.R., județul Bihor, membru fondator și activ în o serie de asociații și fundații culturale, precum Uniunea „Vatra Românească”, Secția de Istorie Militară Oradea, Asociația „Pro Basarabia și Bucovina”, Asociația „Clio”, Asociația „Cultul Eroilor - Regina Maria”, județul Bihor, Asociația de prietenie româno-franceză, Asociația „Mihai Viteazul” și altele, în care am desfășurat și desfășor o bogată activitate cultural educativă.

Mulțumesc istoricilor dr. Vasile Lechințan și col.dr. Vasile Tutula, care m-au inclus în cartea Oameni de seamă ai Societății Cultural- Patriotice „Avram Iancu” din România, publicată în Editura „Ecou Transilvan”, Cluj Napoca, 2016 (p. 40-42), sub genericul „Vă vorbește despre colegul vostru din clasa X-XII D, din banca a doua rândul de la geam.

George ROCA: Mai relațați-ne despre profesia de militar, despre generalul care sunteți, despre deziderate și proiecte de viitor...

General Grigore BARTOȘ: La Centenarul Marii Uniri, după 21 de ani de așteptare, am fost avansat la gradul de general de brigadă în rezervă. Frumoasă recunoștere, însă tardivă.

Profesia de militar a fost marea mea iubire din momentul în care am auzit povești despre militari și am văzut militari. Eram în ultimul semestru al clasei a IX-a, când a sosit în liceul nostru din Ardud, un domn ofițer foarte pedant, care avea sarcina să selecteze copii pentru liceele militare. Printre cei dornici de a urma liceul militar m-am numărat și eu. Pe mine m-au recomandat notele obținute în clasele din școala generală și în prima clasă de liceu și sănătatea trupului și a minții. Toți cei care doreau să devină elevi militari au fost verificați din punct de vedere al sănătății. Pentru a fi acceptați în calitate de candidați toți am dat probă din pregătirea fizică, unde cu greu am trecut „linia de sosire”, deoarece atunci eram mai scund. După o chibzuită analiză și verificări, am fost doar doi aleși, din care unul pentru Liceul Militar „Dimitrie Cantemir” din Breaza și eu pentru „Ștefan cel Mare” din Câmpulung.

Liceul militar amplasat la poalele Rarăului m-a impresionat prin toate: începând cu numele, impozanța clădirii, ordinea, curățenia, grija față de copii, dăruirea dascălilor și îndeosebi uniforma. După prima vacanță petrecută în Ardeal, deja erau colegi mai mici care s-au lăsat fascinați de uniformă și au urmat meseria armelor:

col.(r.) Moș Eugen, col.(r.) Vaida Viorel, col.(r.) Peter Petre, gral. Bg.(r.) Vlaicu Alexandru.

Fiecare profesor avea impresia și certitudinea că disciplina lui este cea mai importantă, de aceea îi iubesc și acum. Pe mine m-au „bântuit” două materii: muzica și matematica. La muzică nu era nimic de făcut, căci eram un afon perfect. Cu matematica lucrurile au stat altfel. Deși în clasele anterioare medităm alții copii din sat, datorită conduitei profesorului de profil față de cei mai slabi și îndeosebi de fete, pe care le trata cu violență, încet-încet nu mi-a mai plăcut, mai ales că în familia mea nu am cunoscut violențele fizice. Astfel, domnul profesor Neculai Cojocari, la început de trimestru, îmi aplica un „șah” dur, către sfârșit încă unul dătător de speranță și în final, paiul salvator. Această metodă nu am înțeles-o, mai ales că la celelalte materii aveam note frumoșele, luând în fiecare an premiul II. Deși lupta era acerbă s-a desfășurat în tot liceul la cote frumoase, dar fără invidie. Astfel la pregătirea bacalaureatului, stăteam zile în șir pe deal, pe pătură, într-un peisaj mirific și rezolvam probleme la mate sub îndrumarea celui mai bun și dezinteresat prieten: Rusu Ștefan (Fănică) din Liteni, Fălticeni, Suceava.

George ROCA: Amintiri plăcute, povestiri hazlii din timpul școlii... Continuați vă rog!

General Grigore BARTOȘ: Au fost clipe frumoase, au fost excursiile, defilarea în fața Conducerii Statului din 1969, olimpiadele, iernile crâncene dar câte... Îmi amintesc cum eu care veneram istoria, boală de care nici azi nu m-am lecut, am ajuns să primesc un 3 de la iubita profesoară Muha Victorița (așa o alintau colegii). Se aciuase un nărav, ca cei care mai așteptau să fie treziți cu câte un cocoloș de către colegi. Victima indirectă am fost eu, pentru ca „bomba” trasă de un slab „artilerist” a aterizat pe catedră, iar eu am izbucnit în râs. Evident, doamna m-a scos la tablă și m-a plimbat prin istorie de la Alexandru Macedon până la zi, adică Războiul Crimeei. Ca orice „berbec”, m-am

oprit când am terminat plimbatul. Atunci tovarăşa Victoriţa m-a întrebat: „De cei ai răs? Dă-ne un răspuns”. Eu am replicat: „Am crezut că ştiţi”. Profesoara a spus: „Că ştiu!?”, poruncind: „Ieşi afară, trei”, adică... nota 3 la istorie.

Toate întâlnirile hazlii ne fac să ne mai descreţim frunţile şi la întâlniri să ne regăsim anii tinereţii. Mie şi colegului Sighiartău Silviu ni s-a părut că vom ajunge piloţi militari, dar la examenul medical efectuat de o comisie din Spitalul Militar Central, am căzut proba oftalmologică, ambii având ochelari. Cum eram în relaţii bune cu medicul militar, un inimos locotenent care îmi lăsa cheia de la cabinet şi acces la maşina de scris unde îmi scriam poeziile publicate în revista „Orizont”, ne-am pus la punct cu toate testele şi am făcut „recurs”. La Bucureşti, un domn colonel doctor ne-a pus la nişte aparate. După ce i-a spus asistentei: „Domnişoară”, du-te puţin „la o cafea”, ne-a poftit să luăm loc. Deja triumfam! La ce armă vreţi? La aviaţie? Nu vă e jenă să încercaţi să trişaţi, un colonel cu părul alb!? La infanterie cu voi...!”

George ROCA: Deci liceul militar din Câmpulung Moldovenesc nu a fost așa de „cazon” precum se zice! După câte văd v-a lăsat în suflet multe amintiri frumoase...

General Grigore BARTOȘ: Recitind Monografia Liceului Militar „Ștefan cel Mare” și cartea scrisă în onoarea dragilor dascăli Ana și Mihai Bejinariu, pot să apreciez că într-adevăr, prin marile valori pe care le-a făurit cu multă pasiune, a fost un liceu de elită al învățământului românesc, atât militar cât și civil. Meritul aparține marilor dascăli ai liceului meu de suflet, colegilor de clasă pe care mi-i amintesc (pe fiecare în ce bancă au stat), ofițerilor, celorlalți colegi din cele 9 clase, cât și promoțiilor de dascăli și elevi ce ne-au stat înaintași și celor care au venit după noi. Și astăzi, după un jumătate de secol de la absolvirea liceului îmi mențin convingerea că Promoția noastră, 1970, care a donat banii adunați pentru banchetul de sfârșit de an, sinistritașilor inundațiilor din acel an, a

fost doar o verigă. Tuturor le păstrez o pioasă recunoștință. „Vivat Academia, Vivat Profesores!”

George ROCA: Ce amintiri aveți din perioada carierei dumneavoastră de ofițer activ al armatei române?

General Grigore BARTOȘ: Din perioada în care am avut calitatea de ofițer al armatei române, readuc în memoria camarazilor noștri două momente pe care la-am trăit și pe care le consider pline de învățăminte. După desființarea structurilor contrainformative, în anul 1990 am fost numit șeful biroului contraspionaj al diviziei. Nu mi-a plăcut. Mai ales după ce, intrând în posesia documentelor foștilor securiști, am cunoscut direct metodele grosiere, antiromânești, cu care au ținut armata sub control politic. Printr-o „anonimă bărbătească”, am fost imediat reclamat ministrului V.A. Stănculescu, precum că eu, fiind înainte „un fel” de secretar B.O.B., am „tăiat și spânzurat”, când eu de fapt am fost de mai multe ori pus în situații delicate, datorita credinței rudeniilor, precum și a faptului că o parte (mică) trăiau în Occident (am fost amenințat inclusiv cu trecerea în rezervă!).

Adevărul umblă cu capul spart, dar nu moare. Recunosc că, din disprețul răului pe care nu l-am meritat atâția ani (în calitate de secretar B.O.B., în rubrica pentru cotizații din carnetul meu de partid), am scris „25 dec. 1989, Ceaușescu împușcat. Crimă politică!”, apoi am semnat. „Quod erat demonstrandum!” Era Sfânta zi a Crăciunului! În timpul furtunoaselor evenimente din anul 1990, am fost ales vicepreședinte al asociațiilor „Vatra Românească” și „Pro Basarabia și Bucovina”, filiala Bihor. O nouă „anonimă semnată” la ministrul apărării. Eram comunist, antimaghiar și antisovietic! Mai lipsea „antimagnetic”!

Având în vedere ordinul tendențios de a se retrace tot armamentul, muniția, tehnica, echipamentul și aparatura de la fostele gărzi patriotice în depozite, în calitatea mea de șef

al biroului operații al Diviziei 11 Mecanizate, în urma evenimentelor de la Târgu Mureș din anul 1990, am întocmit un plan de înarmare a populației românești din județele Bihor și Arad, cu acordul comandantului Diviziei 11 Mecanizate, generalul Mihai Corneliu Lungu. Planul îl cunoștea și șeful de Stat Major.

Despre decizia ostașilor Diviziei 11 Mecanizate și Diviziei 79 Infanterie Moto de a se bate pentru țară și despre intenția noastră de a nu executa ordinul (eventual) de cedare fără luptă, ci de a organiza rezistența armată în Munții Apuseni, precum Avram Iancu, l-am informat și pe Dl. Profesor Universitar Dr. Viorel Faur, senator al României, spre a înștiința conducerea statului. Eu nu puteam gândi și nu accept ca armata română să se retragă din Ardeal și din oricare parte a țării, mai ales fără luptă, ca în anul 1940, cu țevile armelor în pământ, iar românii, ținându-se de garduri, să întrebe: „*Pe noi, fraților, cui ne lăsați?*”. Peste un timp, o nouă informare „vitează”, la M.Ap.N. „*Bartoș este antiromân*”, sub motivația că aș organiza „o armată care, în caz de agresiune, ar acționa împotriva României”. Dacă ar auzi tata, s-ar răsuci în mormânt! În 27 martie 1990, „bravii” oșteni au plecat spre București, la miting (e drept, numai o parte!). Ne-am dus la gară după ei și le-am explicat că în 27 martie 1918, românii basarabeni făceau Unirea cu România. Cetățenii civili din Oradea și Beiuș au intervenit ca să-i lăsăm să plece acasă, căci vor apăra ei Ardealul. Au fost ofițeri care i-au implorat în genunchi să nu plece de la datorie pe peronul gării. Evident, s-au întors la arme! Trist episod!

În anul 1995, într-o atmosferă de presiune psihologică, am fost numit la comanda Brigăzii 11 Mecanizate. A fost singura divizie din Trupele de uscat ale României care se transforma în brigadă (eșalon mai mic), în timp ce toate celelalte au avut șansa (efemeră) să se constituie în Corpuri de Armată (eșalon operativ-tactic). O parte dintre foștii comandanți au fost promovați rapid la eșaloanele superioare. Au rămas pe

loc și ai nimănui mulți militari profesioniști competenți, cu practică temeinică la comanda trupelor, care și-au dovedit valoarea în timp de pace și, în deosebi, în timpul evenimentelor din anii 1989-1990.

Eu nu am cerut să fiu cel numit. Erau și alte opțiuni. La Statul Major General mi s-a spus că Oradea are nevoie de ofițeri cu deschidere către actul de cultură, către societatea civilă, competenți și demni. Slavă Domnului, Oradea nu ducea lipsă de asemenea valori. Fiind unul din cei mulți care au muncit în această mare unitate peste 20 de ani, noile responsabilități nu m-au luat prin surprindere. Ca fost cercetaș și vânător de munte, ofițer de stat major într-o divizie de blindate de elită, am avut grijă ca relațiile interumane să fie cele firești, de camaraderie, ca fiecare să vină cu drag la locul de muncă și să se poată afirma ca personalitate distinctă. Nu am pedepsit pe nimeni și nu am făcut observații șefilor în fața subordonaților. Evident, criticile modului de rezolvare a situațiilor tactice (de luptă) le-am făcut și în prezența acestora, înțelegând că, pe lângă că au fost implicați, urmau să mai învețe pentru a fi promovați.

George ROCA: Sper că nu vă faceți reproșuri de „conduită militară” sau morală din perioada acelor timpuri tulburi de după așa-zisa revoluție din decembrie 1989!?

General Grigore BARTOȘ: Este momentul să recunosc că am comis câteva erori foarte grave: nu am fost slugă, cărăuș, nu mi-am cumpărat gradele și funcțiile cu peșcheșuri; nu am tolerat practicile foștilor și noilor securiști; nu am admis ingerința politicului în armată... Împreună cu colectivul pe care l-am condus, am căutat și găsit soluții pentru eficientizarea lucrului comandamentelor.

Era perioada adaptării la exigențele unei noi coaliții politico-militare, NATO! Nu aveam nici un fel de emoții; valoarea excepțională a soldatului român ne-a dus în noua alianță și în nici un caz, politicienii. Dau un exemplu oarecum hilar: chinezii au inventat hârtia de

calc, iar comandamentul Brigăzii 11 Mecanizate a trecut-o la capitolul „amintiri”. Cadrele militare tinere, înțelegând imperativul inexorabil al vremii, au făcut ca dezideratul „operativitate”, adică „aproape instantaneu”, să devină realitate. Folosind tehnologia avansată, toate compartimentele lucrau în timp real, cunoșteau situația din zona de operații și decizia comandantului, iar trupele puteau să reacționeze imediat. Așa am înțeles managementul modern, indiferent că în echipă erau ofițeri cu multă experiență sau mai tineri, maiștri militari, subofițeri, sergenți și soldați sau civili. Îndeosebi, acești civili m-au uluit. Munceau cu noi fără pauză și cu multă dăruire. Vreau să aduc femeilor din fosta brigadă, acele cuvinte de frumoasă apreciere, pe care atunci nu le-am putut rosti. Ca și în viață, în armată, femeia este un camarad de nădejde!

Vântul rece al destrukturării armatei a fost sesizat la timp. Am aprobat tuturor militarilor activi și civililor să urmeze cursurile instituțiilor de învățământ pentru care optau. Cei mai mulți dintre ei s-au integrat rapid într-o lume a concurenței. Mi s-a reproșat și acest lucru. Ce mai contează aceasta pe lângă faptul că unii foști colegi, ajunși în funcții înalte, au uitat cam repede că au plecat din Divizia 11 Mecanizată? Eroare umană? Sfântă simplitate! Iartă-i Doamne, că nu știu ce au făcut! Eu nu am fost un Moș Teacă, un cazarmagiu. Am intrat în luptă pe toate planurile și am plătit. Cel mai rău te doare/cuțitul pe la spate/și palma de la frate!

Recunosc, pronia cerească, mi-a oferit șanse pe care nu le-am fructificat, crezând cu tărie că țara are nevoie de noi, aici, în Ardeal. Am fost convocat de către Șeful de Stat Major al Trupelor de Uscat, general Nicolae Păștanică, pentru a accepta funcția de comandant al Școlii de Aplicație a Trupelor de Uscat. Motivul? Experiența la trupe! Am refuzat! Domnii generali Eugen Bădălan și Viorel Bârloiu m-au propus la comanda Corpului 10 Armată (Iași) - general cu trei stele. Am considerat că eram prea tânăr pentru a conduce structuri militare atât de

cunoscute și importante, pe care le-au comandat iluștri înaintași. Acum regret. Trebuia să încerc. Oricum, mulțumesc celor ce au avut încredere în valoarea marilor mei dascăli; meritul este al lor. În primul rând, al celor din Liceul Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc.

Apreciez că trebuie creionate câteva nuanțe din complexul proces de „încorporare”, a Brigăzii 11 Mecanizate în Corpul 7 Armată „General Nicolae Șova” cu atât mai mult cu cât a avut și aspecte mai puțin cunoscute. În situații de campanie, structurile militare trebuie să se integreze rapid în orice grupare impusă de nevoile operative. La pace e ceva mai greu.

Divizia 11 Mecanizată, înființată în anul 1916, având un imens merit în făurirea României Mari și apărarea ei, ducând în ranițele soldaților pe eroii săi și faptele ce-i stau cheazășie, înființa în anul 1968, Divizia 81 Mecanizată, cu orgolii și rivalități benefice capacității de luptă. Apoi fiica devine mamă, adică Divizia 81 Mecanizată se transformă în Corpul 7 Armată și ia în subordine Divizia 11 Mecanizată „Carei”, pe care o face nepoată (adică brigadă).

Am fost mereu suspectați că „suntem conduși de Cluj, prin București via Budapesta”. Ingerința Clujului a existat. În realitate, pe noi ne-a condus Corpul 7 Armată și sfânta datorie de ostaș. Problemele domniilor lor (ale comandamentului Corpului 7 Armată) au încetat în momentul când au constatat că valoarea corpului de cadre, tehnica de luptă, baza materială de instrucție, infrastructura și concepția modernă despre rolul oastei, situează Brigada 11 Mecanizată pe locul întâi în Corpul 7 Armată, iar comandamentul Armatei a IV-a, o aprecia la același loc în cadrul armatei. Însă, la noi, ca la nimeni! Dacă nu merge, schimbă, dacă merge, schimbă!

George ROCA: Și câteva gânduri apreciative sau critice despre colegi, conducători militari sau subalterni!

General Grigore BARTOȘ: În cutuma ostășească sunt rare situațiile în care să avem ocazia a ne pronunța asupra foștilor noștri șefi. Am avut mulți comandanți de valoare! Dacă aş avea dreptul să decorez pe unul pentru competență, cultură militară, tehnică generală atunci neîndoielnic ar fi Comandantul Corpului 7 Armată „General Nicolae Șova”, domnul generalul Florian Caba.

În acel an, 1997, am avut senzația că, toți care trebuiau să ne apere, au făcut un pas înapoi. Unul singur a făcut pasul fatidic: cel cu pumnalul. Adică Brutus! În acest context, după ce am luptat timp de 30 de ani cu prostia românească, am cerut personal, în audiență Șefului Marelui Cartier General, dl. general Constantin Degeratu, să-mi aprobe trecerea în rezervă. Am primit o pensie de 1.046.000 lei (un milion patruzeci și șase de mii lei), adică 104 lei noi și 60 de bani. Când am ieșit locotenent, în anul 1973 aveam 1853 lei. Așa se răsplătește în România loialitatea! Am fost învins temporar, într-un război pentru care nu am fost pregătit. Acesta se numește „Români contra Români”.

Am considerat necesar ca oamenii onești să cunoască, dacă mai era nevoie, calvarul oștirii, să se știe de ce elita intelectuală a fost închisă la Aiud și Sighet, de ce ea este mereu uitată: armata plătește enormele greșeli ale politicienilor. Prețul, însă, este prea mare. Este viața cetățenilor țării!

Astfel, după '89 de ani, după imensul tribut de sânge vărsat pe altarele patriei și pe pământul Europei, glorioasa Divizie (Brigadă) 11, intră între copertile tratatelor de istorie și se retrage fără luptă, în muzee. Pașii ei îi aud doar cei ce dorm sub glie.

George ROCA: Ce regrete vă creează zbucium sufletesc?

General Grigore BARTOȘ: Am un singur și dureros regret: Divizia 11 Infanterie s-a născut din dorul idealului nostru național, pentru ca și ea să așeze pe creștetul Carpaților perla ce lipsea din coroana României Mari: Unirea! S-a bătut în două

războaie pentru gloria poporului român și a fost ștearsă din ordinea de bătaie a oștirii, fără să se achite integral de misiunea ei. Din vina românilor! Nădăjduiesc că exemplul sacrificiului, suferințele fraților dezdăcinați (mai adesea din cauza proastei conduceri a țării), conjunctura politică, dar în deosebi spada fină a diplomației și înțelepciunea conducătorilor vor repara enormele anomalii și nedreptăți.

Mă închin cu smerenie în fața jertfelor tuturor eroilor căzuți pe Câmpul de Glorie al Neamului Românesc, mă laud mereu căci am fost coleg cu ofițerii recunoscuți de societate ca minți strălucite și caractere demne sau cu acei foști „năsturei” s-au integrat în societatea civilă și au lucrat cu sârg pentru propășirea țării. Mă întorc mereu spre anii tinereții noastre și am o imensă mulțumire, căci Pronia Cerească m-a făcut să am parte de asemenea dascăli și colegi.

De aceea, spun cu convingere „La mulți ani” promoției 1970 a Liceului Militar „Ștefan cel Mare”, din Câmpulung Moldovenesc. Actualilor și viitorilor elevi le spun: Să fiți cel puțin la înălțimea celor care ne-au fost înaintași. În cei 74 de ani de viață am învățat că adevărul și dreptatea vor triumfa întotdeauna. Să urmărim povețele marelui patriot român Simion Bărnuțiu: „Mergeți cu poporul, de vreți să nu rătăciți!”. Îmi exprim gratitudinea pentru toți camarazii în viață, onor celor aflați sub arme sau în rezervă. Eroilor, pioasă recunoștință.

George ROCA: Ce-ați dori să transmiteți generațiilor viitoare?

General Grigore BARTOȘ: Generația de la 1918 ne-a lăsat următoarea poruncă: „Spuneți generațiilor viitoare că noi am făcut suprema jertfă pe câmpurile de bătaie pentru reîntregirea neamului”. Aceasta este încrustată pe Monumentul Eroilor geniului (monumentul „Leul”, București).

Rândurile mele sunt un semnal de alarmă tras de un absolvent în anul 1970 al Liceului Militar „Ștefan cel Mare” pentru generația actuală: „Luați aminte că jertfele date de poporul român în două războaie mondiale,

când oșteni români au luptat împotriva celor mai puternice armate ale lumii, nu au distrus atât de cumplit țara noastră, cât a distrus vânzarea neamului nostru românesc de către găștile și haitele politice aflate la cârma statului în cei 35 de ani de așa-zisă democrație”.

George ROCA: Vă mulțumesc, domnule general pentru frumoasa relatare de mai sus. Vă doresc multă sănătate și o activitate prodigioasă în continuare! Să ne citim de bine!

A consemnat,
George ROCA

Oradea-Sydney, 14 iulie 2025

Unele localități vâlcene au nume stranii , ele există cu adevărat:

- ◆ Cracii Doamnei
- ◆ Mănăstirea Pătrunsa
- ◆ Satul Păscoaia
- ◆ Satul Cucoii
- ◆ Dealul Bucii
- ◆ Lungești
- ◆ Muereasca
- ◆ Milcoiu"

Nume ciudate se întâlnesc în toată țara, potrivit unknownsecrets.wordpress.com.

Mai jos aveți alte localități cu nume ciudate, precum și unde sunt localizate.

1. Căpățâna Porcului (Brasov)
2. Amărăștenii de Sus (Dolj)
3. Crăciunelu de Jos (Alba)
4. Spermezeu (Bistrita-Nasaud)
5. Miroși (Arges)
6. Labasint (Arad)
7. Mierlestii de Sus (Olt)
8. Cacăcioasa (Valcea)
9. Pârteștii de Jos (Suceava)
10. Măciuca (Valcea)
11. Mădulari (Valcea)
12. Uralți (Prahova)
13. Bă icoi (Prahova)
14. Buda (Ilfov)
15. Fierbinți (Ialomita)
16. Iepureni (Iasi)
17. Fundătura (Cluj)
18. Țețcoiu (Dambovita)
19. Cioara de sus (Alba)
20. Cotofenii din dos (Dolj)
21. Căpruța (Arad)
22. Prăjesti (Neamt)
23. Belis (Cluj)
24. Calu (Neamt)
25. Iapa (Maramures)
26. Afumați (Ilfov)
27. Toporu (Giurgiu)
28. Vărsatura (Braila)
29. Cumpărătura (Suceava)
30. Jena (Timis)
31. Jupa (Caras-Severin)
32. Ciuperceni (Gorj)
33. Cocoșești (Alba)
34. Sculeni (Iasi)
35. Căcaina (Vaslui)
36. Sacu (Caras-Severin)
37. Carpa (Caras-Severin)
38. Vârteșcoiu (Vrance)
39. Milcoiu (Valcea)
40. Muereasca (Valcea)
41. Bulbucata (Giurgiu)
42. Paros (Hunedoara)
43. Stâlp (Buzau)
44. Boldu (Buzau)
45. Colți (Buzau)
46. Lungești (Valcea)
47. Însurăței (Braila)
48. Udați-Mânzu (Buzau)
49. Flămânzeni (Ilfov)
50. Gogoșari (Giurgiu)
51. Fututa (Prahova)
52. Curva (Comuna Bustuchin, Gorj)

53. Fundu' Moldovei (Suceava)

Și lista numelor ciudate de localități nu se oprește aici, potrivit groparu.ro. Alte localități la verderea cărora trecătorii leșină de răs sunt: Urlați, Săliște, Orașul Nou, Țânțari, Pianu de Sus și Pianu de Jos, Buda, Vama, Beu, Coțofenii din Dos, Sacoșu Turcesc și culimnează cu localitățile Măciuca și Mădulari.

Văd că ...*Pocioveliste* (Bihor) nu e pe acolo trecut...

Și un nene reporter intervieve cetățenii dintr-o comună oltenească, măi vericule, despre **misterele căsniciei la olteni**: da' cum făcurăți, bre, de vă însurarăți?

Și erau acolo povești de viață la greu, pline de *happening*-uri rural-erotice. Și o prinde pe o doamnă cu un juvete pe stradă și îi ia la întrebări:

– Și dvs. cum v-ați cunoscut, doamnă? Cum v-ați căsătorit?

– Păi, zice doamna, doream să-mi cumpăr mașină, că aveam 26 de ani și aveam ceva bănuți puși deoparte și mă dusei la trenul de București, să văd care-i piața; da'-n gară îl văzui pe el, și știam că are-o mașină de vânzare, așa c-am strigat la el: MAI VINZI, MĂ, MAȘINA AIA???

– Și dumnealui ce-a zis?

– Păi zisă hai să o vezi! Și mă dusăi. Și la el acasă era maică-sa, a' bătrână... care zisă: măi fată, tu ai pe cineva? Și-i zisăi: nu... Păi și atunci, zice maică-sa a' bătrână... păi nu mai bine rămâi tălică acia? Și ai și mașină, și soț, și-ți ții și banii???

– Așa a zis?

– Așa zisă! Și... rămăsei acolo, ce să fac, și ne luarăm!

– Hahahaha... face reporterul, buuuună asta!!!

Apoi, către domnul juvete, cu microfonul:

– Chiar așa s-a-ntâmpat?

La care domnul juvete răspunsă verbatim:

– Din păcate... chiar așa!

„Și-apoi Dumnezeu să te ferească

De dragostea oltenească

Te usucă, te faci iască

Te bagă-n boala câinească

Te scoate la primăvară

Galben ca turta de ceară

(Ioana Radu, Piatră, piatră)

Un ceaun, întuneric și tu

– Copii, trezirea și haideți, azi e duminică, mergem la mall!

– MERGEM LA MALL!!! așa de tare s-au bucurat, bieții, zici că-i duceam la Disneyland.

Și i-am dus la mall, la Dedeman. Să luăm brad. Când s-au prins de țăpă, a trebuit să-mi calc pe buget și să intrăm și-n magazin; măcar de acolo n-au cum să-și cumpere mâncare cu E-uri malefice, doar se știe că produsele de bricolaj sunt teribil de indigeste. Și-am intrat cu ditamai arborele după noi, că în magazinele românești de bricolaj trebuie să plătești brazii, altfel cheamă ăștia poliția.

Cumva-cumva, totuși, am reușit și m-am fofilat și am lăsat-o pe nievastă cu pruncii în raionul cu produsele de Crăciun, pentru că "cineva trebuie să stea de pază la brad, să nu ni-l fure cineva" – *bullshit* cât casa, dar ce să mai zică, orice aș fi motivat nu se mai auzea de rugămințile fierbinți ale copiilor. Oricum, i-am instruit blând:

– SĂ NU CUMPĂRAȚI PROSTII!!! PROSTIILE COSTĂ BANI!!!

S-au dus, totuși, să cumpere prostii, iar eu m-am pus să mă uit la poze cu tancuri pe telefon. Și, cum stăteam eu așa de pază la brad fericit că nu mă chirăie copiii că-și doresc încă 4 saci de decorațiuni de Crăciun, am văzut în depărtare **un ceaun** bălângănindu-se prin magazin. Ceaunul era de fontă, emailat, probabil 11 sau 13 litri; și pendula în mâinile unei doamne tinere.

În spatele ei, la nici un metru, o urma obedient și plin de respect – probabil – domnul soț. Foarte ocupat cu niște pirostii de ceaun de un metru și încă o jumătate de metru.

Și, când au ajuns în dreptul meu, am prins cu urechea involuntar cum doamna tocmai termina de zis ceva și domnul soț i-a răspuns cu cele mai tandre inflexiuni de voce pe care nici măcar un francez înamorat de secol XIX nu le-ar fi reușit:

– **Facem cum vrei tu, draga mea.**

Un ceaun, atât i-a trebuit, doar un ceaun și-a devenit domnul soț cel mai placid și mai ascultător mascul de pe planetă. Cel puțin până în vară, când poate-i trebuie mulineta aia de știucă de la Shimano, și, iubi, parcă mi-aș mai lua un set de tubulare de la Parkside, că n-am din ăstea cu ambalaj nou.

Culese de Antița Balaci

FANTEZIA ÎN VERSURILE ELEVILOR

Miorița Săteanu

Conferința de evaluare finală a proiectului *Fantezia în Versuri* - a avut loc în sala festivă *Comunitate* a Fundației Comunitare Oradea, unde Uniunea Județeană a Pensionarilor, în colaborare cu Biblioteca virtual ELIT și Inspectoratul Școlar Județean Bihor, au analizat și evaluat desfășurarea concursului de creații literare *Fantazia în versuri*,

Deschiderea conferinței a revenit lui Dumitru Bochiș -președintele Uniunii Județene a Pensionarilor, care a subliniat importanța concursului în determinarea elevilor de ași exprima în versuri * fanteziile * gândurile, cugetările și în special sentimentele care le tulbură sufletele în diferite momente familiale, școlare adolescente , deasemenea și emoțiile admirative față de prieteni și față de anotimpuri și față de mediul înconjurător

Prin cuvântul ing. Miorița Săteanu, s-au transmis, participanților la conferință, coordonatele cele mai importante ale proiectului *Fantezia în versuri *

La acest concurs au participat elevii din ciclurile: primar, gimnazial și liceal, cu

scopul de a se descoperi tinerele talente, de a se oferi posibilitatea de afirmare și de a se încuraja *fantezia* și dăruirea elevilor pentru abordarea cu succes al creațiilor literare

Temele concursului și etapele de desfășurare a concursului s-au încadrat în datele stabilite pe plan internațional, al evenimentelor: Ziua Internațională a Femeii -8 Martie - versuri dedicate mamei, Ziua Internațională a Familiei- 15 Mai - versuri despre familie (părinți, frați, bunici,Ziua Internațională a copiilor - 1 Iunie - versuri dedicate copiilor (despre copilărie)

Echipa proiectului formată din ing.Miorița Săteanu, prof. Mirela Silaghi prof. Nela Axinte au elaborat proiect , au încheiat un acord de colaborare cu unitățile de învățământ din municipiul Oradea, deasemenea au implementat regulamentul de desfășurare a etapelor concursului și au verificat respectarea condițiilor si a termenelor de participare a elevilor concurenți.

O apreciere deosebit de importantă este faptul că membri colaboratori în proiect au fost, cadrele didactice îndrumătoare, ale elevilor participanți în concurs din unitățile de învățământ școlar si Oradea

Colaborarea din partea bibliotecii virtuale Elit, membra echipei proiectului, prof. Mirela Silaghi a comunicat faptul că, personal, a derulat toată corespondența cu unitățile de învățământ, a colaborat cu membrii juriului pentru elaborarea și decernarea diplomelor si pentru transmiterea câștigătorii etapelor, către școli și liceele partenere în concurs.

Scopul si motivația stabilită prin regulamentul concursului a fost permanent verificată de prof.Axinte Nela, fiind în legătură directă cu cadrele didactice-îndrumătorii elevilor participanți în concurs, Cu această ocazia a înmănat o diploma de onoare prof . Claudia Krenok de la Colegiul Național *Iosif Vulcan * pentru dăruirea cu care a îndrumat creațiile elevul Babiak Dominik – premiantul de excelență a

concursului. Trebuie să subliniem faptul că elevul Babiak Dominik a scris poezia *Imnul copiilor* care a devenit *imn* în adevăratul sens al cuvântului, aceasta pentru că jurnalistul George Roca a creat melodia pe portativul căreia s-a scris textul, a fost imprimată și difuzată în cadrul conferinței cu aprecierii deosebite

De subliniat faptul că D-l. George Roca, scriitor și publicist, președinte de onoare al Academiei Româno- Australiene - va cuprinde poeziile tuturor participanților, într-un volum de versuri care vor fi publicate sub titlul "Fantezia în versuri" în cursul acestui an și vor fi oferite fiecărui participant în acest concurs.

Cuvântul de referință a fost exprimat de către inspectorul școlar pr. prof. Florian Negruțiu cu aprecieri elogioase la adresa concurenților și a cadrelor didactice care pe lângă multitudinea sarcinilor ce derivă din profesionalismul personal, s-au dedicat și îndrumării elevilor înscriși în concurs pentru a crea poezii prin respectarea condițiilor stabilite prin regulamentul concursului.

Membrul comisiei de juriu, col.r.dr. Constantin Moșincat a felicitat direct cu cuvinte impresionante pe toți concurenții pentru lucrările prezentate în concurs, subliniind faptul că deliberarea a fost foarte grea pentru că lucrările prezentate au, fost toate, foarte valoroase, punctajele erau foarte apropiate și diferențierea era o problemă dificilă de stabilit pentru definitivarea clasamentului și stabilirea premianților

Membri juriului au evaluat și conotat fiecare creație cu multă responsabilitate, corectitudine și discernământ, întocmind clasamentul final al premianților pentru fiecare etapă a concursului

Din juriul concursului au făcut parte :pr.prof. Florian Negruțiu inspector școlar – reprezentant al Inspectoratului Școlar Județean Bihor, prof. Ioana Chișiu-Liceul Ortodox "Roman Ciorogariu", prof. Silvia Bodea Sălăjanu – poet-membră în Uniunea

Scriitorilor din România, prof. Horgoș Aurel- poet, prof . Diana Curilă Școala Gimnazială *DACIA*, col.rez. dr. Constantin Moșincat-scriitor,redactor al Revistei *Bravul cavaler*, reprezentantele Uniunii Județene a Pensionarilor:ing. Miorița Săteanu, prof. Mirela Silaghi , prof Nela Axinte și George Roca- scriitor și publicist președinte de onoare al Academiei Româno- Australiene

Juriul a apreciat creativitatea elevilor, modul de susținere a temei etapei, cursivitatea versurilor, frazarea și expresivitatea sentimentului poeziilor din concursul *Fantezia în versuri*

Premiile pentru ultima etapă a concursului pe tema Ziua Internațională a copilului -1 Iunie au fost decernate astfel

Pe lângă premiul special oferit elevului Babiak Dominik au fost premiați din cursul gimnazial cu premiul I-a eleva CRISTINA TOGOR cls. VIII-a de la Liceul Greco Catolic *Iuliu Maniu *pentru poezia *Copilărie fermecată*

Premiul II- a revenit elevei ADELINA SIMON cls, VII-a de la Școala Gimnazială *Dacia * pentru poezia * Ziua copilăriei*

Premiul III- a revenit elevei ADELINA AVRAM cls, VII-a de la Școala Gimnazială *Dacia * pentru poezia * Ziua copilului *

M.Silaghi, B. Dominik, M. Săteanu

Pentru participanții din cursul liceal premiile au revenit astfel: **Premiul I-** a revenit elevului **BABIAK DOMINIK** (foto) cls,

XI-a de la Colegiul Național *Iosif Vulcan*
pentru poezia * *Imnul copiilor* *

IMNUL COPIILOR

Sunt copil de ziua copiilor!
Sunt un copil care mai greșește,
Un copil care mereu iubește,
Un copil care se străduiește.
Sunt copil de ziua copiilor!
Sunt copil protejat de Dumnezeu,
Sunt copil cu puterea unui leu.
N-o să uit că acel „copil” sunt eu!
Sunt copil de ziua copiilor!
Sunt un copil care mai greșește,
Un copil care mereu iubește,
Un copil care se străduiește.
Sunt copil de ziua copiilor!
Sunt copil mic și am să cresc mare,
Sunt copil slab și am să cresc tare.
Sunt copil care nu dă uitare.
Sunt copil de ziua copiilor!
Sunt un copil care mai greșește,
Un copil care mereu iubește,
Un copil care se străduiește.
Sunt copil de ziua copiilor!
Sunt copil care sare în noroi,
Sunt copil ce își caută trifoi,
Sunt copil, nu duc niciun război.
Sunt copil de ziua copiilor!
Sunt un copil care mai greșește,
Un copil care mereu iubește,
Un copil care se străduiește.
Sunt copil de ziua copiilor!
Sunt copil, sub ocrotirea Mariei.
Sunt copil, văd lumea prin ochii Ei,
Și știu că acestea îs a mamei!
Sunt copil de ziua copiilor!
Sunt un copil care mai greșește,
Un copil care mereu iubește,
Un copil care se străduiește.
Premiul II și premiul III a revenit elevului
TIMOTEI GAIDOȘ cls, XI-a de la Liceul
Teologic Baptist *Emanuel* pentru poezile
Lumina albastră și * Copil ai fost odată *

S-a bucurat de Diplomă de onoare pentru
premiul I la etapa -*Ziua Internațională a
Femeii -8 Martie*, pentru poezia *Fecioara
Maria* eleva Roman Mariagrazia cls.X-a de
la Liceul Greco – Catolic *Iuliu Maniu *

Fiind prezenți la conferință s-au bucurat de
Diploma de participare elevii Mic David
Tudor cls.V-a și al elevului Baiduca David
cls. V-a de la Liceul Greco – Catolic *Iuliu
Maniu*. Aplauze puternice de apreciere și
felicitare au însuflețit concurenții și au dat o
notă și o atmosferă festivă evenimentului

În numele organizatorilor concursului și al
conducerii Uniunii Pensionarilor –
președintele Dumitru Bochis a transmis
multe mulțumiri și deosebit de puternice
aprecierii tuturor unităților de învățământ
care au încheiat acord de participare în
concursul de creație literară * Fantezia în
versuri *

Și nu în ultimul rând a transmis mulțumiri și
cuvinte de prețuire elevilor care au creat
minunate opere prin imaginația lor bogată și
dăruirea sentimentală cu care au abordat
temele propuse

Mulțumiri tuturor celor implicați în
derularea proiectului și felicitări tuturor
colaboratorilor proiectului: *Fantezii în
versuri*

În încheiere prof. univ. emerit dr. Vasile
Marcu, într-un schimb de experiență cu
elevii prezenți, a depănat pas cu pas amintiri
din etapele de viață trăite până la consacrarea
și definitivarea profesiei, aceasta fiind
misiunea aleasă pentru care s- a pregătit și a
dovedit profesionalismul câștigat prin
muncă și studiu permanent.

Ing. Miorița Săteanu,
Oradea, Coordonator proiect

DOCUMENTE

ISTORIA ROMÂNILOR ÎN TIMPUL
CELOR PATRU REGI

Ioan Scurtu

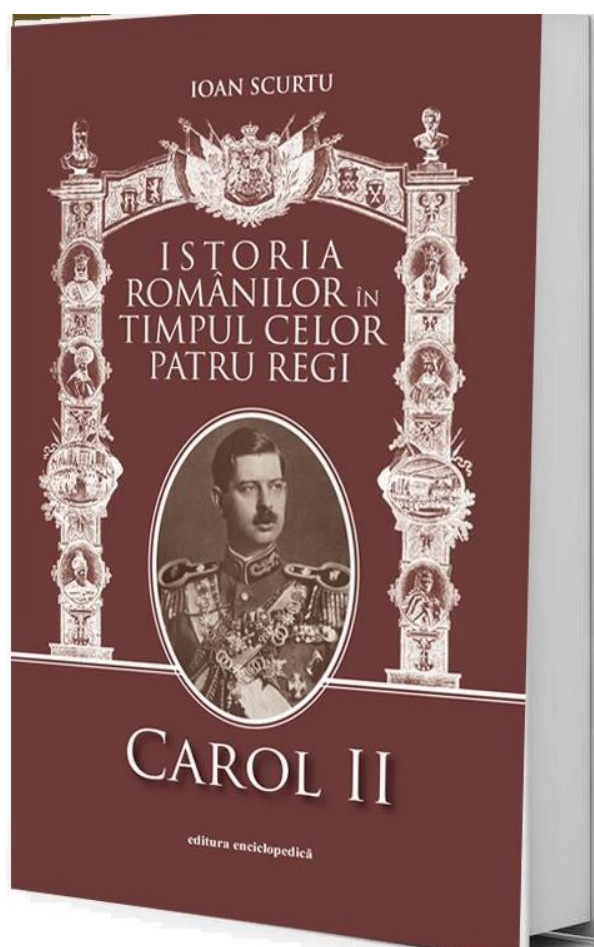
Profesorul universitar Ioan Scurtu în lucrarea «**Istoria românilor în timpul celor patru regi**¹» face o sinteză dedicată celor patru regi ai României. Lucrarea în patru volume reprezintă un îndreptar necesar celor interesați de istoria națională dintre 1866 și 1947, reprezintă o abordare în care se îmbină informația științifică cu unele aspecte mai frivole ale societății din acele vremuri.

Volumul III, dedicat lui Carol al II-lea

În 1941, se constituia la propunerea lui Ion Antonescu „**Comisia de Anchetă privind fraudele din avutul public săvârșite de Carol al II-lea**”. Raportul comisiei, împărțit pe patru capitole, a constatat numeroase abuzuri și ilegalități. Capitolul I, intitulat „*Daruri, avantagii și subvenții primite de la particulari*”, arăta că fostul suveran a primit de la particular o serie întreagă de daruri și avantaje prin care și-a mărit considerabil averea. „Valoarea cadourilor depășea semnificația unor manifestări protocolare sau mărturii de devotament și afecțiune deosebită, devenind pur și simplu mijloace ilicite de îmbogățire în dauna particularilor”.

Astfel, de la Nicolae Malaxa a primit o serie de daruri printre care: întregul grajd de curse, evaluat la 2.000.000 de lei, o colecție

de mărci valorând 5.000.000 de lei, un tablou de Grigorescu, altul de Luchian. Max Auschnitt a plătit 6.000 de lire sterline pe un cal de prăsilă pentru rege. Societatea Reșița i-a dat 150.000.000 de lei, de la Armand Călinescu a primit o stemă a Frontului Renașterii Naționale înconjurată cu pietre prețioase (250.000 de lei). C.F.R. a oferit o placeță de paltină cu briliante și rubine în valoare de 900.000 de lei.

¹ **Volumul III. Carol al II-lea, CUPRINS:** *Capitolul 1. Restauratia 1. Regenta in valtoarea confruntarilor politice 2. Cresterea curentului carlist 3. Zile decisive: 6-8 iunie 1930; Capitolul 2. Regele Carol al II-lea si "ritmul nou" in viata politica a Romaniei 1. Primele manevre si confruntari 2. Guvernul de "uniune nationala" 3. Alte metode, acelasi obiectiv ; Capitolul 3. Cresterea rolului camarilei regale in viata politica 1. Fortele oculte si schimbarea guvernelor 2. "Se face, Majestate!" 3. Pasul decisiv; Capitolul 4. Regimul monarhiei autoritare 1. Institucionalizarea noului regim. Contextul intern si international 2. Intre aparente si realitate 3. Prabusirea regelui Carol al II-lea Exilul. Indice de persoane*

B.N.R. a cotizat cu 81.000.000 pentru *Fundația Regală* la care se mai adaugă 225 de colecții mari de monede jubiliare de aur

bătute cu prilegul împlinirii a 10 ani de domnie, 22 de monede mari, 22 mijlocii și 22 mici cu ocazia unui secol de la nașterea lui Carol I, aur masiv valorând 224.345 de lei. Plus 689.684 de la Ministerul Apărării Naționale pentru realizarea unui buzdugan, 25,587 kg. de aur în valoare de 5.652.963 de lei pentru confecționarea unui pahar și a unei farfurii precum și a hărții României în relief.

Darurile (care pot fi numite și mită) nu se opresc aici. De la Societatea Techirghiolul (anexă a Băncii Marmorosch, Blank et comp.) a primit vila „Cetatea de Nisip”, construită pe terenul statului (4,5 ha.). De la societatea „Lujani” acțiuni în valoare nominală de 217.000.000 de lei. Banca Marmorosch Blank et comp i-a dat 10.000 de acțiuni evaluate la 5.757.000 de lei. „Societe Financiere textile pour la France et l'Etranger” i-a oferit 9.000 de acțiuni evaluate la 13.565.000. „Astra Vagoane” i-a dat și ea 30.000 de acțiuni valorând 46.227.252. În total, averea lui Carol al II-lea a sporit prin acțiuni cu 204.113.231,

Elena Lupescu și Carol al II-lea în salonul fostei lor reședințe din Estoril, Portugalia acesta nereușind să le valorifice pe toate.

Abdicarea l-a împiedicat parțial

Capitolul II al anchetei se refera la „Sporirea patrimoniului fostului suveran în dauna statului”. Pe această linie se înscriau obținerea a 100 de pogoane în pădurea Snagov, din partea Primăriei București,

dobândirea ilegală de imobile prin procedeul dării în plată: ferma Clenciu-Spanțov (770,8 de ha.), o parte din terenul Școlii de Horticultură de la Băneasa (3540 de m.p.), Stațiunea de montă Băneasa (5 ha. cu construcții), pepiniera de la Murfatlar (72 de ha.), balta Iezerul-Mostiștea (1010,4 ha.), balta Boianu-Sticleanu (6206,6 ha.), pădurea Hereasca (34,8 ha.), teren de cultură în prelungirea Hereasca (6,5 ha.), toate obținute de la Ministerul Agriculturii și Domeniilor în schimbul exproprierii unor proprietăți aparținând Coroanei pentru a fi demolate și a se construi Palatul regal din București, care era folosit tot de suveran.

După o serie de manevre, Carol al II-lea a obținut 15 ha. de vie de Cotnari (“donate” de cooperativa din localitate) pe care au fost construite pivnița și instalația de vinificare, plătite din fondurile Ministerului Agriculturii și Domeniilor (14.713.907 de lei).

Un mod important de sporire a averii l-a reprezentat acordarea și întrebuințarea de deize din fondul statului: 302 de automobile, un yacht, și-a plătit deplasările din străinătate (asta pe lângă lista civilă, „salariul” anual), comisioanele bancare pentru transferurile în străinătate etc., toate acestea însumând 533.227.214 de lei. Scutirile de taxe și reducerile de impozite au fost o altă cale de îmbogățire. Doar scutirile pentru produsele petroliere folosite de Casa Regală au fost de 28.915.699 de lei, pentru produse de larg consum 38.168.485 de lei, pentru apă, canal, curent, gunoi în intervalul 1934-1940, o sumă de 10.992.214,10 lei, țigările gratuite însemnau 1.284.200 de lei. Pentru castelul de la Scroviștea, Carol a obținut de la guvern 69.000.000 pentru străzi, asanarea lacului din preajmă etc. Guvernul a mai dat 127.899.000 de lei pentru două automobile vânătoare, plata unei foste servitoare a tatălui Elenei Lupescu, pentru poliția personală a lui Ernest Urdăreanu, plata rentei unei artiste de la Teatrul Național București care a trebuit să se stabilească la Paris în urma insistențelor Elenei Lupescu, etc.

Yachtul *Luceafărul*, cel luat din banii publici, era proprietatea regelui, dar trecut în patrimoniul Marinei Române, deci cheltuielile de întreținere și plata personalului (37.132.034) erau din banii statului. Numeroase persoane din serviciul personal al regelui erau plătite de stat. Pasionat de filatelie, a obținut din partea Poștei numeroase timbre autohtone și străine, plus un specialist în materie, detașat la Paris pentru a aranja colecția suveranului (3.759.901 de lei). Carol al II-lea a folosit chiar și automobile rechiziționate. Convorbirile telefonice interne și externe (17.963.684) și abonamentele la ziare (6.784.838 de lei) au fost decontate de Poștă. Carol nu a ezitat să pună mâna pe cei 6.000.000 de lei din fondul „Soldați”, ai celor detașați pentru stagiul la Palat, sumă strânsă astfel încât la finalul serviciului aceștia să aibă o sumă minimă de bani. Pe cheltuielile statului s-au făcut amenajări la proprietatea particulară de la Băneasa (1.500.000 de lei).

La categoria diverse raportul menționa: Regia Autonomă C.F.R. e executat pentru Casa Regală un automotor de vânătoare cu două remorci-platformă în valoare de 2.000.000 de lei, două vagoane frigorifice pentru vânat la prețul de 9,9 milioane. Prefectura Poliției Capitalei a făcut o brigadă de 18 oameni și un șef de secție cu misiunea să păzească locuința Elenei Lupescu începând cu 1934. Regele nu a plătit taxă de timbru, impozit pentru mașini, a executat la tipografie diverse lucrări, registre și imprimate în mod gratuit, în afară de costul hârtiei. În mai 1932 a primit cadou de la Poliție o instalație de cinema în valoare de 298.000. Icrele pe care regele le primea nu suportau taxa de lux în valoare de 16,5%, adică 30.197. De asemenea, icrele negre nu au fost taxate cu 76.017. Alte icre negre au fost predate gratuit, ele costând 6.482.000 de lei. Din ordinul regelui, Direcția Generală a Poliției a plătit lunar 10.000 de lei soției unui maior mort la Jilava. În plus au fost dați 300.000 de lei lui Eugen Bianu pentru urmărirea lui Barbu Știrbei.

Direcția Generală a *Pădurilor Statului* a dat lemne de 288.572 de lei, a efectuat în 1937 lucrări la Castelul de Vânătoare de la Lăpușna (997.420 de lei), iar anul următor de 1.097.914. Ministerul Sănătății și Asigurărilor Sociale a dat aparatură de radiologie în valoare de 1.130.000 de lei. Biserica Ortodoxă a dat pentru castelul de la Țăncani două vagoane de lemne plus 420.000 de lei pentru reparații și ameliorări. Primăria București a cumpărat colecții de inele vechi și tablouri în valoare de 925.000 de lei, obiecte dăruite lui Carol al II-lea. Primăria Ploiești a oferit produse petroliere în valoare de 485.961 de lei.

„Neîncetatele transferuri pe care regele prevăzător le face în străinătate”

Elena Lupescu

Suveranul a obținut și subvenții din partea statului, totalizând 125.337.805, pentru întreținerea palatelor regale, transportul de materiale și persoane pe C.F.R., pentru asigurarea tablourilor. Doar pentru vânătorile regale, Ministerul Agriculturii a cheltuit 10.020.000 de lei, iar pentru grajdurile din str. Virgiliu din București 4.900.792 de lei.

La capitolul al III-lea, „Sume a căror proveniență nu s-a putut stabili”, comisia de anchetă pune două lăzi cu bani, 110.850.000, predate de Ernest Urdăreanu, în ziua de 6 septembrie 1940, administratorului bunurilor private ale lui Carol al II-lea, precum și suma de 32.950.000 de lei transferați în dolari prin B.N.R. și depuși la Chase Bank din New York. Sume importante au fost deturnate din

ordinul lui Carol al II-lea din fondurile destinate construirii Palatului Regal (250.000.000) și de la Stația de montă Mogoșoaia (44.851.810).

După întinse cercetări, instanța specială de judecată de pe lângă Curtea de Casație, prin decizia nr.1 din 26 noiembrie 1941 l-a obligat pe Carol al II-lea să restituie proprietățile dobândite ilegal și să plătească suma de 1.161.762.359 de lei. Bineînțeles că statul nu a primit vreun ban. Se adăugau valorile aflate în străinătate, pe care comisia nu a putut să le studieze. Constantin Argetoianu nota la 31 iulie 1938 despre „neîncetatele transferuri pe care regele prevăzător le face în străinătate, cu complicitatea ministrului de Finanțe, Mitiță Constantinescu”.

În timp ce se înfrupta din banii publici, Carol (după abdicare va trăi în străinătate sub numele de Carol Caraiman) ținea discursuri despre cinste, corectitudine, despre forța de granit a oștirii române și despre hotărârea ei de a aprăra fiecare palmă de pământ a țării. Ostentativ, și-a petrecut sărbătorile de iarnă din 1939 în rândul militarilor, începând de la granița de vest, Oradea, apoi în Dobrogea, la Constanța, apoi la Est la Chișinău. În capitala Basarabiei a vorbit patetic despre „drepturile noastre istorice asupra acestui ținut moldovenesc” după care a asistat la parada militară. Regele avea să noteze: „În timpul paradei mi-a fost frig, mai ales la picioare și asta m-a făcut să mă duc la Cercul Militar pe jos. Entuziasmul publicului a fost stârnit cu această ocazie. Am fost inspirat”. Oamenii nu știau că regelui îi este frig, credeau că el coborâse pentru a fi alături de ei, simbol al susținerii în cazul unei agresiuni sovietice.

Anonimus, 10 aprilie, 2016

COSMOGRAFIA LUI AETICUS – DONARES-ISTER

Cristina Dobre

În ceea ce privește vârsta (vechimea), **Kunik** observă că consideră textul original din care a fost extras *Breviarul* ca fiind antic și crede că a fost scris înainte de începutul propriu-zis al așa-numitelor migrații slave.

„Dacă compoziția ar fi plasată în perioada

„Noi, într-adevăr nu criticăm, ci ne minunăm, fiindcă spicuim destule aserțiuni ale filosofilor, dar nu pentru că (Aethicus Donares/Ister) a spus atâtea despre artele navale pe mări și pe oceane, printre insulele inaccesibile, și nici pentru că a subliniat – de vreme ce văzuse lumina zilei la (dava-port) Histria – că a plecat într-un atât de mare ocol al lumii, ci pentru că a scris despre ținuturile acvilanului, având în vecinătate insulele neumblate ca: Neoparota, Biza, Orcada și (pentru că a scris) despre materialele marinărești de incendiere, despre care aflați altădată, pe ici pe acolo, de unde le narează următorul volum”.

de după Attila, Aethikos s-ar fi gândit cu siguranță la slavi.”

Pertz consideră că Aethikos nu s-ar fi putut naște înainte de începutul secolului al IV-lea și cu siguranță a trăit în Histria înainte de anul 334 (p. 154).

Dacă interpretarea lui **d'Avezac** din cca. 66 (p. 45, rândul 22): praecedentibus lectoribus (cititori anteriori) ar fi corectă, atunci această referire la cititorii anteriori ar indica faptul că Hieronymus II și-a realizat extrasul abia la ceva timp după publicarea textului lui Aethikos. Textul meu, însă, scrie procedentibus.

Titlul celei de-a **doua lucrări** a sa (vezi p. 89) a fost probabil *Sophogrammius* sau *Sophographus*, *Cărți de Înțelepciune*. Dacă **Breviarul** are opt ani și autorul său s-a inspirat dintr-o cosmografie greacă, dacă o astfel de cosmografie greacă a existat, dacă a existat un Aethikos și dacă nu a fost un înșelător gol, atunci va trebui să ne hotărâm să încercăm o explicație a Breviarului și să încorporăm rezultatele în cunoștințele noastre. Introducerea mea la acest Breviar a avut scopul de a deschide calea pentru aceasta.

Alte lucrări despre **Cosmografia lui Aethikos din Istria**, în latină, extrase de Hieronymus dintr-un manuscris de la Leipzig, publicată pentru prima dată de *Heinrich Wuttke* cu o hartă și o placă litografiată. A doua ediție mărită”

Citez din însemnările unui exeget: Ion Pachia-Tatomirescu:

„Dintre marile cataclisme sociale produse de invaziile popoarelor migratoare în Dacia, ori în Imperiul Roman, cel mai cumplit și îndelung cataclism, de-aproape două decenii, rămâne, pentru secolul lui Aethicus Donares (Ister), cel reprezentat de hordale hunilor lui Attila (433 – 453 d. H.), care au trecut prin foc și sabie Eurasia, lăsând în urmă-le – după cum certifică arheologii – un strat de cenușă de-aproape o jumătate de metru. Iar cel ce

pune capăt terorismului hunilor este generalul pelasgo-dac / valah, Aetius (născut și format ca „războinic-nemuritor” în Dacia – provincia Scythia Minor –, la Durostor), ce, în bătălia de pe Câmpiile Catalaunice, din anul 451 d. H., zdrobește armata terorist-hunică a lui Attila, scoțând hunii din istorie pentru totdeauna (cf. CDCD, 182). Pentru o mai mare limpiditate a sintagmei secolul lui Aethicus Donares (Ister), precizăm că anii între care a trăit strălucitul „filosof” / „solist” de la Histria-Dacia (România), geograf, explorator, om de știință / cultură pelasgo-dac (valah), unul dintre ultimii epotți ai Zalmoxianismului, unul dintre cunoscătorii căii-spirală-planetară, așa cum a rămas jalonată de el în cele peste 40 de copii ale celebrei sale lucrări, *Cosmografia*, din orizontul anului 466 d. H., primul european ce-a descoperit America, primul om ce-a ocolit Pământul etc., se aproximează a fi – potrivit tradiției istoriografice – 421 și 500 d. H. (cf. AvezM, 262 sqq.; AIC-W-1853; AIC-1966, 532 sqq.; CDCD, 136 – 143 etc.).

La origini, Donares > Dunăre este un hidronim pelasgo-thraco-dac, ce are ca elemente formante: Dun- /< Don „sfântă casă a celestelor ape / izvoare” / „împărăție” (sau „bun ținut” / „tărâm”) + **Ares – numele zeului pelasg al războiului**.

Suntem într-o Dacie politeistă, de dinaintea Reformei Zalmoxianismului, din orizontul anului 1600 î. H., când pelasgii nu erau divizați religios în „dax” / „daci” („dreptii, nemuritorii Zalmoxianismului”) și „thrax” / „thraci” („închinătorii la vechii idoli ai Cogaionului”), pe când Donares însemna „bună / sfântă casă / împărăție cerească a izvoarelor / apelor, matcă”, „bunul spațiu al zeului războaielor, Ares”.

Prof. univ. dr. Ion Pachia-Tatomirescu

-va urma-

FERDINAND I ȘI GRAȚIA POTIRULUI

Regele Ferdinand nu era încă în agonie, dar greu bolnav. Era catolic și, botezându-și copiii în legea țării, papa îl oprise de la împărtășanie. Catolicii cu acces în palat i-au terorizat suferința cu bestialitate sacră, amenințându-l cu focul iadului dacă nu obține grația potirului. Iar grația nu se poate căpăta decât printr-un târg: să încheie Concordatul!

Într-o zi Vasile Goldiș era profund deprimat. Venea de la rege. I-a mărturisit cum era terorizat de catolici. Era credincios și îngrozit de moarte. Luându-i mâinile, l-a implorat plângând să meargă la Roma să semneze Concordatul², ca regele să poată primi împărtășania și să moară în pace.

Toata luna mai 1927, Goldiș a stăruit la Vatican, neizbutind să schimbe o „iotă în plus din textul impus” (Fragment din memoriile lui Nichifor Crainic apărut în

² Printr-un decret semnat la 12 iunie 1920, regele Ferdinand I, "prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României... (...) am decretat și decretăm că Dimitrie C. Pennescu (...) este numit, în ziua de 1 iunie 1920, în calitate de trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al nostru pe lângă Sfântul Scaun". Acceptul Sfântului Scaun pentru numirea sa a fost dat la trei săptămâni după publicarea decretului regal la București, iar trimisul Sfântului Scaun, Monseniorul Francesco Marmaggi, a sosit la București în ziua de 17 octombrie 1920, ca nunțiu apostolic. Dânsul a rămas în funcție până în anul 1923, după care l-au succedat: Mons. Angelo Maria Dolci (1923-1933), Mons. Valerio Valeri (1933-1936), Mons. Andrea Cassulo (1936-1947) și Mons. Gerald Patrick O'Hara (1947-1950). Un prim pas s-a realizat în anul 1967, când copia columnei lui Traian aflată la Vatican a fost adusă la București și expusă în Muzeul de Istorie a Republicii Socialiste România. În 1968, când se aniversau 50 de ani de la Marea Unire, s-a discutat repatrierea urnei conținând rămășițele pământești ale episcopului Ioan Inochentie Micu-Klein, proiect care nu s-a putut concretiza. La începutul aceluiași an, premierul Ion Gheorghe Maurer și ministrul de externe Corneliu Mănescu au făcut o vizită de lucru în Vatican, după care, în toamna aceluiași an, după 18 ani, un oficial al Sfântului Scaun a putut vizita România.

„Tribuna”, Cluj, 19 iulie 1990, p. 6, preluat din *Zile albe, Zile negre*, vol 2).

Este clar, dar și dureros în același timp: *Concordatul cu România* s-a semnat printr-un șantaj mizerabil, un șantaj care a afectat pe vecie viitorul cultelor în România, care a creat și creează încă multe probleme legate de patrimoniu.

Astăzi, Concordatul este denunțat și, teoretic, nu este pus în practică, dar multe

dintre punctele urmărite sunt reactualizate prin legi și ordonanțe date de guvernele de după 1989. Principalii susținători ai acestor interese au fost aceleași partide, care au susținut și ratificarea Concordatului în perioada interbelică.

În mod special, legile cu referire la proprietăți și alte favoruri pe care Biserica Romei le-a obținut în perioada interbelică, folosindu-se de Concordat și Statusul Romano-catolic din Ardeal, au fost date de guvernele conduse de PNT și PNL.

În perioada ocupației austro-ungare, foarte rare erau cazurile în care ortodocșii puteau să se înscrie ca proprietari în Cartea Funciară. În legea proprietății, cea care avantajează cultul catolic și minoritatea maghiară din Ardeal, se specifică doar imobilele pe care cultul respectiv le-a pierdut în 1948, dar care au fost luate, în marea lor parte, prin abuz, șantaj, și impunere silită, când Ardealul era sub ocupație străină. Cu toate acestea imobilele donate de boierii și domnitorii români din Moldova și Bucovina mănăstirilor și bisericilor ortodoxe încă nu au fost retrocedate. Pe baza acestui Concordat, se plâng catolicii și maghiarii, victimizându-se și strigând în gura mare că nu au drepturi și că în România se simt discriminați. Concordatul le-a dat drepturi pe care azi le revendică atât în plan economic, cât și în plan social, religios, cultural etc.

SEULS AEROPLANES
SANS HÉLICES
AVEC
TURBO-PROPULSEUR

COANDA

AÉROPLANES COANDA
Bureaux: 15, Avenue Mercédès, PASSY

FOTOTECA

Nr. fișei 36959 ^{n° 2176 (Leyra)}
(cliseu)

Data 1910

Conținutul Afîșul realizat de
Henri Coandă pentru prezentarea
amfibiului „Coandă” 1910

Sursa :

Felul negativului : 6x9 A-N

Observații :

FOTOREPRODUCERE
IOAN OSMULKEVICI
MUZEUL MILITAR NAȚIONAL
ROMÂNIA

verso

COD : 01.5.16/X6

M.Ap.N.-O.G. 7/1987 ; B10690 ; c. 216

La mulți ani aviației române și piloților săi!

FOTOTECA

Nr. fișei 36722
(cliseu)

Data 1910

Conținutul AXONOMETRIE
„COANDA 1910”

Sursa :

Felul negativului : 6x9 A-N

Observații :

FOTOREPRODUCERE
IOAN OSMULKEVICI
MUZEUL MILITAR NAȚIONAL
ROMÂNIA

verso

COD : 01.5.16/X6

(33)

M.Ap.N.-O.G. 7/1987 ; B10690 ; c. 216

35 A

FOTOTECA

Nr. fișei 34816
(cliseu)

Data 1910

Continutul Avionul prezentat de H. Coandă la Paris (Le Figaro) - Al 9-lea Salon International de Aeronautique

Sursa: Le Figaro

Felul negativului: Leica 2/a

Observații:

FOTOREPRODUCERE
IOAN OSMULIKEVICI
MUZEUL MILITAR NAȚIONAL
ROMÂNIA

verso

COD : 01.5.16/X6

M.Ap.N.-O.G. 7/1987 ; B10690 ; c. 216

Inginer Henri Coandă - și avioanele sale (invenții aeronautice)

OPINII CU ȘI FĂRĂ PARDON

Parodie la adresa mentalităților și a modului de viață imoral și parazitar întâlnit tot mai mult în societatea „modernă”.

Domnule Director

Subsemnatul Fericitu Yok, domiciliat în strada Degeneraților nr. 666, cu intrarea în cotă indiviză cu Satan, cu deosebit respect vă rog să mă ajutați în clarificarea următoarelor probleme:

1. În anul 2000, m-am căsătorit din dragoste cu văduva prietenului meu de suflet Ciufutu, o femeie foarte frumoasă, care avea o fată de 18 ani.

Tatăl meu, după căsătoria mea, ne-a vizitat de mai multe ori, ca până la urmă, să se îndrăgostească de fiica mea vitregă, cu care, în cele din urmă, s-a căsătorit, fără să-mi ceară consimțământul, dar pe care, mai târziu, i l-am dat. Deci, fiica mea vitregă, mi-a devenit mamă vitregă, iar tatăl meu, ginerele meu, eu fiind în același timp socrul tatălui meu.

Soția tatălui meu, adică fiica mea vitregă, care în același timp este mama mea vitregă, a născut un băiat, care este nepotul meu, fiindcă eu sunt soțul mamei fiicei mele vitrege, dar acest băiat este și fratele meu, fiind făcut de tatăl meu.

În același timp, soția mea a devenit bunică, deoarece este mama soției tatălui meu, iar eu sunt nepotul soției mele. Nu mult mai târziu, soția mea a născut un băiat care a devenit cumnat cu tatăl meu, fiind frate vitreg cu soția tatălui meu și cu această calitate este și unchiul meu. Copilul meu este fratele mamei vitrege, iar prin mama mea vitregă, soția mi-a devenit bunică și eu am devenit bunicul meu propriu. Având în vedere cele de mai sus, vă rog să-mi precizați:

1. Copilul meu, care în același timp este unchiul meu, cumnat cu tata și frate cu mama mea vitregă, are dreptul la alocație de stat pentru copii?

2. Pentru aceste persoane, care sunt înregistrate în evidența organelor fiscale fără venituri impozabile, care se află în întreținerea mea, doresc să știu:

2.1. Cum se stabilește gradul de rudenie pentru fiecare cu fiecare?

2.2. Care este gradul *meu* de rudenie cu fiecare?

2.3. Dacă în stabilirea gradului de rudenie pentru fiecare are importanță faptul că avem toți aceeași grupă de sânge *albastru*, cum numai Regii au, fapt pentru care foarte multe persoane doresc să intre în *nobila* noastră familie ?

2.4. Care dintre aceste persoane au dreptul să beneficiaz de moștenire după decesul meu?

2.5. Dacă aceste persoane, pe care eu le consider membre ale familiei mele, au dreptul la asigurări sociale de sănătate gratuite în condițiile în care numai eu muncesc cu carte de muncă la o fabrică de împachetat fum ?

3. Pentru persoanele care îndeplinesc condițiile legale la moștenire după decesul meu, pe care eu vreau să le declar de pe acum ca moștenitori legali, cum trebuie să procedez pentru a nu crea disensiuni în această familie a mea, foarte unită până în prezent?

Cu speranța că voi primi un răspuns clar și pe bază de temei legal, vă mulțumesc etern, atât înainte, cât și după moarte.

4. Fiul meu, un non-conformist, studiind în *civilizatul Vest Sălbatic*, și-a sunat mama la telefon, adică pe soția mea, purtând următoarea conversație:

„–Mama, am SIDA ! Trebuie să mă întorc acasă să mă tratez.

– Dacă ai SIDA, atunci să nu te întorci, fiule.

–De ce, mama ?

–Dacă te întorci, soția ta va fi infectată; de la soția ta se va infecta fratele tău; de la fratele tău sora nevastei lui; de la ea tatăl tău; de la tatăl tău sora mea; de la ea, soțul ei; de la soțul ei mă infectez eu; de la mine fratele tatălui tău; de la el sora ta; și dacă sora ta se infectează cu SIDA, se va îmbolnăvi toată localitatea noastră. Așa că, în numele Domnului nostru Satan, nu te întoarce acasă,

ci rămâi și tratează-te acolo pentru că acolo cei bolnavi se tratează cu medicamente, pe când la noi numai când le cântă Prohodu !”
Vă rog să-mi comunicați dacă soția mea are dreptate și a procedat corect ?

Cu deosebită considerație, Fericitu Yok.
N. Grigorie Lăcrița,
14.06.2025

Bibliografie

<https://www.jurnalul-bucurestiului.ro/degenerarea-umana-prin-educatia-moderna/>
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/US58bun_2024.pdf

CATASTROFELE CARE DECURG CU NECESITATE DIN ATOTPUTERNICIA SUBUMANULUI

George Petrovai

Pentru că am avut șansa să câștig un concurs jurnalistic organizat și găzduit de revista clujeană *Noi, Nu!*, redacția acesteia m-a răsplătit cu două cărți, ambele apărute la prestigioasa editură Meteor Press: *Executați prin înfometare* a lui Miron Dolot, carte care poartă subtitlul *Holocaustul ascuns*, și cartea *Heinrich Himmler (Viața sinistră a șefului SS-ului și al Gestapoului)* a cunoscuților autori Roger Manvell și Heinrich Fraenkel.

După citirea lor, lesne am putut constata că între cele două cărți există nu numai deosebiri (prima este cartea cu dureroase amintiri ale autorului din timpul „războiului” nimicitor purtat de Stalin împotriva așa-zisilor chiaburi ucraineni, cea de-a doua reconstituie profilul și activitatea unuia dintre cei mai importanți colaboratori ai lui Hitler), ci și acea cutremurătoare asemănare care la început a apropiat, apoi a încăierat două dintre cele mai odioase lighioane zămislite vreodată de istorie – bolșevismul și nazismul, respectiv stalinismul și hitlerismul.

Pe parcursul celor 30 de capitole ale cărții (primele 24 scrise înainte de anul 1953, ultimele șase și *Epilogul* după 30 de ani), autorul cu pseudonimul literar Miron Dolot ne prezintă părțile indestructibile legate ale ofensivei subumanului atotputernic

împotriva țărănimii ucrainene: mai întâi (începând din 1929) politica de colectivizare forțată, dădora de arestări, deportări și crime, după care – în anii 1932-1933 – a urmat foametea.

Dacă politica de colectivizare forțată era în fond prelungirea în variantă stalinistă a urii lui Lenin față de țărani („Țăranii reprezintă tot ce urăsc mai mult”, ne spune Vladimir Ilici în cartea *Gog* a lui Giovanni Papini), ea urmărind – și izbutind până la urmă! – înăbușirea inițiativei particulare prin deposedarea de bunuri și lichidarea fizică a milioane de gospodari încadrați cu sau fără temei în categoria chiaburilor (*culaci* în rusește, *curculi* în ucraineană), foametea în cursul căreia au murit circa șapte milioane de oameni (de-a valma copii, bătrâni, femei și bărbați), este – opinează autorul – „un genocid, urmare a unui plan deliberat și premeditat, aplicat cu scopul de-a distruge poporul ucrainean ca națiune”.

Așa o foamete cumplită s-a abătut peste sat, încât – ne spune Miron Dolot – nu numai că „Împinși de foame, oamenii mâncau orice găseau, chiar alimente deja stricate...”, dar cum nici din astea nu se mai găseau prin casele supraviețuitorilor secătuiți de puteri, ori prin păduri și pe câmpuri, unii dintre ei (cazul lui Antin din casa de pe deal) au devenit canibali.

Ai crede că autorul este înclinat spre exagerări atunci când ne prezintă zelul neobosit al autorităților (activiști, propagandiști, agitatori, milițieni) într-atât de îndoctriinate și devotate partidului-stat, încât nu pregetau să răscolească locuințele în căutarea alimentelor ascunse, chiar atunci când aveau sub ochi dovezi de netăgăduit ale morții prin înfometare; sau atunci când ne prezintă nenumărate „victime ale politicii statului”, bunăoară așa ca văduva Sevcenko și fiica ei infirmă Lida, respectiv ca tânăra mamă Solomia, cea care se spânzură după ce constată că fetița i-a murit de foame; sau – așa cum autorul ni se confesează în capitolul 27 – udând hârtia cu lacrimi, atunci când scria despre acei copii emaciați din vecini,

care nici să plângă nu mai aveau putere: „Capetele așezate pe gâturile lor subțiri arătau ca niște baloane umflate. Brațele și picioarele lor mici și osoase erau ca niște bețe care ieșeau din trupurile lor micuțe. Burțile le erau umflate, căpătând proporții nebănuite, iar din organele lor genitale se scurgea neconținut urină. Fețele acestor copii arătau îmbătrânite și deformate prematur”.

Dar iată că în senzaționala sa nuvelă *Panta rhei*, mult nedreptățitul Vasili Grossman vine cu imagini artistice care confirmă spusele lui Miron Dolot într-un chip indiscutabil.

Fazele procesului de distrucție a satelor sunt, desigur, aceleași la cei doi scriitori: „Viața cea nouă fără deschiaburiți” este urmată de colectivizarea forțată („s-au apucat să ne bagi în colhozuri”) și apoi de „execuția prin înfometare”, evident, avându-se în vedere faptul că „după deschiaburire, terenurile arabile au scăzut simțitor și recolta s-a micșorat foarte mult”.

Dar deși copiii înfometați aveau „capetele ca niște ghiulele” și „gâturi subțiri ca de barză”, iar fețișoarele le erau „bătrâncioase și chinuite, de parcă trăiseră pruncii ăștia pe lume șaptezeci de ani”, și deși în regiunea Dnepropetrovsk nenorocirea era îngrozitoare, căci „acolo oamenii se mâncau unii pe alții”, totuși apare o notiță în ziar despre vizita unui ministru francez, care află de la copiii unei grădinițe dintr-un colhoz că la prânz aceștia au mâncat „supă de găină cu piroști și chifteluțe de orez”!

Ba mai mult. Ca și cum n-ar fi știut nimic despre „acei copii care erau duși cu căruțele la gropile de gunoi”, sau – ne înștiințează Vasili Grossman – „poate că știa, dar tăcea așa cum tăceau toți”, Maxim Gorki scrie cu seninătate într-un ziar moscovit că „copiii au nevoie de jucării educative”...

Cartea lui Roger Manvell și Heinrich Fraenkel ni-l prezintă pe Heinrich Himmler, omul de care Gobbels s-a apropiat mai mult decât de ceilalți lideri naziști, cu toate că-l antipatiza, poate pentru ascensiunea lui

(avea cea mai mare putere după Hitler) sau poate pentru teama ascunsă resimțită de toată lumea, cu excepția Führerului, față de el.

Asta nu înseamnă că sinistrul Himmler nu se temea de nimeni. Avea o asemenea frică de „reproșurile isterice ale lui Hitler”, încât – ne spun autorii – „nu avea tăria psihică sau hotărârea de-a i se opune”. Iar generalul Heinz Guderian completează în cartea sa de amintiri: „Cu câteva privilegii, am fost în măsură să constat că, în prezența lui Hitler, îi lipsea siguranța de sine și curajul...”

De altminteri, firea sa timidă, care „îl agasa întotdeauna când trebuia să discute cu oameni mai capabili ca el”, a favorizat într-o asemenea măsură dezvoltarea în Himmler a unei fidelități de câine ascultător și a unui servilism total în fața voinței capricioase a lui Hitler, încât cu dreptate aprecia Goebbels că „nu putea să existe un loc pentru un om ca el într-o Germanie fără Hitler”.

Ca orice biografie care se respectă (cei doi autori au scris biografiile detaliate ale celor mai faimoși conducători naziști), cartea de față caută să ni-l înfățișeze pe omul Himmler așa cum era el în realitate – „un om mărunț, prozaic și plin de platitudini”, care după ridicarea pe culmile puterii naziste, încearcă din răspuț să-și ascundă timiditatea în spatele aroganței conferită de autoritatea cu care a fost investit.

Transformările moral-spirituale ale acestui tenebros personaj au început îndată după pătrunderea în elita partidului nazist. După o tinerețe castă (acesta este, de altfel, titlul primului capitol al cărții), perioadă de timp generos influențată de catolicism, Himmler devine „un anticatolic și un anticreștin virulent, înlocuind credința în care fusese crescut cu o acceptare facilă a acelor superstiții, cum ar fi astrologia, care se potriveau prejudecăților sale germanice”.

Cu toate astea, într-o discuție purtată cu confesorul și maseurul său Felix Kersten, Himmler s-a arătat de-a dreptul indignat de faptul că acesta îi pune la îndoială convingerile religioase, când el era pe deplin

convins că „în spatele naturii și a minunatei ordini din lumea omului, animalelor și plantelor stă o Ființă superioară”, căreia i se poate spune Dumnezeu sau Providență. Din aceste motive el chiar insista ca membrii SS să creadă în Dumnezeu!

Dar credea într-un mod aparte, adică în virtutea teoriilor sale rasiale, care îi cereau cu insistență să distrugă toate acele ființe umane ce se dovedeau mai distrugătoare decât animalele.

„Iar el”, punctează autorii, „acceptase această misiune înfricoșătoare, deoarece credea că era singura și «ultima» soluție la problema purificării rasiale a Germaniei, care a rămas idealul său adânc înrădăcinat”.

Pentru punerea în practică a acestui ideal dement și asasin, Himmler nu a precupețit nici un efort atunci când a întemeiat înspăimântătoarea organizație SS pe principiile Ordinului iezuiților (însuși Hitler l-a comparat cu Ignățiu de Loyola!), sau mai târziu, adică atunci când și-a creat monstruoasa rețea de exterminare formată din peste 100 de lagăre, unul mai sinistru ca altul, în care – prin înfometare, torturi, experimente medicale, dar mai ales prin uciderea concepută ca parte componentă a genocidului dirijat de la centru -, milioane de oameni au fost uciși (îndeosebi evrei și slavi), doar pentru absurda vină că nu posedă însușirile rasei ariene.

În asemenea condiții, când Himmler căuta să-și justifice crimele prin maxime și butade scornite de el însuși („Măsurile noastre sunt expresia unei idei, nu a încercării de-a obține avantaj personal”, „Legile căsătoriei sunt în sine imorale”, „Gestapo este «femeia de serviciu a națiunii», care face curățenie în stat”, „Există un blestem al grandorii, conform căruia trebuie să se calce pe cadavre pentru a crea o viață nouă” etc.), nu-i de mirare că – ne informează autorii – „nu înțelegea răul pe care-l făcuse prin intermediul SS-ului și al Gestapoului, tot așa cum un moralist rigid din epoca victoriană nu înțelegea cruzimea represivă pe care

trebuia s-o arate față de membrii nevinovați ai familiei sale”.

Ba și mai mult, Himmler chiar se credea un om bun, care „dacă făcuse greșeli, le făcuse slujind o cauză nobilă”!

Iată de ce a fost nevoie nu doar de mâinile fermecate ale lui Kersten, ci mai ales de curaj și abilitate din partea acestuia pentru a-l face pe Himmler să înțeleagă de ce „genocidul este asociat în cea mai mare măsură cu numele său”, astfel ca în cele din urmă personajul demonic de care ne ocupăm să întreprindă câțiva pași mărunți pe direcția reumanizării sale: nu aruncă în aer lagărele de concentrare așa cum cereau dispozițiile furibunde ale Führerului, ci mai mult, trecând peste un alt ordin al lui Hitler care prevedea moartea pentru toți acei germani ce ar fi ajutat vreun evreu să evadeze, el pune în libertate mai multe mii de evrei.

Apoi, după ce află ultimele dispoziții ridicole ale lui Hitler, date cu puțin timp înainte de sinuciderea sa (desemnarea amiralului Dönitz ca succesor al său și anatema aruncată asupra personajului nostru, la fel ca asupra lui Göring), Himmler se predă aliaților, mai exact englezilor, convins fiind că anglo-americanii de îndată vor îmbrățișa ideea lui de-a se uni cu rămășițele armatei germane, doar în acest mod – după părerea lui obsesivă - putându-se contracara ofensiva rușilor și a bolșevismului.

Dar cum visele lui sunt ignorate în totalitate de englezi, iar el este privit ca o captură de prim rang pentru viitorul Tribunal de la Nürnberg, Himmler se sinucide cu o capsulă de cianură.

George Petrovai
Sighetu Marmăției, 10 mai 2012

DILEMA NATO: 2025

Nicolae Dima

Europa a ieșit epuizată din cel de al doilea război mondial. Germania era distrusă. Anglia era bombardată. Franța supraviețuia.

Fosta Uniune Sovietică era victorioasă, dar ruinată. Tarile Est Europene erau ocupate de sovietici și se aflau în curs de comunizare. America devenea cea mai puternică țară din lume...

În primii ani postbelici populația europeană suferea și în unele țări ca Franța, Italia și Grecia partidele comuniste amenințau stabilitatea politică. În acele condiții Statele Unite au decis să ajute Europa prin Planul Marshall, legiferat de Congres în 1948. Planul a costat America 13 miliarde de dolari, cece în ziua de azi ar echivala cu peste 150 de miliarde. Din 1948 până în 1951 planul Marshall a ajutat 16 țări și pe unele le-a salvat din ghiarele comunismului.

Între timp, alianță Americano-Sovietică din timpul războiului s-a dizolvat; lumea s-a divizat în două tabere opuse și s-a ajuns la războiul rece. Datorită în mare parte ajutorului american țările occidentale s-au refăcut și au început să prospere. Ele se simțeau totuși amenințate de Moscova și de lagărul comunist și în 1949, în urma unei întruniri care a avut loc la Washington, au înființat Alianță Nord Atlantică (Nato). Pornind de la 12 membri fondatori, organizația s-a extins în mai multe etape și după dizolvarea Uniunii Sovietice a ajuns la 30 de țări membre fiind deschisă și aderării altora. În mod neașteptat, în ultimii ani organizația a intrat însă în impas, cece ridică unele semne de întrebare și îi afectează solidaritatea și eficacitatea. Și la acest punct voi insera câteva comentarii proprii.

Între 1985 și 1989 am fost profesor la școală militară J.F. Kennedy din Fort Bragg, Carolina de Nord, unde am realizat mai multe studii, din care unele au fost publicate. Un asemenea studiu este despre România și un al doilea despre evoluția post-belică a Europei de Est. Ambele au fost publicate în revista „Military Intelligence.” („Eastern Europe: An Area in Crisis,” June 1987 și „Communist Romania: A Model of Social Decay,” October 1987). La vremea

respectivă eram convins că zilele comunismului Est European erau numărate și mă așteptam la o mare schimbare în jurul lui 1990. (A se vedea figura atașată).

În acele condiții sugeram că viitoarele țări libere din regiune, de la Marea Neagră și Marea Adriatică până la Marea Baltică, să rămână o zonă tampon care să separe Occidentul de Rusia. Ideea a declanșat interes între specialiști unde am avut atât susținători cât și opozanți. Susținătorii au fost de părere că e o idee bună, dar criticii au scos în evidență că nici natura și nici societatea umană nu accepta zone neutre și că la primul seism echilibrul va fi zdruncinat. De altfel, ceva mai târziu, profesorul Samuel Huntington susținea în studiul sau geopolitic publicat în 1996 și intitulat *The Clash of Civilization*, că zonele tampon (bridge) sunt foarte șubrede și de cele mai multe ori sunt primele care se prăbușesc. Și încă de atunci scria clar că Ucraina este un asemenea stat-tampon; o țară sau națiune destinată să se scindeze... Câtă dreptate a avut!

Și revin la anii 1990 când s-a schimbat soarta întregului lagăr comunist controlat de Moscova. Acele schimbări, care păreau de bun augur, au modificat și atitudinea mea și m-au făcut să devin un adept al extinderii alianței Nato. În acest sens, în 1990, am început să cooperez cu noii diplomați români acreditați la Washington, între care ambasadorul Dragoș Munteanu. Acesta mi-a sugerat să prezint punctul de vedere al românilor americani la o reuniune organizată în Congresul SUA, lucru pe care l-am făcut. În paralel însă, și după ce m-am consultat cu liderii exilului românesc și cu unii legislatori americani, am prezentat congresului un studiu în acest scop. Am susținut cu argumente culturale, istorice și geografice că România trebuie cooptată în alianță. Studiul a fost prezentat în congres de către deputatul Martin Hoke din Ohio și a fost inserat în arhivele oficiale ale legislativului SUA. Iată introducerea deputatului Hoke, care la vremea respectivă avea rezerve față de noii guvernanți români.

Extinderea Alianței NATO și Poziția Românilor Americani

Martin R. Hoke of Ohio, House of Representative, July 23, 1996

(<https://www.congress/104/crec/1996/07/24/142/110/CREC-1996-07-24-pt1-PgE1358.pdf>)

Prefață deputatului Hoke: Domnule Președinte, fiind eu însumi pe jumătate român doresc să văd România reintegrată în Europa occidentală, regiune cu care împărtășește multe tradiții politice, economice și culturale. Consider că soarta și stabilitatea României este vitală pentru pacea și securitatea continentului. Cu toate acestea, am unele rezerve fata de noile instituții democratice din țara care sunt slabe și fragile. Mă refer, între altele, la faptul că mult prea mulți foști șefi ai regimului comunist au rămas în poziții de putere. Pe deasupra, multe din posibilitățile financiare ale fostului partid comunist sunt în continuare dominate de aceștia, ceace, împreună cu radioul și televiziunea, le conferă mari avantaje fata de partidele din noua opoziție. În consecință, nu sunt convins că se merge spre o democrație reală și către o economie de piață, care să permită României să devină o țară membră cu drepturi depline a alianței Nato. Oricum, vă înaintez declarația de poziție a românilor Americani.

Nicolae Dima: Subliniez că prezentarea acestui studiu în Congres a fost facilitată de Petre Lucaci, președintele Uniunii și Ligii Societăților Române din America cu sediul în Ohio, statul deputatului Hoke. Lucaci a susținut fără rezerve analiza mea și pentru a-i conferi mai multă pondere a cooptat și episcopii româno-americani să co-semneze. Iată semnatarii:

Peter Lucaci, President, Union and League of the Romanian Societies of America; Michael Botean, Archimandrit, Romanian Catholic Diocese; Rev. Bishop Nathaniel Popp, Romanian Orthodox Episcopate of America; Archbishop Victorin, Romanian Orthodox Archdiocese of America and

Canada; Dr. Nicolae Dima, Autor, Reprezentantul Uniunii și Ligii la Washington.

Subliniez că declarația introductivă a legislatorului american a fost scrisă și prezentată oral în Congresul SUA în iulie 1996, acum 29 de ani. Ce s-a schimbat de atunci și până acum în țară? Oricum, România a fost cooptată în alianță Nato în 2004 când eu eram de acum în relații bune cu diplomații români, civili și militari, acreditați la Washington și la New York. Între timp, stabilisem o legătură cu generalul Nicolae Spiroiu, cu care fusesem coleg de liceu.

L-am întâlnit și intervievat la București când era ministrul apărării. La întâlnire a participat și colonelul Boyd, atașatul militar al Americii la București, diplomat cu care mă cunoscusem la Washington (Foto).

În noua conjunctură eram total de acord cu aderarea țării la alianță, dar aveam unele

rețineri din cauza Basarabiei. Eu doream ca mai întâi, sau odată cu aderarea, Basarabia să se reunească cu România. Undeva exista însă o piedică și aceasta era doar parțial vizibilă. Moscova se opunea ideii de reunire, în timp ce Washingtonul acceptase tacit condiția Rusiei ca Republica Moldova să rămână în suspensie. Și totuși, alianța Nato era în plină ascensiune și țările Est Europene erau averse să se alăture occidentului. România în mod special a dorit aderarea la alianță din cauza abuzurilor cu care Rusia a tratat-o de-a lungul istoriei. Nimeni nu își imagina că peste trei decenii

alianță vă intra în criză. Și s-a ajuns la situația de azi datorită Ucrainei. De fapt, totul a început cu negocierile din Malta și cu interpretarea acordurilor semnate.

Problema își are originea în februarie 1990 când Gorbaciov a acceptat planul de reunificare a Germaniei și ulterior de integrare în Nato a țării reunificate. Potrivit Moscovei, condiția a fost că alianță să nu se extindă mai departe spre hotarele Rusiei. Conform dărilor de seamă, Secretarul american de stat James Baker, a afirmat la acea vreme: „nici un centimetru (inch)” de extindere spre Est. Această afirmație nu a fost inclusă însă în documentele semnate și de aici încep neînțelegerile. Au urmat extinderi în lanț și cu fiecare nouă extindere Nato s-a apropiat și mai mult de Rusia. Când s-a propus că Georgia să fie cooptată în alianță, Rusia s-a văzut încolțită și a declanșat războiul din Caucaz. Apoi, când Ucraina și-a anunțat decizia de a adera la alianță, Moscova s-a considerat grav amenințată și s-a ajuns la războiul actual. Detaliile ostilităților sunt cunoscute. Cine a pornit însă războiul? Întrebarea este filozofică și practic inutilă. Ea seamănă cu întrebarea proverbială și fără răspuns: Ce a fost la început, oul sau găina?

Desigur, se știe că Rusia a atacat, dar de ce a făcut-o? Pentru că potrivit înțelegerii cu America, Ucraina trebuia să rămână neangajată; pentru că guvernul din Kiev a recurs la măsuri de reprimare a minorității ruse din sud-estul țării; și pentru că Ucraina lui Zelensky s-a pus totalmente la dispoziția țărilor din occident provocând Rusia la un război pe care nu-l poate câștiga. Moscova la rândul ei a considerat că pierderea Ucrainei ar fi o amenințare existențială și a reacționat în mod corespunzător. Și aici am să le amintesc cititorilor că am scris mai multe articole în care am susținut negru pe alb că Rusia nu va ceda niciodată Ucraina de bună voie. Vă invit să consultați între altele cartea *The United States vs. Russia, 2009-2019*, Washington-London: Academica Press, 2020.

Și ce s-a întâmplat? S-a declanșat războiul actual și situația s-a de criză pas cu pas. Anglia și principalele țări vest europene, cu consimțământul ferm al Americii condusă de fostul președinte Biden, au împins vehement Ucraina să se opună militar invaziei rusești. La rândul său, Zelensky și susținătorii lui s-au prins de buna voie într-un joc periculos și fără soluție riscând să distrugă țara și să sacrifice poporul. Și cu fiecare zi ce trece, încetarea conflictului devine și mai problematică. Ce urmărește Occidentul în acest război extrem de costisitor? Urmărește oare resursele Ucrainei, dar ce vă rămâne din ele dacă războiul continuă? În plus, mare parte din resurse, între care minerale rare, au fost contractate de Statele Unite. Pe de altă parte, dacă Occidentul și-a propus să câștige războiul, atunci va trebui să răpună complet Rusia. Este oare posibil acest lucru având în vedere că Rusia dispune de peste cinci mii de focoaie nucleare? Cine își asumă riscul declanșării unei calamități de proporții apocaliptice?

Între timp, Președintele Trump a revenit la Casa Alba și a complicat mult scena geopolitică din întreagă Europa. Donald Trump este un președinte hotărât, dur și imprevizibil. El a preluat America într-o situație precară pe plan social și economic și în declin de prestigiu pe plan internațional. Europa de Vest la rândul ei s-a dezvoltat economic și în unele privințe a depășit tehnologic America, dar și-a ignorat capacitatea de apărare militară. În consecință, Trump a cerut aliaților să-și majoreze cheltuielile de apărare inițial la 2% din bugetele naționale și ulterior la 5%. Alocațiile cerute sunt foarte mari și multe țări nu și le pot permite. Trump a avertizat însă Europa asupra unor posibile consecințe neplăcute în cazul în care țările Nato nu își asumă mai multă răspundere.

În același timp, Trump a inițiat negocieri directe cu Putin fără consultări prelabile cu principalii aliați Vest-Europeni. Ignorate și frustrate, Anglia, Franța și Germania au

anunțat că vor continua să ajute oricum Ucraina și și-au propus un plan de reînarmare de sute de miliarde de dolari, plan eșalonat pe următorii zece ani. Își inchipue liderii acestor țări că Rusia va sta cu mâinile în sân și-i vă aștepta să se reînameze!?

Adevărul este că Europa occidentală se află în declin socio-economic și în derivă morală și crede probabil că un eventual război cu Rusia ar putea fi o soluție pentru ieșirea din criză. Fără Statele Unite, Europa nu are însă nici o șansă, iar America se află ea însăși în căutarea unui loc propriu și dominant în lumea globală de azi; o lume în care nimeni nu mai e mulțumit și nu-și mai găsește locul. În ultimele zile, de exemplu, Anglia și Germania au semnat un tratat strategic bilateral dovedind neliniștea și nesiguranța care domina în Europa.

În aceste zile încordate și cu viitor incert, eu personal rămân adept al integrării României în Uniunea Europeană și alianță Nato, dar am început să am rezerve față de politica celor doua organizații. Acestea trebuie reformate radical. România la rândul ei, are urgentă nevoie de un plan strategic de lungă durată și de lideri onești, competenți și responsabili. De 35 de ani țara e condusă și abuzată de o clasă politică oneroasă care combină vechile tradiții fanariote cu metodele mafiei moderne. „**Totul pentru ei și pentru stăpânii lor din Vest**”.

Acum, România a primit dispoziții de la centru să se înnarceze și s-a conformat imediat. De unde va scoate guvernul sumele necesare când țara e aproape falimentară? Guvernanții au însă imaginație; vor tăia din bursele studenților, dar nu se vor atinge de pensiile nesimțite acordate unor protejați ai sistemului și nici de averile ilicite ale uzurpatorilor. Altfel, guvernul a decis să cumpere tehnica militară la mana a doua și tehnica avansată (să sperăm nouă) din Franța. În ce privește rachetele moderne de apărare Patriot, cumpărate pe bani grei din America, guvernanții noștri le-au donat Ucrainei...

PS: Studiul „Extinderea Alianței NATO și Poziția Românilor Americani” e tradus în întregime în limba română și e disponibil la cerere.

Prof. univ. Dr. Nicolae Dima,
SUA, 6 Iulie 2025

**DE LA BELCIUGUL DIN RÂTUL
PORCULUI, LA PIERCING-URILE DE
PE CORPURILE OAMENILOR
MODERNI**

N. Grigorie Lăcrița

Cuprins:

Rezumat

1. Belciug, în „râtul” porcului
2. Belciug, în nasul taurului
3. Piercing-urile de pe corpurile oamenilor moderni

Bibliografie

Rezumat. Pe parcursul unei singure generații, a celor care acum avem în jur de 80 de ani, s-au produs schimbări atât de neimaginat pe timpul copilăriei noastre, dar care sunt și incredibile de actuala generație despre ceea ce a fost. Dacă i-aș întreba pe tinerii actuali, **cu inel în nas**, ce au în comun cu **porcii** de pe timpul copilăriei mele, s-ar simți foarte jigniți de întrebare, unii putând deveni chiar agresivi. Dacă însă i-aș întreba pe tinerii actuali, **cu inel în nas**, ce au în comun cu **taurii** de pe timpul copilăriei mele, s-ar simți mai puțin jigniți de întrebare, dar mai mult și nedumeriți și interesați de răspuns. Prin acest articol voi prezenta răspunsul la aceste întrebări.

1. Belciug, în „râtul” porcului

Pe vremuri, la țară se spunea că se pune sârmă, adică belciug, în „**ticul**” porcului, sau în „**râtul**” porcului.

Despre „**râtul**” porcului se spunea mai mult atunci când porcul, neavând sârmă în nas, râma prin pământ, dădea cu „**râtul**”.

Belciugul, care se introduce în râtul porcului, era dintr-o sârmă de metal.

Fără belciug în rât, în ticul său, porcul făcea multe pagube, precum:

- 1) coșarea / țarcul, cocina în care se ținea porcul, fiind, în general, din paiente de lemn

cu pământ amestecat cu balebă de vită și cu paie, era distrusă în mare parte de porc prin lovirea cu râțul;

2) râma prin pământ, pe oriunde avea acces, făcând numeroase gropi, unele destul de mari;

3) având belciug (sârma) în nas, de câte ori porcul dorea să lovească sau să scormone cu râțul, sârma din nas îi provoca dureri și porcul renunța.

Introducerea belciugul în râțul porcului se făcea:

1) la porcii mici (la purcei), de un singur om;

2) la porcii mari, de mai mulți oameni:

1) pentru fixarea porcului;

2) pentru evitarea unor eventuale mușcături din partea porcului, se introducea și se ținea în gura acestuia un obiect, pentru orice eventualitate ca acesta să nu mai poată mușca oamenii;

3) cu o sulă se făcea o gaură (nicii vorbă de anestezie pe acele timpuri) în narea porcului, după care se introducea o sârmă;

4) un piroi (care este un cui mai gros) se ține lângă narea porcului, între cele două brațe ale sârmei (care trecea prin narea porcului), după care sârma se răsuca de câteva 3 – 4 ori.

Unele persoane, pentru a fi mai sigure că nu vor mai avea stricăciuni de pe urma porcului, îi puneau și câte două belciuge, câte unul în fiecare nare.

De obicei, belciugul se introducea în râțul porcului când acesta era mic, când era purcel.

Erau și cazuri când sârma (belciugul) din „*ticul*”, din „*râțul*”, din *nasul* porcului se rupea pe parcurs și îi cădea, caz în care i se puneau alt belciug, operațiunea fiind mai grea și mai periculoasă la porcii mari.

Îmi aduc aminte de aceste practici din timpul copilăriei, petrecute la țară, aproape de fiecare dată când întâlnesc persoane, aproape de toate vârstele, dar în special la cele tinere și de sex feminin, care și-au pus un **inelul în nas**, prin perforarea nasului, de care se simt foarte încântate.

În ziua de azi, un inel în nasul unei persoane, cunoscut și sub numele de *piercing nazal*, este considerat și purtat atât ca o bijuterie, cât și ca un semn de „modernism”.

Nu am văzut, dar am auzit despre o persoană care avea și ea un **inelul de aur în nasul său, la fel ca belciugul de aur pe care îl avea și porcul său de companie la râțul lui**.

● Stai, Belciuge, locului,

Și-n nasul stăpânei,

Și-n râțul porcului!

● O fi porcul prost,

Dar cu belciug de aur la râțul său,

Ca și al stăpânei sale de companie,

Urâțul a devenit frumos și prostul fudul și modern.

● „Inel de aur în râțul porcului, așa este femeia frumoasă și fără minte”. (Solomon 11.22)

2. Belciug, în nasul taurului

Pe timpul copilăriei mele (eu fiind născut pe 20.04.1948) aproape că nu exista taur care să nu aibă belciug, inel, „*piercing*” în nas.

Și acum, la oamenii în vârstă de la țară, imaginea de taur este practic inseparabilă de inelul filetat prin septul nasului acestui animal foarte periculos.

Inelul este introdus prin septul nazal, zona dintre nări, și rămâne fixat acolo pe întreaga viață a taurului.

Prin sfoara legată de inelul montat în nasul taurului, manevrată de om, se permite un control al animalului de către om, când taurul este scos afară din grajd, dar fără ca riscul să dispară 100%.

Deci, inelul nazal se aplica la tauri ca mijloc de constrângere a acestora pentru evitarea accidentelor.

Dintre foarte puținii oameni care, în inconștiența lor, au neglijat sau au amânat montarea belciugului în nasul tânărului taur, unora această neglijență le-a fost fatală, fiind omorâți de taur.

Spre exemplu, în satul Lăcrița, în anul 2018, Rusu lui Mărgineanu, un om de aproape 2 metri și vânjos, era la câmp cu 7 – 8 vaci și cu un taur „foarte bun”, care nu dăduse niciodată vreun semn că ar putea să fie periculos, fapt pentru care a tot neglijat să-i monteze un belciug în nas.

Fiind singur cu animalele pe câmp, nu s-a putut stabili în ce împrejurări acest „taur așa-zis bun” și-a omorât stăpânul, care a fost găsit mort acolo, pe câmp, autopsia confirmând moartea survenită prin lovirea sa de taur cu coarnele.

Acum nu mai este nici un pericol din partea taurilor deoarece nu numai în acest sat, dar nici în toată comuna (Robănești), și nici în alte comune nu mai există nici cel puțin un singur taur. De mai mulți ani, înșămânțările se fac pe cale artificială, la vaci și la vițele, și nu numai la acestea.

3. Piercing-urile de pe corpurile oamenilor moderni

Piercingul nazal, sau inelul nazal, este o formă de bijuterie corporală care se poartă în nas, de obicei în septul nazal sau în aripa nasului. Acesta poate fi un cercel sau un **stud**, cu diferite opțiuni de materiale și modele.

În trecut, *piercingul* nazal avea semnificații culturale și religioase, iar în prezent, este o formă de expresie personală și decorativă.

Un *piercing stud* pentru nas constă într-un mic cristal care este fixat pe o tijă scurtă și dreaptă. Tijă trece prin perforația nazală și se închide, de obicei, cu un mic mecanism de siguranță pe partea opusă. Stud-urile sunt disponibile într-o varietate largă de materiale, de la oțel chirurgical și titan, până la aur și argint, și pot fi încrustate cu o varietate de pietre prețioase sau semiprețioase.

Nu oricine are curajul de a-și pune un pierce în cele mai diferite părți ale corpului. Sunt persoane care vor ca toată lumea să știe că sunt o persoană îndrăzneată, dezinhbată și atrasă de tot ce înseamnă artă corporală modernă, fapt pentru care își fac un

piercing! Aceasta este considerată o formă modernă de manifestare a propriei personalități, de care nu le este frică, mai ales că procedura prin care trec este una destul de simplă.

Am primit sugestia că acest articol ar fi și mai interesant, și mai convingător, dacă la „**piercing-urile de pe corpurile oamenilor moderni**”, ar fi însoțit și de imagini cu persoane reale care au mers până la extrem cu purtarea unor asemenea belciuguri, inelele, cercei, piercinguri.

Am ales o singură imagine, „decentă”, cu **Rolf Buchholz**, cel despre care *multă lumea crede că este diavolul*, care la 60 de ani, deține recordul mondial pentru numărul cel mai mare de modificări ale corpului (pe care ne abținem a o populariza). Conform Recordurilor Mondiale Guinness, la 60 de ani, Rolf Buchholz deține recordul mondial pentru numărul cel mai mare de modificări ale corpului. În total, are 453 de piercinguri, dintre care 158 sunt în zona gurii, 37 la nivelul sprâncenelor, 268 în zona genitală, pe penis (ce zonă genitală o mai fi și aceea?!), dar și tatuaje și implanturi subcutanate care ies, la nivelul frunții, ca niște coarne.

Un țăran vede la o grădină zoologică o girafă. Se uită la ea preț de câteva ceasuri, o studiază uluit din coarne până în copite iar la sfârșit conchide: „*Așa ceva nu există!*”.

Dar, și văzându-l pe acest Rolf Buchholz, mulți oameni decenti, studiindu-l din coarne până în picioare, vor rămâne uluiți și, la sfârșit, vor spune că: „*un asemenea om nu există!*”

Dacă unele persoane nu reușesc să devină cunoscute și apreciate ca oameni de succes prin puterea minții lor, își pun un inel în nas, în buric, în sprâncenă, în sfârcuri, în nas, în obraji și / sau în zonă intimă, în funcție de preferințele pe care le au!, și numai astfel ajung persoane „interesante”, dar „numai interesante”, nu și apreciată și admirată de oamenii decenti.

Deci, motivul principal este că femeile și/sau bărbații care nu reușesc să se facă remarcați prin munca lor, care nu reușesc să atragă atenția prin vreo realizare bună, recurg la piercing-uri, în special la cele care produc o „senzație-șoc” asupra celor care îi văd.

La fel ca în cazul femeilor, nici bărbații nu au limite, când vine vorba despre piercing-uri: de la șiruri de inele de-a lungul glandului până la piercing-uri în scrot.

Unii bărbați își fac piercing-uri în vârful penisului, atât verticale, cât și orizontale. A se vedea în acest sens³ Există oameni care sunt dependenți de piercing-uri, precum sunt unii de droguri. Unii au chiar și 20-30 de inele în scrot.

Nici femeile nu se lasă mai prejos. Unele își introduc inele în labiile mici, pentru a le extinde, și există persoane care exagerează masiv.

Piercing-urile au devenit ca niște droguri, care merg până la practici extreme, inclusiv cu mari riscuri pentru sănătate și chiar pentru viața celor care recurg extreme în purtarea acestora. Așa se explică și cum s-a ajuns la practicarea și a *limbii de șarpe*.

Procedura presupune crearea unui orificiu vertical în mijlocul limbii și introducerea unei mici baghete care are la capete câte o bilă. Limba de șarpe este la modă în rândul adeptilor culturii gotice.

Aceștia își crestează limba în două. Iar pentru că medicii nu fac așa ceva, mulți își taie limba singuri sau își roagă prietenii să o facă.

Acești oameni sunt în căutare de altceva, de ceva nou, care să le aducă mai multă adrenalină decât un piercing.

Multe studii au demonstrat că cei care recurg la piercing-urile extreme (până la sadism, masochism, sadomasochism etc.) au

serioase probleme de natură psihică și / sau sexuală.

Pericolul este mare și la persoanele care suferă de tulburarea de personalitate *borderline* și au tendințe de automutilare.

Tulburarea de personalitate *borderline*, cunoscută și ca tulburarea de personalitate instabilă emoțional, este un tipar pe termen lung de comportament anormal caracterizat prin relații instabile cu alte persoane, simț instabil al sinelui și emoții instabile.

Adesea are loc *un comportament periculos și auto-vătămarea*. Acești oameni încep să-și facă singuri piercing-uri și nu au o problemă nici în a și le face singuri. Nu au nici o limită în a folosi lama de ras sau a se automutila cu alte obiecte.

În primul rând este vorba aici de durere. La oamenii cu anumite boli psihice, durerea îi ajută, este un fel de terapie care îi face să iasă din anumite stări, urmări pe termen lung ale piercing-urilor.

În multe cazuri particulare s-a ajuns la distrugerea unor nervi sau la infecții, care apar mai târziu. Nefiind tratate rapid, bacteriile provocate de piercinguri pot ajunge în sânge, provocând complicații grave, precum la endocardită, inflamația mușchiului inimii, sau chiar abcese la creier, cu grave riscuri pentru sănătate și chiar pentru viață.

Și totuși, se pune următoarea *întrebare*: cunoscând care sunt aceste grave riscuri pentru sănătate și chiar pentru viață, cât de inconștient trebuie să fii pentru a mai recurge la aceste piercinguri ?

Bibliografie

<https://www.dw.com/ro/piercing-%C3%AEn-zonele-intime-%C3%AEn-scop-compensatoriu/a-50264457>

N. Grigorie Lăcrița,
Craiova

³ <https://www.dw.com/ro/piercing-%C3%AEn-zonele-intime-%C3%AEn-scop-compensatoriu/a-50264457>

Recomandări

**„CAVALUL ROMÂNESC”,
MONOGRAFIE UNICĂ, ÎN
FOLCLORISTICA ROMÂNEASCĂ,
PUBLICATĂ ÎN 2018 DE**

TRAIAN CIUCULESCU

Aurelian Popa-Stavri

Traian Ciuculescu – Aurelian Popa-Stavri la Societatea Română de Radiodifuziune, 2018

„Satul românesc tradițional a reprezentat în toate timpurile un univers binecuvântat în care s-au creat bunuri materiale și spirituale inestimabile ca valoare, reprezentând în același timp creuzetul în care s-a plămădit însuși sufletul neamului nostru și neprețuitele sale comori de trăire și simțire românească” este premiza, teza și convingerea cu care Traian Ciuculescu, distins intelectual care se afirmă polivalent în domeniul folclorului muzical, deschide seria ideilor de bază prezentate în „Cuvânt înainte”, o introducere concisă, în temă. Autorul focalizează perioada „schimbărilor radicale în viața societății românești” din ultima sută de ani, perioadă în care „s-a renunțat la multe dintre obiceiurile și datinile pământene, adoptându-se cutume și gusturi preluate, de cele mai multe ori fără discernământ, de la străini, în special de către tineri și manifestate în port, în vorbire cât și în relațiile dintre oameni”.⁴ Iată motive

care l-au îndemnat să aprofundeze acele manifestări valoroase ale muzicii populare și meșteșugul construirii instrumentelor tradiționale de suflat, practici autohtone milenare care au contribuit la dezvoltarea de-a lungul istoriei, a exprimării printr-o artă universală, cea muzicală, purtătoare, este drept, de trasături balcanice, pe de o parte orientale, pe de alta, central-europene și mediteraneene, dar și de caracteristici regionale, zonale, locale, de netăgăduit, care

se subsumează firii generale a unui întreg popor, cel românesc, recunoscut de filologi pentru aspectul proteic al limbii sale vorbite în cele patru dialecte: dacoromân, macedoromân sau aromân, meglenoromân și istroromân. În ceea ce privește dialectul dacoromân, cunoscut pentru caracterul său unitar, acesta însumează mai multe nuclee distincte numite graiuri - moldovenesc, muntenesc-dobrogean, oltenesc, băneșan,

bihorean, central ardelenesc și maramureșan. Simultan, după ariile de locuire de către români, discernem aceleași realități și trasături unificatoare dar și particulare, în domeniul muzicii tradiționale! Cunoașterea îndeaproape, de-a lungul multor ani și decenii, de către Traian Ciuculescu, a numeroși cavaliști, dintre care unii virtuozii poliinstrumentiști, a îndrumătorilor formațiilor de fluierași și cavaliști, a unor dirijori și compozitori preocupați de cizelarea cântului acestor interpreți și de expresia lor muzicală elevată capabilă să atragă aprecierea specialiștilor și a melomanilor, a constituit o condiție esențială nu numai pentru desfășurarea cu brio a activităților sale profesionale, ca interpret, meșter popular constructor de instrumente tradiționale de suflat, mentor al unor grupe de instrumentiști, ci și pentru trecerea la analizarea, istorisirea acestor experiențe și

⁴ Veți observa costumația la nuntă în mediul rural puternic influențat de moda de la oraș, la hora de pomană în Gorj, de pildă, la zilele comunei unde doar

copiii, o mică parte dintre maturi, părinții lor, și mulți dintre seniori, poartă cel puțin o piesă din costumul tradițional de sărbătoare.

valorificarea lor în monografiile destinate fluierului⁵ și cimpoiului⁶. Mai mult, Traian Ciuculescu este coautor, împreună cu compozitorul și dirijorul Moise Mitulescu, al prezentării biografiei și a repertoriului muzical, selectat și antologat pe portative muzicale, a 11 virtuozii interpreți la fluier și a grupului de fluierași al Ansamblului Folcloric „Izvorașul” din Arefu, toți din regiunea Argeș-Muscel⁷. Chiar prin titlul prezentei cărți, „Cavalul românesc”, Traian Ciuculescu dorește ca cititorii să reflecteze asupra posibilității apariției cavalului cu cinci orificii în spațiul mai larg, al păstoritului transhumant, vegheat de Carpați, râurile Tisa, Nistru, fluviul Dunărea și Marea Neagră.⁸ Traian Ciuculescu argumentează prin dezvoltarea istorică firească a instrumentarului sonor-muzical al păstorilor carpatini, de la fluierul rudimentar, fără orificii, la fluierul mic cu orificii, apoi la apariția treptată, a familiei de fluieri, pe registre sonore, fluier mic, mijlocii și mari, fluier mare dintre care, în practică, din necesitatea simplificării și mai ales pentru acoperirea cu „pernuța” degetelor, în mod mai ușor și firesc, lesnicios cântării la aceste tuburi lungi de lemn de dimensiuni între aproximativ 65 și 95 de cm, s-a ales construcția cu 5 orificii în loc de cea cu 6 caracteristică fluierelor mici și mijlocii din practica îndătinată. Astfel, două degete, dintre cele lungi, arătătorul și mijlociul, de la o mână, acționează asupra primelor două orificii ale cavalului, iar de la

cealaltă mână, trei degete, arătătorul, mijlociul și inelarul, acoperă seria celor trei orificii apropiate de mijlocul tubului sonor. Să mai adăugăm că în procesul păstoritului, în mersul prin locuri primejdioase și accidentate adesea, în timpul adunării oilor și al mulșului la stână, în timpul nopții și pe vreme rece de furtună, sau de pildă, iarna, ciobanilor le îngheață degetele sau le amortește simțul la degetele mici, acesta este un alt motiv pentru care cântatul la adunatul sau la mulșul oilor, cu acționarea doar a cinci degete este perfect posibil și suficient emiterii incantației care generează calm viguroaselor dar sensibilelor animale. Termenul de *caval* este depistat de lingviști ca provenind din limba turcă, dar în lipsa unor dovezi palpabile, a unor izvoare documentare, - în condițiile necunoașterii unor studii pe tema originii cavalului, este oare corect să acceptăm că acest fluier special, lung și gros, nu putea fi rodul intuiției și gândirii celor care au făurit fluierul cu șase orificii?! Și să credem *mai degrabă*, că este un obiect împrumutat din practica popoarelor, fără tăgadă, foarte dotate și ingenioase, ale Asiei și Asiei Mici și apoi copiat?! Și aceasta în condițiile oferite din plin de codrii și pădurile seculare, bogate în esențe lemnoase de toate speciile, pe care dacii le exportau cu profit, încă din antichitate?! Problema aș rezolva-o prin a fi de acord cu teza palingenezei, care susține apariția acelorași obiecte de lucru, practici și credințe în locuri mai apropiate sau foarte îndepărtate, atunci când se creează, în acele arii de locuire, aceleași condiții de viață economico-socială, aceleași necesități de lucru, de dialog și modelare a naturii înconjurătoare, în cazul de față, aceleași condiții în aria păstoritului transhumant, care, să nu uităm, totuși, se practica în această regiune central-europeană, prin deplasarea de-a lungul și de-a latul Dunării, între colinele și crestele Carpaților, până în sudul Balcanilor. Fiind atestată prezența unui ambasador al Chinei la curtea regelui Burebista, și, mai devreme, în istorie, existența înfloritoare a culturii eneolitice Cucuteni, întinsă pe o perioadă de câteva

⁵ Traian Ciuculescu, *Fluierul la români*, Editura Paralela 45, Carte apărută în anul 2001, cu sprijinul Centrului Creației Populare al județului Argeș, 260 pagini.

⁶ Traian Ciuculescu, *Cimpoiul la români*, Editura Fântâna lui Manole, Râmnicu Vâlcea, 2014, 284 pagini.

⁷ Moise Mitulescu, Traian Ciuculescu- *Virtuozii ai fluierului*. Interpreți din Argeș-Muscel, carte apărută în anul 2009, sub egida Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeș și a editurii „ALEAN”, 168 pagini.

⁸ Așa se exprimă prof. univ. dr. Mihail Diaconescu de fiecare dată când se referă la spațiul străvechi de plămădire, naștere și afirmare a românilor, în cartea sa „Istoria literaturii dacoromane”, Editura Fundației Internaționale „Mihai Eminescu”, București, 2013.

milennii bune de ani, consider că, în regatul lui Burebista, ciobanii însărcinați cu furnizarea produselor pentru aristocrați și cetățile lor întărite, ar fi avut de unde să cunoască instrumentele muzicale de suflat aflate în practica altor civilizații transcontinentale. Până la urmă, esențial este că s-a ajuns, pe teren autohton, românesc, la un bogat și variat instrumentar muzical, preferat sau caracteristic unei regiuni sau alteia, românești. Problema, de acum înainte, este cea a continuării acestei practici instrumentale în formele ei evolute, artistice, la care s-a ajuns traversând (și) avaturile ultimilor 100 de ani, în care se includ două Mari Războaie Mondiale, 40 de ani de ateism de inspirație ... „internațională”, plus alt sfert de secol de încercare a revenirii în firea și natura divină, a vieții, ajungând azi, ca muzica populară instrumentală originală, românească, milenară, să depindă de alegerile economico-sociale-administrative pe care le facem, de investițiile în educația copiilor și tinerilor, a publicului mare și, bineînțeles, de eforturile conștiente, instituționale, de păstrare a identității culturale, spirituale și artistice de neam prin instituțiile școlare de toate gradele, mai ales prin cele destinate însușirii muzicii!⁹

Așadar, Traian Ciuculescu propune ca pentru subcategoria fluierelor mari, cea a fluierului mare cu 5 orificii, denumirea de *caval românesc*. Acest termen este susținut, pe lângă cele afirmate înainte, și de numărul relativ mare al interpreților români la caval, mai ales din Oltenia, Muntenia, Dobrogea și din partea de sud a Moldovei, afirmați în festivaluri și concursuri organizate la nivel național dar și în turnee și competiții internaționale din mai multe continente. Acest motiv îmi amintește de o conjunctură

în care, cuiva care milita pentru muzică românească în viața publică a țării, i s-a răspuns cu rapiditate printr-o invitație la un concert al tinerilor români premiați în diferite concursuri de muzică clasică, muzică a unor compozitori care au făcut din pasiunea lor o profesie, prin operele lor afirmându-se internațional iar creațiile lor fiind studiate ca modele universale, în liceele de specialitate și la nivelul academiilor de muzică. La acel concert tinerii pianiști, în special, au impresionat extrem de plăcut numai că, în prezentarea ei, comentatoarea a repetat că „aceasta-i muzica românească!” Bine, dar dacă unul sau doi dintre compozitorii ale căror opusuri au fost interpretate, erau români, majoritatea autorilor erau de alt neam. Am fost surprins de două ori de afirmația exprimată cu atâta patos și siguranță de doamna respectivă, care avea pregătire universitară și o carieră apreciabilă în media românească! De ce? Pentru că o dată, a amestecat creația originală, fără puțință de tăgadă, cu caracteristici naționale a compozitorilor străini interpretați, cu ... muzica românească. Nu le-ar fi căzut bine să audă așa ceva! Al doilea aspect neclar sau de-a dreptul greșit, a fost că a confundat muzica interpretată cu apartenența etnică a tinerilor soliști. Da, aceia erau toți români și probabil că o parte din execuția lor artistică a avut unele trăsături de temperament, de fire omenească ... naționale. Confuzia rămâne, însă, evidentă. Să fi fost o reacție conștientă, critică, indirect, la aspectele negative, de zgomot, disonanță și amatorism ce persistă în muzica populară consumeristă? Mai mult ca sigur! Argumentele însă, au fost inadecvate și au nedreptățit atât pe compozitorii originali ai altor culturi naționale, pe cât s-a eludat, tacit, contribuția soliștilor vocali și instrumentali valoroși de muzică populară, profesionalizați, trecuți prin comisii de examen și de audiere în vederea susținerii turneelor de spectacole, premierelor de înaltă responsabilitate artistică și a înregistrărilor radio și pe disc destinate publicului din țară și de peste

⁹ Și aici observăm nu numai noi, profesorii înșiși, programele conțin învățarea muzicii tradiției europene cu precădere, lipsa studierii sistematice și profunde a muzicii folclorice românești și a trăsăturilor ei originale, pe când acestea ar trebui să fie o preocupare constantă, serioasă, din primul an al școlilor de muzică până la absolvirea cursurilor academice.

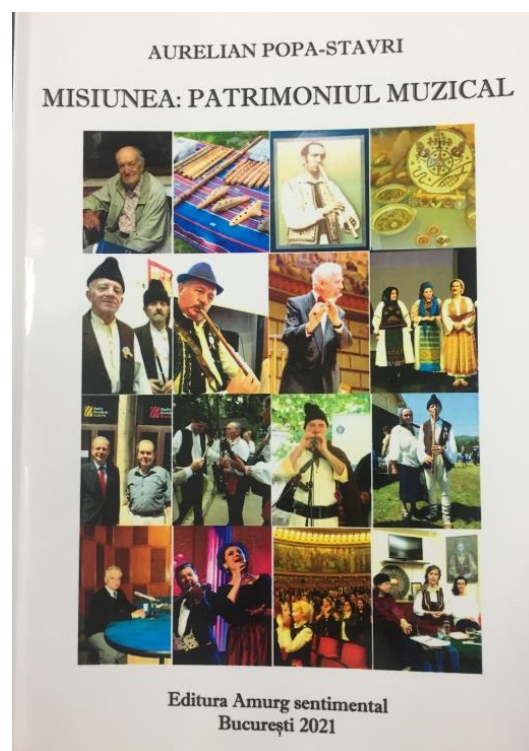
hotare.¹⁰ În cazul autorului acestei cărți cu conținut monografic, vorbim despre un om cu o experiență de peste o jumătate de secol în cunoașterea fenomenului folcloric din perspectiva interpretului interesat de perfecționarea tehnicii sale dar și de calitățile instrumentelor la care cântă, valoarea *fluierașului* Traian Ciuculescu fiind atestată prin „conferirea Premiului al II-lea la Festivalul Național «Maria Tănase», Craiova, 1975, Premiul I la Festivalul «Cântecele Românilor de Pretutindeni», Drobeta Turnu-Severin, 1996, Premiul I și titlul de laureat la Concursul Național al artiștilor amatori, (1981)”¹¹. Profesorul Traian Ciuculescu, având pregătire universitară de filolog a activat mult timp în cadrul mișcării artistice populare, ca instructor, referent specialist în folclor, ca angajat al Centrelor de Creație Populară din județele Vâlcea și Argeș, numite actualmente Centre pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale. El s-a condus după principiul “Dăruind, vei dobândi” și astfel, a insuflat sutelor de copii dragostea pentru cântul la fluier, îndrumând formații din localitățile Poiana Lacului, Bradu, Galeșu, Bogați, Arefu, Corbi și Domnești. Din necesitatea cunoașterii

îndeaproape a cavalului pentru perfecționarea construirii lui și a stabilirii etapelor tehnologice de urmat, pentru a deveni un instrument de calitate în formele și mărimile standardizate necesare încadrării lui în tarafuri sau ansambluri vocal-instrumentale de folclor, atunci când acumulările de experiență i-au permis, s-a

hotărât să construiască el însuși instrumente din familia fluierului. S-a documentat, a perseverat, s-a perfecționat neîncetat. A cultivat prietenia cu importanți constructori de instrumente tradiționale de suflat și cu virtuozii interpreți la caval. În nici un domeniu profesional nu se poate progresa fără empatie, simpatie și comportament prietenos, mai ales în sfera ocupațiilor artistice dominate, în cazul de față, de sensibilitatea muzicală, de finețea auzului absorbitor și verificator al stărilor delicate ale sufletului care, astfel „acordat”, intră în vibrație armonioasă cu orizontul de așteptare al fiecăruia și al tuturor, gata fiind să primească sugestiile înălțătoare de spirit ale conștiinței colective a unei comunități, a unei regiuni, a unui popor. Intrăm astfel în consonanță nu numai cu contemporanii ci și cu înaintașii noștri, cei de la care moștenim comori de nobilă frumusețe nepieritoare; abea atunci, având aceste repere, întrezărim minunatele zori ale înțelesurilor vieții, viitorul ni se deschide binevoitor, sub ușorii noștri pași.

-Va urma-

Prof. Aurelian Popa-Stavri

¹⁰ Turnee la marile concursuri internaționale unde ansamblurile. soliștii vocali și instrumentali români s-au aflat pe primele locuri alături de alte mari ansambluri, virtuozii, rapsozi sau interpreți profesioniști din marile culturi europene, americane, asiatice, africane, australiene, anii noștri de glorie maximă, cantitativ și calitativ fiind 1960-2000. După acei ani au continuat să se evidențieze cu precădere ansamblurile tradiționale sătești, rapsozi populari și interpreți specializați în muzica tradițională a vetrelor și regiunilor lor natale.

¹¹ Moise Mitulescu, Traian Ciuculescu, Virtuozii ai fluierului. Interpreți din Argeș - Muscel, pag 180.

ÎN VÂLTOAREA VIEȚII

Carmen Cristina OLTEAN

„În vârtoarea vieții” – o mărturie vizuală despre meșteșugul românesc, expusă pe zidurile prezentului

Gardul învial – o privire prin obiectivul lui Vasile Sârb, în cadrul proiectului coordonat de Centrul de Cultură „Augustin Bena” (Alba Iulia, mai 2025)

Revin mereu în țară, dar vara aceasta, după douăzeci și patru de ani de exil, ceva s-a așezat altfel în mine. În fața acestor imagini, nu sunt doar o vizitatoare, ci o fiică ce-și recunoaște rădăcinile. Adevărat vă spun că trec pe lângă un gard și pășesc în altă dimensiune, uite-așa, de azi în alte timpuri ce acum le slăvim. Ce dar mai viu decât acela de a fi întâmpinată cu o mărturie despre rost?

Centrul de Cultură „Augustin Bena” din Alba aduce în atenția publicului o serie impresionantă de fotografii documentare reunite sub titlul „În vârtoarea vieții”. Afișate în aer liber, pe zidurile orașului, aceste imagini surprind cu emoție și autenticitate universul rural românesc, redând o practică tradițională tot mai rar întâlnită: spălarea și îngrijirea țesăturilor de lână în vârtoare.

Protagoniștii expoziției sunt oameni ai locului, îmbrăcați în port popular, surprinși în cadre firești, în mijlocul activităților de zi cu zi. În jurul unei vechi mori de apă, construită din piatră și lemn, se

desfășoară un adevărat ritual comunitar: aducerea țesăturilor, pregătirea lor, folosirea vârtoarii, un sistem ingenios pus în mișcare de forța apei, și, nu în ultimul rând, uscarea și transportul acestora înapoi acasă.

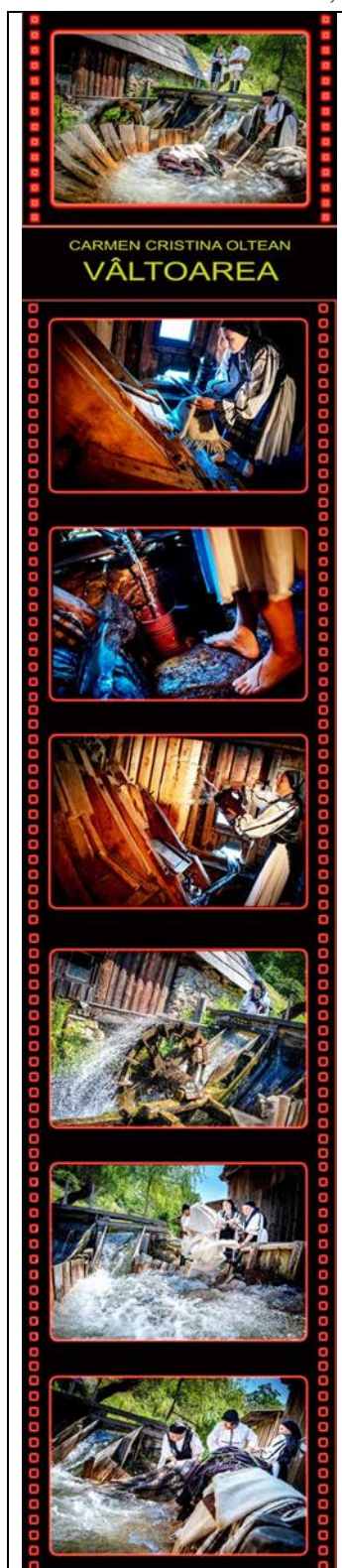
Fiecare fotografie spune o poveste despre rădăcini, meșteșug, rost. Apa devine fir călăuzitor între generații, iar vârtoarea, simbol al curgerii vieții, capătă un sens profund: ceea ce trece prin ea se purifică, se îmblânzește, se întărește.

Nu știu dacă această temă e prezentă în fiecare an, dar știu sigur că ea m-a atins în această vară cu o forță aparte. Privesc aceste imagini ca pe o rugăciune vie. Cei care țin artele în viață, ca într-o psaltire sacră, merită plecăriunea noastră adâncă.

Această inițiativă culturală nu este doar o celebrare a patrimoniului imaterial românesc, ci și o invitație la contemplare, recunoștință și întoarcere la valorile autentice. Expoziția „În vârtoarea vieții” este rezultatul colaborării dintre Centrul de Cultură „Augustin Bena”, Consiliul Județean Alba și Muzeul Național al Unirii, susținând cu demnitate misiunea de păstrare și promovare a identității culturale românești.

Ce este patrimoniul imaterial?

Este limba nevăzută a unui neam, scrisă nu pe hârtie, ci pe inimile celor care știu. Este cântecul unei mame când adoarme pruncul, urarea spusă la poartă în noaptea de

Anul Nou, mirosul pâinii coapte în cuptorul din spatele casei și firul roșu cusut de bunica, nu pentru frumusețe, ci pentru a păstra o lume.

Patrimoniul imaterial nu se agață pe pereți, și nu se păzește cu lacăt, se păstrează în gesturi, în voci, în priviri, în felul cum se dă binețe, cum zicea moșul meu, Grigore Crișan, cu ochii senini și mâna la pălărie: „Zăua bună să deie Dumnezeu!” Este ceea ce rămâne viu, chiar și când ultimul ac s-a tocit, iar roata vâltorii s-a oprit.

VÂLTOAREA

(dedicată celor care sfințesc cu apă și răbdare veșnicia)

.
Pe tâmpla timpului, în straie albe,
cu mâini de trudă și dor nestins,
femei și bărbați, la vii altare,
vorbesc cu apa, cum sfinți.

.
Vâltoarea descântă lâna țesută
gânduri, povești și fire de grai,
să umple cu ele tăcerea străbună,
să îmbrace sufletul în straie de mai.

.
Roata se-nvârte ca rugăciunea,
apele cântă cu glas de izvor,
lemnul desferecă porți de lumină,
în satul acesta și truda e zbor.

.
Țesutul, spălatul, întinsul la soare
sunt rugi țesute în fire de soartă,
ca-n fire de lână și-n mâini truditoare
se-aprinde tăcut al neamului cânt.

Text și poezie:
Carmen Cristina OLTEAN
Alba Iulia, 5 mai 2025

**DE AIA SUNTEM ELEVI, CA SĂ NE
TRĂIM VIAȚA**

. N. Grigorie Lăcrița

Pe zi ce trece sporește numărul orașelor în centru cărora sunt tot mai frecvente distracțiile sub diferite denumiri și în numele

a tot felul de evenimente, cele mai multe și mai mari fiind sub formă de festivaluri.

Persoanele în vârstă, care toată viața au fost dedicate muncii corecte și bine făcute, rămân șocate de acest mod de viață în care tot mai mulți cetățenii, dar în special tineretul, nu sunt interesați decât de a se hrăni și a se distra, pe cât posibil cu muncă puțină, sau chiar fără muncă.

Din partea cărmuitorilor este o strategie foarte bine gândită și pusă în aplicare de a oferi maselor „**mâncare și distracții**”, „**pâine și jocuri**” pe cât posibil cu cât mai puțină muncă, sau chiar fără muncă, pentru a le abate atenția de la problemele grave ale societății și a-i manipula cu ușurință.

Citatul „**pâine și jocuri**”, sau „**pâine și circ**”, în latină „**Panem et circenses**”, a devenit foarte cunoscut după ce poetul roman Juvenal, în Satira a X-a, în jurul anului 100 d.Hr., a criticat publicul roman pentru că a renunțat la îndatoririle sale civice în schimbul cerealelor gratuite și a distracțiilor spectaculoase oferite de politicieni.

Această interpretare satirică a evidențiat mijloacele perfide prin care guvernării și-au asigurat loialitatea și au abătut atenția poporului de la problemele politice presante.

Ea reflectă ideea că ***o populație mulțumită cu „pâine și jocuri”, prin care atenție îi este abătută de la problemele majore cu care se confruntă societatea, este mai puțin probabil să se răzvrătească și / sau să pună la îndoială autoritatea.***

Strategia cu „**pâine și jocuri**”, sau „**pâine și circ**”, și-a confirmat valoarea universală de-a lungul istoriei ca ***o soluție practică în guvernare prin manipularea publică.***

Astăzi politicienii, oferind maselor „**mâncare și distracții**”, reușesc să-i manipuleze cu ușurință, să le abată atenția de la problemele grave ale societății, să-i potolească de la potențialele tulburări și să-și asigure liniștea.

Altfel spus, oferind unui număr cât mai mare de cetățeni 1) *un trai cu muncă tot mai*

puțină, sau chiar fără muncă, și 2) cu spectacole mărețe și multe, aceștia sunt calmați, sunt ținuți în frâu. Oferirea de „pâine și distracții” nu sunt simple acte de generozitate, ci sunt măsuri bine calculate și puse în aplicare pentru a asigura favoarea acestor beneficiari și pentru a-i menține sub control.

Dar cei mai incapabili de a produce, împreună cu cei mai puțin în stare să se întrețină singuri, în schimbul bunurilor și al serviciilor primite gratuit, din banii obținuți de Guvern prin confiscarea, pe calea impozitelor, a averii și a muncii unui număr de producători aflat în scădere continuă, votează corupți, impostori, hoți și trădători; acești votanți nu sunt victime ale statului degenerat, ci sunt complici ai acestuia.

Existența, în marile orașe, a sute de zile de festivaluri în fiecare an, subliniază folosirea divertismentului ca mijloc 1) de menținere a ordinii, 2) de control social și 3) de strategie politică. Dependența de „pâine și jocuri”, deși oferă stabilitate socială pe termen scurt, pe termen lung va genera, în mod sigur, numeroase și grave probleme sociale.

Toate societățile, care au căutat să-și rezolve problemele prin a oferi cetățenilor „pâine și distracții”, s-au prăbușit, în mod sigur, dintre care puține au reușit să-și mai revină. Până la urmă, tot mai mulți cetățeni, dar în mod deosebit **tineretul**, ajunge să considere că această pâine fără muncă și aceste distracții sunt un drept, fără să-și mai dea seama că sunt o manevră politică. Cel mai sigur mod de a corupe **tineretul** este de a-l face să creadă că un asemenea mod de viață, cu pâine fără muncă și cu distracții din plin, sunt un drept, că li se cuvine fără muncă.

La unul dintre aceste festivaluri am mers și eu într-o seară, între orele 22 - 24, când distracția era în toi. A fost un act de mare voință pentru mine să pot să merg, într-un zgomot asurzitor, într-o înghesuială greu de descris, pe mii de metri pătrați, cu sute de mese, toate ocupate la maximum de zeci de mii de persoane prezente (care, până noaptea

târziu, se rânduiau pe la aceste mese), unde se consuma din plin o mare diversitate de produse, la prețuri exorbitante. Am fost cu ochii mai mult pe tineri, pe comportamentul acestora și, în mod deosebit, pe ceea ce își permit aceștia să consume. La un moment dat atenția mi-a fost atrasă de 3 copii, de circa 13 - 14 ani, foarte bine dispuși, care voiau să cumpere bere, dar aveau probleme din cauză că legea interzice vânzarea de alcool către minori. După ce s-au sfătuit ei și tot și-au căutat omul potrivit pentru rezolvarea problemei, au găsit soluția prin a-l ruga pe un „cetățean semi-turmentat”, de circa 40 de ani, cu figură de chefliu, care era la rând la bere și l-au rugat să le ia și lor 3 beri, prețul fiind de 15 lei halba de 0,400 litrii, cu acesta având următorul dialog:

Tinerii: - domnu, ne luați și nouă 3 beri?

Cetățeanul semi-turmentat: - da mă, dați bani încoace. Tinerii i-au întins 45 de lei pentru cele 3 beri. Cetățeanul semi-turmentat, văzând cei 45 de lei, le-a zis: - bă, pâi berea mea, voi credeți că eu fac muncă voluntară cu voi? Mai dați aici și pentru partea mea de bere. Tinerii i-au mai dat încă 15 lei, ajungând astfel la prețul de 20 de lei pentru o bere de 0,400 litrii. Deci, acești tineri, un litru de bere l-au cumpărat cu 50 de lei, în timp ce litrul de lapte țărani îl vând la piață cu 5 lei!?

După câte am observat, cei 3 tineri nu aveau probleme cu banii. După ce au primit cele 3 beri, au mers în frumosul părculeț din apropiere, semi-luminat, cu mulți pomi și iarbă verde, unde erau foarte multe perne, impermeabile, din materiale sintetice, stil cuib, așezate direct pe iarbă prin tot părculețul, unde au găsit un loc mai umbrit și, ciocnind halbele cu bere, într-o mare veselie, au zis: „**De aia suntem elevi, ca să ne trăim viața**”.

Dar cei 3 copii-elevi nu erau un caz izolat printr-un asemenea comportament. Era o mulțime de tineri, cu cele mai extravagante comportări, ținute, tunsori, cu bani suficienți cu care să-și satisfacă din plin plăcerile, unii singuri, alții împreună cu alte persoane

(părinți, rude, prieteni etc.), care consumau din plin din marea diversitate de produse „frumoase la vedere și plăcute la mâncare, dar care ...”, oferite de zecile de unități din căsuțele frumos aranjate.

Acești tineri nu mai sunt conștienți de faptul că **nu s-au născut ca să muncească, dar trebuie să muncească ca să trăiască**. Pitagora, în urmă cu circa 500 de ani î.Hr., în „Legile morale și politice”, a spus-o: „**Tinere! Nu te-ai născut ca să muncești; dar trebuie să muncești ca să trăiești**”.

Se pot da multe exemplele cu **copii care primesc, chiar din familie, o educație care le va genera serioase vicii în viața lor**, dintre care voi prezenta numai unul. În una din zile am mers să-mi iau nepotelul de la școală (pe picioare, pentru a face împreună mișcare), aflat în clasa I-a. Cum nu era permis accesul în incinta școlii, așteptam mai multe persoane la poarta acesteia. Au ieșit prima dată copii din clasa zero, fiind mai mulți care atrăgeau atenția prin ținutele și prin tunsorile lor deosebite. Dintre aceștia, unul mi-a atras atenția în mod deosebit, atât prin ținută, dar în mod deosebit prin tunsoarea sa extravagantă și prin atitudinea arogantă. Părul era tuns mai scurt pe părțile laterale și pe ceafă, fiind mai mare pe partea superioară a capului, cu breton mai lung în față. Pe partea stângă a capului, diferența de păr dintre partea inferioară și partea superioară era pusă în evidență de o cărare, cu dungă, făcută cu mașina de contur sau cu briciul, pentru a scoate cât mai bine în evidență atât cărarea, cât și eleganța întregii tunsoiri.

La poarta școlii, acesta era așteptat de mama sa, o tânără de până în 30 de ani, care ne atrăsese deja atenția la cei care așteptam acolo prin următoarele: ținuta extravagantă; buzele umflate „*ca de rață*”; sânii mari, măriți prin implanturi, lăsați (obraznic) în mare parte la vedere; tatuaje pe gât, pe mâini și pe picioare; inel / piercing atât în nas, dar și pe buric, expus vederii prin abdomenul lăsat descoperit etc.

După ce „modernul *micuț Goe*” a deschis portiera mașinii, așa, parcă în sictir, a aruncat ghiozdanul, a urcat și a început să butoneze pe un telefon mobil. ***Cusururile din viața unor asemenea părinți vor deveni vicii în viața copiilor acestora, care, mai devreme sau mai târziu, vor fi o grea povară, atât pentru părinții respectivi, cât și pentru societate.***

Colapsul civilizației începe cu degenerarea tineretului. Degenerarea tineretului este semnul începerii epocii muribunde a statelor. Primul semn care arată că bogăția dăunează civilizației apare atunci când tot mai mulți oameni consideră că au dreptul la un un trai cât mai bun și la o viață plină de distracții și de vicii, fără muncă sau cu muncă tot mai puțină. Chiar și numeroși dintre tinerii capabili, care s-ar putea realiza ca oameni prin propriul efort, cad în lenevie și în vicii când văd că, fără muncă, au acces la un confort și la un trai bun, la plăceri (chiar până la lux și vicii) și la mult timpul liber, cu care se răsfață.

„O societate răsfațată începe să putrezească pe dinăuntru”. (William Ophuls). **Adaptându-se la abundență, oamenii devin incapabili să suporte chiar și forme ușoare de greutate și suferințe și, așa cum spune un proverb, „vremurile bune creează oameni slabi.” Prosperitatea coace principiul descompunerii. Declinul civilizațional este accelerat și de o preocupare tot mai mare pentru bunăstare fără muncă.**

Situația este cu adevărat deosebit de gravă atunci când oferirea de „**pâine și jocuri**”, de „**pâine și circ**”, de „**pâine și distracții**”, se oferă de stat:

- 1) prin contractarea de credite externe,
- 2) prin vânzarea a tot ceea ce mai are de vândut țara,
- 3) prin a lua bani de la cetățenii dedicați muncii pentru a oferi un trai bun, fără muncă, celor care nu vor să se implice în muncă, cu toate că sunt apți. Este vorba de o **bunăstare a unui stat aflat pe cale de faliment**, care favorizează sentimentele de

îndreptățire, pentru tot mai mulți cetățeni: 1) la un trai cât mai bun fără muncă, sau cu muncă puțină; 2) că nimeni nu ar trebui să fie lăsat să trăiască în sărăcie. Așa se ajunge la un fals „stat asistențial”, cu o ireală bogăție în mijlocul unei reale și crase sărăcii, așa cum este România în ziua azi: a) care nu prea mai are nimic al său; b) care este în prag de faliment din cauza creditelor externe enorm de mari; c) în care tot mai mulți cetățeni, apți de muncă, vor să trăiască tot mai bine, cu cât mai puțină muncă sau chiar fără muncă.

„Statul asistențial” a degenerat într-un „stat al protecției sociale a sărăciei din lenevie”, care a generat „Inaptocrația”, care „este un sistem de guvernământ în care cei mai incapabili de a guverna sunt aleși de către cei mai incapabili de a produce, și care împreună cu ceilalți membrii ai societății cei mai puțin în stare să se întrețină singuri, sunt recompensați cu bunuri și servicii care au fost plătite prin confiscarea averii și muncii unui număr de producători aflat în scădere continuă”. (După Jean d'Ormesson: Un nou cuvânt în dicționarul Larousse al limbii franceze).

Oferirea de bunăstare, fără muncă, de o țară săracă, cu pretenția de „stat asistențial”, este o sinucidere sigură, problema fiind de timp până când tragedia se va produce. Un „statul asistențial”, care nu are o bază reală, va ajunge, în mod sigur, la un punct culminant (la care se pare că România a ajuns), după care va începe falimentul său, dacă nu se iau măsurile care se impun. „Cine are minte, să ia aminte!”. „Cine are urechi de auzit să audă”. (Biblia, Luca 8:3). **Amin!!!**

În loc de concluzii:

„Pretutindeni unde educația a fost nesocotită, statul a primit din această pricină o lovitură funestă.” (Aristotel)

„Distrușgerea oricărei națiuni nu necesită bombe atomice sau rachete balistice intercontinentale. Trebuie doar scăderea calității învățământului și permisiunea fraudei la examenele studenților. Pacienții

mor în mâinile unor asemenea medici. Clădirile se prăbușesc, fiind construite de asemenea ingineri. Banii se pierd în mâinile unor asemenea economiști. Dreptatea se evaporă în mâinile unor asemenea judecători. Crahul învățământului este crahul națiunii.”

Acest citat, care circulă de mai mulți ani în numeroase limbi, este afișat pe o plăcuță a Universității Stellenbosch din Africa de Sud. El rămâne impresionant prin adevărul pe care îl spune, în cea mai frumoasă exprimare, despre importanța calității învățământului în orice societate.

„Cusururile necombătute în timpul școlii devin vicii în viața omului.” (Honore de Balzac).

„Educația este cea mai puternică armă ce o putem folosi pentru a schimba lumea.” (Nelson Mandela). **„Omul nu poate ajunge om decât prin educație.”** (Immanuel Kant).

„Fără școală să nu aștepte nimeni nici părinți buni, nici fii buni, și prin urmare nici stat bine organizat și bine cârmuit și păstorit.” (Ion Heliade Radulescu). **„Fără educație, ce este omul? Un splendid sclav, un sălbatic al rațiunii.”** (Joseph Addison).

„De educația poporului său depinde soarta întregii țări.” (Benjamin Disraeli, despre educație, destin).

„Buna educație a tineretului este garanția cea mai sigură a fericirii unui stat”. (Oxenstierna).

„Cel ce deschide o școală închide o temniță.” (Victor Hugo, 1802 – 1885, Pietre).

„Vremurile noastre sunt vremea mediocrității, a lipsei de sentimente, a pasiunii pentru incultură, a lenei, a incapacității de a te apuca de treabă și a dorinței de a avea totul de-a gata.” (Feodor Mihailovici Dostoievski).

„Cel ce nu lucrează să nu mănânce.” (Sf. Apostol Pavel).

„Faceți din proști conducători și apoi vă întrebați de unde vine dezastrul!” (Winston Churchill).

„Ticăloșia câtorva este o nenorocire pentru toți.” (Syrus).

Conf. univ. dr. N. Grigorie Lăcrița,
11.07.2025

OFIȚERI DE GENIU - DUPĂ CINCIZECI DE ANI!

Ștefan Negru

Anii au trecut, unul după celălalt, parcă mai ieri terminam Școală Militară de Ofițeri și îmbrăcam uniforma cu epoleții cu stelute, ca tineri ofițeri ai armatei române. Îmi amintesc cum am părăsit cu regret „cetatea de învățământ militar” de la poalele muntelui Rarău, îndreptându-ne fiecare dintre noi către casele noastre, revenind la Câmpulung Moldovenesc ocazional, sau la aniversările promoției, unii dintre noi niciodată prezenți.

În toamna anului 1972, în ultima decadă a lunii Septembrie, peronul de la linia unu al gării Ploiești-Vest era arhiplin de vestoane și caschete albe, toată lumea în uniformă, alături de civili, așteptau trenul accelerat pentru Timișoara, cu trecere prin Sibiu. Acest oraș din centrul Ardealului găzduia cazarmile mai multor școli militare de ofițeri, maiștri și subofițeri. După o noapte chinuită de nesomn, am ajuns dimineața devreme la Sibiu și am coborât din trenul de noapte în comenzile răgnite și înjurăturile unui locotenent de infanterie, ce ne invita să ne imbarcăm în autocamioanele cu prelată destinate transportului nostru la Școala Militară de Ofițeri cu indicativul U. M. 01512.

Ajunși în incinta școlii, după verificarea documentelor, am fost dirijați la pavilioanele destinate armelor pentru care optasem. În pavilionul elevilor de la *arma geniu*, la etajul al doilea am găsit un dormitor deschis, unde la capătul paturilor suprapuse, pe umeraș, erau atârnate două vestoane de liceu militar. Unul cu gradul de elev plutonier major, iar însemnul îmi arăta că posesorul este de la „Dimitrie Cantemir”- Breaza, celălalt cu gradul de elev sergent major cu însemnul de „Ștefan cel Mare”- Câmpulung Moldovenesc. Am desfăcut patul, mi-am așezat vestonul pe umeraș, m-am descălțat și m-am întins pe pat, trecând foarte repede în lumea viselor, mă ajunsese oboseala drumului de noapte.

M-au trezit strigătele și comenzile unui sergent major cu invitația „mișcă - te elev la magazia companiei, pentru echipare!” Ne-am trezit și am plecat la magazie. Aici în spatele unui birou trona „marele sergent major”. Am primit ținuta de instrucție de elev în școala militară, ne-am cusut petlițele și gulerașele de vinilin și am coborât lângă pavilion la o țigară prelungită, la locul de fumat. În decurs de o oră am făcut inventarul colegilor, cei care proveneau din absolvenții de liceu militar, dar și cei care veniseră din viața civilă.

Peste câteva ore s-a trecut la organizarea companiei de anul I, pe plutoane. Prima subunitate a fost a celor de la construcții-cazarmare, toți erau din viața civilă, se cunoșteau de la examenul de admitere, chiar își făcuseră relații de prietenie între ei. Apoi s-a trecut la plutoanele de geniu. Primul pluton avea comandant, așa că în afara celor veniți din liceele civile s-au adăugat de bună voie până la efectivul de treizeci de elevi absolvenți de liceu militar. Celălalt pluton de geniu încă nu avea comandant, acesta urma să vină din teritoriu, din păcate din această subunitate am făcut și eu parte. Din efectivul de treizeci de elevi, douăzeci și trei eram absolvenți de liceu militar (Breaza și Câmpulung Moldovenesc), unul avea unsprezece luni de trupă efectuate, iar șase de la licee civile. Până să își dea seama ofițerii, noi eram așezați pe grupe, în ordinea firească a înălțimii, fapt ce i-a bucurat, dar când au verificat nu au fost de acord cu organizarea noastră, urmând să aibă loc schimbări.

Dar prima zi de școală militară marcată de ghinionul, din primele ore, urma să se încheie cu bine pentru cei din plutonul meu. În momentul când ne deplasam la masa de prânz, subunitatea a întâlnit în deplasare pe comandantul școlii care a ghicit faptul că în cadrul plutonului erau mulți elevi absolvenți de liceu militar și a ordonat reorganizarea acestuia, însă toate încercările au eșuat, fiind amenințați că lucrurile nu vor rămâne așa.

Dar totul a rămas fără modificări și a generat oprobiul elevilor de ani mai mare (anul II și

La instrucție pe pontoane la râul Mureș

III). Însă cu toate acestea, am demonstrat că suntem bine pregătiți la instrucție, la trageri, la instrucția de specialitate astfel că am ajuns în partea a doua a anului II și în anul III să facem parte din compania de onoare a școlii, companie care era compusă numai din elevi de la arma infanterie. Mai precizez că în fiecare zi de luni, la începutul săptămânii toate subunitățile școlii defilau în fața comenzii acesteia. Ce subunitate era felicitată permanent? „Plutonul fantomă” din arma geniu, cel din care am făcut și eu parte. Timpul trece repede, așa au trecut și cei trei ani petrecuți în școala militară din Sibiu.

La absolvire elevii din plutonul meu au fost repartizați astfel:

- patru ofițeri în București, doi la marea unitate A.L.A. și doi la unitatea de geniu a aviației;
 - trei la unități de grăniceri la Iași, Giurgiu și Timișoara;
 - patru ofițeri la unitățile de construcții de pe șantierele țării;
 - doi la geniu marină, unul la Constanța, iar celălalt la unitatea de infanterie marină de la Babadag;
 - ceilalți la unități de geniu, pontonieri, sau la unitățile și marile unități de arme întrunite, încadrând subunitățile de geniu.
- Anii au trecut, a venit și trecerea noastră în rezervă, ieșirea la pensie. Fiecare dintre noi și-a urmat drumul vieții, al activității profesionale. Câțiva au absolvit cursurile Academiei Militare - facultatea de comandă, cei mai mulți au muncit și au urcat în grad

până la locotenenți colonel. Doi nu au avut mai multe șanse au ieșit la pensie maiori. Eu sunt singurul cu studii superioare tehnice. De, viața de cele mai multe ori nu îți acordă șanse, variante de a jongla, în favoarea ta personală.

Faptul că ofițerii de geniu au încadrat subunitățile și unitățile de geniu ce au realizat „construcția socialismului” în România anilor 1970 - 1990, au generat nemulțumiri între ofițerii aceleiași promoții sau între promoții apropiate, a generat *ură și ruperea legăturilor*, comunicării între ofițeri. Nu am reușit să ne întâlnim, să ne revedem în toți anii de serviciu, decât ocazional la unele aplicații în poligoanele din țară. Astfel că s-a reușit prima întrunire în anul 2002, la Râmnicu Vâlcea, în cazarma fostei Școli Militare de Ofițeri de Geniu.

La acest eveniment au participat o parte din foștii absolvenți ai promoției 1975, împreună cu o parte din ofițerii de la comandă și din lectorii care ne-au predat cursuri. O a doua încercare de revedere a avut loc la Alba Iulia, unde în afara unor lipsuri în organizare au apărut mai multe nemulțumiri. Acest lucru a determinat pe colegii mei de pluton să luăm hotărârea de a ne revedea anual numai noi „plutonul fantomă”, de fiecare dată într-o altă locație.

Din păcate am fost puțini deoarece unii dintre noi nu mai sunt în viață. La acest eveniment am hotărât să ne revedem în orașul Agnita din județul Subiu. Pentru o mai bună cunoaștere a locurilor pitorești din

țară, ne-am cazat la o pensiune unde în apropiere era marcat topogeodezic „Centrul țării”.

Prima întrunire la Horezu

Participanții - foștii colegi de pluton

La Cincșor

La cetatea Făgărașului

În următorul an ne-am reîntâlnit la Maramureș, la Ocna Șugatag, unde am fost prezenți cam aceleași persoane, dar bucuroși că a fost prezent și comandantul nostru de pluton. Acum trei ani întrunirea a fost

Lângă tortul aniversar

Fetele lipovence au încălzit atmosfera.

organizată în Delta Dunării, la Mahmudia, unde am vizitat mai multe obiective turistice în Tulcea, lacurile și canalele din deltă, inclusiv o plimbare cu barca până la Sfântu Gheorghe sat de la malul Mării Negre. La masa festivă am avut ca invitați un grup folcloric din zonă.

În acest an urmează să ne vedem pe valea Avrigului, la Poiana Neamțului. Nu vom fi mulți, dar cei prezenți își vor aduce aminte de toți ceilalți. Din efectivul care a început cursurile la Sibiu și le-am absolvit, respectiv treizeci, mai suntem în viață șaptesprezece, ceilalți ne-au părăsit, iar din cei în viață vreo trei-patru au probleme de sănătate. Prin urmare vor fi prezenți aceeași colegi ca de obicei. Așa este viața! Totuși trebuie să îi facem față. Lectură plăcută. O viață faină și multă sănătate tuturor.

La revedere dragii mei colegi.

**Col. ing. Ștefan Negru,
București**

OPINCILE MOȘILOR DIN BATALIOANUL FIX „Codru” (2)

Constantin Moșincat

Originea moșilor, de exemplu, de care se ocupase Dr. Jankó, cu studiul Igriciek a Biharhegysegben,

apărut în fascicola I a Muzeului din Transilvania pe la 1894, cuprindea câteva erori, pe care Grigore Moldovan a ținut a le corecta, în sensul că nu „doar în două locuri există

colinde: unul dincolo de Dunăre, în Gőcsej și altul în Kénez (Odorhei), ci și în alte vreo 10 localități”, din Ardeal pe care le identificase. În seara de Crăciun, feciorii în cete de 16-20, colindă pe ton popular, iar gazda dacă îi poștește „să pășească”, pleacă fără să colinde.

O altă greșală a cercetătorului maghiar consta în faptul că ritualul era plasat la chijlegi și nu din pre-seara Crăciunului și până la anul nou. O altă eroare se referea la preluarea numai a unor fragmente din datinile românești precum: turcă, taur, plugușor, numai așa acelea capătă adevăratul înțeles. „Boul rumen” nu era altceva decât provocarea la buhai (taur), îmbrăcat în toată costumația. Perioada colindelor coincidea identic, și ca atare consemnată. Împrejurarea că patria colindelor era în secuime și la Gőcsej și că textul colindelor era asemănător, confirmă faptul că obiceiurile au fost „împrumutate de la români”.

A răsturna o asemenea realitate era imposibil de acceptat și numai pentru că asemenea colinde erau la toți românii, inclusiv la cei care se aflau în Macedonia. Analiza textului abia dacă inventariază ușoare adausuri inovative, datină ce ieșea din uz, pe când la români se conserva. „Consonarea textului colinzilor din Gőcsej și din Secuime ne face a conchide, că Gőcsej e colonia secuiască, apoi că influența acelora a putut ajunge acolo nu numai prin Secui, deoarece românii

în lipsa totală de co-atingere n-au putut exercita o atare influență”.

Pentru documentare profesorul Ioan Jankó a umblat prin zona muntelui Găina-Vidra și Munții Bihorului, având legătură cu profesorul Gomboș care i-a spus că de „n-ar fi fost vremea rea ar fi adus niște *igreți*”, denumire pe care n-o pricepea oaspetele său. Interpretarea maghiară a termenului *igreți* era: muzicant țigan! Pentru a-l combate Grigore Moldovan cita studiul „Moși”, apărut la București, în 1888, în care autorii Teofil Franc și George Cadrea explicase cuvântul „igreț” ca fiind vorba de: „**români din munții apuseni**”! Deși nu văzuse nici un igreț (țigan) viu în Vidra, profesorul ungar a scris: „pentru a avea o dovadă am chestionat 5 sate și toți locuitorii au confirmat că „igreții” erau muzicanți”. Vă-să-zică, cuvântul se menținuse în satele de moși, ba și în depărtare de ei, deși era pustiu de „igreți”, iar pentru secuici cuvântul era complet necunoscut. Dar dacă era vorba de „muzicant”, ungurii trebuiau să-i socotească, în accepțiunea lor musai: „țigani”, și dacă se poate și aceea unguri.

Cercetătorul ocazional botezase și 3 sate cu nume care nu existau în realitate, de exemplu: *Vidra mijlocie*. Muzicantul „igriț” mai era cunoscut printre moși și ca „ceatarăș, jucăuș, heghieduș”, mai ales prin satele din Munții Bihorului. Cercetarea făcută de Ioan Jankó scotea în evidență faptul că „igriți” în zona moșilor erau muzicanți români, nu țigani, care nu au putut fi identificați de loc în zonă. Moșii bistreni, după cum a constatat pe văzute profesorul ungar, „cântau cu abilitate la vioară, clarinet, fluier, pe la târgurile de prin Căpâlna ori Lupșa”, deși el scrisese că în afară de Bistra nici o altă așezare nu avea muzicanți români.

Eroarea de plasare a țiganilor printre locuitorii Munților Apuseni provenea din faptul că numai în zona specifică culturii viței de vie puteau fi aceștia întâlniți. La munte nu deoarece locuitorii acestor munți se ocupau cu creșterea animalelor, exploatarea și prelucrarea lemnului, inclusiv

faceau și cântau la instrumente muzicale. Petrecerea, din crâșmele de pe Arieș, era întreținută de muzicanți români. Orchestră era, pe atunci, doar în Bistra, în rest câte o bandă, cum li se spunea. De la Câmpeni, la Abrud era „patria muzicii țigănești”. Acolo, „igriții” erau țigani, la munte numai români, botezați mai modern ca muzicanți.

Deși în comitatul Dăbâca exista un sat Igricze (și nu Igricsá, cum îl botezase ungurește profesorul), nu exista picior de țigan, toți localnicii erau români. Unde să fi dispărut unguri din sat? Românii n-au putut fonda un sat cu așa nume dacă nu cunoșteau termenul de „igriți”=muzicant!. Din punctul de vedere al etnografilor români „igriți” erau ceterași, lăutari, în timp ce profesorul detașa „igriți”=țigani care nu puneau sub arcuș doine, ci numai jocuri de bună dispoziție. Cântările melancolice fac ca igriți să fie sobri, iar jocurile să le fie vesele, plăcute. Ungurul e serios la supărare și vesel la petrecere, când interacționează cu „igriți”, era teoria asociativă a profesorului. A trecut însă cu vederea faptul că un convoi de căruțe cu românii, care se îndrepta spre târgul de la munte, aveau cu ei și un igriți, iar ceilalți cântau după el. Acest obicei era specific numai românilor, după cum cântatul în mers, ori doinitul îl practicau la ocazii. Cimpoiul, deși folosit în Marșul lui Iancu, era rar folosit ca instrument muzical, în zona Crișenilor, Mocanilor și al Moților.

O altă chestiune luată în studiu se referea la numele de familie ale moților și varianta maghiarizată a lor. Bucșan, a devenit Tökéfalva, Vidra (cu numele împrumutat de la vidra de apă), ar fi cică de origine ungurească, de vreme ce a văzut o vidră domesticită, jucăușă, ca o mătă. Concluzia însemnată că la Vidra erau ungurii româniizați, rămâne fără dovezi. Afirmatia avea evident un fundament alunecos. Păi dacă nu se putea dovedi vreo influență secuiască, cum nu era nici la igriți, influența de unde putea proveni ?, logic numai de la ungurii din Zărand, susținea profesorul ungar care trebuia să-și justifice teoria.

Cuvinte ale moților: clacă, întâlnită la toți românii. Termenul introdus și practicat de români s-a răspândit și printre unguri, deși în uzanță era folosit doar de români. *Claca* nu era inventată de secui, răspândirea ei fiind făcută de români. Înainte de 1848, familiile românești nobile, aveau nume ungurești, prin adăugarea numelui localității. Câteva exemple: Șincai, după comună era: Sinkai, deși era român curat. Deși moții erau supărați pe unguri, acceptau numele ungurești: Hosszu, Kis, Nagy, Pap, Kovacs, Hideg, Puskas, Lantos, Lazar, ș.a., urmând numele ocupației.

E un fapt acceptat că în procesul de colonizare, ungurii „plantați” lângă români, fiind puțini, au fost româniizați prin asimilare. Peste 20% din secuii trecuți în regat s-au contopit. La întrebarea: oare secuii sunt moți?, răspunsul l-au dat chiar cercetările ungurilor, rămase fără urme, sau fără de rădăcini în locuri pe care abia dacă s-au pripășit să ia câte ceva, din ce nu era al lor, necum să poată revendica o populație cu rădăcini stră-Moțești!

Col dr. Constantin Moșincat

-va urma-

ETIMOLOGISTUL ANONIM...

Paul Magheru

Etimologistul anonim este o traducere a sintagmei englezești Etymological anonymous, de origine latină, care ar dori să sugereze preocupările etimologice ale unui pretins anonim, și care ar putea fi oricare dintre noi. Etimologia (de la gr. *etymon*-origine) este știința originii primordiale, originare a cuvintelor. Lexicologii sunt de părere că cea mai bună definiție a unui lucru este etimologia lui. Etimologia are avantajul că trimite la sensul originar, primordial al cuvintelor, fără încărcătura semantică, diversă de mai târziu. În aceeași ordine de idei oamenii de știință susțin că cine dorește să gândească bine trebuie să aibă, în mod constant sau latent, alături de noțiunea pe are o întrebuințază și definiția ei.

Pentru a demonstra importanța etimologiilor în procesul de cunoaștere vom porni, nu tocmai întâmplător, de la un cuvânt aparent banal, obișnuit, cum este cuvântul *gard*. Dictionarele explică cuvântul *gard* ca o construcție de lemn, de metal, de zidărie etc. care împrejmuește o curte, un teren, o grădină. Gardul viu este o plantație deasă de arbuști, de forma unui gard, care folosește la împrejmuirea unui loc sau ca element decorativ. Cuvântul a intrat în numeroase expresii precum: a nimeri, a da cu oiștea în gard, a sări peste, dincolo de gard, etc.

Etimologic, cuvântul **gard** derivă de la sud-slavul *grad*. În limbile slave de răsărit (rusă, ucraineană, bielorusă), preponderent vocalice, se spune *gorod* - care înseamnă oraș. În limbile slave de sud (bulgară, sârbă, croată), preponderent consonantice, se spune *grad* sau *hrad*, de unde toponimicele Petrograd, Leningrad, Stalingrad, Belgrad, în care grad sau hrad înseamnă cetate sau prin extensiune oraș.

Prima capitală a Ungariei, orașul Székesfehérvár, se numea înainte de năvălirea ungarilor (secolul IX e. n.) Stoličnâi Belehrad (în limba slavă Orașul Alb de Scaun). Alba Iulia, pe timpul aceleași ocupații slave se numea Belehrad, de unde și Biblia sau Noul Testament de la Bălgrad, prima traducere integrală în limba română, pe baza mai multor ediții, cu litere chirilice a Noului Testament. Orașul de astăzi Vișehrad (Cetatea înaltă), nu departe de Budapesta, în drum spre Slovacia, a intrat în istorie prin Grupul de la Vișehrad, format din patru state, imediat după 1990, Cehia, Slovacia, Polonia, Ungaria pentru intrarea în Uniunea Europeană. România era preocupată atunci de bulibășeala minerilor.

Amintirile îmi dau ghes și fiindcă după cum scria Balzac în *Eugénie Grandet* „În împrejurări hotărâtoare ale vieții sufletul nostru se lipește puternic de locurile unde ne-au năpădit bucuriile sau durerile”, în continuare am să relatez câteva dintre experiențele mele personale privind importanța etimologiilor în procesul de

cunoaștere, pornind de la cuvântul *gard*, invocat mai sus. Dacă ținem cont de faptul că gardul este o împrejmuire, o protejare a unui loc, care poate fi o cetate sau un oraș, asocierea gardului cu o cetate sau localitate nu ni se pare chiar atât de surprinzătoare.

Eram între 1983-1989 lector de limba și cultura română la Universitatea „J. A. Komensky” din Bratislava și în lipsă de lectori români țineam cursuri și la Universitățile din Brno și Praga. Îmi stăruie în memoria vizuală Cetatea Bratislava (Bratislavský hrad) care străjuiește de pe vârful unui deal orașul de pe Dunăre, un fel de *genius loci*, spiritul inconfundabil al orașului Bratislava. Nu departe de Bratislava, în biserica Sf. Nicolae din orașelul Trnava este înmormântat, după voința proprie, Nicolaus Olahus, savant umanist de origine română, pe seama căruia se pune organizarea învățământului în Slovacia. La ieșirea din Bratislava, în drum spre Brno, te întâmpină de la înălțimi două dominante inalienabile ale orașului Brno: Castelul Špilberk și Catedrala gotică Sf. Petru și Pavel. Pe timpul Imperiului habsburgic în castelul Špilberk, devenit închisoarea popoarelor, a fost deținut și carbonarul italian Silvio Pellico, cel care a scris *Închisorile mele*, titlu împrumutat se pare și de scriitorul ardelean Ioan Slavici, după ce a fost întemnițat la închisoarea din Vác, din Imperiul austro-ungar. La 12 km de Brno, la Austerlitz (numele german al localității Slavkovu Brna), la 2 decembrie 1805 Napoleon I a înfrânt trupele rusești și prusace. Pentru cine a citit *Război și pace* de L. N. Tolstoi va recunoaște în Muzeul memorial de aici personalități, scene de luptă, forme de relief, inclusiv pe celebrul personaj Andrei Bolkonski, cu amăgirile și dezamăgirile lui, care într-o scenă de dezeroizare a lui Napoleon, rănit fiind, îl vede pe acesta ca pe un pitic, așa cum va ajunge, de fapt, după 10 ani.

Un interes deosebit i-am purtat întotdeauna orașului Praga, Praga de aur, orașul celor 1.000 de turnuri, unul dintre marile și renumitele orașe din centrul Europei. Prima

dintre puținele fotografii, cea mai reușită a tânărului poet romantic Eminescu a fost făcută la Praga, în 1869, în drum spre Viena, unde Eminescu își avea de pregătit cursurile universitare. La Muzeul Tehnicii din Praga, nu departe de Universitatea Carolină, se păstrează și azi aparatul de fotografiat cu burduf, cum erau pe atunci, din atelierul iscusitului fotograf J. Tamaš, de pe „ulița mare din Praga”, azi celebra Vaclavské Namestie, artera principală a metropolei cehoslovace. În drum spre Viena, Eminescu, însoțit de credinciasa sa mămică Raluca Eminovici, și-a vizitat aici fratele Șerban, înscris ca student la Universitatea Carol. Interesant că în anul următor Șerban este înregistrat la Universitatea din Königsberg (azi Kaliningrad), unde cândva a trăit și cugetat îndelung filozoful Kant, a cărui *Critică a rațiunii pure*, Eminescu se căznea s-o traducă în românește. În drum spre Praga Eminescu a trecut prin Blaj, poate și Oradea, prin Ștei, pe la prietenul său, poetul și folcloristul Miron Pompiliu, strămutat anul acesta (13 iunie 2025), după 128 de ani, de la Cimitirul Eternitatea din Iași la Ștei, „lângă bisericuța cea de lemn” așa cum își dorea în poezia *Ultimul dor*.

Mă leagă de Praga amintiri vesele și triste, bucurii și întristări. În plină desfășurare a revoluției de catifea, în Piața Orașului Vechi, între biserica Sf. Týn și Primăria Pragăi, în imediată apropiere a statuii lui Jan Hus, din baia de mulțime l-am bătut pe umăr pe Vaclav Havel, mângâiat pe creștet cu câteva zile înainte de președintele american Ronald Reagan, ca semn de prețuire a dizidentului ceh, devenit pe merit la 29 decembrie 1989 primul președinte al Cehoslovaciei postcomuniste. La 17 iulie 1992 demisionează în timp ce este anunțată separarea Cehiei de Slovacia. După ce s-a mai netezit puțin „divorțul de catifea”, la 2 februarie 1993, Vaclav Havel este ales președinte al Republicii Cehă până la împlinirea celor două mandate, la 2 februarie 2003, când se retrage din viața politică. Înafara centrului Pragăi îmi plăcea să vizitez partea de sus a orașului, Vyšehrad

(fortăreața de sus), care cuprinde un ansamblu dintre cele mai vechi edificii istorice și culturale ale Pragăi. Cetatea Hradčany de pe malul stâng al Vltavei, din cartierul Malá Strana este cea mai vastă incintă fortificată din lume. Pe întinderea ei se află Catedrala Sf. Vít (în stil gotic), Catedrala Sf. Gheorghe (stil romanic), Biserica Sf. Nicolae (în stil baroc). În interiorul curții Catedralei Sf. Gheorghe se găsește statuia originală a Sf. Gheorghe ucigând balaurul, realizată în 1373 de către meșterii Gheorghe și Martin din Cluj. O altă copie mărită a sculpturii se află la câțiva pași, în curtea palatului, iar alta este expusă într-un loc prea retras pentru valoarea ei istorică și culturală în orașul de baștină al autorilor, la Cluj-Napoca. Scriitorul modernist Franz Kafka, născut la Praga, a trăit câțiva ani în acest cartier, pe strada Zlatná ulička (Ulicioara de aur), renumită pentru atelierile și preocupările alchimiste ale locuitorilor

Ca român îmi plăcea să urc mereu spre Vyšehrad pe lângă Ambasada României din Cehoslovacia de pe strada Nehliudova, 5, a cărei clădire devenise proprietatea statului român în urma diligențelor de achiziționare făcute de ministrul de externe de atunci Nicolae Titulescu. În 1937, Universitatea din Bratislava îi acordă lui Nicolae Titulescu titlul de *Doctor Honoris Causa* pentru contribuția deosebită la întărirea relațiilor româno-cehoslovace, după ce cu cinci ani înainte același titlu îi fusese acordat lui Nicolae Iorga.

Recomand celor care n-au vizitat încă orașul Praga sau nu cunosc aceste lucruri să nu se priveze de plăcerea de a admira de pe Fortăteața înaltă (Vyšehrad), un loc preferat de turiști, panorama diversă a orașului Praga, cu sutele de turnuri, majoritatea gotice, cu vârfurile tinzând spre cer, edificii cultural-istorice, fluviul Vltava cu podul Carol, unul dintre cele mai frumoase din lume, la picioarele căruia dinspre Malá Strana se mai păstrează încă imobilul *La trei struți*, azi hotel și restaurant de lux, în turnul căruia împăratul Rudolf al II-lea l-a găzduit

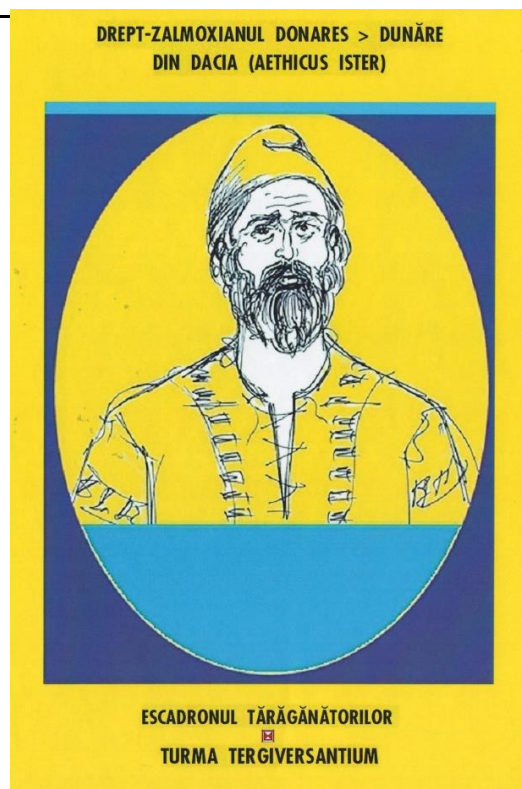
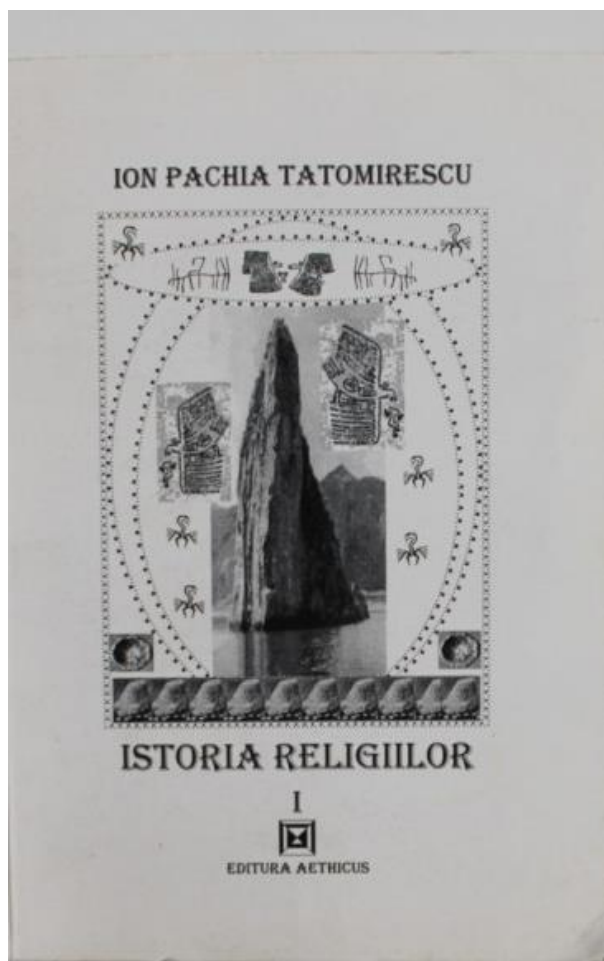
pe Mihai Viteazul, cel care înainte de a ajunge în capitala de atunci a Imperiului habsburgic, în demersurile de unire a provinciilor românești, a trecut și prin Oradea. Praga a fost capitala Imperiului habsburgic timp de 28 de ani, între 1583-1611, după ce împăratul Rudolf al II-lea a mutat capitala de la Viena la Praga, al treilea oraș ca mărime după Viena și Budapesta.

Și iată cum, pornind de la aparent banalul cuvânt românesc gard, prin proceduri etimologice, am ajuns la împrejurări, protejări de locuri, cetăți, orașe încărcate de cultură și istorie, cum este și capitala de azi a Republicii cehe, care merită vizitată.

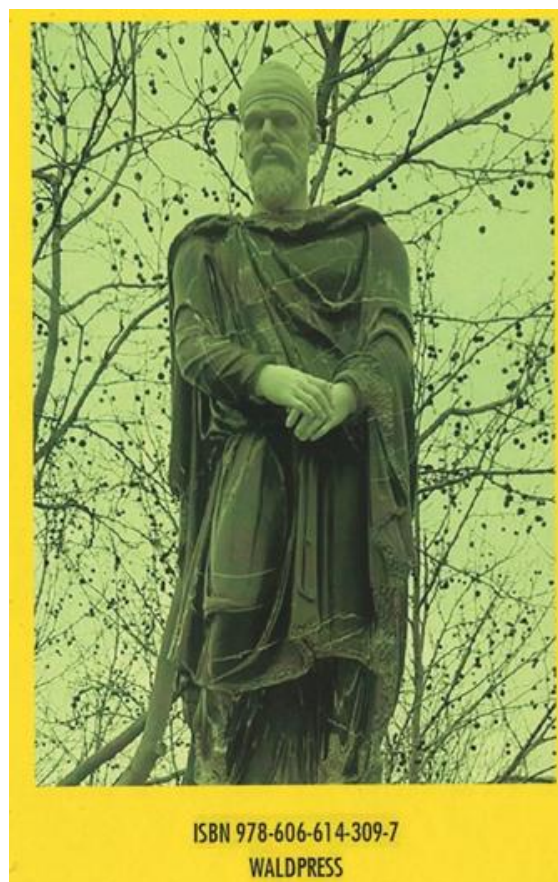
Prof. univ. dr. Paul Magheru

IOAN PACHIA-TATOMIRESCU

Portret în tuș de Patricia Pura

Nobil Dac – statuie din Florența

Escadronul Tărăgănătorilor / Turma Tergiversantium

420, septembrie, 30 : ...moare **Fericitul Hieronim din Stridon-Dacia**, traducătorul *Bibliei*, în limba latină (*supra*) ; tot în acest an, Valah-sfântul Ioan Cassian publică „prima decadă“ de *Convorbiri duhovnicești / Conlationes Sanctorum Patrum* (I – X).

420 – 479 : ...în China de Sud, împărățește 59 de ani **Liu Song**.

421 (8 februarie – 2 septembrie) : ...împărățirea efemeră peste Imperiul Roman de Apus a Valahului Constanțiu al III-lea / Flavius Constantius Augustus, născut în Dacia Sud-Dunăreană / Dacia Ripensis, în vestita urbe Naissus (> Niș).

424 – 452 : ... în China de Nord, împărățește **Tuoba Tao**.

424, iunie, 21, aprox. : ... în familia de nobili pelasgo- > valaho-daci, *Donares* > *Dunăre*, din orașul-port la Marea Neagră, Histria > Istria – provincia Dynogaetia / Scythia Minor (Dobrogea României contemporane), se naște cel ce-i cunoscut prin istorii sub numele și cu supranumele de faimă : Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister).

424, octombrie, 2 – 455, martie, 16 : ...în Imperiul Roman de Apus împărățește Flavius Placidius Valentinianus / Valentinian al III-lea (Ravenna, 2 iulie 413 – 455, martie, 16, Roma).

425 : ...se naște în Neamul Isaurienilor, din Anatolia, **Tarasicodissa** (425 – 491) – cel ce va împărăți în tronul bizantin de Constantinusa / Constantinopol sub numele **Flavius Tarasicodissa Zenon**.

425, aprilie – 435, aprox. : ...**Timotei** este episcop de Tomis / Constantia (Constanța-Dacia).

426 : ...Valah-sfântul Ioan Cassian mai publică încă șapte *Convorbiri duhovnicești / Conlationes Sanctorum Patrum* (XI – XVII).

428 – 477, ianuarie, 25 : ...este conducător / căpetenie („rege“) **Gaiseric** > **Geiseric** / **Genseric** nu numai al Vandalilor (aprox. 380 – 477), ci și al Allanilor (428 – 477).

429 : ...Valah-sfântul **Ioan Cassian** publică încă „un rând“ de șapte *Convorbiri duhovnicești / Conlationes Sanctorum Patrum* (XVIII – XXIV).

Cronologie EXTRAS din:

Drept-Zalmoxianul-Donares Aeticus-Istris-Dunărea din Dacia-

-Va urma-

SENZAȚIONAL

Tipar finanțat partial de col. r. Ioan Moisa - Voievozi

